

รายงานการวิจัย

การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย สู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

The Definition of Safe Society in Thai Social Context
Towards Social Development and Human Security

โดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

รายงานการวิจัย

การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
สู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

The Definition of Safe Society in Thai Social Context
Towards Social Development and Human Security

โดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำนำ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ยุทธศาสตร์กระทรวง ในการเสริมสร้างความมั่นคงของชีวิตและสังคม โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ด้วยกลยุทธการวิจัยและพัฒนา โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรูปธรรมหนึ่งที่ปรากฏผลชัดเจนตามเป้าหมายยุทธศาสตร์กระทรวงฯ

ผลการนิยามสังคมปลอดภัย ซึ่งได้จากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในรายงานวิจัยฯ เรื่องนี้ เป็นการได้กลุ่มคำนิยามเบื้องต้นตามคุณลักษณะและองค์ประกอบของสังคมปลอดภัย ในมิติพันธกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเป็นการจุดประกายให้มีโครงการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อสร้างค่าน้ำหนักทางวิชาการ ให้มีคำนิยามเชิงปฏิบัติการทางด้านสังคมที่กำหนดมาจากเนื้องานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยแท้จริง

นายวัลลภ พลอยทับทิม

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พฤศจิกายน 2549

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
รายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
สู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. หลักการและเหตุผล

ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารและแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจและมีการเปิดรับความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ประเทศของตนมีความทันสมัยยิ่งขึ้นในนาม Modernization ความเติบโตทางเศรษฐกิจจึงกลายเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศทั่วโลก เพราะคาดหมายได้ว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความมั่นคงทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โลกาภิวัตน์จึงนำประโยชน์มหาศาลมาสู่ประเทศต่างๆ แต่สิ่งอื่นๆ ที่ติดตามมากับโลกาภิวัตน์ก็คือ การเกิดขึ้นของอาชญากรรมรุนแรงประเภทต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย ความเจ็บไข้ได้ป่วย และการทำลายสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ปัญหาของโลกยุคหลังสงครามเย็นนั้นยังพบว่าความขัดแย้งและการใช้อาวุธกลับเกิดขึ้นจากภายในประเทศมากขึ้น ความมั่นคงภายในชาติจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะประชาชนในหลายประเทศกำลังเผชิญกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในสภาพที่ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว ทำให้ชีวิตของคนเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่ขาดความมั่นคง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่าความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไม่ใช่สิ่งที่สามารถรับประกันความมั่นคงปลอดภัยของคนในชาติได้แต่อย่างใด

ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้แนวทางการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ถูกปรับเปลี่ยนไปที่แนวทางแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางมากกว่าที่จะไปเน้นการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและเกาะกระแสโลกาภิวัตน์แต่อย่างเดียว ชาติต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพิจารณาวิธีการใหม่ ๆ มารับมือกับต้นเหตุของความไม่มั่นคง เพื่อหาทางบรรเทาปัญหาและป้องกันการเกิดซ้ำของสภาวะคุกคามที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์จำนวนหลายล้านคนในปัจจุบัน

แนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้กลับมาปรากฏความสำคัญขึ้นเป็นวาระของโลกอีกครั้งหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) ในรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report) และรายงานประจำปีของโครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) โดยสรุปตามความหมายของ UNDP นั้น ความมั่นคงของมนุษย์ครอบคลุมมิติต่างๆ ไปถึง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ 2) ความมั่นคงด้านอาหาร 3) ความมั่นคงด้านสุขภาพ 4) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม 5) ความมั่นคงส่วนบุคคล 6) ความมั่นคงด้านชุมชน และ 7) ความมั่นคงทางการเมือง

จะเห็นได้ว่าการนิยามความมั่นคงของมนุษย์ตามมิติของ UNDP นั้น ครอบคลุมขอบข่ายที่กว้างขวางมาก โดยให้ความสำคัญกับสถานะคุกคามที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในแง่ของความด้อยการพัฒนา (underdevelopment) และมีสาระสำคัญอยู่ที่การมีชีวิตอยู่อย่าง “ปราศจากจากความหวาดกลัว” (Freedom from Fear) และ “ปลอดจากความขาดแคลน” (Freedom from Want) ในส่วนของประเทศไทยนั้น เพิ่งเริ่มให้ความสนใจกับประเด็นความมั่นคงของมนุษย์เมื่อไม่นานนัก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้มีการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาของสังคมไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในรูปแบบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น และสถานะคุกคามที่ทำให้คนรู้สึกไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยว่าจะมุ่งพัฒนาสู่การเป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยต้องการให้คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก มีความอบอุ่นและสันติสุขในครอบครัวและชุมชน

แม้ว่ากลุ่มการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ทั่วโลกได้พยายามตีความความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวทางของตน แต่ก็มีข้อเสนอแนวคิดว่าการให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ไม่ควรเป็นการตีความแบบครอบคลุมไปหมด (inclusive) เพราะจะก่อให้เกิดความซับซ้อนในการเข้าถึงข้อมูล และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา จากนิยามความมั่นคงของมนุษย์อันหลากหลายสามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง ความปลอดภัยของประชาชนจากสถานะคุกคามทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง (human security means safety for people from both violent and non-violent threats [Axworthy, 1999]) ดังนั้น คนธรรมดาอาจมีโอกาสที่จะต้องเผชิญกับความไม่ปลอดภัยจากสถานะคุกคามต่างๆ ได้อย่างง่ายดายในชีวิตประจำวัน และความไม่ปลอดภัยนั้นก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความมั่นคงของมนุษย์นั่นเอง ซึ่งความปลอดภัยอาจไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรือความรุนแรงด้านร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินเท่านั้น ความปลอดภัยของสังคมหนึ่งอาจมีความหมาย องค์ประกอบ และระดับความรุนแรงที่แตกต่างกับอีกสังคมหนึ่ง ดังนั้น กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชดำเนินการวิจัยเรื่อง การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อค้นหาความหมาย และองค์ประกอบของความปลอดภัยตามบริบทของสังคมไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสังคมไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาความรู้สึกลปลอดภัยของคนไทยในการดำเนินชีวิตประจำวัน

- 2.2 เพื่อกำหนดนิยามของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
- 2.3 เพื่อกำหนดองค์ประกอบของความปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
- 2.4 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาเอกสารและสนทนากลุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างถูกจำกัดเพียง กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เท่านั้น

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ในการทำวิจัย การวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลในบริบทของสังคมไทยใน 4 จังหวัด จาก 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเลย ภาคตะวันออก จังหวัดสระแก้ว และภาคใต้ จังหวัดสงขลา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีดังนี้

- 1) เอกสาร ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษาในทุกๆด้านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนกว่า 100 รายการ
- 2) กลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อันได้แก่ ผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ในพื้นที่อำเภอเมืองและนอกเมืองของ 4 จังหวัดใน 4 ภาค คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเลย จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสงขลา ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 312 คน

4.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยสำหรับการสนทนากลุ่ม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และมีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารระหว่างวันที่ 15 มีนาคม – 15 พฤษภาคม 2549 และเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2549 – 20 กรกฎาคม 2549

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากเอกสารและจากการสนทนากลุ่ม และสรุป อภิปรายผลด้วยกระบวนการเชิงอุปนัย (inductive) เพื่อให้ได้นิยามและองค์ประกอบของ สังคมปลอดภัยในบริบทของสังคมไทยตามวัตถุประสงค์

4.5 การจัดสัมมนาและนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในการสัมมนาที่จัดขึ้นในวันพุธที่ 27 กันยายน 2549 ณ โรงแรมเอเชีย มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 100 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหลากหลายอาชีพ ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มนักพัฒนาสังคม และประชาชนกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาไปปรับปรุงงานวิจัยเป็นขั้นสุดท้าย

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิยามสังคมปลอดภัยของคนไทยนั้นมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ อันได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ผู้วิจัยจึงสรุปนิยาม “สังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย” โดยแยกตามความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

5.1 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การมีอาหารบริโภคเพียงพอและสะอาด ปราศจากการปนเปื้อนและสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงปราศจากมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว มีรายได้หรือสวัสดิการเพียงพอต่อการดำรงชีวิต เป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรงและยาเสพติด ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อและยึดมั่นคุณธรรม

5.2 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับสตรี/แม่บ้าน หมายถึง การมีอาหารสะอาดปราศจากการปนเปื้อนและสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบตามความต้องการ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ มีครอบครัวอบอุ่น มีอาชีพและรายได้เพียงพอโดยไม่มีหนี้สิน เป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรงและยาเสพติด บทบาทสตรีได้รับการยอมรับในสังคม ลูกหลานมีความปลอดภัยจากการใช้สื่อและเทคโนโลยี ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อและยึดมั่นคุณธรรม

5.3 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน หมายถึง การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงสื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างเสมอภาค มีการยอมรับและได้รับการคุ้มครองตามสิทธิเด็กและเยาวชน เป็นสังคมที่ปราศจากอุบัติเหตุ ความรุนแรงและยาเสพติด มีการส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม

5.4 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับคนพิการ หมายถึง การมีอาหารสะอาดปราศจากการปนเปื้อน และสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพของตน มีสภาพแวดล้อม และการเดินทางที่ปลอดภัย มีอาชีพและรายได้เพียงพอเลี้ยงตัวเอง ได้รับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ตามที่กฎหมายกำหนด ได้รับการสื่อ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เป็นสังคมที่มีคุณธรรมและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อแก่คนพิการ

จากการสังเคราะห์นิยามสังคมปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปเป็นนิยามของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยได้ดังนี้

สังคมไทยที่ปลอดภัย หมายถึง สังคมที่สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตประจำวันโดยมีความปลอดภัยด้านอาหาร ครอบครัวยุติธรรม ชุมชน และสภาวะแวดล้อม ประชาชนได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพและการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีอาชีพและรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีหนี้สินส่วนตัว เป็นสังคมที่ปลอดจากภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ ความรุนแรง อาชญากรรมและยาเสพติด ประชาชนรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ได้รับการคุ้มครองสิทธิทางการเมืองและกฎหมายอย่างเท่าเทียม เป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อ ยึดมั่นในศาสนาและคุณธรรม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของคนไทยนั้นมักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์มากกว่าอันตรายจากภัยธรรมชาติ และมักเป็นอันตรายที่มีผลกระทบเฉพาะตัวมากกว่าส่วนรวม ความรู้สึกไม่ปลอดภัยนั้นอาจไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนใกล้ชิดหรือเคยรับทราบผ่านสื่อ ความรู้สึกปลอดภัยของแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกันได้ เนื่องจากปัจจัยด้านสังคมประชากร จิตวิทยา และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยนี้นำเสนอเป็น 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1) การวางแผนและแก้ปัญหาด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่ควรใช้วิธีเหมารวมเพราะจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่ปลอดภัยมีความหมายแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบริบทของสังคม ดังนั้น การสร้างมาตรการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละสังคมให้รอบด้าน

2) การสร้างความปลอดภัยทางสังคมให้กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ต้องเน้นทั้งความปลอดภัยภายนอกและความปลอดภัยด้านจิตใจของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การไม่ทิ้งให้ผู้สูงอายุหรือคนพิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องอยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง การให้เกียรติ และมีความเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน เป็นต้น

3) โครงการที่จัดขึ้นเพื่อการคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น การให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือการให้เงินสงเคราะห์ ควรมีการติดตามดูแลให้เป็นไปอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรมอย่างแท้จริง ไม่ให้เกิดปัญหาการใช้สิทธิได้

4) พัฒนาแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการให้มากขึ้น เช่น การจดทะเบียนคนพิการ ควรจัดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จพร้อมทั้งมีแพทย์ให้บริการตรวจสุขภาพเพื่อรับรองความพิการ ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยให้คนพิการไม่ต้องลำบากในการเดินทาง และเป็นการประหยัดเวลาและแรงงานบุคลากร

5) การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มสตรี/แม่บ้าน ต้องคำนึงถึงความรู้ความชำนาญ และทักษะทางวิชาชีพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และตลาดที่รองรับ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้

6) ปัจจัยด้านความปลอดภัยของเด็กมีความแตกต่างกับผู้ใหญ่ และเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องการความเอาใจใส่จากสังคมเป็นพิเศษ ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สะท้อนความรู้สึกและความต้องการของตนอย่างอิสระ และต้องมีความจริงใจในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เช่น ความปลอดภัยของเด็กจากการถูกลักพาตัวทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และความปลอดภัยจากการถูกทอดทิ้ง หรือถูกละเลยจากครอบครัว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้เด็กตกอยู่ในสภาวะไม่มั่นคงได้

7) ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอันดับต้นๆของกลุ่มเป้าหมายในชนบท แม้คนส่วนมากจะมีบัตรประกันสุขภาพ แต่ส่วนมากก็ยังไม่รู้สิทธิว่าได้รับยาและการให้บริการไม่เท่าเทียมกับผู้ที่มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาล จึงควรมีการทบทวนนโยบายและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

8) ควรมีการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ชนบทให้มากขึ้น เพื่อให้คนวัยหนุ่มสาวสามารถหางานทำในท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องทอดทิ้งครอบครัว หรือทิ้งบุตรหลานไว้ให้เป็นภาระแก่ผู้สูงอายุ

9) เน้นมาตรการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยด้วยการป้องกันอันตรายล่วงหน้า มากกว่าการแก้ไขปัญหาในภายหลัง

10) การส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายและสร้างความปลอดภัยในสังคมของตนให้มากขึ้น โดยชุมชนจะต้องมีบทบาทร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และอาสาสมัครพัฒนาสังคม ซึ่งอาจดำเนินการผ่านโครงการต่างๆที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น โครงการ Home Care อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุหรือคนพิการ และการวางแผนสร้างเด็ก ที่ให้ความรู้ด้านการดูแลเด็กแก่สตรี/แม่บ้านในชุมชน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการในโครงการต่างๆเหล่านี้ ควรให้คนในชุมชนได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการบังคับหรือยึดเยื้อจากภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถเป็นผู้นำการพัฒนาด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้

11) ควรมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีทุกประเภทอย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆให้มากขึ้น เพราะการเข้าถึงข่าวสารที่ถูกต้องจะช่วยลดความกังวลของประชาชน และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น

12) การวิจัยนี้พบว่าสังคมที่ปลอดภัยของคนไทยเกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) ในหลายด้าน มิใช่มีแต่ความต้องการที่จะปราศจากความกลัว (Freedom from Fear) เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการที่จะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นจะต้องมีการจัดการกับปัญหาทั้ง 2 ด้านไปพร้อมๆกัน เพื่อให้การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยบรรลุผล

13) การวิจัยนี้พบว่ามิติด้านความปลอดภัยที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ ของคนไทยใน 4 จังหวัด ได้แก่ ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ อาหาร การศึกษา ครอบครัว ฯลฯ ดังนั้น การแก้ปัญหาเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรให้ความสำคัญเร่งด่วนกับประเด็นที่สำคัญ

14) ส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีคุณภาพชีวิตของบุคคล และชุมชนมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความปลอดภัยอย่างมีความสุขและยั่งยืน

15) การสร้างสังคมที่ปลอดภัยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคม มิใช่ความรับผิดชอบของหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว จึงควรสร้างความตระหนักให้เกิดแก่สมาชิกในสังคม รวมทั้งต้องมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจในการสร้างสังคมปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

6.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

- 1) ควรมีการขยายผลการวิจัย เพื่อการศึกษาเรื่องสังคมปลอดภัยให้ครอบคลุมบริบทของจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ เพื่อจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคมไทยได้อย่างทั่วถึงแท้จริง
- 2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกลดภัยของคนไทยในประเด็นเฉพาะด้านให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการสร้างนโยบายที่ตรงประเด็นและเป็นรูปธรรม
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความรู้สึกลดภัยของคนไทย และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำตอบเชิงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลดภัยของประชาชนให้กว้างขวางมากขึ้น

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	i
สารบัญ	ix
สารบัญตาราง	xi
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
3. ขอบเขตของการวิจัย	4
4. กรอบความคิดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	5
5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
6. ข้อยกเว้นของการวิจัย	7
7. ระยะเวลาในการวิจัย	7
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์	8
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	16
3. การพัฒนากับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย	18
4. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย	21
5. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์	23
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยและความปลอดภัยทางสังคม	25
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
2. การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย	46
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	48
5. การจัดสัมมนาและนำเสนอผลการวิจัย	49
6. สรุป อภิปรายผลและจัดทำรายงานการวิจัย	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์เอกสาร	50
1. ความปลอดภัยของมนุษย์และความมั่นคงของมนุษย์	50
2. ที่มาของความเสี่ยงภัย	53
3. คุณลักษณะของความเสี่ยงภัย	54
4. ประเภทของความปลอดภัย	54
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม	57
ส่วนที่ 1 : จังหวัดแม่ฮ่องสอน	57
สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดแม่ฮ่องสอน	78
ส่วนที่ 2 : จังหวัดเลย	80
สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดเลย	96
ส่วนที่ 3 : จังหวัดสระแก้ว	98
สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสระแก้ว	112
ส่วนที่ 4 : จังหวัดสงขลา	114
สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสงขลา	135
บทที่ 6 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	138
1. สรุปการวิจัย	138
2. สรุปผลการวิจัย	139
3. การอภิปรายผลการวิจัย	146
4. ข้อเสนอแนะ	151
บรรณานุกรม	155
ภาคผนวก	162

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : สาเหตุและระดับของความเสี่ยงหรือความไม่ปลอดภัย	29
ตารางที่ 2 : กลุ่มของสภาพความเสี่ยงภัยและภัยอันตรายในประเทศแคนาดา	38
ตารางที่ 3 : สภาพความไม่ปลอดภัยในสังคมไทย.....	39
ตารางที่ 4 : สภาพความไม่ปลอดภัยของเด็กไทย	42
ตารางที่ 5 : การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใน 4 จังหวัด	48
ตารางที่ 6 : องค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย.....	140
ตารางที่ 7 : องค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยตามลำดับความสำคัญ.....	145

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่สิ้นสุดยุคสงครามเย็นและมีการลดลงของการเผชิญหน้าทางการเมืองและการทหาร ประเทศต่าง ๆ จำนวนมากอยู่ในสภาพที่เสมือนว่ามีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น โลกของเราจึงได้ก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารและแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศได้รับอิทธิพลจากจากประเทศมหาอำนาจและยินดีต้อนรับกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ประเทศของตนมีความทันสมัยยิ่งขึ้นภายใต้คำว่า Modernization ดังนั้นความเติบโตทางเศรษฐกิจจึงกลายเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศทั่วโลก เพราะคาดหมายได้ว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความมั่นคงทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โลกาภิวัตน์จึงนำประโยชน์มหาศาลมาสู่ประเทศต่าง ๆ เพราะก่อให้เกิดเสรีภาพในทางการค้าและการลงทุนข้ามชาติ มีการบูรณาการเศรษฐกิจระหว่างประเทศและขยายการแข่งขัน เพิ่มความสามารถในการผลิตและมาตรฐานชีวิตให้แก่ประชาชนในประเทศต่าง ๆ ที่เปิดตัวเองเข้าสู่ตลาดโลก และในส่วนของประเทศกำลังพัฒนานั้น โลกาภิวัตน์ยังช่วยเปิดโอกาสให้เข้าถึงทุนต่างประเทศ มีการส่งออกไปสู่ตลาดโลกและได้รับการถ่ายทอดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ส่งผลถึงการเพิ่มมาตรฐานแรงงานและสิ่งแวดล้อมและลดความยากจนภายในประเทศด้วย (Center for Trade Policy Study, 2006)

แม้ว่าความเป็นโลกาภิวัตน์จะมีคุณประโยชน์นานัปการดังที่กล่าวมาแล้ว แต่สิ่งอื่น ๆ ที่ติดตามมากับความเป็นโลกาภิวัตน์ก็คือ การเกิดขึ้นของอาชญากรรมและความรุนแรงประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการค้ายาเสพติด การก่อการร้าย ความเจ็บไข้ได้ป่วย และการทำลายสภาพแวดล้อม (Axworthy, 2001) นอกจากนี้ยังพบว่าโลกยุคหลังสงครามเย็นยังคงมีความไม่ปลอดภัยอยู่ มีการใช้อาวุธและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากภายในประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ความมั่นคงภายในชาติจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้น ประชาชนในหลายประเทศถูกสังหารโดยรัฐบาลของตนเองมากกว่าข้าศึกภายนอก ความมั่นคงจึงมีความหมายเกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในทุกระดับ เช่น ปัญหาความขัดแย้งรุนแรงและการก่อการร้าย ไปจนถึงความหิวโหย ความเจ็บไข้ การไร้ที่อยู่อาศัย การไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ภัยธรรมชาติ และปัญหาสถานะแวดล้อม (human security.org, 2006) ประชาชนในหลายประเทศในโลกจึงต้องเผชิญกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งในรูปแบบที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทำให้ชีวิตของคนเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่ขาดความมั่นคง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่าความมั่นคงปลอดภัยของประเทศจากการรุกรานภายนอกไม่ใช่สิ่งที่สามารถรับประกันความมั่นคงปลอดภัยของคนในชาติได้แต่อย่างใด

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงของมนุษย์จากรูปแบบเดิมไปสู่แนวทางของการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง มากกว่าที่จะไปเน้นการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและเกาะกระแสโลกาภิวัตน์แต่เพียงอย่างเดียว ชาติต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพิจารณาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับต้นเหตุของความไม่มั่นคงปลอดภัย และหาทางบรรเทาปัญหาและป้องกันการเกิดซ้ำของสภาวะคุกคามต่อความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์จำนวนหลายล้านคนในสังคมปัจจุบัน

แนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) นั้นได้เกิดขึ้นมานานกว่าศตวรรษ อย่างน้อยที่สุดก็มีหลักฐานที่พบในการก่อตั้งคณะกรรมการระหว่างชาติของกาชาดในช่วงทศวรรษที่ 1860 โดยมีหลักคำสอนอยู่บนพื้นฐานของความมั่นคง (security) ของประชาชน องค์ประกอบหลักของคำสอนนี้ได้ถูกจัดทำเป็นรูปเป็นร่างขึ้นไว้ในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และการประชุมที่นครเจนีวา (Geneva Convention) ซึ่งมีกรกล่าวถึงสิทธิของบุคคลด้านความมั่นคงส่วนตัวและความมั่นคงในระดับสังคมไว้อย่างชัดเจน แนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้กลับมาปรากฏความสำคัญขึ้นเป็นวาระของโลกอีกครั้งหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) ในรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report) และรายงานประจำปีของโครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ซึ่งสรุปมิติความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ไว้ถึงเจ็ดด้าน ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ 2) ความมั่นคงด้านอาหาร 3) ความมั่นคงด้านสุขภาพ 4) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม 5) ความมั่นคงส่วนบุคคล 6) ความมั่นคงด้านชุมชน และ 7) ความมั่นคงทางการเมือง

จะเห็นได้ว่าการนิยามความมั่นคงของมนุษย์ตามมิติของ UNDP นั้น ครอบคลุมขอบข่ายที่กว้างขวางมาก แต่นับได้ว่า UNDP มีบทบาทสำคัญในการแปรเปลี่ยนความสำคัญหรือจุดเน้นของความมั่นคงของมนุษย์ออกจากสภาวะคุกคามแบบเดิม ๆ ที่เน้นความมั่นคงของรัฐในแง่ของความขัดแย้งและความรุนแรง ไปสู่การให้ความสำคัญกับสภาวะคุกคามที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในแง่ของความด้อยการพัฒนา (underdevelopment) และมีสาระสำคัญอยู่ที่การมีชีวิตอยู่อย่าง “ปราศจากความหวาดกลัว” (Freedom from Fear) และ “ปลอดจากความขาดแคลน” (Freedom from Want) ซึ่งแนวคิดนี้ก็ได้รับการยอมรับจากเวทีนานาชาติเป็นอย่างมากในเวลาต่อมา จนกระทั่งมีการจัดตั้งเครือข่ายความมั่นคงมนุษย์ (Human Security Network: HSN) ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 เพื่อส่งเสริมการหารือเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ และร่วมกันจัดทำกิจกรรมในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประเทศไทยก็ได้เข้าเป็นสมาชิกร่วมก่อตั้ง HSN ด้วยเช่นกัน

เมื่อย้อนอดีตไปแล้ว จะพบว่าประเทศไทยนั้นเพิ่งให้ความสนใจในเรื่องของความมั่นคงของมนุษย์อย่างจริงจังเมื่อเวลาไม่นานนัก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.

2504-2509) เป็นต้นมา ประเทศไทยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และความได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกของประเทศ รวมทั้งการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรม จนกระทั่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จึงมีการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาของสังคมไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในรูปแบบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น และภาวะคุกคามที่ทำให้คนรู้สึกไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยว่าจะมุ่งพัฒนาสู่การเป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยต้องการให้คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก มีความอบอุ่นและสันติสุขในครอบครัวและชุมชน

จากวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จะเห็นได้ว่าสังคมไทยกำลังให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การนิยามความมั่นคงของมนุษย์ก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันจากหลายแนวคิดและทฤษฎีโดยกลุ่มการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งพยายามตีความตามแนวทางของตนเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาที่ตรงกับสภาพของตนให้ได้มากที่สุด จากนิยามความมั่นคงของมนุษย์อันหลากหลาย จึงมีผู้สรุปสาระสำคัญไว้ว่า **ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึงความปลอดภัยของประชาชนจากภาวะคุกคามทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง (human security means safety for people from both violent and non-violent threats)** (Axworthy, 1999) ดังนั้น คนธรรมดาอาจมีโอกาสที่จะต้องเผชิญกับความไม่ปลอดภัยจากภาวะคุกคามต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายในชีวิตประจำวัน และความไม่ปลอดภัยนั้นก็จะเป็ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความไม่มั่นคงของมนุษย์นั่นเอง

จากนิยามอันหลากหลายเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ นำไปสู่แนวคิดที่ว่า การให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ไม่ควรเป็นการตีความแบบครอบคลุมไปหมด (inclusive) เพราะจะก่อให้เกิดความซับซ้อนในการเข้าถึงข้อมูลและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา แต่ควรมีการนิยามแบบเฉพาะเจาะจงให้ชัดเจนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้ความคิดที่ตรงประเด็นและนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องมากขึ้น ดังนั้นประเทศต่าง ๆ รวมทั้งชุมชนและสังคมจึงหันมาให้ความสำคัญกับความมั่นคงของมนุษย์ในบริบทเฉพาะ และเมื่อความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ การนิยามความปลอดภัยของสังคมจึงควรพิจารณาในบริบทเฉพาะด้วย ซึ่งความปลอดภัยของสังคมในที่นี้อาจไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรือความรุนแรงด้านร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินเท่านั้น ความปลอดภัยของสังคมหนึ่งอาจมีความหมายองค์ประกอบ และระดับความรุนแรงที่แตกต่างกับอีกสังคมหนึ่งได้ และคนแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกเสี่ยง รู้สึกกลัว และรู้สึกปลอดภัยในสถานการณ์และในระดับของความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ เมื่อความปลอดภัยของสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ

รายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3

มนุษย์ ดังนั้น การหาคำตอบที่ถูกต้องตรงประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกลดลงของคนที่ยอมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งมีภาระหน้าที่ในการวางแผนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทยโดยตรง จึงได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชดำเนินการวิจัยเรื่อง การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อค้นหาความหมาย และองค์ประกอบของความปลอดภัยในบริบทของสังคมไทย โดยเน้นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่จัดว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่ออันตรายทางสังคมและสมควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษตามเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อันได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสังคมไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้สึกลดลงของคนไทยในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 2.2 เพื่อกำหนดนิยามของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
- 2.3 เพื่อกำหนดองค์ประกอบของความปลอดภัยในบริบทสังคมไทย
- 2.4 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

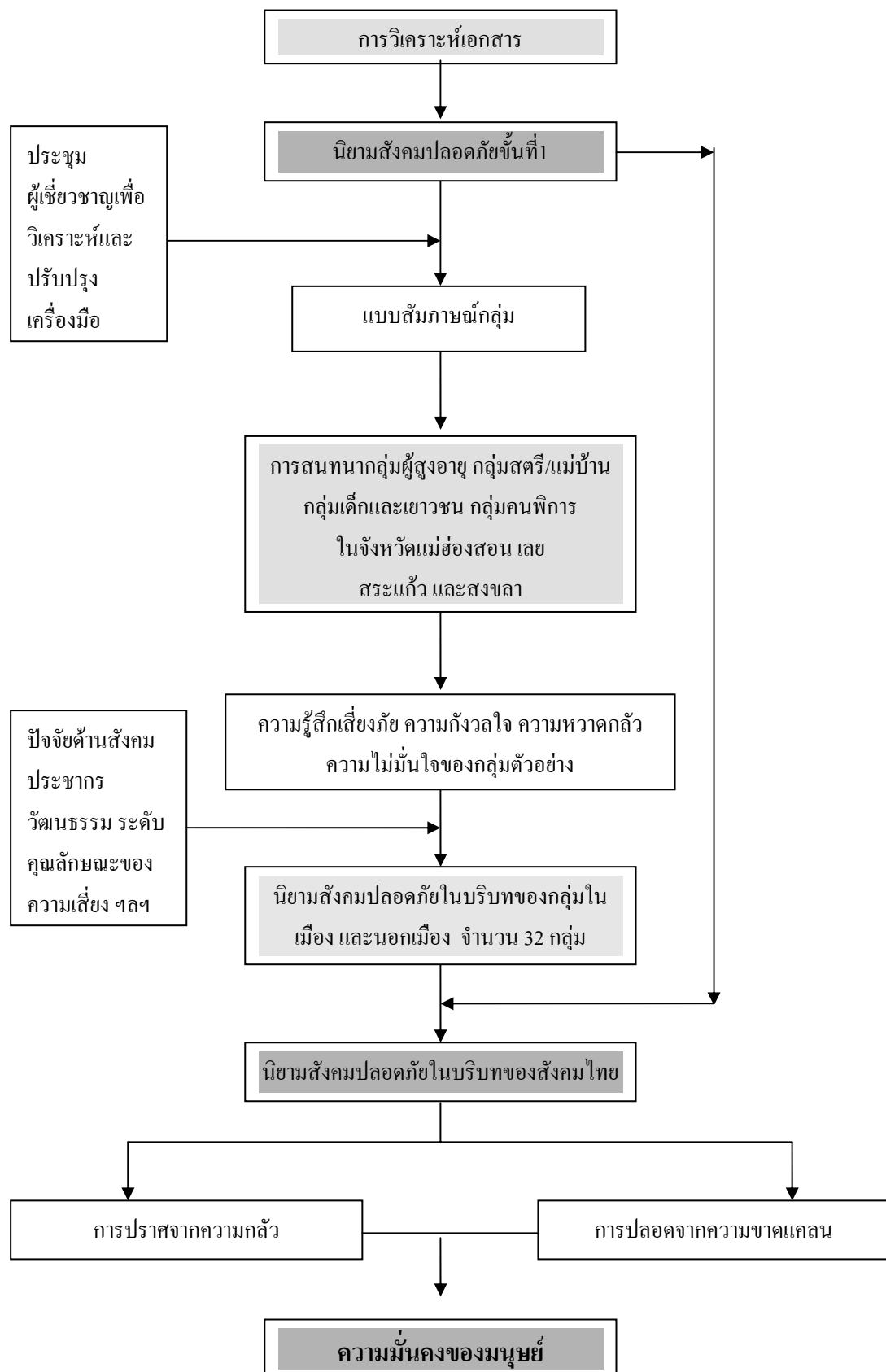
3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาเอกสารและสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างถูกจำกัดเพียง กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เท่านั้น

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ในการทำวิจัย การวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลในบริบทของสังคมไทยใน 4 จังหวัด จาก 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเลย ภาคตะวันออก จังหวัดสระแก้ว และภาคใต้ จังหวัดสงขลา

4. กรอบความคิดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้มีการนิยามศัพท์ที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

5.1 ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) หมายถึง การที่มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่าง “ปราศจากความหวาดกลัว” (Freedom from Fear) และ “ปลอดจากความขาดแคลน” (Freedom from Want) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ 2) ความมั่นคงด้านอาหาร 3) ความมั่นคงด้านสุขภาพ 4) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม 5) ความมั่นคงส่วนบุคคล 6) ความมั่นคงด้านชุมชน และ 7) ความมั่นคงทางการเมือง (UNDP, 1994)

อย่างไรก็ตาม ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละสังคมอาจแตกต่างกันได้เนื่องจากสภาพปัญหาและบริบททางสังคม ตลอดจนปัจจัยด้านประชากรและจิตวิทยาของประชาชนในสังคมที่แตกต่างกัน

5.2 ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง สภาพที่ปราศจากความเสี่ยง ความกลัว และความกังวลจากภาวะคุกคามต่าง ๆ ทั้งในระดับที่รุนแรงและไม่รุนแรง ความรู้สึกปลอดภัยของคนอาจแตกต่างกันตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะทางสังคมและประชากร จิตวิทยา และวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

5.3 สังคมปลอดภัย (Safe Society) หมายถึง นิยามที่เป็นผลจากการวิจัยฉบับนี้ ซึ่งมีทั้งหมด 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นิยามสังคมปลอดภัยจากการวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 นิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม (ผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ) ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเลย จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสงขลา

5.4 ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) หมายถึง การดำเนินงานทั้งของรัฐและสังคมที่จะช่วยลดปัญหาความยากจน ตลอดจนจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ฉะนั้น ความมั่นคงทางสังคมจึงมีความหมายกว้างขวาง กล่าวถึงมาตรการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อที่จะจัดความยากจน และความเสี่ยงภัยต่าง ๆ โดยทั่วไป ความมั่นคงทางสังคมจะครอบคลุมถึงการช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคมและการบริการสังคม (แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549))

5.5 การพัฒนาสังคม (Social Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพื่อประชาชนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ มีรายได้ที่เพียงพอ ฯลฯ รวมทั้งต้องได้รับความเสมอภาคและความยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

5.6 ภูมิคุ้มกันทางสังคม (Social Safety Nets) หมายถึง ระบบการจัดบริการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจน คนด้อยโอกาส รวมทั้งผู้ได้รับการเสี่ยงภัยต่าง ๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง

มั่นคง โดยได้รับสิทธิพื้นฐานเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป การดำเนินงานทางด้านภูมิคุ้มกันทางสังคมนี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สามารถเข้ามามีบทบาทในการบริการ หรือช่วยเหลือร่วมกัน

5.7 ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ต้องการได้รับการดูแลจากครอบครัว ได้รับการบริการทางสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การพัฒนาอาชีพให้มีรายได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งการยอมรับจากครอบครัว ชุมชน และสังคม (แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคม สงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549))

5.8 สตรี/แม่บ้าน หมายถึง บุคคลเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 60 ปี เป็นผู้ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิและ สวัสดิภาพ ตลอดจนการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ศักยภาพของตนในการปกป้อง ตนเองจากอันตรายและมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

5.9 เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติ ภาวะด้วยการสมรส เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษจากสังคมมิให้ ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ หรือขัดขวางพัฒนาการของพวกเขา รวมทั้ง ควรได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพ การศึกษา การฝึกอบรม การดำเนินชีวิตและด้านอื่น ๆ อย่าง ปลอดภัย เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความมั่นคง

5.10 คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทาง จิตใจ (พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534) เช่น มีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา หรือการเรียนรู้ และมีความ ต้องการเป็นพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

6. ขอบจำกัดของการวิจัย

6.1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึง ไม่สามารถเป็นตัวแทนของคนไทยทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พยายามหากกลุ่มตัวอย่างที่มี คุณลักษณะทางประชากรที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถสะท้อนบริบทของสังคมไทยให้ทั่วถึง ได้มากที่สุด

6.2 บริบทสังคมไทยในการวิจัยนี้เป็นบริบทของประชาชนในต่างจังหวัดทั้งที่อยู่ในเมืองและนอก เมืองจึงอาจมีความรู้สึกเกี่ยวกับความปลอดภัยในสังคมที่แตกต่างกับผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

6.3 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน เนื่องจากจำนวนประชากรมีความ แตกต่างกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างคนพิการมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอื่น

7. ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 8 เดือน นับตั้งแต่ มีนาคม – ตุลาคม 2549

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเพื่อหาคำนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทของสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามหมวดหมู่ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
3. การพัฒนากับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย
4. กฎหมายและแนวนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงและความปลอดภัยทางสังคม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

แนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน หลักฐานที่พบในการก่อตั้งคณะกรรมการระหว่างชาติของกาชาดในช่วงทศวรรษที่ 1860 พบว่ามีหลักคำสอนอยู่บนพื้นฐานของความมั่นคง (security) ของประชาชน ซึ่งต่อมาก็คู่ประกอบหลักของคำสอนนี้ได้ถูกจัดทำเป็นรูปเป็นร่างขึ้นไว้ในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และการประชุมที่นครเจนีวา (Geneva Convention) ซึ่งมีการกล่าวถึงสิทธิของบุคคลไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 3, 22 และ 25 (1) ดังนี้

มาตรา 3 บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

มาตรา 22 ในฐานะสมาชิกของสังคมด้วยความเพียรพยายามของชาติตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศและโดยสอดคล้องกับการจัดระเบียบและทรัพยากรของแต่ละรัฐ บุคคลมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคมและชอบที่จะได้รับผลแห่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต่อศักดิ์ศรีและการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเสรีของตน

มาตรา 25 (1) บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และบริการสังคมที่จำเป็นและสิทธิในความมั่นคงในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย วยชรา หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพอื่นใดในพฤติการณ์อันเกิดจากที่ตนจะควบคุมได้

จากบทบัญญัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้างต้น จะเห็นได้ว่าความมั่นคงของมนุษย์นั้นนับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งด้านความมั่นคงส่วนตัวและความมั่นคงในระดับสังคม แต่ดูเหมือนว่าจะไม่มีผู้ใดให้ความสำคัญอย่างจริงจังนักในช่วงเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา จนกระทั่งใน พ.ศ. 2537 ประเด็นเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้กลับกลายมาเป็นของใหม่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ได้นำเสนอรายงานการพัฒนาคน (Human Development Report) ซึ่งกล่าวถึงแนวคิดใหม่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และเน้นความปลอดภัยของประชาชนเท่าเทียมกับความปลอดภัยของรัฐ และให้ความสำคัญกับการพัฒนามากกว่าการใช้อาวุธ โดยพิจารณาทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ โดยนำเสนอประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ไว้เป็น 2 ประการ ประการแรก คือ ความปลอดภัยจากการคุกคามที่ต่อเนื่อง เช่น ความหิว ความป่วยไข้ และความขาดแคลน หรือที่เรียกกันว่าการปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) และประการที่ 2 หมายความว่าความปลอดภัยจากการถูกรบกวนโดยกะทันหันและเจ็บปวดในรูปแบบของชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นในบ้าน ในการทำงานงาน หรือในชุมชน หรือที่เรียกกันว่าการปราศจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) นั่นเอง (United Nations Development Programme, 1994) ซึ่งขอบเขตของความหมายนี้นับว่ากว้างขวางมากจนเห็นได้ชัดว่าไม่ว่าความผิดปกติหรือเหตุที่ไม่คาดหมายในทางลบใด ๆ ก็สามารถนับว่าเป็นการคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ได้ทั้งสิ้น

ความหลากหลายในความหมายของความมั่นคงของมนุษย์

UNDP ได้อธิบายความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ว่า “ความมั่นคงของมนุษย์นั้นไม่เกี่ยวข้องกับอาวุธ หากเกี่ยวข้องกับชีวิตและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” (United Nations Development Programme, 1994) ความมั่นคงของมนุษย์นั้นมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ ความเป็นสากล มีความพึ่งพาซึ่งกันและกัน ยึดหลักการคุ้มครองป้องกัน และมีคนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนั้น UNDP ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 7 ประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (Economic Security) เช่น การจัดการกับปัญหาความยากจน การประกันรายได้ขั้นต่ำ และการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ
2. ความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security) เช่น การแก้ปัญหาความอดอยากและหิวโหย
3. ความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health Security) เช่น การเข้าถึงสาธารณสุขและการป้องกันโรค
4. ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Security) เช่น การป้องกันอันตรายจากการปนเปื้อนและการเสื่อมสลายของสภาวะแวดล้อม

5. ความมั่นคงส่วนบุคคล (Personal Security) เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพจากสิ่งต่าง ๆ เช่น การถูกรังแก สกปรก อาชญากรรม ความรุนแรงภายในบ้าน การใช้ยาเสพติด การฆ่าตัวตาย รวมถึงอุบัติเหตุทางการจราจร

6. ความมั่นคงด้านชุมชน (Community Security) เช่น การอยู่รอดในวัฒนธรรมประเพณีและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงทางกายภาพของกลุ่มเหล่านี้ และ

7. ความมั่นคงทางการเมือง (Political Security) เช่น ความยินดีในสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และความมีอิสระเสรีจากการถูกกดขี่ทางการเมือง

ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวทางของ UNDP นั้น นับว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่จุดกระแสให้มีการทบทวนมุมมองเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์จากเดิมที่มองแต่ในด้านความมั่นคงของประเทศเพียงอย่างเดียว อันที่จริงนั้น ความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน แต่รัฐที่มีความมั่นคงก็ไม่ใช่สิ่งที่จะรับประกันได้ว่าประชาชนในรัฐนั้นจะมีความมั่นคงเช่นเดียวกัน การปกป้องพลเมืองจากการถูกโจมตีภายนอกนั้นนับว่าเป็นความจำเป็นในการรักษาความมั่นคงให้บุคคล แต่เพียงเท่านี้ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะในความเป็นจริงนั้น ในศตวรรษที่ผ่านมา คนที่ถูกฆ่าโดยรัฐบาลของตนนั้นมีจำนวนมากกว่าคนที่ถูกฆ่าโดยกองทัพต่างชาติเสียอีก (Human Security Centre, 2005) ดังนั้นจึงมีกระแสเรียกร้องเพิ่มขึ้นให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีมุมมองเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์เสียใหม่ ผู้ที่สนับสนุนความมั่นคงของมนุษย์มักจะเห็นพ้องต้องกันว่าเป้าหมายหลักของความมั่นคงของมนุษย์คือการคุ้มครองป้องกันมนุษย์ แต่ความเห็นดังกล่าวก็ยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาว่าสถานการณ์อะไรบ้างที่มนุษย์ควรจะได้รับ การคุ้มครองป้องกัน ผู้สนับสนุนแนวคิดเชิงแคบก็จะเน้นไปที่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับบุคคล อย่างไรก็ตามฝ่ายที่สนับสนุนแนวคิดเชิงกว้างจะเห็นว่าสถานะคุกคามนั้นควรครอบคลุมถึงความหวาดหวั่น ความเจ็บไข้ และภัยธรรมชาติด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถฆ่ามนุษย์ได้มากกว่าสงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และการก่อการร้ายรวมกันเสียอีก ดังนั้นนโยบายด้านความมั่นคงของมนุษย์จึงควรให้ความสำคัญกับการปกป้องสถานะคุกคามที่เกิดจากภัยเหล่านี้เท่า ๆ กับที่เกิดจากความรุนแรง และสำหรับการกำหนดวาระเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์เชิงกว้างที่สุดก็ยังคงมีการรวมเอาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและสถานะคุกคามต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เข้าไว้ด้วย (Human Security Centre, 2005) แนวคิดเชิงกว้างของความมั่นคงของมนุษย์นี้ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ นอกจากนั้น ยังมีหลักฐานว่าสถานะคุกคามต่าง ๆ ทางสังคมที่กล่าวมานั้นมักจะมีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะในประเทศยากจนที่มีคนประสบกับสถานะคุกคามเหล่านี้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามแนวทางทั้งเชิงกว้างและเชิงแคบของความมั่นคงของมนุษย์นั้นต่างส่งเสริมซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะขัดแย้งกัน

แม้ว่า UNDP จะได้รับการกล่าวถึงในฐานะที่เป็นผู้จุดประกายประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ในยุคนี้ แต่หลาย ๆ องค์กรในระดับนานาชาติได้ให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ในมุมมอง

ของตน เช่น Kofi Annan (2001) เลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ว่าเกี่ยวข้องกับ “...การปราศจากความกลัวและการปลอดภัยจากความขาดแคลน และการสร้างเสริมสภาพให้กับคนในยุคต่อไปให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติที่มีคุณภาพ รวมถึงความมั่นคงของชาติด้วย...” คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการแทรกแซงและอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ (International Commission on Intervention and State Sovereignty, 2002) ได้กล่าวว่าความมั่นคงของมนุษย์หมายถึงความมั่นคงของประชาชน อันได้แก่ ความปลอดภัยทางกายภาพ ความอยู่ดีกินดีทางสังคมและเศรษฐกิจ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และการปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (International Commission on Intervention and State Sovereignty, 2002) ส่วนธนาคารโลก (World Bank) ก็ได้กล่าวในรายงานการพัฒนาโลก (World Development Report) เมื่อปี พ.ศ. 2543/2544 ว่า ความมั่นคงของมนุษย์นั้นมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวพันกันคือ 1) บทบาทของรัฐในการปกป้องเขตแดนจากการคุกคามภายนอก และ 2) บทบาทในการรับประกันความมั่นคงของมนุษย์สำหรับพลเมืองภายใต้ร่มของสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายความว่าคนทุกคนต้องมีอิสรภาพจากการถูกกดขี่ ความรุนแรง ความหวาด ความยากจน และความป่วยไข้ และอิสรภาพในการที่จะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ (World Bank 2000/2001)

ในระดับประเทศนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ว่า “...ครอบคลุมมาตรการทั้งหมดที่คุกคามการอยู่รอดของมนุษย์ ชีวิตประจำวัน และศักดิ์ศรี เช่น การเสื่อมคุณภาพของสภาวะแวดล้อม การละเมิดสิทธิมนุษยชน อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ายาเสพติด ผู้อพยพ ความยากจน กับระเบิด และการแพร่เชื้อโรค เช่น โรคเอดส์ ซึ่งแนวคิดนี้รวมถึงความหมายในการเสริมพลังเพื่อเผชิญกับการคุกคามของสิ่งที่กล่าวมานี้ด้วย...” (Japanese Department of Foreign Affairs, 2005) ส่วนประเทศแคนาดานั้นได้มีการนิยามความมั่นคงของมนุษย์ไว้อย่างจำกัดว่า หมายถึง “อิสรภาพจากการถูกคุกคามต่อสิทธิ ความปลอดภัย และชีวิตของประชาชน” (Canadian Foreign Ministry, 2001) แต่แม้การกำหนดแนวคิดแบบแคบ ๆ เช่นนี้ก็ยังนำมาซึ่งการขยายความได้อย่างกว้างขวางเพราะตามนิยามของประเทศแคนาดานั้น ความมั่นคงของมนุษย์รวมถึงความปลอดภัยจากการถูกคุกคามทางกายภาพ การบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่ยอมรับได้ การประกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน กฎเกณฑ์ของกฎหมาย การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ความเสมอภาคทางสังคม การป้องกันตนเองของพลเมืองในภาวะความขัดแย้ง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นักวิชาการหลาย ๆ คนก็มีความคลุมเครือในการนิยามความมั่นคงของมนุษย์เช่นกัน มีงานหลายชิ้นที่ใช้ นิยามของ UNDP หรือมีการนำไปปรับปรุง เช่น Jorge Nef (1999) ได้จำแนกความมั่นคงของมนุษย์ออกเป็น 5 ประการ คือ 1) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนบุคคล และทางกายภาพ 2) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ 3) ความมั่นคงด้านสังคม ซึ่งรวมถึงความอิสระจากการถูก

กีดกันทางวัย เพศ เชื้อชาติ และสถานภาพทางสังคม 4) ความมั่นคงด้านการเมือง และ 5) ความมั่นคงด้านวัฒนธรรม

Sabina Alkire (2003) ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องแกนหลักของชีวิตจากภัยคุกคามที่วิกฤตและกว้างขวาง ในแนวทางที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการระยะยาวของมนุษย์ Alkire ได้เน้นคำสำคัญในนิยาม 5 คำ ได้แก่

1. การป้องกันภัย (safeguard) เนื่องจากมนุษย์และชุมชนถูกคุกคามจากภัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน เช่น วิกฤตการณ์ทางการเงิน ความรุนแรง นโยบายของรัฐที่ลดงบประมาณรายจ่ายด้านสังคมลง การก่อการร้าย การขาดแคลนน้ำ และปัญหาสถานะแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการกำหนดสาเหตุ มาตรการป้องกันและบรรเทาสถานะคุกคาม ด้วยความเคารพต่อความมั่นคงของมนุษย์

2. แกนหลักของชีวิต (vital core) เป็นการกำหนดประเด็นความมั่นคงมนุษย์ให้แคบลงเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่สุด เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างบังเกิดผล ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของแกนหลักของชีวิตก็คือความอยู่รอด การดำรงชีวิต และศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของมนุษย์

3. มนุษย์ทุกคน (all human lives) การยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเปลี่ยนการเน้นความปลอดภัยของรัฐมาเป็นปัจเจกบุคคลและชุมชนโดยไม่จำกัดเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หันเหจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการใช้กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศมาเป็นการพัฒนามนุษย์และสิทธิมนุษยชน โดยทำให้มนุษย์กลายเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาแทนที่จะเป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น

4. ภัยคุกคามที่วิกฤตและกว้างขวาง (critical and pervasive threats) ซึ่งอาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตมนุษย์ในระดับบุคคลหรือในระดับโลก อาจเป็นภัยที่เกิดขึ้นกะทันหัน เช่น การล่มสลายทางเศรษฐกิจ ภัยที่มีผลกระทบในวงกว้าง หรือไม่มีผลในวงกว้างแต่เกิดขึ้นซ้ำซาก เช่น อุบัติเหตุจากการทำงาน

5. ตอบสนองความต้องการระยะยาวของมนุษย์ (long-term human fulfillment) ความมั่นคงของมนุษย์นั้นเน้นกิจกรรมและความสามารถของมนุษย์ในขอบเขตที่จำกัดภายในขอบเขตของการพัฒนาและสิทธิมนุษยชน ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ได้ กระบวนการสร้างความมั่นคงมนุษย์ต้องสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ ซึ่งวิธีการตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้นมีความเหมาะสมและแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ แต่ควรกระทำโดยกระบวนการสนับสนุนการมีส่วนร่วม มีเสรีภาพ การเสริมสร้างศักยภาพ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บุคคลหรือชุมชนด้วย

Laura Reed และ Majid Tehranian (1999) ได้นำเสนอนิยามความมั่นคงของมนุษย์โดยจัดทำเป็นประเด็นต่าง ๆ 10 ระดับ ซึ่งรวมถึง ความมั่นคงด้านจิตใจ (Psychological Security) ซึ่งขึ้นอยู่กับ การสร้างเงื่อนไขที่ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความรักและเคารพซึ่งกันและกัน

และความมั่นคงด้านการสื่อสาร (Communication Security) หรือความสำคัญของความมีอิสรภาพ และสมดุลของการไหลของข่าวสาร

นักวิชาการคนอื่น ๆ ได้มีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการให้คำนิยามตามแบบเดิม ๆ แต่ก็ยังคงให้คำนิยามแบบกว้างขวางไว้ เช่นเดียวกัน Caroline Thomas (1999) ให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ว่าเป็นการจัดการความต้องการวัตถุดิบพื้นฐาน และการยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการปลดปล่อยจากโครงสร้างอำนาจที่กดขี่ ไม่ว่าจะเป็นในระดับโลก ระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นก็ตาม สำหรับ Robert Bedeski (2000) นั้น ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การรวมเอาความรู้ เทคโนโลยี สถาบัน และกิจกรรมที่คุ้มครอง ปกป้องและรักษาความดำรงอยู่ทางชีวภาพของชีวิตมนุษย์ และกระบวนการซึ่งคุ้มครองและสร้างความสมบูรณ์ให้กับสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองโดยรวมเพื่อเพิ่มพูนอิสรภาพของมนุษย์ ในขณะที่เครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network) ที่ประกอบด้วยสมาชิกหลายประเทศและเครือข่าย NGOs นานาชาติ ได้ผูกพันตนเองไว้กับเป้าหมายที่ว่า “...สร้างความแข็งแกร่งด้านความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยมุมมองที่จะสร้างโลกที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น เพื่อให้พลเมืองสามารถมีชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคงและศักดิ์ศรี ปราศจากความต้องการและความหวาดกลัว และมีโอกาสอันเท่าเทียมกันในการพัฒนามนุษย์ให้เต็มศักยภาพ...” (Human Security Network, 1999)

Lloyd Axworthy (1999) ให้ความหมายของความปลอดภัยเท่ากับความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยคำกล่าวที่ว่า “...ความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งก็คือความมั่นคงของมนุษย์ จากสภาวะคุกคามทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งกลับกลายเป็นมาตรการใหม่ในการวัดความมั่นคงของโลก และเป็นแรงขับเคลื่อนใหม่สำหรับการดำเนินการระดับโลก...” ในขณะที่ Jessica Mathews (1997) กล่าวว่า “...ความมั่นคงของมนุษย์เกิดขึ้นจากชีวิตประจำวัน อันได้แก่ อาหาร ที่พัก การจ้างงาน สุขภาพ และความปลอดภัยสาธารณะมากกว่าการมองลงมาจากด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความแข็งแกร่งทางการทหาร”

องค์การสหประชาชาติได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ (Commission on Human Security: CHS) เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 และมีผู้ทำหน้าที่ประธานร่วมได้แก่ Sadako Ogata อดีตข้าหลวงใหญ่ด้านผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และ Amartya Sen เจ้าของรางวัล โนเบลทางด้านเศรษฐศาสตร์ในปี พ.ศ. 2541 คณะกรรมการได้จัดทำรายงานเรื่อง “Human Security Now” และนำเสนอต่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2546 โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- ชุมชนนานาชาติมีความต้องการอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ใหม่ด้านความมั่นคง รัฐมักจะมีภาระหน้าที่ในด้านการรักษาความมั่นคง แต่บางครั้งรัฐก็กลับกลายเป็นต้นเหตุแห่ง

การคุกคามนั้นเสียเอง ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนการให้ความสนใจจากความมั่นคงของรัฐไปสู่ความมั่นคงของประชาชน และไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์

- รายงานฉบับนี้เป็นการตอบสนองต่อการคุกคามที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนา และการตอบสนองนี้จะไม่สัมฤทธิ์ผลได้ถ้าปราศจากการร่วมมือกันจากฝ่ายที่ทำหน้าที่ด้านสิทธิ ด้านความมั่นคง ด้านมนุษยธรรม และด้านการพัฒนา

- ความมั่นคงของมนุษย์ช่วยเติมเต็มความมั่นคงของรัฐ เพิ่มพูนสิทธิมนุษยชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาของมนุษย์

- นิยามของคณะกรรมการด้านความมั่นคงของมนุษย์คือ: เพื่อปกป้องหลักสำคัญของชีวิตมนุษย์ในแนวทางที่เสริมสร้างอิสรภาพและความสมปรารถนาของมนุษย์

- ความมั่นคงของมนุษย์เติมเต็ม “ความมั่นคงของรัฐ” ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ความมั่นคงของมนุษย์มุ่งไปที่บุคคลและชุมชนมากกว่ารัฐ
2. ภัยอันตรายที่กระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์รวมถึงและเกินกว่าสภาวะคุกคาม

ต่อความมั่นคงของรัฐด้วย

3. ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องไม่ใช่เพียงแต่รัฐเท่านั้น
4. การที่จะบรรลุความมั่นคงของมนุษย์ได้นั้น ต้องรวมเอาการเสริมพลังให้

ประชาชนไว้ด้วย

- สำหรับส่วนปฏิบัติการนั้นสามารถแปลความหมายได้เป็น 10 ประเด็น ดังนี้

1. ปกป้องประชาชนในความขัดแย้งอย่างรุนแรง
2. ปกป้องประชาชนจากการเพิ่มจำนวนของอาวุธ
3. สนับสนุนความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนที่กำลังเดินทางต่อไป
4. ตั้งกองทุนด้านความมั่นคงของมนุษย์สำหรับช่วงภายหลังจากความขัดแย้ง
5. สนับสนุนการค้าและตลาดที่เป็นธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนยากจน
6. จัดให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นต่ำในทุกสถานที่
7. ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสาธารณสุขพื้นฐานอย่างทั่วถึง
8. พัฒนาระบบสากลของสิทธิบัตรอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค
9. ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
10. สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการด้านเอกลักษณ์ของมนุษย์ในระดับโลก

ในขณะที่ให้ความเคารพต่ออิสรภาพของบุคคลในการที่จะมีเอกลักษณ์และความเกี่ยวพันที่หลากหลาย

ท่ามกลางความหลากหลายของการให้นิยามความมั่นคงของมนุษย์ เราจะเห็นได้ว่าทุกนิยามนั้นมีมุมมองที่สอดคล้องกับรายงานของ UNDP ในแง่ที่ว่าความมั่นคงมนุษย์นั้นคือการช่วยให้ประชาชนปราศจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) และปลอดภัยจากความขาดแคลน (Freedom

from Want) นั่นเอง และขยายขอบข่ายจากความมั่นคงของ “รัฐ” ไปสู่ความมั่นคงของ “มนุษย์” มากขึ้น นอกจากนั้นในทุกนิยามจะพบว่าประเด็นเรื่องความปลอดภัยจากการคุกคามประเภทต่าง ๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมาก ในอันที่จะทำให้มนุษย์มีความมั่นคงได้ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ระดับชาติ และระดับสากล

เครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์

เครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network: HSN) เป็นการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งมีแนวคิดคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศของตนและในเวทีโลก มีวิสัยทัศน์ในการสร้างสรรค์โลกมนุษย์ซึ่งประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความมั่นคง (security) และมีศักดิ์ศรี (dignity) หรือการบรรลุสถานะที่มนุษย์ปราศจากความหวาดกลัวและปลอดภัยจากความขาดแคลน เช่น ความยากจน และภัยจากโรคระบาดที่ร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ และรวมถึงประเด็นสิทธิมนุษยชนศึกษา การเคารพกฎหมายมนุษยธรรม และเด็กในสถานการณ์ความขัดแย้งทางอาวุธ เป็นต้น HSN ประกอบด้วยสมาชิก 12 ประเทศ ได้แก่ จีซี 7 ออสเตรเลีย แคนาดา เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ สโลวาเนีย และไทย และมีประเทศผู้สังเกตการณ์ 1 ประเทศ คือ แอฟริกาใต้ การก่อกำเนิดของกลุ่ม HSN นั้น เริ่มต้นมาจากการรณรงค์การทำลายทุ่นระเบิดสังหารส่วนบุคคล และมีการเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในการประชุมระดับรัฐมนตรีในประเทศนอร์เวย์เมื่อปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) HSN ใช้กลไกที่ยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการในการดำเนินนโยบายที่เน้นการคุ้มครองป้องกันและแนวทางเพื่อความมั่นคงสำหรับปัจเจกชนและสังคม ปัจจุบันนี้ HSN มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องความสนใจจากนานาชาติสู่ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ โดยการประยุกต์แนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์เข้ากับปัญหาระหว่างประเทศ HSN มุ่งที่จะขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมืองไปสู่การคุ้มครองป้องกันหรือแก้ปัญหาความขัดแย้ง และส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนา (Human Security Network, 2006)

HSN จัดให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนกระทั่งครั้งล่าสุด คือครั้งที่ 8 ได้มีการจัดการประชุมขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2549 สาเหตุที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกร่วมก่อตั้งเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ก็เพราะประเทศไทยเห็นว่าการพิจารณาเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ควรมีความสมดุลระหว่างประเด็น การปราศจากความกลัว (Freedom from Fear) กับการปลอดภัยจากความขาดแคลน (Freedom from Want) และประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ยังสอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทยในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การเป็นประเทศกำลังพัฒนาขนาดกลางที่มีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การมีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย และการมีรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2540) ที่ให้ความสำคัญกับ

การเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งไทยสามารถใช้เวที HSN ในการสะท้อนท่าทีในเรื่องดังกล่าวได้อย่างสร้างสรรค์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ในศตวรรษที่ 17 และ 18 นั้น วงการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น Sir William Petty และ Adam Smith ได้เน้นการนิยามและกำหนดเป้าหมายอย่างกว้างและครอบคลุมโดยภาพรวมของการประสบความสำเร็จและความกินดีอยู่ดีของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 นักการเมืองและนักปฏิบัติในระดับนานาชาติ และองค์กรช่วยเหลือ รวมทั้งชุมชนนักวิชาการและกลุ่มนักพัฒนาภาคเอกชนได้หันเหจุดเน้นไปที่การพัฒนาโดยยึดเอารายได้ของชาติเป็นหลัก (Eisner, 1989) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของมุมมองนี้ก็เกิดขึ้นควบคู่กับการก่อกำเนิดของธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) และการรับรู้ที่แพร่กระจายอย่างกว้างขวางว่าความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์นั้นจะเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

แนวคิดข้างต้นนี้ได้ถูกวิจารณ์อย่างต่อเนื่องในเวลาต่อมา ซึ่งในทศวรรษที่ 1980 หลาย ๆ ประเทศที่กำลังพัฒนาได้แสดงให้เห็นความตระหนักว่ารายได้นั้นไม่ได้เป็นตัวทำนอยของประกอบของความอยู่ดีมีสุขเสมอไป ซึ่งผลการศึกษาขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) เกี่ยวกับผลกระทบของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านสุขภาพ การบริโภคอาหาร และการศึกษาของเด็ก ก็มีอิทธิพลอย่างมากในการยืนยันความคิดนี้ (Jolly, Giovanni, and Stewart, 1988)

การพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง

Mahbub Ul-Haq ได้จัดทำรายการการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ (United Nation's Human Development Report) ขึ้นในปี ค.ศ. 1990 ในรายงานนี้ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) ได้กล่าวว่า การพัฒนาจะต้องเน้นไปที่ประชาชน (อาจมองเป็นกลุ่มในแต่ละประเทศก็ได้) มากกว่าที่จะเน้นไปที่ความมั่นคงปลอดภัย (security) ของเขตแดนของแต่ละชาติ และต้องเน้นในด้านความก้าวหน้าด้านสุขอนามัย การศึกษา และอิสรภาพทางการเมือง นอกเหนือไปจากความอยู่ดีมีสุขเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นคำว่าพัฒนาจึงถูกนิยามใหม่อย่างกว้างขวางและเพื่อเป็นทางเลือกให้ประชาชน

ปัจจุบัน แนวคิดด้านการพัฒนาจะเน้นว่าการพัฒนาคน (human development) เป็นสิ่งที่มีความแตกต่างจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ซึ่งก็มีหลักฐานจำนวนมากที่ยืนยันว่า อัตราความเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนจนเสมอไป ในทำนองเดียวกันการปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนก็อาจบรรลุได้ด้วยยุทธศาสตร์หลาย ๆ ด้านที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นทฤษฎีการพัฒนาจึงควรยึดเอาคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะให้คนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสังคม

เท่านั้น แต่แนวคิดนี้จะมองคนเป็นต้นเหตุและแรงจูงใจหลักสำหรับการพัฒนา การพัฒนาเป็นกระบวนการของการพัฒนามนุษย์ การพัฒนาคือพลังของประชาชนที่มองหาหนทางที่จะเติมเต็มความหวังของตน การตระหนักรู้และความเข้าใจของประชาชนจะเป็นตัวตัดสินทิศทางและความเคลื่อนไหวทางสังคม ความมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการผลิต นวัตกรรม การสร้างสรรค์ และความสามารถขององค์กรของประชาชน เป็นตัวตัดสินระดับของความสำเร็จและความสุขสำราญ สังคมจะก้าวหน้าโดยการพัฒนาและทำให้ประชาชนมีศักยภาพในการแสดงออกได้มากขึ้น ขอบเขตของการศึกษาของประชาชน ความเข้มแข็งของพลังและความปรารถนา คุณภาพของทัศนคติและค่านิยม ทักษะและข้อมูลข่าวสารล้วนแล้วแต่เป็นตัวกำหนดกระบวนการของการพัฒนาทั้งสิ้น ดังนั้นหลักเกณฑ์ของการพัฒนาจึงสามารถนำไปใช้ได้กับความดำรงอยู่ของมนุษย์ได้ทุกหน่วยและทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล องค์กร ภาคสังคม ประเทศชาติ และชุมชนนานาชาติ

เพื่อเป็นการขยายการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์และเรียกร้องความสนใจเชิงการเมืองให้มากขึ้น UNDP จึงได้จัดพิมพ์ตัวชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ออกมาทุกปี แม้ว่าจะมีการจำกัดขอบเขตเรื่องการพัฒนาให้แคบลงแล้ว แต่ก็ยังใช้การวัดรวมแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับรายได้ประชากรต่อหัว การอยู่รอดของทารกแรกเกิด และการสำเร็จการศึกษา (UI-Haq, 1995) โดยมุมมองทั่วไปแล้วการพัฒนาไม่ได้เป็นเพียงรายได้ของประชาชนเท่านั้น ในรายงานการพัฒนาของมนุษย์ได้มีการเชื่อมโยงการพัฒนากับทฤษฎีความสามารถของ Amartya Sen (1997) ซึ่งปัจจุบันนี้ Sen พยายามกำหนดกรอบการเปลี่ยนแปลงด้วยการขยายอิสรภาพของปัจเจกชน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์นั้นยังคงมีความขัดแย้งกันอยู่ (Ravallion, 1997) แต่ก็มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางในวงการเกี่ยวกับนโยบายด้านการพัฒนาที่มีการเน้นมิติที่ไม่เกี่ยวกับรายได้ (nonincome) มากขึ้น และเมื่อธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้เน้นไปที่ประเด็นการบรรเทาปัญหาความยากจนมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่มุ่งไปที่การเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงนับได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อจุดเน้นของ UNDP ในด้านการพัฒนามนุษย์ ซึ่งได้รับการตอบสนองในหลายประเทศและจากหลายองค์กร เช่น กรณีกีที่กระทรวงการพัฒนาระหว่างประเทศ (Department for International Development : DFID) ของประเทศสหราชอาณาจักร ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งศตวรรษ 8 ประการ (The Eight Millennium Development Goals: MDGs) ในการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติในเดือนกันยายน 2000 เพื่อให้บรรลุผลภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และในเวลาต่อมาก็มีผู้ร่วมลงนามด้วยถึง 190 ประเทศ เป้าหมายการพัฒนาแห่งศตวรรษ 8 ประการนี้ กล่าวโดยสรุปได้แก่ (UN Millennium Development Goals, 2000)

1. ขจัดความยากจนและความหิวที่รุนแรง
2. ให้คนได้รับการศึกษาพื้นฐานอย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและเสริมพลังให้สตรี
4. ลดอัตราการตายของเด็ก

5. ส่งเสริมสุขภาพของมารดา
6. ต่อสู้กับเชื้อ HIV และโรคเอดส์ ไข้มาเลเรีย และ โรคอื่น ๆ
7. สร้างความมั่นใจในความยั่งยืนของสภาวะแวดล้อม
8. พัฒนาความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อการพัฒนา

การพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์

เราจะเห็นได้ว่าความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์เป็นตัวกระตุ้นให้แนวทางด้านการพัฒนาและด้านความมั่นคงของชุมชนมาบรรจบพบกัน ชุมชนด้านการพัฒนามองเห็นโอกาสที่จะเรียกร้องความสนใจจากฝ่ายการเมืองและแหล่งทรัพยากรทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการทหารและนโยบายต่างประเทศโดยการเชื่อมโยงความมั่นคงของมนุษย์เข้ากับการพัฒนามนุษย์ (UI-Hag, 1995) ส่วนกลุ่มที่สนับสนุนด้านความมั่นคงก็สนใจที่จะเข้ามามีส่วนในพื้นที่ดังกล่าวเช่นกัน เมื่อโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติได้นำเสนอรายงานการพัฒนามนุษย์ ในปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) จึงเป็นเหตุให้แนวทางทั้งสองมารวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้ (United Nations Development Programme, 1994) แม้ว่าการกำหนดนิยามหรือจัดกลุ่มความมั่นคงของมนุษย์โดย UNDP จะไม่มีความลึกซึ้งหรือชัดเจนพอ และไม่สามารถนำเสนอประเด็นความคิดพื้นฐานได้อย่างสมบูรณ์ แต่เป้าหมายหลักของ UNDP นั้น คือการใช้ความมั่นคงของมนุษย์เป็นแนวคิดสำหรับการประชุมสุดยอดของสหประชาชาติด้านการพัฒนาสังคมที่นครโคเปนเฮเกนในปี ค.ศ. 1995 (World Summit for Social Development, Copenhagen 1995) นั่นเอง (King and Murray, 2001/2002) แม้ว่าแนวคิดนี้จะไม่ได้รับการนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการประชุมสุดยอดดังกล่าว แต่แนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ก็ถูกนำไปใช้ในวงการเศรษฐศาสตร์เพื่อการพัฒนา สาธารณสุข และกลุ่มผู้สนับสนุนด้านความมั่นคงของมนุษย์กันอย่างมากในเวลาต่อมา

3. การพัฒนากับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย

ประเทศไทยนั้นมีสภาพเช่นเดียวกับประเทศในโลกที่สามทั่วไปที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในการรักษาความเป็นอิสระ การยกระดับคุณภาพประชากร การสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาการศึกษาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสถาบันทางการเมืองที่เหมาะสม ด้วยยุทธศาสตร์มาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลแต่ละยุคสมัยนำมาใช้และเรียกกันว่า “การพัฒนา” นั่นเอง แนวทางการพัฒนาของประเทศไทยนั้นดำเนินไปควบคู่กับวลีขี้นชื่อว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันเกี่ยวพันกับการสร้างความมั่นคงของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น การพัฒนาประเทศไทยเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยนั้นมีความแตกต่างกัน แต่ช่วงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือทบทวนการพัฒนาครั้งสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของไทย ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนามาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม มีกระบวนการที่จะเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ของการพัฒนา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา การพัฒนาช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในประเทศหลายประการ เช่น การปฏิรูปทางการเมืองและการปกครอง ที่สำคัญคือการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการบริหารประเทศ การปฏิรูประบบราชการ การสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรภาครัฐและเอกชน ส่วนการปฏิรูปทางสังคมนั้น มีการจัดระเบียบทางสังคม ทำสงครามต่อต้านยาเสพติด จัดผู้มีอิทธิพล จัดความยากจน เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Networks) ในปี พ.ศ. 2542 และมีการจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2545 ต่อมาเป็นช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเช่นเดิม และเน้นการพัฒนาอย่างมี “คุณภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ส่วนระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) นั้น จะเน้นการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่ามุ่ง พัฒนาสู่

“สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

และเพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงได้มีการกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1) **พัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน** มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้คุณภาพของความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) **เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม** มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทยควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ พลังงาน กฎกติกา และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3) **ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเป็นธรรม และมีการสร้างสรรค์คุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

4) **พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข** มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบ ต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร

เพื่อความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจข้างต้น จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ไว้ 5 ด้าน คือ

1) **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้** ซึ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เน้นการเสริมสร้างสุขภาวะทั้งกายและใจ และเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปลอดภัยและสันติสุข

2) **ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ** เน้นการเสริมสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน และ

เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติ และเกื้อกูล

3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตบนฐานความรู้และความเป็นไทย การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ และการสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เน้นการรักษาทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ เน้นการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล การเสริมสร้างความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคธุรกิจ เน้นการกระจายอำนาจ การปฏิรูปกฎหมาย และการเสริมสร้างความมั่นคงของประชาชนและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกระดับ

จากสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางสังคมในหลายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัยด้านสุขภาพและความปลอดภัยในสังคม (ยุทธศาสตร์ที่ 1) ความปลอดภัยในชุมชน เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาวะแวดล้อม (ยุทธศาสตร์ที่ 2, 3 และ 4) และความปลอดภัยในเชิงกฎหมายและการเมืองการปกครอง (ยุทธศาสตร์ที่ 5) ซึ่งจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุพันธกิจและวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ต่อไป

4. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย

ในประเทศไทยนั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวพันกับแนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน ความมั่นคง และด้านการพัฒนาสังคม ดังตัวอย่างในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมา ซึ่งมีทั้งมาตราที่ระบุไว้เฉพาะและมาตราที่อ้างถึงเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 4 สักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 52 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 55 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ยังมีกฎหมายอื่น ๆ อีกมากที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงของมนุษย์และการพัฒนาสังคม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี พุทธศักราช 2539 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 กำหนดให้มีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อทำหน้าที่พัฒนาสังคม สร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบัน ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เปิดโอกาสให้นานาประเทศได้ร่วมตรวจสอบการทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ได้มาตรฐานและเท่าเทียมกัน

จากกฎหมายและนโยบายที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าขอบข่ายของงานด้านความมั่นคงของมนุษย์นั้น เกี่ยวพันกับสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาสังคมอย่างชัดเจน โดยเป็นความรับผิดชอบของรัฐในการที่จะสร้างสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความปลอดภัยให้แก่ประชาชนชาวไทยอย่างทั่วถึง รวมทั้ง สตรี เด็ก ผู้ยากไร้ คนพิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งนอกจากกฎหมายและนโยบายหลักตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีกฎหมายเฉพาะที่ต้องการปกป้องดูแลประชาชนเฉพาะกลุ่มที่มีความเสี่ยงทางสังคมอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ร่างพระราชบัญญัติ

สงครามห้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและครอบครัว และร่างพระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไข การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา เป็นต้น

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

การวิจัยเรื่องการนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการศึกษาความรู้สึกปลอดภัยของคนในสังคมไทย โดยอาศัยแนวคิดที่ต้องการ ใ้มนุษย์ในสังคมมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) และมีชีวิตอยู่โดย ปลอดภัยจากความขาดแคลน (Freedom from Want) และการที่มนุษย์จะมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความ หวาดกลัวและความขาดแคลนได้นั้น สังคมจะต้องมีความปลอดภัย (safety) จากภาวะคุกคาม ประการต่าง ๆ การวิจัยนี้จึงใช้ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of Human Needs) และทฤษฎีความจำเป็นขั้นพื้นฐานโดย Galtung เพื่ออธิบายถึงความต้องการพื้นฐานของ มนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและสังคม

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีการจูงใจของมนุษย์ซึ่งเสนอโดย นักจิตวิทยาชื่อ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ซึ่งได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์จาก ขั้นต่ำถึงขั้นสูงรวม 5 ระดับ ซึ่งแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีจะเน้นว่าเมื่อมนุษย์บรรลุความต้องการ ในระดับหนึ่งแล้ว ก็จะเลื่อนความต้องการขึ้นในระดับสูงขึ้นไป ลำดับความต้องการของมาส โลว์ทั้ง 5 ขั้นนั้นได้แก่ (Maslow, 1954)

1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำเพื่อ การอยู่รอดของบุคคล เช่น ความต้องการเรื่องอาหาร น้ำ ออกซิเจน และยารักษาโรค เป็นต้น

2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ความต้องการเรื่อง ความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต (safety and security) การมีเสรีภาพที่ปลอดภัยจากการคุกคามใด ๆ เป็นต้น

3) ความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม (Love and Belonging Needs) ซึ่ง ประกอบด้วย ความต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ต้องการความรัก ความผูกพัน ความเป็นเพื่อน และมีมิตรภาพ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งความต้องการที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือไม่ก็ได้

4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการ ระดับที่เกี่ยวกับการนับถือตนเองและการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น นั่นคือความต้องการ ความสำเร็จ ความมีเกียรติศักดิ์ศรี ความยอมรับในความมีชื่อเสียง เป็นต้น

5) ความต้องการความสำเร็จที่ปรารถนา (Self-Actualization) เป็นความต้องการ ขั้นสูงสุดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นหลังจากความต้องการขั้นอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้รับการตอบสนอง อย่างครบถ้วน นับว่าเป็นความต้องการที่มีคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์แห่งตน

(Self-fulfillment) ที่ทำได้และได้สำเร็จในทุกอย่างที่ตนใฝ่ฝันและปรารถนา ได้ใช้ความสามารถและพัฒนาศักยภาพของตนได้ถึงขีดสูงสุด

จากทฤษฎีของมาสโลว์ เราจะเห็นได้ว่าความต้องการทางร่างกายที่ดี หรือด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ดี เป็นความต้องการที่มาจากสิ่งจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) ในขณะที่ความต้องการระดับสูง เช่น ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ หรือความต้องการความสำเร็จตามที่ปรารถนาที่ดี มีลักษณะเป็นสิ่งจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) มาสโลว์เชื่อว่า มนุษย์จะต้องได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐาน คือความต้องการทางร่างกายก่อน จึงจะเกิดแรงจูงใจในระดับสูงขึ้นไป ต่อไป คือด้านความมั่นคงปลอดภัย และความต้องการทางสังคมตามลำดับ เมื่อนำทฤษฎีของมาสโลว์มาใช้ในชีวิตการทำงาน บุคคลก็มีความความต้องการระดับต่ำสุดในการทำงานคือ การได้เงินเดือนขึ้นต่ำสุดที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งเงื่อนไขของการทำงานที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพนักงาน ต่อมาก็จะเลื่อนระดับไปที่ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งองค์การสามารถตอบสนองความต้องการขั้นที่ 2 นี้ได้ โดยการจัดเงื่อนไขที่ปลอดภัยในสถานที่ทำงาน มีความยุติธรรม สร้างความมั่นคงในงานให้เกิดขึ้น สร้างความสะดวกสบายในการทำงาน จัดให้มีระบบประกันสวัสดิการสังคมและเงินตอบแทนหลังออกจากงาน มีค่าจ้างตอบแทนที่สูงกว่าเพื่อความอยู่รอดพื้นฐานของการดำรงชีวิต และมีการให้เสรีภาพในการรวมตัวเป็นสหภาพ เป็นต้น

สังคมที่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะสามารถสร้างความรู้สึกรับประกันและปลอดภัยให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ ในขณะที่บางประเทศนั้นไม่สามารถบรรลุขั้นแห่งความต้องการระดับนี้ได้อย่างชัดเจน เช่น การล่มสลายที่เกิดขึ้นในประเทศโซมาเลียและอัฟกานิสถาน ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศเหล่านั้นรู้สึกได้ถึงสภาพสังคมที่ไม่มีความมั่นคงและปลอดภัยในการอาศัยและดำเนินชีวิต ในบางครั้งความต้องการขั้นที่สองกลับกลายเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าความต้องการด้านกายภาพในขั้นที่หนึ่งเสียอีก เช่นระหว่างเหตุการณ์สงครามโคโซโว ประชาชนผู้พักอาศัยในประเทศโคโซโวจำนวนมากเลือกที่จะพำนักในสถานที่ปลอดภัย แม้ว่าจะมีความยากลำบากในการหาอาหารประทังชีวิตก็ตาม

แนวคิดของมาสโลว์ที่ระบุว่า ความต้องการของมนุษย์มีเพียง 5 ระดับ และเป็นแรงจูงใจที่ต้องเกิดขึ้นตามลำดับขั้นเท่านั้น ภายหลังแนวคิดนี้ถูกวิจารณ์ว่าอาจไม่ถูกต้องเสมอไป อย่างไรก็ดี ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ยังมีประโยชน์และถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในหลายวงการ

ทฤษฎีความจำเป็นขั้นพื้นฐานโดย Galtung

Johan Galtung (1980) ได้แบ่งความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ 4 ด้าน เป็น 2 มิติ คือมิติด้านวัตถุ (material) และไม่ใช่วัตถุ (non-material) ความจำเป็นทั้ง 4 ด้านได้แก่ การอยู่รอด (survival) การอยู่ดีมีสุข (well-being) เอกลักษ์ณ์ (Identity) และเสรีภาพ (Freedom) โดยเฉพาะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ Galtung (1990) ยังได้วิจารณ์ทฤษฎีลำดับความ

ต้องการของมาโลว์ว่า ดูเหมือนจะปฏิเสธการเข้าถึงซึ่งความพึงพอใจในระดับสูงของประชาชนในประเทศที่ด้อยพัฒนา และกลับให้ความชอบธรรมกับการขยายอำนาจของพวกที่สามารถเข้าถึงความต้องการขั้นสูง เช่น คนที่มีความรู้ เป็นต้น

จากทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละทฤษฎีก็มีกรอบแตกต่างกันไปบ้าง ทฤษฎีดั้งเดิมและมีชื่อเสียงอย่างเช่นทฤษฎีของมาโลว์นั้น มักถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ที่ว่าเป็นการเน้นความพึงพอใจในเชิงธรรมชาติของบุคคลมากเกินไป และไม่ได้ให้ความสำคัญกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Jackson, Jager, and Stagl, 2004) อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความต้องการความปลอดภัย (Maslow, 1943) หรือความต้องการมีชีวิตรอด (Galtung, 1980) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าความปลอดภัยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์นั่นเอง

6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยและความปลอดภัยทางสังคม

การที่จะให้นิยามความปลอดภัยทางสังคม (Societal Safety) ได้นั้น ต้องมีการพิจารณาถึงมุมมองและแนวคิดที่มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยด้วย เช่น ความเสี่ยง (risk) และอันตราย (danger) เป็นต้น เนื่องจากความปลอดภัยเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับความเสี่ยงภัยหรืออันตรายทางสังคมนั่นเอง สำหรับแนวคิดเรื่องความเสี่ยง (risk) นั้น ได้มีผู้ศึกษากันมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร ในแง่มุมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความหมายของ “ความเสี่ยง”

มีผู้ให้ความหมายของความเสี่ยง (risk) ไว้หลายแนว เช่น

Hoffmann (1981) มองว่าความเสี่ยงหมายถึง “การมีโอกาสบาดเจ็บหรือสูญเสีย” (หน้า158)

Shapira (1994) กล่าวว่าความเสี่ยงอาจอธิบายได้ด้วยคำบางคำเช่น ความไม่รู้ (ignorance) ความไม่มั่นใจ (uncertainty) ความคลุมเครือ (ambiguity) และความรู้ที่ไม่สมบูรณ์ (incomplete knowledge) สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับมุมมองของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ภายในบริบทของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง วิธีมองเช่นนี้อาจทำให้ความหมายของความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงจากปรากฏการณ์ธรรมดาไปสู่สิ่งที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถานการณ์ความเสี่ยงแต่ละสถานการณ์

Kendra และ George (2001) กล่าวว่าในการนิยามความเสี่ยงนั้น เรามักพบว่าต้องรวมเอาคำว่า “อันตราย” (danger) หรือ “เสี่ยงอันตราย” (hazard) ไว้ด้วย ซึ่งบางครั้งคนที่เลือกพฤติกรรมเสี่ยงก็ไม่ได้ประสบผลเชิงลบเสมอไป บางคนเลือกเสี่ยงสูงเพราะว่าจะได้ผลตอบแทนสูง เช่น ในการพนัน จึงนับว่าความเสี่ยงก็ให้ผลลัพธ์เชิงบวกได้เหมือนกัน

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) กล่าวว่า ความเสี่ยงหมายถึงเหตุการณ์ที่ไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หรือเกิดขึ้นจริงอย่างไร แต่อาจมีแนวทางที่กำหนดค่าของความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ หรือกล่าวได้ว่าความเสี่ยงเป็นเรื่องของการมองไปในอนาคต ความเสี่ยงในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุการณ์จากความเสี่ยงนั้นได้เกิดขึ้น และก็จะมียุทธศาสตร์ของเหตุการณ์ตามมา ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคนทุกคน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า คนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นั้นจะไม่มีความเสี่ยง คนที่มีความเสี่ยงทุกคนอาจไม่ได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงนั้น ตัวอย่างเช่น ความเสี่ยงจากเหตุการณ์รถชน คนทุกคนล้วนมีความเสี่ยงจากการถูกรถชน แต่ความเสี่ยงจากการถูกรถชนจะส่งผลกระทบเฉพาะผู้ที่ถูกรถชน มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) ยังได้จำแนกความเสี่ยงออกเป็น 3 ประเภท คือ ความเสี่ยงที่สามารถเตรียมการได้ล่วงหน้า ความเสี่ยงที่คาดไม่ถึงว่าจะเป็นไปได้ และความเสี่ยงในชราภาพ

ในมุมมองของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเสี่ยงมักเกี่ยวข้องกับการเปิดรับปัจจัยบางอย่างที่อยู่ภายนอก เช่นการสูบบุหรี่ มลภาวะทางอากาศและน้ำ ระดับเสียงดัง การทำลายป่า และสารเคมีในสภาวะแวดล้อม” (Kendra and George, 2001) นอกจากนั้น ในปี ค.ศ. 1978 ในการประชุมสหประชาชาติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของมนุษย์ ได้มีการอธิบายความเสี่ยงในแง่ของแนวคิดเชิงสถิติว่าความเสี่ยงหมายถึง “ความถี่ที่คาดหวังของผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาที่เกิดขึ้นจากการประสบกับมลภาวะ” (Douglas, 1985, หน้า 20)

จากมุมมองเชิงปรัชญา ความเสี่ยงหมายถึงความไม่แน่ใจเกี่ยวกับความตาย คุณค่าของชีวิต การรับมือกับความไม่แน่นอน และการควบคุมสภาพแวดล้อมโดยผ่านกลยุทธ์ที่หลากหลาย Rowe (1977) กล่าวว่า “กิจกรรมทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงไม่มากนักน้อย อย่างไรก็ตามมีความเสี่ยงบางประเภท และระดับของความเสี่ยงบางประการที่สมาชิกของสังคมไม่ต้องการรับ” (หน้า 1)

จากมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ Gitman (1994) กล่าวว่าความเสี่ยงหมายถึง “โอกาสที่คนเลือกโดยรู้ว่าผลที่เกิดขึ้นอาจแตกต่างจากสิ่งที่ตนคาดหวัง” (หน้า 17) ดังนั้นความเสี่ยงอาจถูกอธิบายในรูปแบบของการพนันได้ เพราะสิ่งที่คาดหวังอาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้

จากมุมมองของนักระบาดวิทยา Miettinen (1985) นิยามความเสี่ยงว่าหมายถึง “ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ลำบาก เช่นการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ (หน้า 249)

จากความหมายของความเสี่ยงที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเสี่ยงนั้นมีคุณลักษณะของความไม่แน่นอน (uncertainty) การมีโอกาที่จะเกิดอันตราย (danger) และความสูญเสีย (loss) ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณลักษณะที่ตรงข้ามกับความมั่นคง (security) และความปลอดภัย (safety) นั่นเอง

ดังนั้นอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าความปลอดภัยก็คือความแน่นอน ความปราศจากอันตรายและปราศจากการสูญเสียนั่นเอง

รูปแบบของความเสี่ยง

โดยปกติแล้ว คนทั่วไปมักจะอยู่ภายใต้ความเสี่ยงในระดับหนึ่งอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน แต่สังคมสมัยใหม่ก็เปิดรับความเสี่ยงอีกชนิดหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการ “ทำให้ทันสมัย” หรือ “modernization” ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม แม้ว่าจะมีความเสี่ยงบางอย่างเช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มักก่อให้เกิดผลเชิงลบต่อประชากรโลก แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง ในขณะที่ความเสี่ยงภัยสมัยใหม่เป็นผลิตผลของการกระทำของมนุษย์ ความเสี่ยงทั้งสองชนิดที่แตกต่างกันนี้เรียกว่า ความเสี่ยงภัยภายนอก (external risks) ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ และความเสี่ยงภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured risks) ที่เป็นผลมาจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Giddens, 1999) สังคมเสี่ยงภัยในปัจจุบันนี้จึงเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่

ด้วยเหตุที่ manufactured risks นั้นเป็นผลิตผลของการกระทำของมนุษย์ จึงสามารถประเมินระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือความเสี่ยงนั้นได้เปลี่ยนแปลงกระบวนการ “ทำให้ทันสมัย” ในตัวของมันเอง เราจะได้เห็นว่าภัยพิบัติหลายประการที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เช่น กรณีการระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบีลในปี พ.ศ. 2529 เป็นต้น ทำให้ความเชื่อถือต่อโครงการสมัยใหม่ของพลโลกลดลง ระดับความเชื่อมั่นที่มนุษย์มีต่ออุตสาหกรรม ต่อรัฐบาลและต่อผู้เชี่ยวชาญก็มีระดับเปลี่ยนแปลงไป (Giddens, 1999)

Ulrich Beck (1992) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันผู้มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งของโลกเห็นว่าสังคมที่มุ่งอุตสาหกรรมจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงใหม่ ๆ มากมาย ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากสมัยก่อน กล่าวคือการประสบอันตรายในยุคก่อนนั้นเป็นชะตากรรมที่เกิดจากอับัติภัยธรรมชาติ แต่ปัจจุบันนั้นการประสบภัยอันตรายมีความหมายกว้างขวางหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม Beck ไม่ได้กล่าวว่าสังคมเสี่ยงภัยนั้นมีความปลอดภัยน้อยกว่าสังคมอื่นเสมอไป แต่สังคมเสี่ยงภัยนั้นจะถูกกรูมรื้อหรือห้อมล้อมด้วย แนวโน้ม 2 ประการ ประการแรกคือ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิถีชีวิตใหม่ของมนุษย์จะก่อให้เกิดการทดลองกับอนาคตของความปลอดภัย สาธารณะ และสุขภาพพลานามัยส่วนตัว หรือความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ นวัตกรรมใหม่ ๆ เหล่านี้ถ้าไม่ก่อให้เกิดความหายนะก็อาจก่อให้เกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจน อีกประการหนึ่ง สังคมกลับกลายเป็นถูกรอบงำโดยความเสี่ยงจากทั้งวัตถุและจิตใจ ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งจะยึดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัยหรือการควบคุมความเสียหาย ทำให้คนมีความหวาดระแวงเพิ่มขึ้น คนที่มีฐานะดีจะมีความเชื่อและการกระทำที่เสมือนกำลังถูกคุกคาม ชีวิตของพวกเขาจะถูกพันอยู่กับพฤติกรรมที่เกี่ยวพันกับความเสี่ยง เช่น ต้องมีการรับการรักษาโรคหรือสุขภาพ มีการ

ใช้วิธีพิเศษเพื่อหลีกเลี่ยงอาหารและเครื่องดื่มที่ปนเปื้อนหรือไม่ถูกสุขลักษณะ มีการพักอาศัยในชุมชนที่มีระบบรักษาความปลอดภัย และมีการประกันภัยในทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ Beck ก็ได้กล่าวถึงผลในทางบวก คือ จะทำให้คนมีการ “ตอบสนอง” ต่ออันตรายมากขึ้น Beck (1992) รู้สึกว่าการตอบสนองต่ออันตรายทำให้เราฉลาดขึ้น

Charles Perrow (1999) ขยายความความคิดนี้โดยแสดงให้เห็นว่าความเสี่ยงภัยในโลกสมัยใหม่นั้นเกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยี สภาพเช่นนี้ได้สร้างความเสี่ยงที่ต่อเนื่องและก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงได้ สำหรับประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ความปลอดภัยประจำวัน หมายถึง งานที่ตัวเอง คู่สมรส หรือบิดามารดาของเขามีอยู่หรือสูญเสียไป การทำให้เกิดอันตรายและความสามารถในการลดอันตรายส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นถึงการจ้างงาน การชดเชย หรือการให้ระดับความน่าเชื่อถือ โอกาสในความก้าวหน้า ความเครียดที่เกี่ยวกับงาน ผลตอบแทน และการคุ้มครองประกันภัย

ความสัมพันธ์ทางสังคมนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กับความเสี่ยงภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น และ ความเสี่ยงนั้นเปรียบไปก็เหมือนกับความร้ายวัย ที่มีการกระจายตัวอย่างไม่ทั่วถึงและเท่าเทียมในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ตามระดับชั้นและจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของคนเหล่านั้น Beck (1992) อ้างว่าความเสี่ยงภัยที่แพร่ขยายออกไปก็เปรียบเสมือนปฏิกิริยาบูมเมอแรง (boomerang effect) ที่คนที่เป็นผู้สร้างความเสี่ยงก็จะได้รับผลกระทบหรืออันตรายจากความเสี่ยงนั้นไปด้วย เช่น การที่สารปนเปื้อนที่มนุษย์สร้างขึ้นได้แทรกซึมลงไปในแหล่งน้ำที่พวกเขาใช้บริโภคก็ทำให้ผู้สร้างสารปนเปื้อนนั่นตกอยู่ในภาวะเสี่ยงด้วย เป็นต้น

อาจมีผู้แย้งได้ว่าคนที่มีความรู้ร้ายวัยอาจมีความสามารถที่จะบรรเทาความเสี่ยงนั้นได้ง่ายกว่า เช่น คนรวยสามารถซื้อน้ำบริสุทธิ์มาดื่มแทนน้ำที่ปนเปื้อนได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าการป้องกันการแพร่กระจายของความเสี่ยงนั้นเกิดจากความรู้มากกว่าความร้ายวัย ขณะที่คนร้ายวัยอาจมีการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งช่วยป้องกันพวกเขาให้พ้นจากความเสี่ยงได้ แต่ความมั่งมีอาจไม่มีประโยชน์อะไรถ้าคนรวยเหล่านั้นปราศจากการตระหนักรู้ว่ามีความเสี่ยงอยู่ ดังนั้น สภาพความเสี่ยงภัยจึงมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับความรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจก็ได้ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่แล้วความรู้และสถานภาพทางเศรษฐกิจมักจะเกี่ยวข้องกัน

ระดับของความเสี่ยง

เมื่อมีความเสี่ยงเกิดขึ้น มนุษย์ก็จำเป็นต้องหาหนทางจัดการกับความเสี่ยงเหล่านั้นให้ได้ ซึ่งการที่จะรับมือกับความเสี่ยงได้นั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของความเสี่ยง (characteristics of risk) ได้แก่ แหล่งกำเนิดความเสี่ยง ความเกี่ยวพัน ความถี่ และความรุนแรง แหล่งกำเนิดของความเสี่ยงอาจเป็นธรรมชาติ (เช่น น้ำท่วม) หรือผลจากการกระทำของมนุษย์ (เช่น เงินเฟ้อ อันเป็นผลจาก

น่าจะเป็นได้อย่างไร ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า คนใช้ความรู้สึกส่วนตัว (heuristics) ในการประเมินข้อมูล ความรู้สึกส่วนตัวนี้เป็นประโยชน์ในฐานะที่เป็นทางลัดสำหรับการคิดได้ แต่ก็อาจนำไปสู่การตัดสินใจอย่างไม่ถูกต้องในบางสถานการณ์ได้เช่นเดียวกัน นั่นคือ กลับกลายเป็นความอคติทางการใช้สติปัญญา (cognitive bias) ได้

สำหรับการกระบวนการเรียนรู้แบบ heuristic นั้น มีการกล่าวถึง ใน 3 รูปแบบคือ

1) Representativeness Heuristic เป็นการตัดสินใจจากความเหมือน (similarity) หรือภาพเหมารวม (stereotype) ของสิ่งนั้นๆ 2) Availability Heuristic เป็นการตัดสินใจจากประสบการณ์ที่ตนพบว่ามีอยู่และเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และ 3) Anchoring Heuristic เป็นการตัดสินใจโดยยึดจากเกณฑ์ที่มีอยู่ (Tversky and Kahnemann, 1974) สำหรับการตัดสินใจใน 3 รูปแบบนี้ เชื่อกันว่า availability heuristic มีความสำคัญในการทำความเข้าใจเรื่องการรับรู้ความเสี่ยงของคน ซึ่งเราจะได้เห็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่างสื่อมวลชนและความคิดที่ว่า การเปิดรับสื่อบ่อย ๆ จะทำให้ระดับของการรับรู้ความเสี่ยงนั้นสูงขึ้น (Combs and Slovic, 1979) อย่างไรก็ตาม Sjöberg (2000) ไม่ได้สนับสนุนแนวคิดข้างต้นนี้นัก ซึ่ง Fischhoff และคนอื่น ๆ ก็เคยศึกษาไว้ว่าการรับรู้ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย และความน่าจะเป็นทางอัตวิสัย (subjective probability) ก็เป็นเพียงหนึ่งในปัจจัยเหล่านั้น ส่วนประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในการรับรู้ความเสี่ยงก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่มาก

ในยุคแรก ๆ ของการใช้มาตรวัดทางจิตวิทยาในการศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงของคนนั้น จะมีความคิดว่าความเสี่ยงภัยนั้นเป็นความรู้สึก (Fischhoff, Slovic, Lichtenstein, Read, and Combs, 1978; Slovic, 1987) และเห็นว่าความกลัวเป็นตัวหลักในการตัดสินใจรับรู้และการยอมรับความเสี่ยงของมนุษย์ที่มีต่ออันตรายประเภทต่าง ๆ มากมาย (Slovic, Finucane, Peters and MacGregor, 2004) ผลการวิจัยทางด้านจิตมิติในระยะแรกยังพบว่าผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่จำเป็นต้องประมาณการความเป็นไปได้ดีกว่าคนธรรมดาเสมอไป เพราะผู้เชี่ยวชาญอาจมีความเชื่อมั่นในความแน่นอนของการประมาณการของตนมากเกินไป

ทฤษฎีเชิงวัฒนธรรมของการรับรู้ความเสี่ยงภัย

ทฤษฎีเชิงวัฒนธรรมของการรับรู้ความเสี่ยงภัยได้ถูกเผยแพร่ขึ้นในหนังสือของ Douglas และ Wildavsky ในปี ค.ศ. 1982 Mary Douglas เป็นนักมานุษยวิทยาที่ทำการศึกษาศาสนาของชาวแอฟริกันดั้งเดิม และพบว่าคนในสังคมที่ต่างกันจะมีความกลัวสถานะคุกคามที่ต่างกัน และความแตกต่างนี้ก็มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) Douglas ยังได้นำเสนอการอธิบายเรื่องนักหน้าที่นิยม (Functionalists) ว่าโครงสร้างทางสังคมหรือวิถีชีวิตเป็นตัวก่อให้เกิดทัศนคติต่อโลกหรืออคติทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการสร้างโครงสร้างทางสังคม ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติจริงในการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาโดย Dake (1991) ทฤษฎีนี้กล่าวว่ามีคนอยู่ 4

ประเภทคือ พวกยึดหลักความเสมอภาค (Egalitarians) พวกปัจเจกนิยม (Individualists) พวกจัดลำดับชั้น (Hierarchists) และพวกเชื่อพรหมลิขิต (Fatalists) ซึ่งคนแต่ละกลุ่มนี้จะเลือกที่จะกังวลในอันตรายประเภทที่แตกต่างกัน พวกยึดหลักความเสมอภาคจะกังวลกับเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พวกปัจเจกนิยมจะกังวลกับสงครามและภาวะคุกคามอื่น ๆ พวกจัดลำดับชั้นจะกังวลกับกฎหมายและระเบียบ และพวกเชื่อพรหมลิขิตจะไม่กลัวในสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น

ทฤษฎีด้านวัฒนธรรมจะทำให้การรับรู้ความเสี่ยงของปัจเจกชนมีความแตกต่างกันอย่างมาก เพราะการรับรู้ความเสี่ยงจะสะท้อนบริบททางสังคมที่คนอาศัยอยู่ แต่ Sjöberg (2000) อ้างว่าบริบททางสังคมถูกตีความได้อย่างกว้างขวางและเป็นนามธรรม และบริบททางสังคมก็ไม่ได้เป็นตัวตัดสินเพียงตัวเดียวของการรับรู้ความเสี่ยง ดังนั้นเขาจึงคิดว่าการใช้แบบจำลองทางจิตวิทยา (psychometric model) จะสามารถใช้อธิบายการรับรู้ความเสี่ยงของคนได้ดีกว่า อย่างไรก็ตาม Sjöberg (2000) ได้เสนอให้มีการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงให้มากขึ้น

ในการวิจัยเรื่องการนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย ผู้การพัฒนาระบบและความมั่นคงของมนุษย์ นี้ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์สามารถอธิบายความมั่นคงในประเด็นของความต้องการปลอดภัยหรือต้องการความปลอดภัยในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคล และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเสี่ยงภัยสามารถอธิบายความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์รอบด้านในรูปแบบของความกลัว ความกังวล ความไม่แน่นอน เป็นต้น ซึ่งการวิจัยนี้จะเน้นการรับรู้ความปลอดภัย/ ความเสี่ยง/จากมุมมองของสาธารณะ หรือของบุคคลทั่วไป (public) มากกว่ามุมมองของผู้เชี่ยวชาญ (experts) เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่นิยามที่ถูกต้องของสังคมที่ปลอดภัยในบริบทของสังคมไทยอย่างแท้จริง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าการนิยามความมั่นคงและความปลอดภัยของมนุษย์นั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับแนวทางการศึกษา และวิธีการตีความตามความรู้และผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้อง แต่ก็เห็นได้ชัดว่าประชาชนทั่วไปในหลายประเทศมีความรู้สึกเช่นเดียวกันว่ามีความไม่มั่นคง/ไม่ปลอดภัย (insecurity/unsafety) เพิ่มขึ้นในโลกนี้จริง ทั้งในชีวิตและการทำงาน ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและความปลอดภัยทางสังคมในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

7.1. ปัจจัยทางประชากรและสังคมกับความรู้สึกรู้สึกเสี่ยงภัย

ปัจจัยด้านประชากรและสังคม (sociodemographic factors) ที่มีผลต่อความรู้สึกรู้สึกเสี่ยง/ปลอดภัยของประชาชนนั้น สามารถอธิบายได้หลายด้าน เช่น เพศ รายได้ การศึกษา ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เป็นต้น

Freudenburg (1996) พบว่าเพศของบุคคล บทบาทในบ้าน ระดับของหน้าที่การงาน และจำนวนบุตรในบ้าน มีความเกี่ยวข้องและอาจส่งอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องความเสี่ยง ในขณะที่ Pilisuk และ Acredolo (1988) ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 450 คนในรัฐแคลิฟอร์เนีย และพบว่าผู้ที่มีความรู้สึกกังวลในระดับสูงต่อความเสี่ยงเกี่ยวกับเทคโนโลยีมักเป็นผู้หญิง เป็นชนกลุ่มน้อย (เช่น คนดำ เป็นต้น) คนที่ได้รับการศึกษาน้อยและคนที่มีฐานะไม่ดี ผลการวิจัยหลายฉบับยังพบว่าผู้หญิงมีความรู้สึกเสี่ยงสูงกว่าผู้ชายในกิจกรรมบางประเภท เช่น การสูบบุหรี่และการเดินทางโดยเครื่องบิน (Slovic, 1992; Flynn, Slovic and Mertz, 1994; Jungermann, Pfister and Fischer, 1996; Schubert, 1997) และในประเด็นอื่นๆด้วย เช่น ความเสี่ยงด้านสถานะแวดล้อมและพลังงานนิวเคลียร์ (Sjöberg, 1991; Brun, 1994; Greenberg and Schneider, 1995) ความแตกต่างในความรู้สึกเสี่ยงระหว่างเพศหญิงและเพศชายนี้ ยังเชื่อมโยงกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความหวาดกลัว (dread) ความรู้ (knowledge) และความชัดเจน (conspicuousness) ที่มีต่อสิ่งนั้นๆด้วย (Cutter, Tiefenbacher and Solecki, 1992; Schubert, 1997)

อย่างไรก็ตาม Gould และคณะ (1988) ได้ศึกษาประชาชนในรัฐ Connecticut และ Arizona เป็นจำนวนรัฐละ 500 คน และพบว่าตัวแปรด้านการศึกษา การเรียนรู้ทางการเมือง และเพศ มีผลเพียงเล็กน้อยต่อทัศนคติเกี่ยวกับความเสี่ยง แต่พวกเขาได้พบว่าผู้หญิงทั่วไปมีความชอบกฎระเบียบที่เกี่ยวกับความปลอดภัยมากกว่าผู้ชาย และคนที่ยิ่งมีการศึกษาสูงและมีรายได้สูงขึ้นก็มักจะมีทัศนคติเชิงปลอดภัยสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Pilisuk และ Acredolo (1988) ที่พบว่าคนที่มีความรู้และการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะเข้าใจความซับซ้อนเชิงวิทยาศาสตร์ของอันตรายจากเทคโนโลยี และมักจะปรับตัวให้รับกับความเสี่ยงนั้นได้ เขายังได้เสนอแนะว่า คนเหล่านั้นอาจมีเครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยป้องกันตนเองจากอันตรายได้

Savage (1993) ได้ทำการสำรวจประชากรผู้ใหญ่ในเมืองชิคาโก จำนวน 800 คน ซึ่งครอบคลุมความหลากหลายของเพศ อายุ รายได้ การศึกษา และเชื้อชาติ การศึกษานี้ต้องการทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมองความเสี่ยงต่ออันตราย 4 ประเภทที่พบได้ทั่วไปอย่างไร โดยดูจากตัวชี้วัดทางจิตวิทยาเชิงกระบวนการทางสถิติปัญญาใน 3 มิติความเสี่ยง และทำการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอันตรายต่อสุขภาพ 4 ประเภท (อุบัติเหตุทางเครื่องบิน, ไฟไหม้บ้าน, อุบัติเหตุทางรถ, และมะเร็งในช่องท้อง) โดยใช้มาตรวัด 7 ระดับ จากความรู้สึกเฉยๆ ไปจนถึงความรู้สึกกังวล และพบว่าตัวแปรด้านลักษณะเชิงประชากรและสังคมมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างมากต่อการรับรู้ความเสี่ยงภัยด้านต่าง ๆ และสามารถยืนยันผลการศึกษาในอดีต นั่นคือ ผู้หญิง คนที่มีการศึกษาน้อยและมีรายได้ต่ำ และคนผิวดำ เหล่านี้มีความรู้สึกหวาดกลัวต่อความเสี่ยงมาก นอกจากนั้นโดยทั่วไปแล้วคนที่มียาุน้อยจะมีความหวาดกลัวมากกว่าคนอายุมากกว่าในด้านต่าง ๆ เว้นแต่ในกรณีที่ถามเรื่องมะเร็งในช่องท้องซึ่งพบว่าคนอายุมากจะกลัวมากกว่า เมื่อคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและความหวาดกลัวอันตรายในแง่ที่ว่า การรับรู้ความเสี่ยงนั้นเกิดจาก

การที่คนเหล่านั้นพบเห็นอันตรายหรือมีประสบการณ์ส่วนตัว ดังนั้นอาจโยงไปได้ว่า ผู้หญิง คนค้า คนที่มีรายได้น้อยและมีการศึกษาดำเนินจะเป็นผู้เคยพบเห็นอันตรายหรือมีประสบการณ์ส่วนตัว มากกว่านั่นเอง

จากงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านประชากรและสังคมอาจมีผลให้คนรับรู้ถึงอันตรายหรือความเสี่ยงภัยในสถานการณ์หนึ่ง ๆ แตกต่างกันได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าลักษณะทางประชากรและสังคมจะส่งผลถึงการรับรู้ความเสี่ยงหรือความรู้สึกอันตรายในสถานการณ์ที่แตกต่าง กันเสมอไป มีงานวิจัยที่เด่น ๆ พบว่าตัวแปรด้านลักษณะประชากร เช่น เพศ สถานะทางครอบครัว การศึกษาและรายได้ นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายความรู้สึกเสี่ยงและทัศนคติเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม (Freudenburg, 1996; Flynn et al, 1994; Savage, 1993) แต่ปัจจัยเหล่านี้กลับมีผลน้อยต่อ ความรู้สึกเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ (O'Connor, Bord and Fisher, 1999) ส่วน ปัจจัยทางเพศนั้นยังมีความไม่แน่นอน งานวิจัยบางชิ้นพบว่าเพศหญิงมีความกังวลเรื่องความเสี่ยง จากสภาพอากาศมากกว่าเพศชาย ในขณะที่งานวิจัยบางชิ้นพบว่าไม่มีผลตรงกันข้าม

มีงานวิจัยเกี่ยวกับความกังวลใจของคนในหลายเรื่องที่ยืนยันความสำคัญของปัจจัยด้าน ประชากรและสังคม Flynn และคณะ (1994) Hamilton (1985) และ Slovic (1997) พบว่าเพศเป็น ตัวแปรที่สำคัญต่อความรู้สึกเสี่ยงและรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับ Hamilton (1985) ที่พบว่าผู้หญิงที่มีเด็กเล็กที่บ้านมักจะมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสภาวะแวดล้อม ในขณะที่ผู้ชายที่ไม่มีบุตรมักจะมีความกังวลน้อยที่สุด และ Krewski และคณะ (1994) ก็พบว่า ผู้หญิงให้คะแนนความรู้สึกเสี่ยงด้านสุขภาพสูงกว่าผู้ชายในทุกด้าน เว้นแต่เรื่องการใส่เครื่องช่วย กระตุ้นหัวใจซึ่งผู้ชายรู้สึกว่าคุณมีความรู้เสี่ยงมากกว่าผู้หญิง นอกจากนั้น การสำรวจความรู้สึก ปลอดภัยของประชาชนในเขตเมืองใหญ่ที่สุดจำนวนหกเมืองในประเทศนิวซีแลนด์ในปี พ.ศ. 2546 พบว่า ผู้หญิงจะรู้สึกปลอดภัยน้อยกว่าผู้ชายเมื่ออยู่ที่บ้านตอนกลางคืน (New Zealand Quality of Life Report, 2003)

7.2. สังคมปลอดภัยในต่างประเทศ

หลายประเทศมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัยทางสังคม (Societal Safety) ซึ่งเป็นสิ่ง ที่ต้องอาศัยการประเมินหลากหลายมิติ เช่น สภาพแวดล้อมของสังคมและที่อยู่อาศัย สถิติ อาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต และการรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวอย่างการศึกษา เกี่ยวกับสังคมปลอดภัยในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

สังคมปลอดภัยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยนั้นมีอิทธิพลต่อคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ปัจจุบันนี้จำนวนเด็กที่ได้พบเห็นความรุนแรงจากสภาพแวดล้อมที่ อาศัยอยู่นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในโรงเรียนและมี

ผลกระทบกับสุขภาพจิตของผู้ใหญ่ด้วย (Stiffman, Hadley-Ives, Elze, Johnson and Dore, 1999) การศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมของย่านที่พักอาศัยต่อพฤติกรรมของเด็กส่วนมากมักจะศึกษาเกี่ยวกับการตระหนักรู้และประเมินถึงลักษณะที่ไม่ปลอดภัยในย่านที่พักอาศัย (Dubow, Edwards, and Ippolito, 1997; Mascolo, 1998) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาดหายไปจากวรรณกรรมที่มีการศึกษากันก็คือ ตัวชี้วัดเพื่อที่จะวัดการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับย่านที่พักอาศัยที่มีความปลอดภัยและปราศจากยาเสพติด Marsella (1998) จึงได้พยายามปรับปรุงการศึกษาในเรื่องดังกล่าวโดยพยายามหาตัวชี้วัดที่เป็นประโยชน์ในการวัดสำหรับโรงเรียน เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถเข้าใจและช่วยเหลือเด็กในย่านที่พักอาศัยที่มีความรุนแรงเกิดขึ้น รวมทั้งการใช้ยาเสพติดในโรงเรียนด้วย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตเมืองทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเลือกจากโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุความรุนแรงของวัยรุ่นมาเมื่อไม่นานนัก การสำรวจนี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,010 คน และใช้แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า Likert Scale 5 ลำดับเพื่อวัดการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมทางสังคม ซึ่งปัจจัยเชิงลบเหล่านี้ ได้แก่ การใช้ยาเสพติด การค้ายาเสพติด การลักขโมย และการตั้งกลุ่มก่ออาชญากรรม ส่วนปัจจัยด้านกายภาพนั้นแบ่งย่อยเป็นการรับรู้ถึงประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของชุมชนในเชิงบวก เช่น ภาพที่แสดงออกของย่านที่พักอาศัย ความภาคภูมิใจและความเกี่ยวข้องกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ในชุมชนมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับที่น้อยกว่าความรู้สึกไม่ปลอดภัย เช่น กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกว่าคนในย่านที่พักอาศัยของตนจะพยายามหยุดยั้งการกระทำ ถ้าพบว่ามีการทำลายทรัพย์สินสาธารณะหรือทรัพย์สินของผู้อื่นในระดับค่าเฉลี่ยเพียง 2.91 มีความรู้สึกว่าคนในชุมชนที่ตนพักอาศัยจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับค่าเฉลี่ย 2.58 และรู้สึกว่าผู้คนมีความภาคภูมิใจในความเป็นชุมชนในระดับค่าเฉลี่ย 2.63 ในขณะที่รู้สึกว่าประชาชนในชุมชนแถวบ้านของตนไม่มีงานทำในระดับค่าเฉลี่ย 3.74 มีการตั้งกลุ่มก่ออาชญากรรมเป็นปัญหาในชุมชนย่านที่พักอาศัยในระดับค่าเฉลี่ย 3.72 และมีความรู้สึกว่ายาเสพติดในชุมชนของตนได้ยากที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.91

สังคมปลอดภัยในประเทศนิวซีแลนด์

เมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้มีการสำรวจความรู้สึกปลอดภัยของประชาชนในเขตเมืองใหญ่ที่สุดจำนวนหกเมืองในประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในบ้าน เมื่ออยู่ในย่านที่พักอาศัยและในใจกลางเมืองทั้งเวลากลางวันและกลางคืน กลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดให้บอกการรับรู้ถึงความรู้สึกปลอดภัยตามมาตรวัดตามลำดับของความรู้สึกปลอดภัยมากที่สุด ไม่ปลอดภัย และไม่ปลอดภัยอย่างมาก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าปลอดภัยเมื่ออยู่ในบ้านทั้งเวลากลางวันและกลางคืน อย่างไรก็ตามผู้หญิงจะรู้สึกปลอดภัยน้อยกว่าผู้ชายเล็กน้อยเมื่ออยู่ที่บ้านตอนกลางคืน (New Zealand Quality of Life Report, 2003)

สำหรับความรู้สึกปลอดภัยในย่านพักอาศัยนั้น กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้สึกปลอดภัยในเวลากลางวันมากกว่าเวลากลางคืนเป็นสัดส่วนที่มากกว่ากันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง Manukau ในขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง Wellington มีความรู้สึกปลอดภัยสูงสุด เมื่อสำรวจผู้พักอาศัยในเขตกลางใจเมือง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมักจะรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยมากในเวลากลางวัน แต่สัดส่วนของคนกลุ่มนี้จะลดลงในเวลากลางคืน โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพลเมืองของเมือง Christchurch อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วผู้พักอาศัยอยู่ในเมือง Manukau มักจะมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับที่น้อยกว่าเมืองอื่น ๆ

การรับรู้ถึงความปลอดภัยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม เช่น ภาพและบรรยากาศของเมือง ระดับของการมีภาพเลอะเทอะตามกำแพง และความปลอดภัยจากระบบบริการสาธารณะ นอกจากนี้ สื่อมวลชนและการรายงานข่าวเกี่ยวกับสถิติและเหตุอาชญากรรมก็มีอิทธิพลสำคัญต่อการรับรู้ถึงความปลอดภัย เพราะจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความรู้สึกปลอดภัยและระดับอาชญากรรมตามความเป็นจริง เช่น การรายงานการกระทำผิดของเด็กที่มีระดับสูงในเมือง Canterbury ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าพลเมืองของเมือง Christchurch เพียงร้อยละ 29 ที่รู้สึกว่าตนเองปลอดภัยในเวลากลางคืน สำหรับพลเมืองของเมือง Manukau ที่มีระดับความรู้สึกปลอดภัยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ อาจเป็นผลมาจากการที่เมือง Manukau มีคดีลักขโมยสูงสุดเป็นอันดับสองเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่น ๆ และยังมีจำนวนการกระทำผิดของเด็กสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกปลอดภัยได้ นอกจากนี้เมือง Manukau ยังมีระดับความยากไร้หรืออัตราก้าวต่ำทางสังคม (social deprivation) สูงเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกปลอดภัยต่อส่วนตัวและครอบครัวได้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม

ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการสำรวจถึงความรู้สึกปลอดภัยของประชาชนในประเทศนิวซีแลนด์อีกครั้งหนึ่ง โดยเพิ่มจำนวนเมืองที่ศึกษาเป็น 8 เมืองใหญ่ที่สุดในประเทศ ข้อมูลที่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนในแปดเมืองใหญ่ของประเทศนิวซีแลนด์เมื่อปี พ.ศ. 2545 ผลการวิจัยนี้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยของประชาชนนิวซีแลนด์ดังนี้

ความรู้สึกปลอดภัยโดยรวมในระดับสูงสุดเกิดขึ้นกับประชาชนในเมือง Dunedin และ Wellington ส่วนคนที่อยู่ในเมือง Auckland และ Manukau มีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกปลอดภัยน้อยลงเมื่อเวลากลางคืน

ความรู้สึกปลอดภัยในย่านที่พักอาศัยในเมืองต่างๆทั้งแปดเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะจัดลำดับไว้ในระดับสูง แม้ว่าสัดส่วนของประชาชนที่มีความรู้สึกปลอดภัยในเวลากลางคืนจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม โดยเฉพาะในเขตเมือง Waitakere , Auckland , Manukau

และ Hamilton สำหรับเขตพื้นที่ใจกลางเมืองทั้งแปดเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักรู้สึกว่าเป็นที่ที่ไม่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัยอย่างมากในเวลากลางคืน

การวิจัยยังพบว่าความรู้สึกปลอดภัยของคนมีความเกี่ยวข้องกับระดับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เช่น ในเมือง Christchurch มีสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนสูง และอาจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกปลอดภัยของประชาชน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 24 เท่านั้นที่รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลางใจเมือง Christchurch ในเวลากลางคืน นอกจากนั้น พลเมืองใน Auckland มีความรู้สึกปลอดภัยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับพลเมืองในเมืองอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะ Auckland มีสถิติการลักขโมยและสถิติการกระทำผิดของเด็กสูง จึงอาจมีผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของประชาชนด้วยเช่นกัน

การวิจัยในปี พ.ศ. 2545 ยังได้มีการพิจารณาถึงประเด็นความปลอดภัยของเมือง (city safety issues) โดยสอบถามถึงประเด็นด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม (anti-social behavior) ที่กลุ่มตัวอย่างระบุว่าปัญหาของพวกเขาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างในแปดเมืองส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า การขับรถแบบน่าอันตราย (รวมทั้งการขับรถเมื่อดื่มสุรา และการขับรถเร็ว) ได้ถูกจัดให้เป็นประเด็นความไม่ปลอดภัยที่สำคัญที่สุด คนในเมือง Auckland , Manukau และ Christchurch จะรู้สึกว่าปัญหาเรื่องอันตรายจากการขับรถเป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหามากกว่าคนในเมืองอื่น ๆ นอกจากนั้นความเสี่ยงจากการจราจรสำหรับคนเดินเท้าหรือคนขับจักรยานก็นับว่าเป็นปัญหาและปัญหาใหญ่ในเมืองดังกล่าวเช่นกัน

การทำลายและการขโมยรถยนต์เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ประชาชนในแปดเมืองให้ความสำคัญ สำหรับปัญหาด้านการทิ้งขยะเลอะเทอะและการบุกเข้าไปในห้างร้าน ดิกรามสาธารณะ หรือการทำลายทรัพย์สิน นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ของคนที่อยู่ใจกลางเมืองมากกว่า ซึ่งคนเผ่าเมารีและผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่เกาะแปซิฟิกจะมองเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาและเป็นปัญหาใหญ่

ความรู้สึกปลอดภัยของคนนั้นมีอิทธิพลมาจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมากเช่นกัน เช่น สภาพของเมืองตามที่คนสามารถเห็นและรู้สึกได้ (look and feel) ระดับของภาพเลอะเทอะบนกำแพงและฝาผนังตึก (graffiti) การออกแบบเมือง แสงสว่างบนถนน หรือความรู้สึกปลอดภัยของการเดินทางในที่สาธารณะ สื่อมวลชนและการรายงานอาชญากรรมก็มีอิทธิพลต่อความรู้สึกปลอดภัยได้เท่า ๆ กับการได้เห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและมาตรการด้านความมั่นคงอื่น ๆ

สังคมปลอดภัยในประเทศแคนาดา

Hewitt (2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสังคมปลอดภัยหรือหายนะในประเทศแคนาดา ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2543 มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของสภาพสังคมในประเทศแคนาดาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 : กลุ่มของสภาพความเสี่ยงภัยและภัยอันตรายในประเทศแคนาดา

ประเภทของความเสี่ยงภัยและ ภัยอันตราย	คุณลักษณะ	ตัวอย่าง
อันตรายประจำวัน (ความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต) - อุบัติเหตุในที่ทำงาน	- เกิดขึ้นบ่อยครั้ง - เกิดทุกวันจนเป็นธรรมดา - เป็นความเสี่ยงภัยที่ได้รับการยอมรับ	- โรคหัวใจ - เกิดจากจราจร, ในครัวเรือน - การทิ้งสิ่งปฏิกูล - อาชญากรรมที่เกิดขึ้น ส่วนมาก
ความหายนะ - มีการแพร่ระบาด (วิกฤตการณ์, เร่งด่วน ความรุนแรง)	- มีความเสียหายรุนแรง - เกิดขึ้นรุนแรงในช่วงเวลาหรือสถานที่เฉพาะ - ไม่สามารถควบคุมได้ มีความยุ่งเหยิง วุ่นวาย - ไม่เกิดขึ้นบ่อย	- การระบาดของไข้หวัดใหญ่ในปี ค.ศ. 1917 - น้ำท่วมใหญ่ในแม่น้ำแดง - พายุน้ำแข็งในปี ค.ศ.1998 - เครื่องบินตก
แนวโน้มของอันตราย (ความเปลี่ยนแปลงของโลก)	- อันตรายที่เพิ่งเกิดขึ้นหรือกลับคืนมาใหม่ - อันตรายที่เปลี่ยนจากระดับเล็กๆ หรืออันตรายที่เกิดขึ้นประจำมาเป็นความเสี่ยงอย่างสูง	- ฝนกรด - สิ่งแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดโรคมะเร็ง - ภาวะโลกร้อน - สารโอโซนที่เกิดจากสารเคมีทางอุตสาหกรรม - การเสื่อมสลายทางชีวภาพ
อันตรายสมัยใหม่	- เป็นสภาพหรือปัจจัยที่เกิดขึ้นใหม่ - ไม่คาดคิดมาก่อนและมีความไม่แน่นอนสูง	- วิศวกรรมชีวภาพ - การสังเคราะห์สารพิษ - โรคดื้อยา

ที่มา : Hewitt, K. (2000). Safe place or 'catastrophic society'? Perspectives on hazards and disasters in Canada. *The Canadian Geographer* 44, no 4, 325-341, Winter 2000.

จากตารางที่ 2 ข้างต้น Hewitt (2000) ได้จัดกลุ่มความเสี่ยงหรือสังคมที่ไม่ปลอดภัยในประเทศแคนาดาโดยแยกคุณลักษณะให้เห็นอย่างชัดเจนพร้อมตัวอย่างประกอบ ซึ่งในบางประเด็นนั้นมีความสอดคล้องกับประเทศไทย เช่น อันตรายประจำวัน แนวโน้มของอันตราย และอันตราย

สมัยใหม่ ในขณะที่ประเด็นเรื่องความหายนะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติบางประเภทนั้นอาจไม่พบในประเทศไทยเลย

7.3 สังคมปลอดภัยในประเทศไทย

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องความเสี่ยงและความเปราะบางในบริบทของสังคมไทย พบว่าความเสี่ยงที่คนไทยตระหนักส่วนใหญ่เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และเป็นความเสี่ยงในระดับปัจเจกมากกว่าระดับชุมชน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ข้อเสนอของความเสี่ยงและความเปราะบางนี้สามารถนำมาอธิบายสภาพสังคมที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : สภาพความไม่ปลอดภัยในสังคมไทย

ประเภทของความไม่ปลอดภัย	ลักษณะของความเสี่ยง
ด้านภัยธรรมชาติ	- น้ำท่วม ดินถล่ม สุนัขเสียชีวิตและทรัพย์สิน
ด้านอาหาร	- อาหารไม่สะอาด มีสารเคมี - ผักปลอดสารพิษไม่มีมาตรฐาน - สารเคมีตกค้างในสัตว์บกและสัตว์น้ำที่ใช้บริโภค
ด้านสุขภาพ	- การเจ็บป่วยด้วยโรคภัยต่างๆ เช่น โรคไข้หวัด ไข้หวัดนก อากาศภูมิแพ้ ผื่นคัน โรคไข้หวัดนก ไข้เลือดออก ทำให้สูญเสียรายได้และอาจเสียชีวิต - โรคเอดส์ทำให้ครอบครัวแตกแยก เด็กขาดคนดูแล - ผู้ใช้แรงงานไม่มีสวัสดิการใด ๆ ทำให้ขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย - การใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ไม่ได้รับการบริการตามมาตรฐาน และทำให้ชุมชนที่อยู่ตามรอยต่อของเขตไม่สะดวก
ด้านครอบครัว	- ครอบครัวขยาย ที่พี่อาศัยกับแคบ ต้องทำกิจกรรมทุกอย่างรวมกัน เด็กอาจเรียนรู้สิ่งที่ผู้ใหญ่ทำก่อนวัยอันควร - ครอบครัวขาดการสื่อสารและดูแลกัน พ่อแม่ดิ้นรนทำงาน ลูกไม่ได้รับการอบรม ตีตบตี ยาเสพติด และเพศสัมพันธ์ - พ่อแม่เมาหรือทะเลาะกันให้เด็กเห็น ใช้ภาษาที่รุนแรงในบ้าน - การทำร้ายกันในครอบครัว
ด้านสภาวะแวดล้อม	- การขยายตัวของเมืองแบบขาดแผนการพัฒนา ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม บ้านเมืองแออัด ขยะล้นเมือง มลพิษทางอากาศ - การรुक้าที่สาธารณะ ปล่อยน้ำเสีย

ประเภทของความไม่ปลอดภัย	ลักษณะของความเสี่ยง
	- การสร้างเขื่อนทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน แต่ผู้มีอิทธิพลได้ประโยชน์ - การปิดเขื่อนหน้าแล้งทำให้น้ำกว้างทำลายที่ชาวบ้าน - นโยบายการท่องเที่ยวที่ให้เรือหม่องฝายจะทำให้เกิดน้ำท่วม - พรบ. ป่าชุมชนทำให้ประชาชนถูกจำกัดสิทธิในการคุ้มครองและอนุรักษ์ป่าชุมชน
ด้านเศรษฐกิจ	- ค่าใช้จ่ายประจำวันเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะค่าโทรศัพท์ - ผู้ผลิตถูกกดราคา แต่ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ ไม่กล้าลงทุนและรายได้ไม่สูงพอที่จะเลี้ยง - การขาดระเบียบวินัยในการกู้ยืม ทำให้เป็นหนี้ในระบบ - โครงการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เดิมต้องยกเลิก - กลุ่มออมทรัพย์ล้ม กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ขเงินหนี้ คนที่กู้ไม่ยอมส่งเงินต่อ - การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบขาดการวางแผนมีผลต่อผลผลิตและรายได้ของประชาชน และกระทบต่อความเปราะบางของชุมชน - การเปิดเสรีทางการค้า ทำให้สินค้าจากจีนและพม่ามีราคาถูก เกษตรกรประสบปัญหาในการแข่งขัน
ด้านการศึกษา	- ระบบการศึกษาสร้างคนให้เป็นลูกจ้าง แยกคนออกจากชุมชน - การแข่งขันทางการศึกษาและระบบการศึกษาไม่สร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ - การเปิดเทอมแบบสองภาคการศึกษา ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรแรงงานในฤดูทำนา และฤดูเก็บเกี่ยว แต่ช่วงที่ไม่มีงานเกษตร เด็กกลับมีเวลาปิดเทอม ทำให้เด็กใช้เวลาไม่เป็นประโยชน์ และถูกดึงออกจากสังคมเกษตร - ระบบการศึกษาทำให้ขาดแรงงานภาคเกษตร ผู้สูงอายุต้องทำงานหนักขึ้น - การเอาตัวออกจากโรงเรียนมีผลลบต่อจิตใจและพฤติกรรม
ด้านผู้สูงอายุ	- สุขภาพกายไม่ดี เช่น ตามองไม่เห็น ใช้ชีวิตไม่สะดวก และมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (โดยเฉพาะเบาหวาน ความดันสูง หัวใจ) - สุขภาพจิตเสียเพราะถูกทอดทิ้ง - รายจ่ายมากกว่ารายได้ - ขาดการดูแล ขาดทรัพยากร (เงินและเวลา) ในการเข้าสมาคม - ขาดสวัสดิการในการรักษาพยาบาล

ประเภทของความไม่ปลอดภัย	ลักษณะของความเสี่ยง
ด้านสตรี	- การถูกล่อลวง ถูกข่มขืน ล่วงละเมิดทางเพศ รังแก ทำร้าย ทั้งในและนอกครอบครัว ในโรงเรียน ที่ทำงานและระหว่างเดินทาง - การค้ามนุษย์
ด้านเยาวชน	- การใช้สื่อและเทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น โทรศัพท์มือถือ - การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การทำแท้ง - การอยู่ห่างไกลครอบครัว หรือครอบครัวมีปัญหา ทำให้เด็กหนีเรียน ดัดเพื่อนรวมกลุ่มไปในทางที่ผิด มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน - เรียนจบไม่มีงานทำ ตกงาน - การใช้ยาเสพติด - การแข่งรถ ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุ
ด้านอุบัติเหตุ	- อุบัติเหตุจากรถมอเตอร์ไซด์ทำให้คนเสียชีวิตและพิการ - อุบัติเหตุจากรถประจำทางสาธารณะ เนื่องจากคนขับรถไม่มีคุณภาพ และขับรถโดยประมาท
ด้านการย้ายถิ่นต่อเนื่อง	- เด็กต้องติดตามพ่อแม่มาทำงานก่อสร้าง ทำให้ขาดการดูแล และไม่ได้รับการศึกษา กลายเป็นเด็กเร่ร่อน ก่อปัญหาสังคม
ด้านกฎหมาย	- เจ้าหน้าที่รัฐใช้กฎหมายในทางที่ผิดและกลั่นแกล้งผู้บริสุทธิ์
ด้านนโยบายรัฐ	- เช่น การให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนยากจนไม่ได้เบี้ยยังชีพ ในขณะที่คนไม่ยากจนกลับได้ - หน่วยงานที่รับผิดชอบการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ติดเชื้อถูกโอนไปมาไม่ได้รับการช่วยเหลือ

ที่มา: ดัดแปลงจาก มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) ความเสี่ยงและความเปราะบางในบริบทของสังคมไทย

นอกจากการศึกษาวิจัยภาพรวมของประเทศไทยดังกล่าวแล้วข้างต้น ยังมีงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2549) ที่ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กไทยในประเด็นต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาอธิบายในด้านความปลอดภัยทางสังคมได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4: สภาพความไม่ปลอดภัยของเด็กไทย

ประเภทของความไม่ปลอดภัย	ลักษณะของความเสี่ยง
ด้านอาหาร	- การบริโภคเกินขนาด - กินอาหารขยะ กินผักน้อย
ด้านสุขภาพ	- มีความวิตกกังวลกับขนาดรูปร่างและน้ำหนัก - การได้ออกกำลังกาย - มีความเครียดในด้านอื่น ๆ
ด้านการศึกษา	- ชอบเรียนวิชาที่ไม่เครียด เบื่อวิชาพื้นฐาน - มีพฤติกรรมหนีเรียน - ขาดพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ด้านครอบครัว	- การไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ - การใช้เวลาว่างในทางที่ผิด
ด้านศาสนา	- มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาน้อยมากหรือ ไม่มีเลย - ขาดโอกาสรับรู้และเข้าใจหลักพื้นฐานของมนุษย์ด้านศาสนา - ขาดต้นแบบที่ดีของสมาชิกในครอบครัวและสังคมที่น่าหลักศาสนามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
ด้านสิ่งเสพติดและอาชญากรรม	- การติดบุหรี่ ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสารเสพติดอื่นๆ - สิ่งอบายมุข
ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ	- การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน/ก่อนวัยอันควร - การมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ
ด้านความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย	- ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว - ถูกล่วงเกินทางเพศ
ด้านสื่อและเทคโนโลยี	- การแพร่ของสื่อที่เป็นพิษภัยต่อเด็ก

ที่มา: ดัดแปลงจาก สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(2549) คุณภาพสังคม: วิเคราะห์จากพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กไทย

ในส่วนของผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้น มีรายงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ซึ่งการศึกษาภาวะเสี่ยงภัยของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ และได้ข้อสรุปดังนี้

ภาวะเสี่ยงด้านประชากรและสังคม

ภาวะเสี่ยงด้านประชากรและสังคมของผู้สูงอายุนั้น วัดได้จากหลายมิติ เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส การไม่ได้รับการศึกษา การอยู่อาศัยคนเดียว และการติดต่อกับเครือญาติ โดยผู้สูงอายุหญิงจะมีภาวะเสี่ยงสูงกว่าผู้สูงอายุชาย เมื่อใช้ลักษณะทางประชากรและสังคมผสมกันสองมิติ พบว่าปัจจัยการไม่มีบุตรน่าจะมีความสำคัญต่อภาวะเสี่ยงของผู้สูงอายุน้อยกว่าการอยู่คนเดียว การวิจัยนี้พบว่าผู้สูงอายุไทยประมาณร้อยละ 5 มีภาวะเสี่ยงทางประชากรและสังคม

ภาวะเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุไทยจำนวนถึงหนึ่งในสี่เป็นผู้ยากจน คือมีรายได้รวมต่ำกว่าหนึ่งหมื่นบาทต่อปี จากตัวชี้วัดการมีภาวะเสี่ยงด้านเศรษฐกิจทั้งหมดอาจกล่าวได้ว่าประมาณร้อยละ 13 ของผู้สูงอายุไทยมีภาวะเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ โดยผู้สูงอายุหญิง และผู้สูงอายุในชนบทมีสัดส่วนที่อยู่ในข่ายภาวะเสี่ยงมากกว่าผู้สูงอายุชาย และผู้สูงอายุในเมือง

ภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพเป็นปัจจัยเสี่ยงหรือปัญหาหลักของผู้สูงอายุ ภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพกายวัดด้วย 2 ดัชนี คือ การประเมินสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ และความจำกัดทางด้านร่างกายหรืออยู่ในภาวะทุพพลภาพ พบว่าเกือบหนึ่งในสี่ของผู้สูงอายุไทยมีสุขภาพที่ไม่ดีถึงไม่ดีมาก ประมาณร้อยละ 2.8 มีความจำกัดทางด้านร่างกายหรือทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองไม่ได้ ส่วนด้านการมีภาวะเสี่ยงทางใจพบว่า ร้อยละ 12.1 ของผู้สูงอายุมีความรู้สึกเหงาในระดับปานกลางถึงมาก และพบว่าผู้สูงอายุหญิงและผู้ที่อยู่ในชนบท มีสัดส่วนที่มีภาวะเสี่ยงสูงกว่าผู้สูงอายุชายและผู้ที่อยู่ในเมือง

เมื่อนำมิติด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพมาพิจารณารวมกัน รายงานนี้พบว่าปัจจัยความเป็นหม้าย การอยู่คนเดียว ความยากจน และการมีสุขภาพไม่ดีประกอบกันส่งผลให้ มีผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 1.3 ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการอยู่สภาพที่เสียเปรียบหรือเสี่ยงต่อการตกอยู่ในภาวะที่ไม่ดีโดยรวม จากภาวะเสี่ยงทั้งสามด้าน สัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพและเศรษฐกิจจะสูงกว่าด้านประชากรและสังคมมาก กล่าวคือ ร้อยละที่มีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพกายมีถึงเกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 24) สัดส่วนที่มีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพใจมีร้อยละ 12 มีภาวะเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ คือมีรายได้ ต่ำกว่าเส้นความยากจนและไม่เพียงพอร้อยละ 14 ขณะที่สัดส่วนที่มีภาวะเสี่ยงด้านประชากรและสังคมมีไม่สูงคือร้อยละ 4 โดยมีภาวะการเป็นหม้ายและอยู่คนเดียวร้อยละ 1 ผู้ที่ไม่มีบุตรอยู่คนเดียวมีไม่ถึง ร้อยละ 1 ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าปัญหาสำคัญที่ผู้สูงอายุประสบ คือ ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเสี่ยงและความปลอดภัยทางสังคมนั้นเปรียบเสมือนเหรียญสองด้านซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเดียวกัน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงของปัจเจกชนนั้นก็สามารถมองได้หลายมิติ การวิจัยนี้เป็นการศึกษา

สังคมปลอดภัยในบริบทของสังคมไทย ซึ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านประชากรและสังคมแตกต่างกัน รวมถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปอภิปรายร่วมกับผลการวิจัยในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documents Analysis) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การจัดสัมมนาและนำเสนอผลการวิจัย
6. สรุป อภิปรายผล และจัดทำรายงานการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีดังนี้คือ

1.1. เอกสาร เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษาในทุก ๆ ด้านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารสิ่งพิมพ์รวมถึงเอกสารราชการ หนังสือวารสาร บทความ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเอกสารที่มีประเด็นในด้านความมั่นคงของมนุษย์ สิทธิมนุษยชน การพัฒนาสังคม ความเสี่ยงและความปลอดภัยในชีวิตและสังคม ตลอดจนกฎหมายและนโยบายระดับชาติและระดับนานาชาติที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา ส่วนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากฐานข้อมูลวิชาการของมหาวิทยาลัยและเว็บไซต์ทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การสหประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

1.2 กลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุสตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1) เลือกพื้นที่ที่จะทำการศึกษาดำเนินการด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความสำคัญเชิงสังคมศาสตร์ในด้านความปลอดภัยทางสังคมและความสำคัญของพื้นที่ตามเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้เขตพื้นที่และจังหวัดที่จะศึกษาดังนี้

ภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศพม่ามีปัญหาคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย มีการคมนาคมไม่สะดวก ประชาชนจำนวนมากมีเชื้อสายไทยใหญ่ เป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ แต่ประชาชนสามารถรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเลย เนื่องจากจังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่มีผู้ค้าโอกาสทางสังคมอยู่เป็นจำนวนมาก มีปัญหาที่ทำกิน คนเร่ร่อน และปัญหานี้สินภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ภาคตะวันออก จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา เป็นโอกาสให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้หลายด้าน แต่ในท่ามกลางความเจริญนั้น พื้นที่บางส่วนของจังหวัดสระแก้วยังคงเป็นเขตพื้นที่อันตรายจากกับระเบิดที่ถูกทิ้งไว้จากช่วงสงคราม

ภาคใต้ จังหวัดสงขลา เนื่องจากจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เป็นเมืองท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ แต่ในบางพื้นที่ยังคงมีปัญหาความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง

เมื่อกำหนดจังหวัดที่เป็นตัวแทนของแต่ละภาคเพื่อทำการศึกษาได้แล้ว ผู้วิจัยยังได้กำหนดพื้นที่ให้ครอบคลุมทั้งในอำเภอเมืองและนอกเมือง ซึ่งมีสภาพสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางสังคมและประชากรกว้างขวาง จึงได้กำหนดอำเภอที่จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอเมืองและอำเภอขุนยวม

จังหวัดเลย อำเภอเมือง และอำเภอวังสะพุง

จังหวัดสระแก้ว อำเภอเมือง อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา

อำเภอเขาฉกรรจ์ และกิ่งอำเภอโคกสูง

จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอจะนะ และอำเภอควนเนียง

2) เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ ซึ่งในการสุ่มตัวอย่างแต่ละครั้งใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8-12 คน

2. การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยสำหรับการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัยดังนี้

2.1. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายและ

องค์ประกอบของสังคมปลอดภัยทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

2.2. นำองค์ประกอบของสังคมปลอดภัยที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารมาจัดหมวดหมู่เพื่อสร้างประเด็นคำถามเบื้องต้น

2.3. จัดประชุมนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม สังคมสงเคราะห์ กฎหมาย และ อาชีววิทยา เพื่อปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยครั้งที่ 1

2.4. ทำการทดสอบเครื่องมือโดยการจัดการสนทนากลุ่มกับประชาชนที่มีคุณลักษณะเดียวกับประชากรที่กำหนดจำนวน 50 คน โดยใช้จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ทดสอบเครื่องมือการวิจัย

2.5. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยครั้งที่ 2 และนำไปใช้กับประชากรใน 4 จังหวัดต่อไป (กรอบและประเด็นคำถามแสดงในภาคผนวก)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยสืบค้นเอกสารจากแหล่งข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แปลเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นระหว่างวันที่ 15 มีนาคม – 15 พฤษภาคม 2549

3.2 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 4 ภาค เป็นการล่วงหน้า และเดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ เพื่อจัดการสนทนากลุ่มระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม – 20 กรกฎาคม 2549 มีการบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึก ซึ่งผู้วิจัยสามารถทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้นจำนวน 312 คน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5: การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใน 4 จังหวัด

พื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง	แม่ฮ่องสอน	เลย	สระแก้ว	สงขลา	รวม
ผู้สูงอายุในเมือง	8	9	17	9	43
ผู้สูงอายุนอกเมือง	10	15	15	11	51
สตรี/แม่บ้านในเมือง	11	10	7	9	37
สตรี/แม่บ้านนอกเมือง	9	11	16	11	47
เด็ก และเยาวชนในเมือง	8	10	7	11	36
เด็ก และเยาวชนนอกเมือง	8	8	15	8	39
คนพิการในเมือง	8	8	7	8	30
คนพิการนอกเมือง	6	7	9	7	29
รวม	68	78	93	73	312

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยการสรุปและอภิปรายผลด้วยกระบวนการเชิงอุปนัย (inductive) เพื่อให้ได้นิยามของสังคมปลอดภัยในบริบทของสังคมไทยตามวัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 4.1 สรุปประเด็นจากการวิเคราะห์เอกสาร ได้เป็นนิยามสังคมปลอดภัยขั้นที่ 1
- 4.2 สรุปประเด็นจากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ร่วมกับนิยามขั้นที่ 1 ได้เป็นนิยามขั้นที่ 2
- 4.3 สรุปผลการสัมมนาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงผลการวิจัยขั้นสุดท้าย

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือในการวิจัยนี้โดยใช้และผสมผสานวิธีการวิจัยซึ่งเรียกกันว่า Multiple Triangulation ซึ่งประกอบด้วยวิธีการ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (Yin, 1984)

- Data Triangulation คือการใช้แหล่งข้อมูลและที่แตกต่างกันในการศึกษาปรากฏการณ์เดียวกัน ได้แก่การศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลจากบุคคล ในสถานที่ต่างกัน
- Investigator Triangulation คือการใช้ผู้เก็บข้อมูลหลายคนในแต่ละสถานการณ์
- Theory Triangulation คือการใช้ทฤษฎีต่างกันในการตีความปรากฏการณ์
- Methodology Triangulation คือการใช้วิธีการวิจัยหลายแบบ ได้แก่การวิเคราะห์เอกสารและการสนทนากลุ่ม

5. การจัดสัมมนาและนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานการวิจัยเพื่อนำเสนอผลการวิจัยในการสัมมนา ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2549 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 100 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหลากหลายอาชีพ เช่น นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มนักพัฒนาสังคม และประชาชนกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาไปปรับปรุงงานวิจัยต่อไป

6. สรุป อภิปรายผล และจัดทำรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการสัมมนา มาสังเคราะห์กับนิยามขั้นที่ 2 เพื่อนำไปสู่การนิยามและกำหนดองค์ประกอบของสังคมพลอดักซ์ในบริบทสังคมไทย แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อการเผยแพร่ต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์เอกสาร

การวิจัยเรื่องสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เอกสารเบื้องต้นด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเพื่อหาประเด็นหลัก (theme) ของสังคมปลอดภัย ดังนี้

1. ความปลอดภัยของมนุษย์และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Safety and Human Security)

ความปลอดภัยของมนุษย์ (Human Safety) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความมั่นคงของมนุษย์ (human security) ชีวิตมนุษย์และสังคมทุกระดับจะไม่มีคามมั่นคงได้เลยถ้าปราศจากความปลอดภัย เห็นได้จากการที่มีผู้ให้คำนิยาม “ความมั่นคงของมนุษย์” อันหลากหลาย แต่ในความหลากหลายของนิยามเหล่านั้นมักจะมีประเด็นหลักด้านความปลอดภัยแฝงไว้ด้วยเสมอทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.1 การกล่าวถึงความปลอดภัยโดยตรงในนิยามความมั่นคงของมนุษย์

ในระดับนานาชาตินั้น มีการกล่าวถึงประเด็นความปลอดภัยของมนุษย์และสังคมในหลายวาระ เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ได้กล่าวถึงแนวคิดใหม่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ไว้ใน 2 ประเด็น โดยกล่าวถึงประเด็นแรก ว่าเป็น ความปลอดภัยจากการคุกคามที่ต่อเนื่อง (safety from chronic threats) เช่น ความหิว ความป่วยไข้ และความขาดแคลน หรือที่เรียกกันว่าการปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) นั่นเอง (United Nations Development Programme, 1994) ดังนั้นความปลอดภัยจากความขาดแคลนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในระดับสากล

คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการแทรกแซงและอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ (International Commission on Intervention and State Sovereignty) ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ไว้ในบทบัญญัติของความรับผิดชอบในการป้องกัน (Responsibility to Protect 2002) ว่าหมายถึงความมั่นคงของประชาชน อันได้แก่ ความปลอดภัยทางกายภาพ ความอยู่ดีกินดีทางสังคม และเศรษฐกิจ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และการปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (International Commission on Intervention and State Sovereignty, 2002)

ส่วนในระดับชาติ ประเทศแคนาดากล่าวว่าความมั่นคงของมนุษย์จะไม่มีที่ยืนถ้าประชาชนไม่ถูกคุ้มครองจากสภาวะคุกคามที่รุนแรงต่อสิทธิ ความปลอดภัย และชีวิตของพวกเขา (Canadian Department of Foreign Affairs, 2006)

นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญที่มีบทบาทสนับสนุนความมั่นคงของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความปลอดภัยของบุคคลและสังคมที่จะส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ได้ เช่น Lloyd Axworthy (1999) ให้ความหมายของความปลอดภัยเท่ากับความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยคำกล่าวที่ว่า “...ความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งก็คือความมั่นคงของมนุษย์ จากสภาวะคุกคามทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งกลับกลายเป็นมาตรการใหม่ในการวัดความมั่นคงของโลก และเป็นแรงขับเคลื่อนใหม่สำหรับการดำเนินการระดับโลก...”

Jessica Mathews (1997) กล่าวว่า “...ความมั่นคงของมนุษย์เกิดขึ้นจากชีวิตประจำวัน ได้แก่ อาหาร ที่พัก การจ้างงาน สุขภาพ และความปลอดภัยสาธารณะ มากกว่าการมองลงมาจากด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความแข็งแกร่งทางการทหาร”

1.2 การกล่าวถึงความปลอดภัยโดยอ้อมในนิยามความมั่นคงของมนุษย์

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ในประเด็นที่ 2 ว่า หมายถึงการป้องกันจากการถูกรบกวนโดยกะทันหันและเจ็บปวดในรูปแบบของชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นในบ้าน ในการทำงาน หรือในชุมชน หรือที่เรียกกันว่าการปราศจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) (United Nations Development Programme, 1994) ซึ่งแนวคิดของ UNDP ในมิตินี้แสดงให้เห็นถึงอันตรายจากความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยในสังคมที่เกิดขึ้นจริงหรืออาจยังไม่เกิดขึ้นจริงกับคนในสังคมก็ได้

Kofi Annan (2001) เลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ว่าเกี่ยวข้องกับ “...การปราศจากความกลัวและการปลอดภัยจากความขาดแคลน และการสร้างเสริมภาพให้กับคนในยุคต่อไปให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติที่มีคุณภาพ รวมถึงความมั่นคงของชาติด้วย...” ซึ่งแนวคิด Kofi Annan ของสะท้อนถึงความปลอดภัยในระดับชาติลงมาถึงระดับบุคคลรวมไปถึงความปลอดภัยในอนาคตด้วย

UNDP (1994) ยังได้อธิบายองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 7 ประการ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล ด้านชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการที่ความมั่นคงในแต่ละด้านจะเกิดขึ้นได้ หมายความว่าคนเราจะต้องมีความปลอดภัยในสภาพที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแต่ละด้าน ตามตัวอย่างต่อไปนี้

1. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากวิกฤตเศรษฐกิจ และปลอดภัยจากปัญหาความยากจนเสียก่อน จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (Economic Security)
2. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากปัญหาความอดอยากเสียก่อน จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security)

3. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บเสียก่อน จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health Security)

4. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากสารปนเปื้อนต่างๆ และปลอดภัยจากการเสื่อมสลายของสภาวะแวดล้อม จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Security)

5. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้าย ถูกทรมาณ สงคราม อาชญากรรม ยาเสพติด และอุบัติเหตุทางการจราจร จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงส่วนบุคคล (Personal Security)

6. คนจะต้องมีความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงด้านชุมชน (Community Security) และ

7. คนจะต้องมีความปลอดภัยจากการถูกกดขี่ทางการเมือง จึงจะนับได้ว่ามีความมั่นคงทางการเมือง (Political Security)

คณะกรรมการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ (Commission on Human Security : CHS) แห่งสหประชาชาติได้จัดทำรายงานเรื่อง "Human Security Now" ได้นิยามเป้าหมายของความมั่นคงของมนุษย์ว่า "...: เพื่อปกป้องหลักสำคัญของชีวิตมนุษย์ในแนวทางที่เสริมสร้างอิสรภาพและความสมปรารถนาของมนุษย์..." และกำหนดยุทธศาสตร์ร่วม 2 ประการ คือ การปกป้องและส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ และการเสริมพลังให้ประชาชนได้แสดงออกตามบทบาทของตน สำหรับ ยุทธศาสตร์การปกป้องกัน CHS ยังได้ระบุถึงแนวทางการปฏิบัติด้วยว่า ต้อง "...1) ปกป้องประชาชนในความขัดแย้งอย่างรุนแรง และ...2) ปกป้องประชาชนจากการเพิ่มจำนวนของอาวุธ..." (Commission on Human Security, 2003) นอกจากนี้ CHS ยังได้กล่าวว่าความมั่นคงของมนุษย์นั้นสามารถเติมเต็มความมั่นคงของรัฐใน 4 ด้าน ซึ่งรวมถึงภัยอันตรายที่กระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์อีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า CHS นั้นมีความตระหนักและห่วงใยในปัญหาเรื่องความปลอดภัยของมนุษย์ต่อการสร้างความมั่นคงของมนุษย์เป็นอย่างยิ่งทีเดียว

ธนาคารโลก (World Bank) ได้กล่าวในรายงานการพัฒนาโลก (World Development Report) เมื่อปี พ.ศ. 2543/2544 ว่า ความมั่นคงของมนุษย์นั้นมีสองแนวคิดที่เกี่ยวข้องกันคือ 1) บทบาทของรัฐในการปกป้องเขตแดนจากการคุกคามภายนอก และ 2) บทบาทในการรับประกันความมั่นคงของมนุษย์สำหรับพลเมืองภายใต้ร่มของสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายความว่าคนทุกคนต้องมีอิสรภาพจากการถูกกดขี่ ความรุนแรง ความหวาด ความยากจน และความป่วยไข้ และอิสรภาพในการที่จะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ (World Bank 2000/2001) ซึ่งธนาคารโลกนั้นมองความปลอดภัยของมนุษย์ทั้งในด้านความรุนแรงและความขาดแคลน

ส่วนในระดับชาติ ประเทศญี่ปุ่นกล่าวว่า “...ความมั่นคงของมนุษย์ครอบคลุมอันตรายที่คุกคามความอยู่รอด ชีวิตประจำวัน และศักดิ์ศรีของมนุษย์ การปราศจากความต้องการและความหวาดกลัว และการสร้างพลังให้คนสามารถเผชิญหน้ากับอันตรายเหล่านี้ได้...”

นอกจากนั้น Caroline Thomas (2000) ยังได้กล่าวไว้ใน Global Governance, Development and Human Security ว่า ความมั่นคงของมนุษย์เป็นสภาพที่คนบรรลุความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในชีวิตของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโครงการความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกและความมั่นคงของมนุษย์ (Global Environmental Change and Human Security Project (GECSH), 2000) ที่ว่าความมั่นคงของมนุษย์นั้น จะบรรลุได้เมื่อบุคคลและชุมชนสามารถ 1) มีทางเลือกที่จำเป็นในการยุติ บรรเทา หรือปรับตัวต่อภาวะคุกคามที่เกิดขึ้นแก่มนุษย์ สิ่งแวดล้อม และสิทธิทางสังคม 2) เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้ทางเลือกเหล่านั้นบรรลุผล และ 3) มีศักยภาพและเสรีภาพในการดำเนินการตามทางเลือกเหล่านั้น

จากนิยามที่สำคัญของความมั่นคงของมนุษย์ดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าความปลอดภัยของมนุษย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความมั่นคงของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีความสำคัญในทุกระดับ คือระดับบุคคล ระดับชุมชน ระดับสังคม ไปจนถึงระดับโลก ซึ่งความปลอดภัยนี้อาจหมายถึงความปลอดภัยจากภาวะคุกคาม (threat) ทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรงก็ได้ (violent/non violent) และภาวะคุกคามนี้อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลหรือสังคมแล้ว หรืออาจยังไม่เกิดขึ้นก็ได้ ดังนั้นความปลอดภัยที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ จึงครอบคลุมถึงเหตุการณ์ที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

2. ที่มาของความเสี่ยงภัย

ความเสี่ยงภัย หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดอันตรายหรือความสูญเสีย ซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีมุมมองเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยแตกต่างกันไป ดังนั้น ความเสี่ยงภัยจึงมักเกี่ยวข้องกับ ความ ไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต Giddens (1999) อธิบายถึงสาเหตุหรือที่มาของความเสี่ยง โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยงภัยภายนอก (external risks) ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและความเสี่ยงภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured risks) ที่เป็นผลมาจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Ulrich Beck (1992) ที่เห็นว่าสังคมที่มุ่งอุตสาหกรรมจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงใหม่ ๆ มากมาย ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากสมัยก่อน ซึ่งอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นมักจะเป็นชะตากรรมที่เกิดจากอุบัติเหตุธรรมชาติ แต่ปัจจุบันการประสบภัยอันตรายมีความหมายกว้างขวางหลากหลายมากขึ้น โดย Beck (1992) เห็นว่า สังคมเสี่ยงภัยนั้นจะถูกกรุมเร้าหรือห้อมล้อม

ด้วย แนวโน้ม 2 ประการ คือ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสุขภาพพลานามัย ส่วนตัว

จากการวิเคราะห์เอกสาร จะเห็นได้ว่าความปลอดภัยจากนิยามความมั่นคงของมนุษย์นั้น ได้ครอบคลุมถึงความปลอดภัยจากภัยภายนอกหรือภัยธรรมชาติ (natural risk) เช่น น้ำท่วม พายุ ฯลฯ และภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured risks) เช่น ภัยจากอาหาร สภาวะแวดล้อม อุบัติเหตุ อาชญากรรม ฯลฯ

3. คุณลักษณะของความเสี่ยงภัย

Lloyd Axworthy (1999) กล่าวว่าความมั่นคงของมนุษย์คือความปลอดภัยจากภาวะคุกคาม ทั้งจากความรุนแรงและไม่รุนแรง และจากแนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์โดย Alkire (2003) ซึ่ง เน้นการปกป้องแกนหลักของชีวิตจากภัยคุกคามที่วิกฤตและกว้างขวาง ได้กล่าวถึงภาวะคุกคามจาก ภัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์หลายประการ ซึ่งภัยเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม อาจเป็นภัยที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ภัยที่มีผลกระทบในวงกว้าง หรือภัยที่อาจเกิดขึ้น ซ้ำซาก แต่อาจ ไม่ส่งผลกระทบรุนแรงก็ได้ ซึ่งการอธิบายความมั่นคงของมนุษย์โดย Axworthy และ Alkire ตรงกับแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัยของ Holzmann & Jørgensen (2000) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของความเสี่ยง (characteristics of risk) อันประกอบด้วย สาเหตุแห่งความเสี่ยง ความ เกี่ยวพันต่อบุคคล ความถี่ และความรุนแรงของความเสี่ยงนั้น ๆ Holzmann & Jørgensen (2000) ได้ จัดทำระดับของความเสี่ยงภัยออกเป็น 3 ระดับ คือ น้อย (micro) กลาง (meso) และมาก (macro) โดย แสดงให้เห็นว่าภัยจากธรรมชาติ นั้น นับว่าเป็นภัยที่มีผลกระทบกว้างขวาง จัดว่าเป็นความเสี่ยงภัย ระดับกลางและระดับสูง ในขณะที่ภัยด้านสุขภาพและวงจรชีวิตจัดว่าเป็นภัยในระดับน้อย และ ภัยด้านอื่น ๆ นั้น สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ (ดูตารางที่ 1 ในบทที่ 2)

4. ประเภทของความปลอดภัย

ความปลอดภัยหรือความเสี่ยงภัยของมนุษย์นั้น มีตัวชี้วัดมากมาย เช่น โครงการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติได้กำหนดองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 7 ประการ (United Nations Development Programme, 1994) การประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติในเดือนกันยายน 2000 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งศตวรรษ 8 ประการ (The Eight Millennium Development Goals: MDGs) แนวคิดเรื่องภูมิคุ้มกันทางสังคม (Social Safety Net) มีการกำหนดระบบการคุ้มครอง ป้องกันมิให้คนในสังคมประสบภาวะความทุกข์ยากลำบากมากเกินไป (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ 2542) ในด้าน สวัสดิการ การประกันการว่างงาน การสาธารณสุข การจัดที่พักให้แก่คนเร่ร่อน และการ

ให้บริการชดเชยด้านต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สังคมมีความปลอดภัย และส่งผลให้สถิติอาชญากรรมและระดับความยากจนในสังคมลดลงด้วย

การศึกษางานวิจัยในหลายประเทศพบว่ามีการศึกษาความรู้สึกปลอดภัยหรือความรู้สึกเสี่ยงภัยของคนในสังคมในหลายด้าน เช่น เกี่ยวกับที่พักอาศัย สภาพแวดล้อม การเดินทาง ความยากจน และยาเสพติด แต่สำหรับการศึกษาของประเทศแคนาดานั้น Hewitt (2000) ได้จำแนกประเภทของความไม่ปลอดภัยออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อันตรายประจำวัน ความหายนะ แนวโน้มของอันตราย และอันตรายสมัยใหม่ (ดูตารางที่ 2 ในบทที่ 2) ในขณะที่มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) จำแนกความเสี่ยงออกเป็น 3 ประเภท คือ ความเสี่ยงที่สามารถเตรียมการได้ล่วงหน้า ความเสี่ยงที่คาดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นได้ และความเสี่ยงในการชราภาพ และทำการศึกษาเรื่องความเสี่ยงและความเปราะบางในระดับปัจเจกในบริบทของสังคมไทยจากกลุ่มตัวอย่างในสามจังหวัดและพบตัวชี้วัดจำนวนมากที่สามารถจัดเป็นกลุ่มของความเสี่ยงได้ถึง 18 กลุ่ม (ดูตารางที่ 3 ในบทที่ 2)

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความรู้สึกปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย หรือความรู้สึกเสี่ยงภัยของมนุษย์นั้น มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์อย่างแนบแน่นทั้งทางตรงและทางอ้อม มนุษย์ไม่สามารถจะมีความมั่นคงได้ ถ้ายังไม่รู้สึกปลอดภัย และความรู้สึกปลอดภัยของมนุษย์ก็สามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ จำแนกตามที่มา (เช่น external risks และ manufactured risks) จำแนกตามคุณลักษณะ (เช่น ความถี่และความรุนแรงของอันตรายที่เกิดขึ้น) และจำแนกตามประเภทเพื่อการอธิบายองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด ซึ่งจากการสรุปนิยามและความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบกับแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัย รวมถึงการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำไปสู่การนิยามสังคมปลอดภัยในขั้นที่ 1 ดังต่อไปนี้

สังคมปลอดภัยหมายถึงสังคมที่สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติได้ โดยปราศจากอันตราย รวมทั้งความหวาดกลัวและความเสี่ยงทั้งทางตรงและทางอ้อม จากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ในระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน ซึ่งความรู้สึกปลอดภัยของสมาชิกในสังคมอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะด้านสังคมประชากรและจิตวิทยาส่วนบุคคลรวมทั้งบริบทของสังคมนั้น ๆ

นอกจากนั้น จากการศึกษาเอกสารผู้วิจัยยังพบว่าการจัดประเภทของความปลอดภัยหรือความเสี่ยงทางสังคมที่พบบนพื้นฐานของมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น มุมมองด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น (McRae, 2001; Alkire, 2000; & Jorgensen, 2000) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดแล้ว ความปลอดภัยของมนุษย์ในแต่ละแนวคิดหรือแต่ละสำนักก็มีประเด็นที่คล้ายคลึงและซ้ำซ้อนกันอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เอกสารและสามารถ

จำแนกองค์ประกอบของความรู้สึกลดภัยของประชาชนให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังต่อไปนี้

1. ความปลอดภัยด้านอาหาร
2. ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย
3. ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย
4. ความปลอดภัยด้านการศึกษา
5. ความปลอดภัยด้านครอบครัว
6. ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม
7. ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ
8. ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน
9. ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม
10. ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ
11. ความปลอดภัยด้านการทำงาน
12. ความปลอดภัยด้านการเมือง
13. ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย
14. ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม
15. ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี

องค์ประกอบของความปลอดภัยทั้ง 15 ด้านนี้ สะท้อนให้เห็นว่าความปลอดภัยเป็นพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปจากการวิเคราะห์เอกสารนี้เป็นข้อสรุปรวมของสังคมปลอดภัยในบริบทของนานาชาติ ดังนั้นในบทที่ 5 จะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มต่อไป

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง “การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย สู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อนำไปสู่คำตอบในบริบทของสังคมไทยอย่างแท้จริง โดยมีการจัดการสนทนากลุ่มในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเลย จังหวัดสระแก้วและจังหวัดสงขลา และยังมีการจำแนกพื้นที่ในแต่ละจังหวัดให้เป็นเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง โดยในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้ง จะมีการแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และนำเสนอตามลำดับจังหวัดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 : จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 2 : จังหวัดเลย

ส่วนที่ 3 : จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 4 : จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ 1 : จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพพม่า อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 924 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 12,681.259 ตารางกิโลเมตร แม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่า “เมืองสามหมอก” เนื่องจากเป็นเมืองในหุบเขา ล้อมรอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อนทอดขนานไปกับทิวเขาดนงชัย และทิวเขาแดนลาว ดังนั้น จึงถูกปกคลุมด้วยหมอกตลอดทั้งปี มีทิวทัศน์สวยงามตามธรรมชาติของเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่าไม้نانาพันธุ์ การปกครองแบ่งเป็น 7 อำเภอ อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมือง ประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 236,993 คน เป็นชาย 122,726 คน หญิง 114,267 คน

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่มีรายได้มาจากภาคเกษตรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 21.88 รายได้เฉลี่ยต่อปี 32,709 บาท เป็นอันดับที่ 51 ของประเทศ และจากข้อมูลจปฐ. ปี 2545 ปรากฏว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า เกณฑ์มาตรฐาน คือ 20,000 บาท ต่อปี ถึง 26,171 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 81.39 ของครัวเรือนที่เก็บข้อมูลทั้งหมด

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ทำการเกษตร รวม 249,025 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม ถั่วลิสง งาม และกะหล่ำปลี

กลุ่มความผิดในคดีอาญาและสะเทือนขวัญรอบปี 2541 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีคดีอาญาและสะเทือนขวัญ 21 คดี คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ 41 คดี คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ 78 คดี คดีอาญาที่น่าสนใจ 40 คดี และคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย 858 คดี การจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 628 คดี จับกุมผู้ต้องหาได้ 672 คน ประเภทยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุดคือ ผิ่น (40.45 % ของคดีทั้งหมด) รองลงมาคือ แอมเฟตามีน

ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.50 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และอื่น ๆ ตามลำดับ มีสถานศึกษาในระบบ รวม 346 แห่ง 27 สาขา มีนักเรียน / นักศึกษา 50,132 คน อาจารย์ 2,320 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1 ต่อ 21.61 มีสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน รวม 748 แห่ง นักเรียน/นักศึกษา 17,582 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู ต่อนักเรียน เท่ากับ 1 ต่อ 14.41 มีสถานพยาบาลให้บริการ รวม 78 แห่ง เป็นโรงพยาบาล 7 แห่ง สถานีอนามัย 71 แห่ง อัตราส่วนแพทย์ต่อประชาชน 1 ต่อ 6,283 คน

ชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชุมชนที่สงบ ทำให้กลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบ เพราะประชาชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 2 กลุ่มคนใหญ่ คือ

1. คนไทยเชื้อสายไทยใหญ่ อาศัยอยู่บนพื้นราบ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด
2. ชาวไทยภูเขา อาศัยและประกอบอาชีพอยู่บนพื้นที่สูง มีอาศัยอยู่ในทุกอำเภอ ประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ ดังนี้ คือ กระเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ ลัวะ แม้ว (ม้ง) ปาดอง และจีนฮ่อ

สภาพชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดนภาคเหนือสภาพชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง เป็นสภาพสังคมที่สงบ มีความเป็นกันเอง เป็นเมืองท่องเที่ยว ผู้คนเป็นมิตรยินดีต้อนรับคนแปลกหน้า มีความแตกต่างทั้งอาชีพ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม อาชีพค้าขาย เกษตรกรรม บริการ สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต เป็นรูปแบบที่ใครพบก็อยากที่จะมาอยู่ไม่เร่งรีบ เอื้อเฟื้อต่อกัน ความเป็นสังคมเมืองมีน้อยไม่ชัดเจน

สภาพชุมชนนอกเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอำเภอที่เป็นชายแดนติดกับประเทศพม่า อำเภอนอกเมืองเป็นสังคมชนบทที่ยังคงสภาพชนบทแบบพื้นบ้าน ประชาชนเป็นชนเผ่าในแต่ละหมู่บ้าน อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม ผู้คนรู้จักกันทั้งหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีของตน

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม 2549 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เรียงตามลำดับของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2549 ณ โฮ่งกาด (ป๊อกกาดเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน มีอายุระหว่าง 62 - 94 ปี เป็นเพศหญิง 7 คน เพศชาย 1 คน ส่วนมากจบการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงคนเดียวที่จบการศึกษาในระดับมัธยม 3 แต่ละคนมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้ที่ปลอดภัยของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

1.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยด้านอาหาร โดยกังวลเรื่องสารเคมีตกค้างในผักและอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ทั้งหมู เนื้อ และปลา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ปลูกผักข้างรั้วกินเอง แต่ถ้าซื้อผักจากตลาดก็รู้จักวิธีเลือกดูที่มีแมลงกัด ซึ่งแสดงว่าปลอดจากสารพิษ และรู้วิธีทำความสะอาดผัก เช่น นำไปล้าง และแช่น้ำเกลือก่อนนำไปปรุงอาหาร ส่วนมากจะทานอาหารประเภทผักน้ำพริก ส่วนอาหารประเภทเนื้อสัตว์จะเลือกซื้อตอนเช้า เพราะคิดว่าจะสดกว่าซื้อตอนเย็น บางคนจะหลีกเลี่ยงไม่กินอาหารประเภทเนื้อ โดยเลี้ยงไปกินไข่แทน เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงหาปลามาเป็นอาหารได้ง่าย ผู้สูงอายุมีความกลัวว่าปลาที่มาจากพม่าอาจมีสารเคมีเพราะคงสภาพความสดอยู่ได้นาน จึงเลือกซื้อปลาที่คนในชุมชนจับมาขายซึ่งเรียกว่า “ปลาน้ำปาย” (หมายถึงปลาที่จับได้จากแม่น้ำปาย) เพราะมีความสดและมักเลือกซื้อปลาที่ตายแล้ว เนื่องจากมั่นใจว่าปลอดภัยจากสารเคมี เช่น ฟอร์มาลิน และยังเป็นความเชื่อทางศาสนาที่ไม่ต้องการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วย เมื่อผู้วิจัยถามถึงสารพิษในอาหารที่ผู้สูงอายุกลัวมากที่สุด ทุกคนตอบว่ากลัวสารพิษทุกอย่างที่เป็นอันตรายต่อร่างกายเราเท่า ๆ กัน

1.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุบางคนมีโรคประจำตัว เช่น ไขมันในเส้นเลือด ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ แต่ผู้สูงอายุบางคน แม้ว่าจะมีอายุมากกว่า 70 ปี แต่ก็ยืนยันว่าไม่เคยมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ในชุมชนโฮ่งกาดที่คณะผู้วิจัยไปทำการเก็บข้อมูลนี้ มีโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียวในจังหวัด แต่ผู้สูงอายุก็มีความรู้ที่ปลอดภัยเพราะสามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐด้านสุขภาพอนามัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากทางสำนักงานอนามัยในชุมชนมีการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่มาตรวจสุขภาพประชาชนทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง การบริการด้านสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์ทั้งที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดและสถานอนามัยเป็นที่พอใจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดูแลและให้บริการอย่างดีมาก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการรักษา เนื่องจากมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทและบางคนได้รับสิทธิของผู้สูงอายุซึ่งไม่ต้องจ่ายค่ารักษา ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในคุณภาพของยาที่แพทย์จ่ายให้ กรณีเกิดการเจ็บป่วยกะทันหัน ผู้สูงอายุไม่กังวลใจ เนื่องจากชุมชนมีความใกล้ชิดกัน ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันช่วยเหลือกันในยามคับขัน นอกจากนั้นทางโรงพยาบาลยังมีบริการรถฉุกเฉินมารับผู้ป่วยถึงบ้านด้วย เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายให้ประชาชน โดยใช้สถานที่หนองจองคำ เช่น ราชานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สอนเดินแอโรบิก รำกระบองและรำมวยจีน ซึ่งทางเทศบาลได้จัดครูผู้ฝึกสอนให้ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงขึ้น นอกจากนั้นบางคนยังมีการปฏิบัติธรรมและทำสมาธิ ซึ่งช่วยให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตแข็งแรง

1.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความกังวลเรื่องที่อยู่อาศัยเนื่องจากมีลูกหลานและเพื่อนบ้านอยู่ใกล้เคียงสามารถพึ่งพากันได้ สังคมมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทซึ่งคนจะรู้จักกันหมด ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้น ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาสอนชาวบ้านให้ช่วยกันสอดส่องดูแลเป็นหูเป็นตาแทน เพื่อเฝ้าระวังชุมชนกันเองเนื่องจากปัจจุบันมีคนต่างด้าวอพยพเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยและปัญหายาเสพติด แต่ปัญหาดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นประเด็นที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่ปลอดภัยแต่อย่างใด ผู้สูงอายุคนหนึ่งเป็นหญิงชรา อาศัยอยู่ในกระท่อมใกล้ดอยเพียงคนเดียว บ้านสร้างติดดินไม่มีพื้นยกสูง แม้ไม่มีสาธารณูปโภคครบ แต่ก็ไม่ได้เดือดร้อนใจเพราะคิดว่าไม่จำเป็น บางครั้งมีสัตว์เลื้อยคลานเข้ามาในบ้าน ก็ใช้วิธีสวมมดให้สัตว์ร้ายจากไปเสียโดยไม่ทำอันตราย แม้บ้านจะอยู่ไกลจากชุมชนบ้าง แต่ก็มีเพื่อนบ้านที่สามารถพึ่งพา กัน หรือ “ฝากผีฝากไข้” กันได้

1.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา ผู้สูงอายุมีอายุมากกว่า 60 ปี และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมสี่ แต่ทุกคนมีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น หน่วยงานของราชการมีการจัดการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและอาหารเป็นพิษ บางคนรู้ว่าตนเองมีความรู้ น้อย บางครั้งมีความกังวลว่าไม่รู้เท่าทันคนอื่น แต่ก็สามารถดูข่าวเพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารและและไตร่ตรองคนเดียวได้ ผู้สูงอายุคนหนึ่งอายุ 83 ปี มีความสามารถในการประดิษฐ์งานฝีมือ เช่น ชุติราละคร โดยไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบ แต่เป็นคนชอบการค้นคว้า คุณคนอื่นแล้วสามารถนำมาปฏิบัติด้วยตัวเองได้ ปัจจุบันเป็นผู้ที่เขียนเสือนางร้านก เลือบยาส่างลอง ทำจิ๋วห่อพระพุทธรูป ซึ่งเป็นประเพณีประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีคนทำได้ไม่มากนัก ผู้สูงอายุอีกคนหนึ่งมีความสามารถในการประดิษฐ์งานฝีมือต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการค้นคว้าด้วยตนเอง และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น ฝีมือของผู้สูงอายุที่โฮ่งกาคนี้ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านทั่วไป บางท่านได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรสอนการทำขนมห่อที่โรงเรียนบ้านจองคำ ซึ่งเป็นขนมพื้นบ้านที่ใช้เลี้ยงในงานบวชพระบวชนเณร ชุมชนโฮ่งกาคมีบทบาทในการพัฒนาความรู้ให้แก่ชาวบ้านและผู้สูงอายุในชุมชน เช่น การจัดหางบประมาณและวิทยากรมาฝึกสอนสมาชิกชุมชนซึ่งส่วนใหญ่มาจากเทศบาล สาธารณสุข และโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ เช่น สอนการประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ที่ใช้ในงานศพ ซึ่งผู้นำชุมชนจะช่วยนำผลงานของชุมชนออกไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้กลับมาสู่สมาชิกอีกทีหนึ่ง

1.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุหลายคนมีครอบครัวที่มั่นคงอบอุ่น

เพราะหารายได้ด้วยตนเองและมีลูกหลานส่งเสียเลี้ยงดู บางคนมีปัญหาลูกหลานไม่เชื่อฟังและดื้อสุรา แต่ไม่รุนแรงนัก บางคนชอบอยู่คนเดียวมากกว่าอยู่กับลูกหลาน อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุทุกคนไม่กลัวการถูกทอดทิ้ง บางคนให้เหตุผลว่าตนเองบรณเลี้ยงดูลูกหลานมาเป็นอย่างดี จึงมีความมั่นใจ บางคนให้เหตุผลว่าเพราะแก่แล้วจึงพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาทุกอย่างได้ ถึงลูกหลานไม่เลี้ยง แต่ก็มีเทศบาลคอยดูแล

1.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัญหาน้ำป่าประป่าซึ่งมาไม่สม่ำเสมอ ในอดีตนั้น ในแม่น้ำมีขยะ แต่ปัจจุบันมีการแก้ไขที่ต้นน้ำโดยให้ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนรวมกลุ่มไปเก็บและทำความสะอาด ซึ่งผู้สูงอายุคนหนึ่งที่เคยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วย สำหรับผู้ที่อยู่ในตัวเมืองไกลจากแม่น้ำจะไม่พบปัญหาเรื่องน้ำเสีย แต่ปัญหาใหญ่เรื่องหนึ่งซึ่งเป็นกังวลของประชาชนคือ ปัญหาไฟฟ้า ซึ่งมีการเผาต้นไม้ในฤดูร้อน ทำให้เกิดควันพิษไปทั่วเมือง กลัวว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

1.7 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง ผู้สูงอายุมีความหวาดกลัวต่ออันตรายจากยานพาหนะที่วิ่งบนท้องถนน ทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ผู้สูงอายุคนหนึ่งกล่าวว่า ถ้าถูกรถชนแล้วไม่ตาย กลัวว่าจะเป็นภาระของผู้อื่น

1.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นบ้าง เช่น การปล้นจี้ เนื่องจากปัจจุบันนี้ มีคนต่างเมืองและต่างด้าวอพยพเข้ามามากขึ้น และยังมีปัญหาวัยรุ่นจี้รถจักรยานยนต์ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นที่น่าพอใจ ให้บริการอย่างรวดเร็ว

1.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุทุกคนกังวลเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ เพราะสินค้าแพงขึ้น รัฐบาลควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหา แต่ประชาชนไม่รู้วิธีแก้ไข นอกจากว่าถ้าเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนก็ควรประหยัด ปลูกพืชผักกินเอง

1.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุทุกคนรู้สึกว่าตนมีความปลอดภัยอย่างสูงเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะชาวแม่ฮ่องสอนยังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม ๆ การไปทำบุญที่วัดทำให้คนรู้สึกปลอดภัยมาก และสามารถชักชวนลูกหลานไปวัดเพื่อทำบุญได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุบางคนมีความกังวลเกี่ยวกับคนต่างด้าว และคนแปลกหน้าซึ่งเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น อาจก่อให้เกิดอันตรายได้

1.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ผู้สูงอายุเคยได้ยินเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต และมีความรู้สึกว่าการใช้อินเทอร์เน็ตอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สังคมและลูกหลานของตนได้ เนื่องจากมีเด็กในชุมชนเล่นอินเทอร์เน็ตแล้วนัดเจอกับผู้ชาย ในที่สุดก็หายตัวไป นอกจากนั้น ก็ได้รับทราบข่าวสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ว่ามีผู้ได้รับอันตรายจากการติดต่อกับ

คนผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้รู้สึกว่าการอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ไม่ปลอดภัย ส่วนเทคโนโลยีที่กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลรองลงมา คือ โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากเด็ก ๆ ใช้กันมากจนเกินขอบเขต ขากที่ผู้ใหญ่จะติดตามดูแลได้ทั่วถึง

2. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จัดเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2549 ณ วัดต่อแพ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน อายุระหว่าง 62 - 94 ปี เป็นเพศหญิง 7 คน เพศชาย 3 คน ส่วนมากจบการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจไม่เด่นชัด แต่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

2.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้กินอาหารวันละ 3 มื้อ ยกเว้นผู้สูงอายุ 2 คนที่มีฐานะยากจนมาก ไม่มีคนเลี้ยงดู ได้กินอาหารเพียงวันละ 2 มื้อเท่านั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยได้ยินเกี่ยวกับเรื่องอันตรายของอาหารจากโทรทัศน์แต่ไม่รู้ว่าจริงหรือไม่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กลัวอันตรายจากอาหารอยู่บ้าง แต่ก็จำเป็นต้องกิน ระหว่างอาหารประเภทเนื้อและผัก ผู้สูงอายุกลัวสารเคมีในผักมากกว่า และรู้ว่าควรนำผักที่ซื้อมามาล้างให้สะอาดก่อนนำไปปรุงอาหาร นอกจากนั้น เมื่อไปซื้ออาหารปรุงสุกกิน ก็มีความกลัวว่าจะได้อาหารบูดเสียและสกปรก ซึ่งอาจทำให้ท้องร่วงได้ แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะทำอาหารกินเอง ซึ่งมักจะเป็นอาหารประเภทผักจิ้ม น้ำพริก

2.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคปวดศีรษะ โรคกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง เหน็บชา โรคหัวใจ บางคนไปหาหมอที่สถานีอนามัย บางคนไปโรงพยาบาลขุนยวม โดยทั่วไปแล้วแพทย์และพยาบาลที่อำเภอขุนยวมให้บริการดี พุดจาดี ผู้สูงอายุไม่เสียค่ารักษา ตามปกติแล้วมีการจัดบริการตรวจสุขภาพทุกเดือนที่วัดต่อแพโดยอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกอุ่นใจ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมสอนรำมวยจีนซึ่งทางสาธารณสุขเป็นผู้มาสอนให้ ผู้สูงอายุคนหนึ่งเป็นโรคเครียดต้องไปหาหมอที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเหมารถไปครั้งละหนึ่งพันบาท และต้องกู้เงินไปใช้จ่ายในการรักษาตัวด้วย เพราะลูกไม่ดูแล ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความกังวลว่าถ้าเกิดเจ็บป่วยมากจะไม่มีคนดูแล

2.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุคนหนึ่งมีความรู้สึกปลอดภัยในบ้านพักและที่อยู่อาศัย แม้ว่าบางคนจะอยู่คนเดียว เพราะมีความมิดชิดดี และมีคนอยู่เป็นเพื่อนหรืออยู่ใกล้กับลูกหลาน ผู้สูงอายุคนหนึ่งมีบ้านอยู่ติดกับห้วย มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาฝนตก มักจะมีน้ำทะลักเข้ามา ส่วนผู้สูงอายุอีกสองคนเป็นหญิงสูงอายุไม่มีครอบครัว อยู่กันตามลำพังมี

ความกังวลเรื่องความปลอดภัย อย่างไรก็ตามแม้จะไม่มี การจัดเวรยามเพื่อสอดส่องเรื่องลักขโมย แต่เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันจะช่วยกันดูแลกันและกัน

2.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุทุกคนมีความกังวลว่าเมื่อแก่ไป และมีโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้น ลูกหลานจะไม่เลี้ยงดู

2.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ ผู้สูงอายุไม่กังวลเรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่รู้สึกว่ามีอากาศเสียและน้ำเสีย การกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของเทศบาล โดยจะเก็บเงินจากชาวบ้านเดือนละ 20 บาทต่อบ้าน การตัดไม้ทำลายป่าปัจจุบันนี้ก็ไม่พบแล้ว ส่วนภัยธรรมชาติที่กลัวที่สุด คือ กลัวน้ำท่วม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว

2.6 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง การเดินทางจากอำเภอชุมพลบุรีไปต่างอำเภอ ปกติชาวบ้านจะใช้รถสองแถว ราคา 60 บาท ผู้สูงอายุที่เดินทางบ่อยไม่กลัวอันตรายเพราะคนขับขับรถดี แต่มีบางคนได้ขึ้นข่าวจาก โทรทัศน์ว่ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย จึงไม่เดินทางไปไหนเลย

2.7 ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และอาชญากรรม ผู้สูงอายุกล่าวว่าการพนันและอบายมุขในหมู่บ้านมีน้อยมาก แต่มีความกังวลเรื่องยาเสพติดซึ่งมาจากบุคคลต่างด้าว ที่เข้ามาค้าขายและนำยาเสพติดมาขายให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน ซึ่งผู้สูงอายุรู้สึกกลัวยาเสพติดมาก จึงพยายามสอนลูกหลานไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับ และช่วยกันเป็นหูเป็นตา บางคนไม่มีลูกหลานแต่ก็มีความกลัวว่าจะถูกผู้ติดยาเสพติดมาทำร้าย

2.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุทุกคนกลัวปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพราะส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีของแพงขึ้น จะทำให้ชีวิตคนลำบากมากขึ้น

2.9 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุทุกคนรู้สึกกลัวด้านศีลธรรมที่กำลังเสื่อมถอยลง เพราะถ้าคนไม่มีศีลธรรมจะทำให้เกิดความวุ่นวายตามมา เกิดปัญหาการถูกทอดทิ้ง คือ ลูกไม่ดูแลพ่อแม่ พ่อแม่ก็ไม่ดูแลลูก

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความรู้สึกปลอดภัยอย่างสูงในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย ครอบครัว สิทธิและการเมือง ชีวิตและทรัพย์สิน และด้านจิตใจและคุณธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่มีความเป็นชนบทสูง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ ชุมชนมีความใกล้ชิดและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันแม้ไม่ใช่ญาติพี่น้องก็ตาม การบริหารงานของหน่วยราชการมีความใกล้ชิดและได้รับการยอมรับจากประชาชน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุยังมีความกังวลในเรื่องอาหารที่มีพิษ ด้านสิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุจากการเดินทาง และปัญหาเศรษฐกิจอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยเหล่านั้นได้ เนื่องจากมีความรู้จากข่าวสารต่าง ๆ และจากข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนประเด็นที่ผู้สูงอายุมีความกังวลมากที่สุดได้แก่ประเด็นด้านสื่อและเทคโนโลยี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยจากอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ซึ่งอาจเกิดอันตรายกับลูกหลานของตน และสังคมได้

ผู้สูงอายุหลายคนใช้คำว่า “อุ่นใจ” เพื่อสื่อถึงความรู้สึกปลอดภัยที่อยู่ในชุมชนเมือง แม่ฮ่องสอน แต่มีข้อสังเกตว่า สภาพสังคมเมืองแม่ฮ่องสอนที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในขณะนี้ เริ่มมีส่วนก่อให้เกิดความกังวลต่อผู้สูงอายุเหล่านี้อยู่ไม่น้อย ผู้วิจัยพบว่า มีหลายครั้งที่ผู้สูงอายุกล่าวถึง “คนต่างด้าว” หรือ “คนต่างถิ่น” ซึ่งเคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาในชุมชนมากขึ้นและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งอาจส่งผลถึง “ความอุ่นใจ” ของผู้สูงอายุได้เช่นกัน

ผู้สูงอายุในเขตอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความรู้สึกปลอดภัยอย่างสูงในด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม แต่บางส่วนมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย และความมั่นคงในครอบครัวที่กลัวว่าจะไม่มีคนเลี้ยงดูยามแก่ ส่วนมากกังวลกับปัญหาเศรษฐกิจ ยาเสพติดและปัญหาด้านศีลธรรม ซึ่งจากการสนทนากลุ่มทำให้ผู้วิจัยพบความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนและกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอขุนยวม เช่น ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนแม้จะมีความกังวลเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่ได้มีความกลัวว่าจะไม่มีคนเลี้ยงดูในอนาคต เนื่องจากบางคนยังสามารถหารายได้ด้วยตนเองได้ จากการประดิษฐ์งานฝีมือและร่วมกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ กับทางชุมชนเพื่อผลิตสินค้า ในขณะที่ผู้สูงอายุที่อำเภอขุนยวมไม่มีกิจกรรมเช่นนี้ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้สูงอายุทั้งสองเขตอำเภอมีความกังวลเหมือนกันคือปัญหา ยาเสพติดและปัญหาคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม

ผู้สูงอายุในเขตอำเภอขุนยวมมีความรู้สึกปลอดภัยน้อยกว่ากลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองในหลายด้าน ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพ ลูกหลานไม่สามารถรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้ โดยเมื่อผู้วิจัยถามถึงความกลัวในชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่ากลัวไม่มีเงินใช้ กลัวความเจ็บไข้ และกลัวไม่มีเงินรักษาตัวเมื่อเจ็บไข้ จึงส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการมีชีวิตอยู่ในสังคม

3. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง ที่โหยงกาต อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน อายุระหว่าง 28 – 55 ปี มีภูมิหลังและสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีทั้งสตรีที่สมรส โสด และม้าย มีทั้งอาชีพค้าขาย รับจ้าง แม่บ้าน และข้าราชการบำนาญ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

3.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านทุกคนมีอาหารกินอย่างพอเพียงครบมือ แต่ทุกคนไม่กังวลเรื่องความพอเพียงของอาหาร แต่บางคนมีความกังวลเรื่องสารเคมีในพืชผัก

รายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เพราะรู้ว่ามีคนฟันยาและใช้สารเคมีกันมากโดยเฉพาะพวกปลูกผักส่งตามร้านค้าและโรงแรม ดังนั้นชาวแม่ฮ่องสอนส่วนมากจะปลูกพืชผักกินเอง แต่สตรี/แม่บ้านจะรู้วิธีทำความสะอาดผักด้วยการนำผักไปแช่น้ำเกลือก่อนนำไปประกอบอาหาร ส่วนอาหารพวกเนื้อจะซื้อเจ้าประจำซึ่งรู้ดีกว่าปลอดภัยมากกว่า

3.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยสตรี/แม่บ้านทุกคนจะไปโรงพยาบาลเพราะไม่มีคลินิก สตรี/แม่บ้านบางส่วนสามารถใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการได้ ส่วนที่เหลือใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท พวกที่ใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท มีความรู้สึกว่าได้รับการดูแลที่ไม่ดี ส่วนใหญ่จะได้รับการพาเราเซตามอลเท่านั้น ดังนั้นถ้าไม่มีอาการป่วยหนักจริง ๆ ก็จะไม่ไปโรงพยาบาล สตรี/แม่บ้านรู้วิธีที่จะดูแลตัวเองไม่ให้เจ็บป่วย คือการออกกำลังกาย อย่างไรก็ตามหลายคนกล่าวว่าสุขภาพดีไม่เคยป่วยหนัก แต่ยังคงกังวลว่าจะเป็นโรคร้ายแรง เช่น อัมพาต ดังนั้นจึงมีความต้องการยาดี ๆ นอกจากนั้นสตรี/แม่บ้านยังมีความกังวลใจที่มีคนต่างด้าวเข้ามาแย่งสิทธิในการรักษาพยาบาล

3.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านทุกคนมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ชุมชนดูแลกันดีมีความปลอดภัย ทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลกัน จึงไม่มีการจัดเวรเฝ้าระวัง สตรี/แม่บ้าน 4 คน รู้สึกปลอดภัยเพราะบ้านอยู่ในชุมชน แต่สตรี/แม่บ้านคนหนึ่งบ้านอยู่ใกล้สนามบินทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย ในขณะที่ผู้ที่มีความกังวลว่าเรื่องความปลอดภัยอยู่บ้าง เป็นผู้ที่มีบ้านอยู่ในสถานที่เปลี่ยวหรือไม่มีรั้วบ้าน และผู้ที่เคยเห็นเพื่อนบ้านถูกจี้บ้านมาก่อน

3.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านรู้สึกไม่กังวลด้านการศึกษาของลูกหลานได้เรียนหนังสือกันหมด อย่างน้อยต้องจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเมื่อจบการศึกษาแล้วบางคนก็ไปเรียนต่อที่เชียงใหม่ บางที่มีการสอนด้านอาชีพสตรี/แม่บ้านก็ส่งลูกหลานไปเรียน บางครั้งก็เรียนคอมพิวเตอร์หรือเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ทุกคนคิดว่าเหตุที่ลูกหลานต้องเรียน เพราะประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนรับราชการ ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 70 จึงให้การสนับสนุนในการศึกษา สตรี/แม่บ้านทราบว่าสามารถเรียนทางไกลได้ เพราะมีคนเรียนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

3.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านรู้สึกมีความปลอดภัยในครอบครัว เพราะมีสมาชิกอยู่รวมบ้านอย่างพร้อมเพรียงกัน ความทันสมัยไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางครอบครัวมากนัก เพราะไม่มีสิ่งล่อแหลมที่เข้ามา เนื่องจากแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองแคบ ทุกคนรู้จักกันหมด สามารถช่วยกันดูแลได้มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง ทั้งวัยรุ่นและนักท่องเที่ยว

3.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม ตามปกติ น้ำกิน น้ำใช้ สะอาดดี ฤดูฝนน้ำไม่ไหลสะอาด แต่ใช้ประปาและน้ำบ่อแทน ความไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมเกิดจากสิ่งก่อสร้าง สตรี/

แม่บ้านบางคนห่วงเรื่องถุงพลาสติก เพราะทุกคนใช้ถุงพลาสติก บางคนกลัวการกำจัดขยะที่ไม่ปลอดภัยเพราะอาจมีสารเคมีหลงเหลืออยู่ มีความพยายามให้ใช้ถุงดำในการเก็บขยะเพื่อลดปัญหาดังกล่าว ส่วนปัญหามลพิษทางเสียงไม่น่ากังวลเพราะถ้ามีคนขับจักรยานยนต์เสียงดัง สามารถโทรศัพท์แจ้งตำรวจได้ทันที

3.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ปัญหาใหญ่เกิดจากไฟไหม้ป่าทำให้เกิดควันทั่วเมือง นอกจากนั้นยังมีการทำลายป่าแฉกรอบนอกโดยผู้มีอิทธิพล ส่วนภัยธรรมชาติที่ทุกคนกลัวที่สุดได้แก่อันตรายจากน้ำป่าไหลหลากและกลัวไฟไหม้ป่า เพราะจะส่งผลไปถึงละแวกที่อยู่ใกล้เคียง อาจเกิดไฟไหม้บ้านได้ ดังนั้น ช่วงฤดูร้อนจะมีการจัดเวรเฝ้าระวังไฟป่า เพราะกลัวไฟป่าจะลุกลามมาถึงบ้านเรือน สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความรู้สึกสงสารผู้ประสบภัยสึนามิ และไม่กล้าไปเที่ยวทะเลเพราะกลัวว่าจะไม่ปลอดภัย

3.8 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง สตรี/แม่บ้านทุกคนกลัวเรื่องการเดินทางออกนอกบ้าน โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากการขับจักรยานยนต์ของคนต่างด้าว เพราะคนเหล่านั้นไม่รู้กฎจราจร แต่สามารถขับรถกันได้อย่างเสรี

3.9 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน สตรี/แม่บ้านรู้สึกปลอดภัยด้านร่างกายเพราะปัญหาการทะเลาะวิวาทมีน้อยมาก ไม่มีปัญหาการค้าประเวณี จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองเล็ก สามารถดูแลกันได้ เพราะสังคมใกล้ชิดกัน แต่สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความกังวลว่าปัจจุบันมีการลักขโมยมากขึ้น เพราะมีคนต่างด้าวอพยพเข้ามาจำนวนมาก มีการลักขโมยแม้กระทั่งมอเตอร์ประปา ส่วนรถที่ชอบขโมยที่สุดคือจักรยานยนต์ยี่ห้อ ฮอนด้าเพื่อส่งขายพม่า

3.10 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงมีแฉกรอบนอกบ้าง แต่สตรี/แม่บ้านทุกคนกลัวปัญหายาเสพติด ทุกคนกลัวว่ายาเสพติดกำลังจะกลับมา สาเหตุที่ยาเสพติดหายไปเนื่องจากรัฐบาลปราบปรามหนัก แต่ปัจจุบันนี้พวกต่างด้าวเป็นผู้นำยาเสพติดเข้ามา ส่วนผู้ที่เสพยาคือ ชาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนหรือลูกหลานเราเอง โดยจะหนีไปเสพตามชายแดน

3.11 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ โดยปกติ สตรี/แม่บ้านรู้สึกว่าคนแม่ฮ่องสอนมีความอยู่ดีกินดี แต่ปัจจุบันนี้มีความกังวลใจทางด้านเศรษฐกิจ ทุกคนกลัวไม่มีรายได้ เพราะค่าครองชีพสูง รายได้น้อย จึงซื้อของเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ยังมีปัญหาน้ำมันแพง จึงต้องประหยัดให้มาก สตรี/แม่บ้านทุกคนมีหนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน สตรี/แม่บ้านบางคนไม่กังวลใจเรื่องหนี้สิน เพราะมีลูกหลานดูแลหรือมีรายได้แน่นอน เช่น รับเงินบำนาญ และยังมีรายได้เสริมจากการปลูกผักขาย คนที่ไม่มีรายได้จะกลัวปัญหาการใช้หนี้ สตรี/แม่บ้านบางคน

มีเงินออม บางคนไม่มีเงินออมเนื่องจากการทำงานมักจะเบิกเงินล่วงหน้า นอกจากนั้นยังมีความกังวลใจที่มีคนต่างด้าวเข้ามาแย่งการทำมาหากิน

3.12 ความปลอดภัยด้านการทำงาน สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ที่ยังทำงานอยู่ มีความกลัวเรื่องตกราง เนื่องจากงานที่ทำอยู่ไม่มีความมั่นคง หลายคนอยากค้าขายเอง

3.13 ความปลอดภัยด้านการเมือง สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความตื่นตัวทางการเมือง เมืองทุกคนเป็นคณะกรรมการหน่วยเลือกตั้ง บางคนไม่มีโอกาสในการเข้าไปแสดงความคิดเห็นว่าต้องการคนนี้ไม่ต้องการคนนี้ ความกังวลเรื่องการเมืองของสตรี/แม่บ้านมีประเด็นที่หลากหลาย เช่น กลัวนักการเมืองทะเลาะกัน กลัวการประท้วง กลัวการปฏิบัติ กลัวความแตกแยก กลัวประเทศชาติไม่มีความมั่นคง ทุกคนอยากให้การเมืองมีการตกลงกันดี ๆ อย่างมีเหตุผล และเห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ทำการเมืองอย่างธุรกิจ บางอย่างทำตามได้ บางอย่างทำตามไม่ได้ ส่วนผู้นำที่สตรี/แม่บ้านคิดว่าจะช่วยให้มีความปลอดภัยทางการเมืองคือ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

3.14 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่คิดว่าตนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเรื่องบ้านเมือง แต่มีบางเรื่องที่เป็นเสียงส่วนน้อยจึงไม่ได้ออกความเห็น สตรี/แม่บ้านเห็นว่าปัจจุบันข้าราชการเคารพสิทธิประชาชน และมีการปรับปรุงการบริการดีขึ้นกว่าเดิมมาก เทศบาลมีการบริการที่ดีขึ้น แต่ระบบเล่นพวกฟ้องหรือพรรคพวกยังมีอยู่บ้าง

3.15 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความสุขตามอัตภาพเพราะความสุขอยู่ที่จิตใจ แต่ก็มีความกังวลว่าโลกปัจจุบันทำให้ศีลธรรมเสื่อมโทรม จะส่งผลกระทบต่อลูกหลานได้ เดียวนี้ไม่ค่อยมีการสอนเรื่องศีลธรรมให้แก่เด็ก ๆ เวลาที่ครูอาจารย์สอนแล้วมีการติเด็ก พ่อแม่ก็ไม่พอใจ ดังนั้นควรใช้ระบบการสอนแบบเก่า ๆ มาบ้าง

3.16 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความกังวลกับอนาคตของลูกหลานเรื่องสื่ออินเทอร์เน็ต วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาทับสื่อส่งผลกระทบต่อลูกหลาน บางคนกลัวเรื่องสื่อ เรื่องซีดี และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเด็กอาจนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และพ่อแม่ไม่สามารถควบคุมได้ บางคนกลัวลูกติดอินเทอร์เน็ต เพราะในร้านเกมไม่มีการควบคุมเวลาเปิด – ปิดร้าน เมื่อถามถึงสิ่งที่สตรี/แม่บ้านรู้สึกกลัวที่สุด ผู้วิจัยได้คำตอบที่หลากหลาย ได้แก่ กลัวสังคมไม่ดี กลัวลูกออกนอกบ้าน กลัวสังคมแตกแยก

4. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมือง ที่วัดต่อแพ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 9 คน อายุระหว่าง 29 - 55 ปี มีการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นสตรีที่สมรสแล้ว มีบุตร 1 - 3 คน อาชีพทำนา เกษตร แม่บ้าน และนักพัฒนา

อิสระ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

4.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีการกินคืออยู่ดี แต่ทุกคนรู้สึกไม่ปลอดภัยในด้านอาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสารเคมี เนื่องจากในหมู่บ้านมีชาวเขาอยู่ต้นน้ำ ชาวเขาปลูกกะเทียมและกระหล่ำปลีมีการใช้สารเคมีมาก ทำให้สตรี/แม่บ้านกลัว บางคนกลัวชาวต่างชาติที่นำปลามาซุบสารฟอร์มาลินแล้วนำมาขาย ทำให้ปลาดูเหมือนสด แม้ลงวันไม่ตอม ตามปกติแล้ว ถ้าสตรี/แม่บ้านรู้ว่ามีการใช้สารเคมีก็จะเลิกซื้อเลย แต่คนแก่ในหมู่บ้านก็ไปซื้อ เมื่อเดือนแล้วก็ไม่ฟัง บางครั้งแม่ค้าจะเอาน้ำมันมาคลุกพริกที่ขึ้นรา แล้วนำมาตากแดด จะได้พริกแห้งที่ดูสวยงาม ทำให้มองไม่เห็นเชื้อรา ทั้งยังนำไปขายที่เชียงใหม่อีก คนที่มีอายุ 35 ขึ้นไปในหมู่บ้านส่วนใหญ่เริ่มจะมีปัญหาด้านสุขภาพ คือไขมันสูง เพราะไทยใหญ่ชอบกินน้ำมันมาก แต่ทางอนามัยก็มีการเตือนชาวบ้านให้เลิกซื้ออาหารที่ปลอดภัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ทำกับข้าวกินเอง บางครั้งต้องซื้ออาหารสำเร็จรูปก็มีความกังวลว่าจะไม่ปลอดภัย แต่เพราะความจำเป็นก็ต้องซื้อ

4.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย โรคที่สตรี/แม่บ้านกลัวที่สุดคือโรคมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม เพราะมีคนในหมู่บ้านเสียชีวิตไปแล้ว 2 คน จึงทำให้เกิดความหวาดกลัวมากกว่าโรคอื่น ๆ สตรี/แม่บ้านคิดว่าโรคอื่น ๆ นั้นเราสามารถรักษาตนเองได้ แต่ถ้าเป็นโรคมะเร็งแล้วไม่สามารถดูแลได้ และไม่รู้วิธีว่าจะดูแลอย่างไร สตรี/แม่บ้านเล่าว่าสตรี/แม่บ้านที่เป็นชาวปกาเกอญอ ไม่ยอมตรวจมะเร็งปากมดลูก เนื่องจากไม่มีความรู้ในเรื่องมะเร็งปากมดลูกและรู้สึกอาย ตามปกติแล้วทุกคนจะได้รับการตรวจมะเร็งปากมดลูก เสียค่าใช้จ่าย 30 บาท โดยใช้บัตรอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ปกติมีการตรวจรักษาภายในชุมชนอยู่ โดยกลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้านจะเข้าไปสอนชาวบ้านให้รู้วิธีการตรวจมะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม และยังมีการตรวจลูกน้ำขุ่นลาย ทุกฤดูฝน เพื่อป้องกันโรคที่ยุงเป็นพาหะ และสามารถดูแลภายในหมู่บ้านได้ทั่วถึง ปัญหาด้านสาธารณสุขอื่น ๆ บางประการก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย เช่น เจ้าหน้าที่จ่ายยาผิด เอายาฆ่าเหมาทาตัวเพื่อรักษาผดผื่น ปัญหาการสื่อสารของหมอที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้ แต่ปัจจุบันทางโรงพยาบาลมีการประเมินพนักงาน โดยให้พนักงานติดป้ายชื่อไว้ถ้าหากใครบริการประชาชนไม่ดี ให้ประชาชนประเมินได้ ทำให้พยาบาลและแพทย์ดูแลประชาชนดีขึ้น มีแพทย์บางคนเปิดหนังสือคู่มือการรักษา ทำให้คนไข้เกิดความกังวลว่าจะไม่ปลอดภัย สตรี/แม่บ้านกล่าวว่าหมอบางคนดูแลดี บางคนก็ดูแลไม่ดี ถ้ามีผู้ป่วยมาใช้บริการมาก การรักษาของหมอจะเร่งรีบโดยไม่ตรวจให้ดีก่อนเพราะหมอมีน้อย จึงอยากให้มีแพทย์มากขึ้น เพราะจะทำให้รักษาได้รวดเร็วและอยากให้มีแพทย์เฉพาะทาง ไม่ใช่แพทย์คนเดียวยุติทุกโรคเลย จำนวนหมอไม่เพียงพอ บางครั้งคนเดินทางไกลมารอถึงเย็นยังไม่ได้ตรวจ สตรี/แม่บ้านไม่รู้สึกปลอดภัยต่อการใช้บริการประกันสุขภาพ 30 บาท เพราะเลือกใช้บริการได้ที่โรงพยาบาลแห่งเดียวเท่านั้น บางคนเกิดอุบัติเหตุต่างอำเภอไปรักษาที่โรงพยาบาลอื่นต้องจ่ายเงินเอง ถ้าไม่มีเงินจ่ายก็ต้องเสียชีวิต การ

รายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รักษาด้วยบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทนั้น ยาที่ได้รับเมื่อเจ็บป่วยจะเป็นยาพาราเซตามอล สตรี/แม่บ้านทุกคนอยากให้ปรับปรุงโรงพยาบาลให้ดีกว่านี้ เพราะถึงตัวเองไม่ค่อยได้เข้ารักษาแต่มีญาติพี่น้องที่ต้องใช้บริการอยู่ประจำ การออกกำลังกาย กิจกรรมเสริมสุขภาพอื่นๆ ในหมู่บ้านมีชมรมแอโรบิกภายในหมู่บ้าน สตรี/แม่บ้านบางคนใช้วิธีเดินออกกำลังกายตามหมู่บ้าน บางคนเดินขายของ ถ้าไปเดินแอโรบิกที่อานามย์ก็มีผู้นำเดิน แต่เป็นห่วงลูกหลานมากเพราะสถานที่เดินอยู่ใกล้ถนน กลัวเด็กเล็กออกมาวิ่งเล่นจะเป็นอันตราย นอกจากนั้น ภาระการเป็นแม่บ้าน ภรรยาที่มีหน้าที่ทำกับข้าว จึงไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย

4.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านมีความรู้สึกลดภัยด้านที่อยู่อาศัย

4.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านทุกคนมีโอกาสเรียนการศึกษานอกโรงเรียนคิดว่า การศึกษานอกโรงเรียนให้ความรู้แก่ประชาชนมาก แต่ยังไม่มีการศึกษาผ่านโทรทัศน์ นอกจากนั้นยังมีการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ เช่น ที่ชุมชนจะมีการสอนทำขนม น้ำยาล้างจาน ทำกระเป๋าลูกสะบ้า โดยสตรี/แม่บ้านต้องทำโครงการผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ว่าอยากเรียนอะไร แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะทำการติดต่อกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน การทำอาชีพส่วนใหญ่จะทำให้ใช้เงินมากกว่า เพราะไม่มีตลาดรองรับ เนื่องจากกลุ่มสตรี/แม่บ้านที่อำเภอขุนยวมนี้มีความถนัดด้านการทำการเกษตรมากกว่าการประดิษฐ์งานฝีมือ จึงไม่สามารถผลิตสินค้าแข่งขันในตลาดได้

4.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านทุกคนไม่กังวลในด้านครอบครัว เพราะทุกคนต่างมีครอบครัวดูแลกันหมด แต่บางครั้งกลัวว่าสามีไปเที่ยวแล้วจะเอาโรคเอดส์มาติดทุกคนกลัวสามีจะมีเชื้อ เพราะมีคนต่างด้าวเข้ามาเยอะ จะส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยกและมีปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง

4.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม มีการเลี้ยงหมูภายในชุมชน ส่งกลิ่นรบกวน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ทำหนังสือร้องเรียน แต่ไม่มีใครอยากทำเพราะเป็นญาติและคนรู้จักกันทั้งหมด และมีโรงสีข้าวเสียงดัง ทำให้เกิดความรำคาญ เคยมีการพูดคุยแล้ว แต่ยากที่จะให้มีการย้ายสถานที่ ด้านน้ำกินน้ำใช้นั้น สตรี/แม่บ้านรู้สึกปลอดภัย เพราะน้ำแล้งน้ำดื่มน้ำใช้มีพอเพียง แต่น้ำเพื่อทำการเกษตรมีไม่เพียงพอ นอกจากนั้นยังมีปัญหาการใช้สารเคมีในแปลงเกษตรมีผลต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อแปลงข้าง ๆ ที่ทำการเกษตรใช้สารเคมี ถ้าเราไม่ใช้ก็จะส่งผลให้แมลงมากัดผลผลิตของเรา จึงจำเป็นต้องใช้สารเคมีด้วย

4.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สตรี/แม่บ้านทุกคนกลัวอุทกภัยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ น้ำท่วม ภัยแล้ง และไฟไหม้ ตามลำดับ

4.8 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง สตรี/แม่บ้านทุกคนกลัวการเดินทางออกนอกบ้าน เพราะเส้นทางการเดินทางไม่สะดวก การโดยสารรถเมล์ก็อันตรายเพราะคนขับรถไม่

ระมัดระวัง บริการไม่ดี ขับรถอันตราย และการเดินทางกลางคืนในรถเมย์จะปิดไฟในรถ กลัว ลูกหลานโดนล่วงเกิน

4.9 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน มีความไม่ปลอดภัยจากคนที่ มาจากที่อื่น เช่น พวกคนแปลกหน้า ขายของเก่า รับจ้างสูบล้าง เพราะจะเข้ามาบ้านเราโดยไม่ได้ รับอนุญาต สตรี/แม่บ้านจึงรู้สึกมีความปลอดภัยในช่วงกลางคืนมากกว่า นอกจากนี้ยังมีเด็ก วัยรุ่นชอบลักขโมย ทั้งที่พ่อแม่ตักเตือนแล้วแต่ไม่ฟัง

4.10 ความปลอดภัยในด้านอาชญากรรม แต่เดิมในหมู่บ้านมีปัญหาอาชญากรรมซึ่ง เกิดจากคนต่างด้าวที่เข้ามาค้าขาย จึงนำยาเสพติดมาขายด้วย และมีคนคิดยาเป็นเด็กเยาวชนที่ ไม่เรียนหนังสือแล้ว แต่ช่วงรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการปราบปราม เครื่องครัดทำให้สภาวะการณ์ดีขึ้นมาก

4.11 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านทุกคนรู้สึกปลอดภัยที่มีที่ดินทำ กินเป็นของตนเอง แต่ยังทำมาหากินไม่เพียงพอ เพราะมีภาระในการส่งลูกเรียน บางคน กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) บางคนไม่ได้กู้ แต่อยากได้อาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ สตรี/แม่บ้านบางคนรู้สึกกังวลกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ ไม่แน่นอน มีการยุบสภาทำให้ราคาข้าวเปลือกเปลี่ยนแปลง มีผลกับเศรษฐกิจในครอบครัว

4.12 ความปลอดภัยด้านการทำงาน สตรี/แม่บ้านรู้สึกถึงความปลอดภัยในการ ทำการเกษตร เพราะมีการฟันสารเคมีกันมาก บางคนกลัวผลผลิตออกมาไม่ดี เพราะมีการลงทุนสูง กลัวไม่มีตลาดรองรับ

4.13 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ สิทธิของสตรี ชุมชนมีการให้เกียรติจากการเสนอความเห็นของสตรี ในอดีตนั้นจะยกย่องผู้ชาย มากกว่า แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแล้ว สังคมยอมรับสตรีมากขึ้น ถ้ามีการประชุมส่วนใหญ่ พ่อบ้านจะให้แม่บ้านเข้าประชุมแทน

4.14 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ปัจจุบันนี้ศีลธรรมเปลี่ยนไป เกิดจาก วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป สตรี/แม่บ้านคิดว่าเศรษฐกิจเป็นตัวนำพาซึ่งความเปลี่ยนแปลง ครอบครัวควร ให้ความใกล้ชิดกัน สอนลูกหลานให้รู้เท่าทันสื่อ อีกทั้งในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมระหว่างพ่อ แม่กับลูก เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกันมากขึ้น

4.15 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านสามารถรับรู้ข่าวสารและ ความรู้จากการอบรม คู่มือทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ จากเวทีความเห็นต่างจังหวัด และ อินเทอร์เน็ต สตรี/แม่บ้านคิดว่าเทคโนโลยีที่น่ากลัวที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ เพราะพ่อแม่ ไม่สามารถมองเห็น ลูกอาจแอบติดต่อกับใครและมีการโกหกพ่อแม่ได้ บางคนเคยเห็นหลานใช้

โทรศัพท์คุยกันนาน เสียค่าใช้จ่าย หนักกว่าบาท สตรี/แม่บ้านบางคนกลัวอินเทอร์เน็ตภัยจากเกมมี
มาก

เมื่อถามว่าสตรี/แม่บ้านกลัวอะไรมากที่สุด สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่กลัวปัญหา
สุขภาพ ปัญหาสุขภาพเสียดัด และปัญหาเศรษฐกิจ รองลงมาเป็นความกลัวอุบัติเหตุและน้ำท่วม

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มสตรี/แม่บ้าน
ที่โฮ่งกาด อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความปลอดภัยด้านอาหาร แต่
หลีกเลี่ยงได้เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวแม่ฮ่องสอนมักปลูกผักกินเอง จึงไม่กังวล นอกจากนี้ ยังมี
ความรู้สึกลดภัยด้านการศึกษา ครอบครัว สิ่งแวดล้อม การเมือง สิทธิและกฎหมาย แต่สตรี/
แม่บ้านไม่รู้สึกลดภัยด้านสุขภาพ แม้จะมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทก็ตาม เนื่องจากไม่ได้รับ
การบริการและยาที่ดี สตรี/แม่บ้านแสดงความกังวลถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นภาวะคุกคามจากการ
อพยพเข้ามาของคนต่างด้าว เช่น เรื่องความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งด้าน
อาชญากรรม เศรษฐกิจ และการทำงาน ซึ่งพวกเขามองว่าคนต่างด้าวเข้ามาแย่งงาน มีการขับขี
ยานพาหนะก่อให้เกิดอันตราย และเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพเสียดัด สตรี/แม่บ้านส่วนมากมี
ความรู้สึกลดภัยด้านจิตใจ แต่ก็ตระหนักถึงปัญหาที่มากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งมี
ความกลัวว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ ซิตี และอินเทอร์เน็ต จะก่อให้เกิดปัญหาแก
งูก่หลานและสังคม

กลุ่มสตรี/แม่บ้านที่บ้านต่อแพ อำเภอขุนยวม ส่วนใหญ่รู้สึกไม่ปลอดภัยด้านอาหาร แต่มี
ความรู้เรื่องการป้องกันเป็นอย่างดี ปัญหาสุขภาพเป็นประเด็นที่สตรี/แม่บ้านกังวลเป็นอย่างมาก
โดยเฉพาะโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก เนื่องจากสตรี/แม่บ้านอยู่ในวัยเจริญพันธุ์
นอกจากนั้นยังรู้สึกไม่ปลอดภัยจากการให้บริการสุขภาพของรัฐ เนื่องจากอำเภอขุนยวมอยู่ห่างจาก
ตัวเมืองแม่ฮ่องสอนและมีสภาพเป็นชนบทมาก โดยภาพรวมแล้ว สตรี/แม่บ้านรู้สึกไม่ปลอดภัยใน
ด้านสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ และการเดินทาง สำหรับด้านอาชญากรรมจะกลัวปัญหาสุขภาพเสียดัด
มากที่สุด นอกจากนี้ก็มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจและคุณธรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตาม
ผลของปัญหาเศรษฐกิจ เป็นที่น่าสังเกตว่า แม่อำเภอขุนยวมนับว่าเป็นชนบทที่ห่างความเจริญ แต่
กลุ่มสตรี/แม่บ้านสามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบได้อย่างทั่วถึง และมีความมั่นใจในสิทธิในการ
แสดงออกของบทบาทสตรีในชุมชนอย่างเต็มที่ ซึ่งเห็นได้จากหนึ่งในกลุ่มสตรี/แม่บ้าน เป็น
นักพัฒนาอิสระที่มีบทบาทในการพัฒนาสตรีระดับจังหวัดด้วย

5. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่โฮ่งกาด วันที่
4 กรกฎาคม 2549 มีผู้เข้าร่วมสนทนา 8 คน อายุระหว่าง 14 – 23 ปี กำลังศึกษาอยู่ ผลการสนทนา
กลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดังนี้

5.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนส่วนมากรับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียน อาหารที่โรงเรียนสะอาดมีการตรวจสอบความสะอาด และมีบางคนห่อข้าวจากบ้านมารับประทานที่โรงเรียน ดื่มน้ำดื่มสะอาดกว่าก่อน ถ้าซื้อทานได้ปริมาณอาหารน้อย และอาหารที่ขายไม่หลากหลาย

5.2 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนส่วนมากกำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งหวังจะสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามีความคิดว่าสื่อที่ใช้ในการค้นคว้ามีน้อย และที่แม่ฮ่องสอนไม่มีโรงเรียนกวดวิชา คิดว่าตัวเองจะมีความรู้ผู้อื่นไม่ได้กลัวเกรดที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร และอยากเรียนต่อให้สูงขึ้นถ้ามีความตั้งใจจริงไม่มีความกังวลใด ๆ

5.3 ความปลอดภัยด้านครอบครัว การที่พ่อแม่ทะเลาะกัน ไม่ใช่ปัญหา ไม่ใช่ทะเลาะกันรุนแรง เด็กและเยาวชนคนหนึ่งมีพี่ชายชอบข่มขู่เอาเงิน กลัวพี่รังแก แต่รักแม่ห่วงแม่ที่ทำงานหาเงินคนเดียวจึงไม่เคยคิดที่จะแยกจากครอบครัว

5.4 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนบางคนที่ต้องขี่รถมอเตอร์ไซด์กลับบ้านถ้ามีฝนตก น้ำท่วมกลัวดินถล่มปิดทาง ทำให้การเดินทางกลับบ้านลำบาก

5.5 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เด็กและเยาวชนส่วนมากบอกว่ามีการทะเลาะชกต่อยกันบ้างเล็กน้อยระหว่างเพื่อน กังวลเรื่องเพื่อนขโมยเข็มหมุดในช่วงเทศกาลแล้วจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทและอุบัติเหตุจากการขับขี่รถ กังวลเรื่องขักรถมาโรงเรียนกลัวเวลาหน้าฝนมีกิ่งไม้หล่น กลัวถนนลื่น ทางเปลี่ยว ขวางรั้ว กังวลเรื่องทางโค้งมากไม่เห็นรถที่สวนทางมาอาจเกิดอุบัติเหตุได้ มีเด็กและเยาวชนบางคนเห็นรุ่นพี่ข่มขู่เอาเงินจากรุ่นน้องเพราะรุ่นพี่ติดเกมบางคนบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียนนั่งรถประจำทางอยู่ถึง 30 คน ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุแต่กังวลเรื่องถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ

5.6 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม มีเด็กและเยาวชนเพียงคนเดียวที่กังวลเรื่องยาเสพติดเพราะมีการแพร่ระบาดในระดับมหาวิทยาลัย

5.7 ความปลอดภัยด้านการเมือง คิดว่าการเมืองขณะนี้มีความวุ่นวาย มีความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งจะส่งผลถึงเศรษฐกิจ

5.8 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนแต่ละคนมีความคิดต่างกัน ดังนี้ บางคนคิดว่าเพื่อนขาดความรับผิดชอบเพราะมีการลอกการบ้านกันตอนเช้า มีการแต่งกายผิดระเบียบเพราะนำแบบอย่างวัฒนธรรมจากข้างนอกมา แต่บางคนบอกว่าเพื่อนในโรงเรียนมีความซื่อสัตย์เช่นกระเป๋ายาแต่ได้คืนของในกระเป๋ายาอยู่ครบ

5.9 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนส่วนมากมีความเห็นว่าผู้ปกครองห่วงเรื่องเล่นเกม เพราะเห็นเพื่อนนักเรียนติดเกม ไม่สนใจการเรียน คิดว่าต้องแก้ไขโดยกำหนดเวลาเล่นในร้านอินเทอร์เน็ต และที่สำคัญทุกฝ่ายต้องช่วยกันดูแล สอดส่อง เพราะอาจใช้สื่อ

อินเทอร์เน็ตผิวดิจิทัลประสงค์ บางคนบอกว่าที่เล่นเกมเพื่อคลายเครียด และมีสื่อเพื่อการเรียนการสอนน้อย

5.10 สิ่งที่ยากที่สุดคือ เด็กและเยาวชนทุกคนกลัวสอบไม่คิดในสิ่งที่อยากเรียน กลัวจบแล้วไม่มีงานทำ กลัวไม่ได้เรียนเพราะที่บ้านมีแม่ทำงานคนเดียว พี่ชายไม่ได้เป็นหลักให้กับครอบครัว

6. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่วัดต่อแพ มีผู้ร่วมสนทนาจำนวน 8 คน มีอายุระหว่าง 14 – 25 ปี มีทั้งกำลังศึกษา และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมหาวิทยาลัยแต่ไม่ได้ศึกษาต่อ มีผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้ที่ปลอดภัยของเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ ดังนี้

6.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนส่วนมากกังวลเรื่องผักที่แม่ปลูกมีสารเคมีตกค้าง เด็กและเยาวชนบางคนไม่กังวลเรื่องสารเคมีตกค้างเพราะที่บ้านปลูกผักกินเอง ไม่กังวลเรื่องความปลอดภัยของอาหาร เพราะมีสารธรรมชาติมาตรวจที่โรงเรียน แม้จะรู้ว่าอาหารขยะเป็นอาหารที่ไม่มีประโยชน์แต่ก็ทานบ่อย ที่บ้านจะทำอาหารทานเอง และถ้าซื้ออาหารทานเองมีความกังวลบ้างเล็กน้อย

6.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหมอและพยาบาลบริการดี ใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาทไม่ต้องเสียเงิน แต่ที่อำเภอขุนยวมไม่มีหมอเฉพาะทางต้องไปที่โรงพยาบาลใหญ่เช่นจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน บางคนไม่พอใจในการบริการของโรงพยาบาลแม่ฮ่องสอน ถ้าเป็นไม่มากจะทานยาสมุนไพร

6.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เด็กและเยาวชนส่วนมากมีสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านที่ปลอดภัย บริเวณโดยรอบเป็นญาติพี่น้องกัน บางคนมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยเพราะใกล้สนามบิน และพ่อแม่กังวลเรื่องขโมยจึงทำรั้วรอบบริเวณบ้าน

6.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนทุกคนมีการวางแผนที่จะเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น

6.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ในบริเวณที่เป็นความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะมีการมาเก็บขยะอาทิตย์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าอยู่นอกเมืองต้องหาที่ทิ้งขยะเอง

6.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กลัวเรื่องน้ำท่วมเหมือนปี 2547 ที่มีน้ำป่าไหลหลาก ทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีการสร้างตลิ่งกันน้ำเขาะป้องกันได้ระยะหนึ่ง บางคนกลัวดินถล่ม และที่นี้มีบางตำบลเป็นตำบลเสี่ยงภัย กลัวลมพายุลูกเห็บ

6.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เด็กและเยาวชนส่วนมากพ่อแม่กังวลเรื่องยาเสพติด และมีการแข่งมอเตอร์ไซค์ เด็กและเยาวชนบางคนบอกว่ามีปัญหาเสพติดน้อย

6.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนทุกคนเคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับการดักทำร้าย ริดไถแต่ที่อำเภอขุนยวมไม่เคยมี บางคนไม่รู้สึกลัวเพราะไม่เคยมีเรื่องอาชญากรรม แต่เคยมีที่ครูแจ้งเรื่องพวกโรคจิตมาแถวชุมชนแต่ได้แจ้งสถานีตำรวจมาช่วยเหลือ เด็กและเยาวชนบางคนกังวลเรื่องอาชญากรรมบ้างเพราะบ้านอยู่ไกลจากชุมชน

6.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ เด็กและเยาวชนทุกคนบอกว่าที่บ้านมีหนี้สิน เช่นกองทุนหมู่บ้าน ออมสิน ส่วนมากมีรายได้เพียงพอ พออยู่พอกิน

6.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง เด็กและเยาวชนส่วนมากคิดว่าการเมืองปัจจุบันน่าเบื่อ กังวลว่าจะมีผลถึงเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา บางคนคิดว่าถ้ามีเลือกตั้งจะไม่เลือกใคร และบางคนไม่ได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองแต่ไปเลือกตั้ง

6.11 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เคยใช้สิทธิในการเสนอความคิด ความยุติธรรม

6.12 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นมีในการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทำบุญตักบาตร การทำกิจกรรมในวัด เช่น การเล่นเกมแขวงกต

6.13 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าสื่อและเทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษ เด็กและเยาวชนบางคนคิดว่าสื่อที่ไม่ดีเคยเจอเหมือนกันจะรู้สึกแย่มาก กังวลแทนน้อง ๆ ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอกับการใช้ บางคนไม่ได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน แม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในอำเภอเมืองและนอกเมืองมีความเห็นตรงกันในเรื่องการไม่กลัวสารพิษในอาหาร แต่กลัวเรื่องการเดินทาง รถมอเตอร์ไซค์ ที่อยู่อาศัยในชุมชนสภาพดี เด็กบางคนกลัวเมื่ออยู่คนเดียว กลุ่มเด็กและเยาวชนในอำเภอเมืองมีความเห็นในเรื่องมลพิษทางอากาศ ซึ่งต่างกับกลุ่มนอกเมืองที่มีความเห็นว่ามีมลพิษ เด็กและเยาวชนต้องการเรียนหนังสือทั้งสองกลุ่มและต้องการรับรู้ในสิทธิของตน ส่วนกรณีภัยธรรมชาติกลุ่มในเมืองและนอกเมืองเห็นว่าอุทกภัย น้ำท่วมซึ่งเคยมีมาแล้ว น่ากลัว อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มก็มีความเห็นในเรื่องสื่อที่เห็นว่าขึ้นอยู่กับการใช้เช่นอินเทอร์เน็ต หากใช้ดีก็เป็นเรื่องดี และสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก

7. การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน วันที่ 5 กรกฎาคม 2549 สถานที่ โห่่งกาด มีผู้ร่วมสนทนาจำนวน 8 คน อายุระหว่าง 39 – 74 ปี ส่วนมากทำอาชีพ

เกษตรกร เป็นคนพิการทางร่างกายแต่ทุกคนมีความสุขในการทำงานและไม่มีภาวะความเครียด จะมีการปลอบใจและพูดคุยให้กำลังใจตลอดเวลา

7.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการส่วนมากกลัวเรื่องสารตกค้างในอาหาร เช่น หมูเนื้อแดง ผักหรืออาหารทะเลหุบสารเคมีก่อนนำมาขาย

7.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย คนพิการใช้บัตรคนพิการ ไม่ต้องเสียเงินค่ารักษา บางคนมีบัตรผู้สูงอายุด้วย การบริการของหมอและพยาบาลที่โรงพยาบาลแม่ฮ่องสอน บริการดี

7.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย บริเวณบ้านที่อยู่อาศัยของคนพิการมีความปลอดภัยดี

7.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการมีเพียงคนเดียวที่กลัวว่าจะไม่สามารถส่งลูกเรียนให้จบการศึกษาได้

7.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว คนพิการทุกคนบอกว่าลูกหลานดูแลดี บางคนเคยมีประสบการณ์ที่เคยถูกคนมาว่าเรื่องความพิการ เกิดความน้อยใจแต่ปัจจุบันไม่รู้สึกน้อยใจ กลัวลูกหลานคิดยาเสพติดเพราะเริ่มมีการแพร่ระบาดมากขึ้น ลูกบางคนทำงานที่กรุงเทพส่งเงินมาให้ใช้ทุกเดือนไม่เดือดร้อน

7.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม คนพิการบางคนกังวลเรื่องสารเคมีที่ใช้ในสวนส้มที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน เมื่อทางสวนส้มพ่นสารเคมีก็กลิ่นมาตามลม ต้องหลบไปที่อื่นจนกว่ากลิ่นจะหายไป

7.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการทุกคนไม่ค่อยกังวลเพราะเคยโดนน้ำท่วมมาแล้ว มีคนช่วยเหลือดี เคยเจอมาจนชิน บางคนบอกว่าเมื่อก่อนไม่กลัวภัยธรรมชาติแต่เดี๋ยวนี้กลัวเพราะเห็นข่าวภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามที่ต่าง ๆ ทั่วโลก บางคนกลัวเรื่องดินถล่ม

7.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการส่วนมากไม่กังวลแต่มีเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ทางการก็ทำการปราบปรามขณะนี้

7.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม คนพิการทุกคนบอกว่าไม่กลัวเพราะไม่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชน ที่ในเมืองไม่มีปัญหาเรื่องคนต่างด้าวแต่ถ้าตามแนวชายแดนไม่แน่ใจ ปัญหาการลักลอบขนยาเสพติดมีน้อยมากที่มีเพราะมาจากคนต่างด้าวหรือคนแปลกถิ่นที่เข้ามา

7.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง คนพิการส่วนใหญ่สนใจการเมืองแต่ขณะนี้มีความกังวลเรื่องการเมืองที่มีความวุ่นวาย สับสน ไม่รู้จะเลือกใคร

7.11 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย คนพิการส่วนใหญ่รู้เรื่องสิทธิของคนพิการในเรื่องการรักษาพยาบาล และการได้รับเบี้ยดำรงชีพ แต่อยากให้สิทธิคนพิการในการกู้ยืมเงินมากกว่านี้เพื่อจะได้นำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพ

7.12 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการส่วนใหญ่สภาพจิตใจดี ลูกหลานพาไปทำบุญที่วัด และลูกหลานช่วยกันดูแลดี มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จิตใจดี

7.13 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการทุกคนไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนมากใช้โทรศัพท์ติดต่อลูกที่ไปทำงานที่อื่น บางคนไม่ได้ใช้โทรศัพท์เพราะหูไม่ค่อยได้ยิน บางคนดูข่าวทางโทรทัศน์

7.14 กังวลเรื่องอะไรมากที่สุด คนพิการส่วนมากตอบว่าไม่กังวลอยู่แบบสบาย เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยเหลือกัน บางคนมีความกังวลเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ สารเคมีที่ใช้ในสวนส้มใกล้บ้าน การคมนาคมไม่สะดวกลำบาก ค่าโดยสารแพง กังวลเรื่องอนาคตของลูก อยากส่งให้ลูกเรียนสูง ๆ และมีงานทำ กลัวอุบัติเหตุต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม

8. การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง ที่วัดต่อแพ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 6 คน มีอายุระหว่าง 36 – 67 ปี มีทั้งที่พิการแต่กำเนิด และพิการเนื่องจากประสบอุบัติเหตุ คนกลุ่มหลังจะมีภาวะความเครียดและอยู่ระหว่างการรักษาตัว อยากให้หายสามารถทำงานได้อย่างเดิม

8.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการส่วนใหญ่จะกินผักที่ปลูกในท้องถื่นและมีตามฤดูกาล และกลัวสารเคมีตกค้างในผักที่ปลูกในไร่แม้ว เนื่องจากแม้วปลูกพริกกระท่อมป่าและมะเขือเทศจะพ่นสารเคมีก่อนเก็บไปขายเพื่อให้ได้ผักที่สวยงามและราคาดี บางคนก็จะปลูกผักกินเอง

8.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ทุกคนจะมีบัตรคนพิการ เมื่อยื่นบัตรที่โรงพยาบาลไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับหมอและพยาบาลประจำโรงพยาบาลขุนยวมบริการดี

8.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการส่วนมากมีบ้านที่มีความปลอดภัย มั่นคง น้ำประปาสะอาด ถ้าน้ำประปาขุ่นก็ใช้น้ำบ่อแทน มีเพียงบางคนที่บ้านยังมีสภาพไม่มั่นคง ไม่ดีพอ มีคนพิการคนหนึ่งกำลังสร้างบ้านโดยเงินสร้างบ้านได้จากการทำอาชีพซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์

8.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการส่วนมากจบระดับประถมศึกษา และเรียนต่อมัธยมศึกษา มีเพียงคนเดียวที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาและเรียนวิชาชีพด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่โรงเรียนพระมหาไถ่ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอปางมะผ้า จังหวัดชลบุรี เป็นโรงเรียนที่รับคนพิการจากทั่วประเทศมาเรียนเป็นนักเรียนประจำโดยวิธีการสอบคัดเลือกและไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียน การเรียนจะเน้นด้านอิเล็กทรอนิกส์

8.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ครอบครัวของคนพิการไม่มีปัญหาเรื่องทะเลาะ แต่บางคนก็มีปัญหาทะเลาะกันบ้างส่วนมากเป็นเรื่องงาน

8.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม คนพิการส่วนใหญ่ กังวลเรื่องชาวไทยภูเขาใช้สารเคมีในการปลูกผัก กลัวสารตกค้างและถ้าในฤดูฝนน้ำลงมาจากเขาก็จะนำสารเคมีเหล่านั้นมาในแหล่งน้ำ

8.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการทุกคนกังวลเรื่องน้ำท่วมจะทำให้บ้านและนาเสียหาย รองลงมาคือพายุฤดูร้อนมีลมแรงทำให้บ้านและหลังคาปลิว ได้รับความเสียหาย สำหรับไฟฟ้าเจอจนชินมีทุกปี

8.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการทุกคนบอกว่าปลอดภัยดี ไม่มีการขโมย ถ้ามีการขโมยจะใช้กฎหมายบ้านจัดการกันเอง มีการดักเตือนและบอกให้มีการปรับปรุงตัว ถ้าคนขโมยเป็นคนในหมู่บ้าน บางคนกลัวเรื่องปัญหาหาสาเหตุที่หายไประยะหนึ่งขณะนี้เริ่มมีปรากฏขึ้นมาอีกเพราะอยู่ใกล้ชายแดน กลัวเรื่องอุบัติเหตุจากรถยนต์เพราะอำเภอขุนยวมเป็นอำเภอที่เดินทางลำบากและใช้เวลานานในการเดินทาง

8.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ไม่มีเรื่องร้ายแรงจะมีก็เป็นเรื่องที่เมื่อวัยรุ่นดื่มเหล้าแล้วมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน

8.10 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ คนพิการทุกคนบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า กลัวของแพง กลัวไม่มีเงิน

8.11 ความปลอดภัยด้านการทำงาน คนพิการเพียงคนเดียวที่กลัวไม่ทันความรู้ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เช่น อุปกรณ์ วงจรในเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เนื่องจากคนพิการคนนี้ทำอาชีพด้านการซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า

8.12 ความปลอดภัยด้านการเมือง คนพิการส่วนมากกังวลเรื่องการเมืองที่จะมีผลต่อตนเองในเรื่องราคาน้ำมันและของที่แพงขึ้น

8.13 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย คนพิการทุกคนมีบัตรคนพิการ และบางคนมีบัตรผู้สูงอายุด้วย และรู้เรื่องสิทธิที่ควรได้รับ แต่ถ้าไม่รู้ก็อ่านจากหลังบัตรที่มีคำชี้แจง

8.14 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการแต่ละคนมีความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้ คนสมัยนี้ไม่สนใจเรื่องโบราณ อยากให้รักษาวัฒนธรรมประเพณีเดิมของชาวไทยใหญ่ไว้ คนมีน้ำใจน้อยลง สมัยนี้ต้องซื้อของทุกอย่างแต่ก่อนขอแบ่งปันกันได้ แต่บางครั้งก็ยังมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน และมีการเก็บผักตามบ้านทานได้ แต่บางครั้งเกรงใจก็ไม่กล้าขอ

8.15 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการส่วนมากไม่มีโทรศัพท์ใช้มีเพียงคนเดียวที่มีโทรศัพท์แต่ใช้ในการติดต่อกับงานและใช้อินเทอร์เน็ต แต่เป็นห่วงเด็กที่ติดเกมออนไลน์และไม่ไปเรียนหนังสือ

8.16 กังวลเรื่องอะไรมากที่สุด คนพิการส่วนใหญ่กลัวเรื่องสุขภาพ รองลงมาคือ

กลัวของแพง มีบางคนกลัวไม่มีงานทำ กลัวไม่มีเงินกิน กลัวเรื่องงานจะตามเทคโนโลยีไม่ทัน กลัวว่าเดี๋ยวจะติดเทคโนโลยีมากเกินไป

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มคนพิการ แม่ฮ่องสอน พบว่า คนพิการทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันในเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารเกี่ยวกับสารเคมีตกค้างในอาหารกังวลเรื่องสุขภาพแต่ทุกคนมีบัตรคนพิการได้รับบริการที่ดีจากโรงพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยดี คนพิการในเมืองเพียงคนเดียวที่กลัวว่าจะไม่สามารถส่งลูกเรียนให้จบการศึกษาได้ คนพิการนอกเมืองส่วนมากจบระดับประถมศึกษาและเรียนต่อนักธรรม ครอบครัวของคนพิการในเมืองบอกว่าลูกหลานดูแลดี คนพิการนอกเมืองมีปัญหาเรื่องทะเลาะกันบ้างเรื่องงาน

คนพิการทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกังวลเรื่องภัยธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการเกษตรและผสมปนเปมากับอากาศและน้ำที่ใช้บริโภค แม้คนพิการส่วนใหญ่มีความรู้สึกลดภัยด้านชีวิต ทรัพย์สิน และอาชญากรรม คนพิการทั้งสองกลุ่มรู้เรื่องสิทธิของคนพิการที่ควรได้รับ คนพิการในเมืองส่วนใหญ่มีสภาพจิตใจดี ลูกหลานพาไปทำบุญที่วัดมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คนพิการนอกเมืองอยากให้รักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเดิมของชาวไทยใหญ่ไว้ในรุ่นลูกหลาน บางคนบอกว่าคนมีน้ำใจน้อยลง คนพิการทั้งสองกลุ่มไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต มีคนพิการเพียงคนเดียวที่อยู่นอกเมืองที่ใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่องาน คนพิการในเมืองกังวลมากที่สุดเรื่องสารเคมี การเดินทางลำบาก ค่าโดยสารแพงกังวลเรื่องอนาคตของลูก กลัวอุบัติเหตุ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม คนพิการนอกเมืองส่วนใหญ่กังวลเรื่องสุขภาพ รองลงมา คือ ของแพง กลัวไม่มีกิน กลัวไม่มีงานทำ กลัวว่าเดี๋ยวจะติดเทคโนโลยีมากเกินไป

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้สึกลดภัยของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความรู้สึกลดภัยอย่างสูงในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย ครอบครัว สิทธิและการเมือง ชีวิตและทรัพย์สิน และด้านจิตใจและศีลธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่มีความเป็นชนบทสูง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ ชุมชนมีความใกล้ชิดและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันแม้ไม่ใช่ญาติพี่น้องก็ตาม การบริหารงานของหน่วยราชการมีความใกล้ชิดและได้รับการยอมรับจากประชาชนก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุยังมีความกังวลในเรื่องอาหารที่มีพิษ ด้านสิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุจากการเดินทาง และปัญหาเศรษฐกิจอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยเหล่านั้นได้ เนื่องจากมีความรู้จากข่าวสารต่าง ๆ และจากข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนประเด็นที่ผู้สูงอายุมีความกังวลมากที่สุดได้แก่ ประเด็นด้านสื่อและเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยจากอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ซึ่งอาจรายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เกิดอันตรายกับลูกหลานของตนและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมเมืองแม่ฮ่องสอนที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ผู้สูงอายุกังวลกับปัญหาคนต่างด้าวซึ่งอพยพเข้ามาในชุมชนและก่อปัญหาในด้านต่าง ๆ

กลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความรู้สึกปลอดภัยอย่างสูงในด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม แต่บางส่วนมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย และความมั่นคงในครอบครัวที่กลัวว่าจะไม่มีคนเลี้ยงดูยามแก่ ส่วนมากกังวลกับปัญหาเศรษฐกิจ ยาเสพติดและปัญหาด้านศีลธรรม ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองที่แม้จะมีความกังวลเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่มีความกลัวว่าจะไม่มีคนเลี้ยงดูในอนาคต เนื่องจากบางคนยังสามารถหารายได้ด้วยตนเองได้ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้สูงอายุทั้งสองเขตอำเภอมีความกังวลเหมือนกันคือปัญหายาเสพติดและปัญหาคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม

กลุ่มสตรี/แม่บ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มสตรีแม่บ้านทั้งในเมืองและนอกเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความไม่ปลอดภัยด้านอาหาร แต่หลีกเลี่ยงได้เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวแม่ฮ่องสอนมักปลูกผักกินเอง และมีความรู้เรื่องการป้องกันเป็นอย่างดี จึงไม่กังวลมากนัก นอกจากนี้ ยังมีความรู้สึกปลอดภัยด้านการศึกษา ครอบครัว สิ่งแวดล้อม การเมือง สิทธิและกฎหมาย ในขณะที่รู้สึกไม่ปลอดภัยด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก แม้จะมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทก็ตาม เนื่องจากไม่ได้รับการบริการและได้รับยาที่ดีจากโรงพยาบาลของรัฐ โดยเฉพาะกลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมืองแสดงความหวาดกลัวต่อโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก

สตรี/แม่บ้านทั้งในเมืองและนอกเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน แสดงความกังวลถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นภาวะคุกคามจากการอพยพเข้ามาของคนต่างด้าว เช่น เรื่องความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งด้านอาชญากรรม เศรษฐกิจ และการทำงาน ซึ่งพวกเขามองว่าคนต่างด้าวเข้ามาแย่งงาน และเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหายาเสพติด กลุ่มสตรี/แม่บ้านส่วนมากมีความรู้สึกปลอดภัยด้านจิตใจ แต่ก็ตระหนักถึงปัญหาที่มากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งมีความกลัวว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ ซีดี และอินเทอร์เน็ต จะก่อให้เกิดปัญหาแก่ลูกหลานและสังคม แม้อำเภอขุนยวมจะเป็นอำเภอชนบทที่ห่างความเจริญ แต่กลุ่มสตรี/แม่บ้านก็สามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบได้อย่างทั่วถึง และมีความมั่นใจในสิทธิและการแสดงออกของบทบาทสตรีในชุมชนอย่างเต็มที่

กลุ่มเด็กและเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เด็กและเยาวชนในเมืองและนอกเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัยด้านอาหาร แม้จะตระหนักเรื่องสารพิษในผัก อาหารขยะและอาหารที่ไม่สะอาดบ้าง แต่ก็ไม่รู้สึกกังวล

มากนักเพราะส่วนมากทำอาหารกินเองในครอบครัว นอกจากนั้นยังมีความกังวลเรื่องอุบัติเหตุและ
ภัยธรรมชาติ ทั้งสองกลุ่มทราบถึงปัญหาสาเหตุและภัยจากสื่อและเทคโนโลยีและรู้วิธีหลีกเลี่ยง

เด็กและเยาวชนในเมืองมีความรู้สึกลดภัยด้านสุขภาพอนามัย ด้านครอบครัว ที่อยู่อาศัย
อาชญากรรมและการเมือง แต่มีความกังวลใจเรื่องการข่มขู่และทำร้ายร่างกายตนเอง ในขณะที่กลุ่ม
เด็กและเยาวชนนอกเมืองไม่รู้สึกลดภัยด้านการเมือง แต่มีความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม

กลุ่มคนพิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มคนพิการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความรู้สึกลดภัยด้าน
สุขภาพอนามัย การศึกษา ครอบครัว ร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรม สิทธิและกฎหมาย
และด้านจิตใจและคุณธรรม แต่กลุ่มคนพิการมีความรู้สึกลดภัยเรื่องความปลอดภัยของอาหารและ
สารเคมีในพืชผักและเนื้อสัตว์ จึงมักจะกินผักที่ปลูกเองในท้องถิ่น

กลุ่มคนพิการทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกังวลเรื่องภัยธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการเกษตรและผสมปนเปมากับอากาศและน้ำที่
ประชาชนใช้บริโภค แม้คนพิการส่วนใหญ่มีความรู้สึกลดภัยด้านชีวิต ทรัพย์สิน และ
อาชญากรรม แต่ยังมีความกังวลเรื่องการเมืองของประเทศที่อยู่ในสภาวะวุ่นวายสับสน เพราะเกรง
ว่าอาจเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้

ส่วนที่ 2 : จังหวัดเลย

ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดเลย ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ
520 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 11,424,612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณร้อยละ
6.8 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2546 แบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 610,472 คน เป็นชาย 309,434 คน เป็นหญิง 301,038 คน คิดเป็น
ชายร้อยละ 50.7 เป็นหญิงร้อยละ 49.3 มีประชากรที่อาศัยในเขตเทศบาลจำนวน 89,277 คนและ
อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 521,195 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองเลย
รองลงมา คือ อำเภอวังสะพุง อำเภอที่ประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอนาแห้ว

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเลย คือประชากรจังหวัดเลยมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม
โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ มีการทำปศุสัตว์ เลี้ยง โค กระบือ สุกร เป็ด
ไก่ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด นอกจากนั้นยังมีการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งมีเหมืองแร่ จำนวน 30
แห่ง โดยชนิดของแร่ที่ผลิตได้มากที่สุด คือ หินปูน(หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง) และเหล็ก

ในปี พ.ศ. 2546 จังหวัดเลยมีธนาคารพาณิชย์ 13 แห่ง ในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดเลยสามารถจัดเก็บภาษีได้รวม 167.9 ล้านบาท รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือน ในปี พ.ศ.2545 ของจังหวัดเลย คือ 9,289 บาท โดยมีขนาดของครัวเรือน โดยเฉลี่ย 3.9 คน

ปีการศึกษา 2547 จังหวัดเลยมีโรงเรียนจำนวน 525 แห่ง โดยมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 19 ส่วนสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา มีจากจำนวน 7 แห่ง อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา 1 : 39 จังหวัดเลยมีวัดจำนวน 988 แห่ง สำนักสงฆ์จำนวน 443 แห่ง โบสถ์คริสต์จำนวน 4 แห่ง มัสยิดจำนวน 1 แห่ง โดยมีพระภิกษุจำนวน 2,927 รูป สามเณรจำนวน 1,381 รูป ปี 2547 จังหวัดเลยมีโรงพยาบาลของรัฐบาล 14 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง สถานิอนามัย 127 แห่ง และคลินิกทุกประเภท 79 แห่ง

สภาพชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดเลย จังหวัดเลยซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือสภาพชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง เป็นสภาพสังคมเมือง มีการค้าขายเป็นฐานการบริการ การท่องเที่ยว มีความแตกต่างทั้งอาชีพ เศรษฐกิจ กลุ่มที่มีฐานะกับกลุ่มที่ยากจน แต่ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมยังคง มีอยู่ วิถีชีวิตเป็นรูปแบบกึ่งสังคมเมือง การช่วยเหลือกันมีอยู่บ้าง ผู้คนไม่รีบร้อนความเอื้อเฟื้อยังคงพบเห็นได้

สภาพชุมชนนอกเมืองจังหวัดเลย จังหวัดเลยมีอำเภอที่เป็นชายแดนติดกับประเทศลาว นอกเมืองเป็นสังคมชนบทแบบพื้นบ้าน อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ส่วนใหญ่รู้จักกันทั้งหมู่บ้าน มีขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละกลุ่ม ผู้คนมีน้ำใจ มีการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน เป็นมิตรกับคนแปลกหน้าได้ง่าย

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มจังหวัดเลย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในจังหวัดเลย โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน 2549 – 1 กรกฎาคม 2549 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เรียงตามลำดับของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเลย วันที่ 1 กรกฎาคม 2549 ณ สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย มีผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 9 คน เคยประกอบอาชีพแตกต่างกัน เช่น อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และเกษตรกร มีอายุระหว่าง 63 - 76 ปี สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

1.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุรู้สึกไม่ปลอดภัยเรื่องอาหาร เช่น ผักอาหารสด เนื้อสัตว์ มีสารเคมีเจือปนมาก รวมถึงยาที่ฉีดบำรุงสัตว์เลี้ยง ใช้สารเคมีกันยุง ยีดผัก

พริก สังเกตได้จากผักที่มีใบหยิก ๆ มีความกลัวเพราะอยู่ในเมืองต้องซื้ออาหาร แก้ปัญหาโดยการปลูกกินเอง อาหารพวกปลาร้าเวลาจะทานจะเอามาต้มก่อน มีการกินยาสมุนไพร เพราะคิดว่าทำให้สุขภาพดี

1.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะกลัวเรื่องสุขภาพอนามัย เนื่องจากอายุมาก กลัวจะเกิดโรคต่าง ๆ เช่น อัมพฤกษ์ อัมพาต อบอุ่นใจเมื่อลูกหลานเอาใจใส่ ได้รับการบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐบริการดี พึงพอใจในการรับบริการจากโรงพยาบาล

1.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากอาศัยอยู่กับบุตรหลานเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีใครต้องอยู่คนเดียว

1.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่า การศึกษาอยู่ที่ตัวเด็ก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูอาจารย์ เชื่อว่าครูอาจารย์เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ และไม่ขึ้นอยู่กับสถาบันที่มีชื่อเสียง พึงพอใจกับผลการเรียนของลูกหลานที่ผลการเรียนดี ถ้าอยู่ระดับอาชีวศึกษา มีไปเที่ยวกับเพื่อนบ้าง แต่การเรียนก็ดี ซึ่งเด็กจะดีหรือไม่ มีส่วนประกอบด้วยกันหลายอย่าง โดยขึ้นกับตัวเด็กเองเป็นสำคัญ

1.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุไม่กังวลเรื่องสิ่งแวดล้อมเพราะอากาศดี คนที่อยู่นอกเมืองไม่ค่อยมีปัญหาอากาศเสีย

1.6 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ผู้สูงอายุรู้สึกไม่ค่อยกังวลความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ไม่ค่อยมีอาชญากรรม จึงไม่มีความวิตกกังวล

1.7 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุระบุว่าไม่ค่อยได้เสนอและออกเสียง บางคนได้รับสิทธิที่ไม่ควรได้ เช่น การแจกผ้าห่มให้กับผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส แต่กลับกลายเป็นว่าคนยากจนได้รับความช่วยเหลือน้อย แต่คนไม่ยากจนกลับได้รับแทน มีวิธีแก้ อยู่ที่ผู้นำชุมชนบางคนก็มีศีลธรรม บางคนก็ไม่มีศีลธรรม ทำให้คนยากจนไม่ค่อยกล้าเข้าหา ด้วยความแตกต่างกันทางชนชั้น ด้านเศรษฐกิจด้วย คือคนจนอายุที่จะเดินเข้าไปหาผู้นำที่มีฐานะดีกว่า และยังมีการยี่ดระบบเครือญาติ เอาพวกพ้องของตนเองเพียงอย่างเดียวไม่มีการกระจายอำนาจ คิดว่ากฎหมายไม่อ่อนแต่ผู้รักษากฎหมายไม่ปฏิบัติ

1.8 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไปทำบุญที่วัด ทุกวันนี้พระก็แข่งกันทางด้านวัดดูมากกว่าจิตใจ ไม่ยึดหลักธรรมะ และพฤติกรรมคนเปลี่ยนไปเยอะ โดยเฉพาะเด็ก ๆ ล้มคุณธรรม โดยใช้เทคโนโลยีมากเกินไป สื่อโทรทัศน์มีความสำคัญมากที่ทำให้เด็กมีค่านิยมเปลี่ยนไป เช่น การแต่งตัว วิธีคิดป้องกัน เด็กๆ ในหมู่บ้านควรจะมีการบวชเณรในฤดูร้อนมีการสอนศีลธรรมให้คนหนุ่มสาว สมัยก่อนที่เป็นนักเรียนจะมีการนิมนต์พระมาสอนและเทศน์ทุกวันศุกร์ แต่ในปัจจุบันนี้จะน้อยลง เป็นห่วงลูกหลาน ในด้านพฤติกรรม เด็กไม่เคารพผู้ใหญ่ สอนยาก มีความเห็นแก่ตัวสูง มีใครยั่วสาวได้สาวเอา

1.9 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ผู้สูงอายุเห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อ เห็นวัตถุสำคัญกว่าจิตใจ แต่ก็ช่วยให้ชีวิตสะดวกขึ้น เช่นการใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสารกับบุตรหลาน

2. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ นอกเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2549 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากอวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 15 คน เกือบประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน เช่น อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และเกษตรกร มีอายุระหว่าง 63 ถึง 81 ปี สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

2.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุไม่มีความรู้สึกกลัวในเรื่องอาหารที่ไม่ปลอดภัย ส่วนใหญ่กลัวว่าจะไม่มีกินมากกว่า

2.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุกังวลถึงความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย กลัวการเจ็บป่วย กลัวว่าเมื่อเจ็บป่วยจะไม่มีใครดูแล การเข้าถึงสถานพยาบาลไปลำบาก เนื่องจากสภาพร่างกายไม่อำนวย อยากให้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแล

2.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจน อยู่กันตามสภาพ

2.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา ผู้สูงอายุความคิดเห็นด้านการศึกษาพอใจกับมาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันถึงแม้จะไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่การศึกษาต้องใช้จ่ายเงินต้องซื้อหนังสือ แต่รัฐควรจัดหาอุปกรณ์ เสื้อผ้า ให้

2.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุระบุถึงความไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอยู่ในเขตชนบท มีความกังวลเรื่องการกำจัดขยะในชนบท ควรมีที่ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นที่ในชุมชน

2.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ผู้สูงอายุไม่กลัวภัยธรรมชาติ ถือว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งนาน ๆ จะเกิดครั้งหนึ่ง

2.7 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง ผู้สูงอายุไม่ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง

2.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม ผู้สูงอายุกลัวการถูกรังแกจากบุคคลอื่น เช่น ซึ่งมีกลุ่มวัยรุ่น อายุระหว่าง 15-18 ปี คืบหน้ากันพอมาก็ร้องตะโกนเสียงดัง

2.9 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุระบุว่าอยู่ชนบท เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดูแลมากกว่านี้ ควรมีการสอบถามความคิดเห็นจากชาวบ้าน ให้หน่วยงานเข้ามาตรวจสอบแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นต่างๆ เช่น สนุกเกอร์ชาวบ้านเห็นว่าการมีโต๊ะสนุกไม่ดี แต่จังหวัด

กลับอนุญาตให้เปิดบริการทั้ง ๆ ที่คนในชุมชนได้รับผลกระทบจากการที่เด็กไปมั่วสุม ผู้ประกอบการได้กำไร ควรถามความเห็นของชาวบ้านก่อนที่จะอนุญาตให้เปิดร้านสนุกเกอร์ หรือ ร้าน กิจการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกับชาวบ้าน ว่าชาวบ้านเห็นด้วยในการเปิดบริการหรือไม่

2.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นว่าเด็กสมัยนี้ เกเร สอนยาก ไม่ชอบไปวัด และใช้เงินสิ้นเปลืองโดยไม่เห็นคุณค่าของเงิน มีคนหนุ่มสาวไปวัด บ้าง แต่ตอนนี้ลดน้อยลง

2.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ผู้สูงอายุกล่าวว่าไม่ได้ใช้สื่อและเทคโนโลยี และไม่มีประสบการณ์ในด้านนี้

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดเลย พบว่า ผู้สูงอายุจังหวัดเลย มีจำนวน 24 คน เคยประกอบอาชีพแตกต่างกัน รับจ้าง ค้าขาย และเกษตรกร มีอายุระหว่าง 63 - 81 ปี สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้สูงอายุในเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยกลัวอาหารที่มีสารเคมีเจือปนมาก ส่วนผู้สูงอายุนอกเมืองไม่กลัว แต่กลัวว่าจะไม่มีกินมากกว่า เรื่องสุขภาพอนามัย กลัวจะเกิดโรคต่าง ๆ ฟังพอใจเมื่อลูกหลานดูแล เอาใจใส่ การรับบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐก็บริการดี ฟังพอใจในการรับบริการจากรัฐ ผู้สูงอายุนอกเมืองกลัวว่าเมื่อเจ็บป่วยจะไม่มีคนดูแล การเข้าถึงสถานพยาบาลไปลำบาก เนื่องจากสภาพร่างกายไม่อำนวย ที่อยู่อาศัยรู้สึกปลอดภัย ฟังพอใจกับผลการจัดการศึกษาของรัฐ ผู้สูงอายุ นอกเมืองระบุว่าสิทธิทางด้านกฎหมายเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่จะดูแลมากกว่าที่จะให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วม ด้านจิตใจและคุณธรรม มีการแข่งขันทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมน้อยลง กลุ่มผู้สูงอายุในเมือง เห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เกิด พฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อ กลุ่มผู้สูงอายุนอกเมืองไม่ได้ใช้สื่อและเทคโนโลยี ไม่มีประสบการณ์

3. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน ในเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2549 ณ วัด เลยหลง อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีผู้ร่วมสนทนา จำนวน 10 คน มีการประกอบอาชีพแตกต่างกัน ทั้งแม่บ้าน รับราชการ ค้าขาย และเกษตรกร สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของสตรี/แม่บ้านในอำเภอ เมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

3.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านรู้สึกไม่ปลอดภัยเรื่องอาหาร และไม่ ค่อยทานข้าวนอกบ้าน ปลุกผักกินเองเพราะมียาฆ่าแมลงเยอะในผัก ผลไม้ รู้สึกกลัวไม่มีความ ปลอดภัย เวลาสาธารณสุขไปตรวจ ชาวบ้านจะเอาผักที่ไม่ฉีดยาไปขาย สาธารณสุขจึงตรวจไม่พบ สารเคมี บางครั้งคนที่ไปตรวจอาหารกลัวว่า ถ้าตรวจอาหารแล้วไม่ผ่านจะมีผลกระทบกับจังหวัด

จึงมีข่าวออกมาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการตรวจสอบ ควรมีการสุ่มตรวจสอบแปลงจะดีกว่าที่จะไปตรวจที่ตลาด

3.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านไม่ค่อยกังวลเรื่องสถานพยาบาลเพราะมีสถานีนานามัยมาก สตรี/แม่บ้านบางคนไม่สบายใจเมื่อไปพบแพทย์จะมีคำแนะนำทั่ว ๆ ไปไม่เจาะจง ไม่อธิบายบอกเพียงว่าไม่มีอะไร สตรี/แม่บ้านที่ทำงานด้านเกษตรกังวลเรื่องสุขภาพเพราะต้องใช้ยาหรือสารเคมีต่าง ๆ ในการทำไร่ เห็นคนที่ฉีดยาต้องไปหาหมอบ่อย ๆ บางคนจึงเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยยูเรียและปุ๋ยชีวภาพแทน

3.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านบางครั้งมีระบุดึงความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย รู้สึกปลอดภัย เนื่องจากไม่มีโจร ขโมย ไม่มีความกลัวด้านนี้

3.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านคิดว่าการศึกษาไม่ทันสมัย ไม่ทันเหตุการณ์ บางคนคิดว่าคุณภาพการศึกษาต่างกันมากระหว่างอดีตกับปัจจุบัน บางคนคิดว่าคุณภาพการศึกษาขึ้นกับตัวเด็ก บางคนบอกว่าคุณภาพการศึกษามีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนเอกชน (โรงเรียนคริสต์) กับโรงเรียนรัฐบาล เช่นการอ่านหนังสือของเด็กทั้งสองโรงเรียน ทำให้ครอบครัวที่มีฐานะจึงส่งลูกเข้าเรียนที่ในเมืองโรงเรียนเอกชน สตรี/แม่บ้านบางคนบอกว่าไม่แน่ใจว่าครูใส่ใจกับลูกหลานเพียงไร เพราะมีเด็กในห้องเรียนจำนวนมาก บางคนคิดว่าการศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ สตรี/แม่บ้านบางคนมีความเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับอาชีวะเน้นทางอาชีพโดยเว้นทางคุณธรรม จริยธรรม

3.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านมีความกังวลความกึกคะนอง เด็กไม่เชื่อฟัง ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ เช่น การขับรถมอเตอร์ไซด์เร็ว แหกกฎ ขับรถทำเสียงดัง การไม่สามารถควบคุมความต้องการทางด้านวัตถุของลูก เช่น ลูกขอโทรศัพท์แม้ว่าจะบอกว่าไม่มีเงินซื้อให้ก็ไม่ยอมรับฟัง การพูดคุยสื่อสารกับเด็กให้มาก พ่อแม่ รวมถึงปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้องต้องใช้เวลากับครอบครัวมากขึ้น รวมถึงความผูกพันในครอบครัวก็เป็นส่วนสำคัญ สตรี/แม่บ้านบางคนกังวลเรื่องการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของลูกหลานที่ไปซื้อของแพง ๆ เช่น โทรศัพท์ เครื่องสำอาง เสื้อผ้าแบรนด์เนมซึ่งเป็นไปตามค่านิยมของเด็กเพราะเด็กกลัวว่าถ้าไม่ทันสมัยจะโดนเพื่อนล้อ ทำให้เด็กบางคนพ่อแม่ส่งเงินมาให้ไม่พอจึงต้องไปขายตัวตามคำชักชวนของเพื่อน

3.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องสิ่งแวดล้อมเช่นน้ำเสียจากหอพักไหลลงพื้นที่น้ำจึงเกิดการร้องเรียนขึ้นและแก้ไขโดยการทำร่องน้ำใหม่และทำน้ำทิ้งชุมชนขึ้น รวมถึงการแก้ไขปัญหาคื่น ๆ จะแก้ที่ปลายเหตุไม่ใช่แก้ที่ต้นเหตุ เช่น ขยะไม่เหม็น น้ำไม่เน่าไม่แก้ไข

3.7 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม สตรี/แม่บ้านรู้สึกกังวลเรื่องความปลอดภัยเพราะมีเด็กส่วนมากจะมั่วสุมกันอยู่ที่สะพานแขวน แต่ตำรวจมีมาตรการเข้มงวดโดยห้ามเด็กออกจากบ้านหลัง 4 ทุ่ม และมีกล้องวงจรปิดดูได้ถึง 300 เมตร สตรี/แม่บ้านบางคนมีหอพักและผู้เช่า

บางรายมาเป็นคู่ และมีการทะเลาะวิวาทส่งเสียงดังเพราะมีปัญหาเรื่องผู้ชาย สตรี/แม่บ้านคิดว่าการซื้อแอลกอฮอล์ได้ง่าย ทำให้มีเด็กไปซื้อเหล้ากินตั้งแต่เย็นถึงเช้า เมื่อเมาจะส่งเสียงดังรบกวนคนบริเวณนั้น และมีเรื่องเพศสัมพันธ์ สตรี/แม่บ้านบางคนบอกว่าไม่มีปัญหาเรื่องการลักขโมยส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องของการทำร้ายร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินมากกว่า

3.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องรายจ่ายสูงกว่ารายได้ เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ราคาพืชไร่ที่ได้ไม่พอค่าใช้จ่าย มีหนี้สินโดยกู้จากธนาคารมาลงทุนทำไร่ สตรี/แม่บ้านที่มีอาชีพค้าขายกังวลเรื่องรายได้เพราะมีหนี้สินของน้อยลง รายได้ไม่พอใช้หนี้และใช้จ่าย

3.9 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องสิทธิและกฎหมายที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเลือกปฏิบัติบางคน การใช้กฎหมายไม่เสมอภาค สตรี/แม่บ้านบางคนคิดว่าผู้หญิงมีบทบาทน้อยมากในการเมือง เพราะถูกมองว่าผู้หญิงมีความสามารถน้อยกว่าผู้ชาย

3.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านบางคนบอกว่าท้องถิ่นมีแผนและนโยบายที่จะมีการอบรมเด็กและเยาวชนในเรื่องจิตใจและการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง

3.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องสื่อลามกทั้งการ์ตูนและนิตยสาร หาซื้อได้ง่าย มีการวางขายเคลื่อนเมือง ตามร้านตัดผมก็มีภาพโป๊ติดอยู่ในร้านตัดผมซึ่งมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าไปใช้บริการ และเด็กสามารถโหลดรูปโป๊ได้ง่าย สตรี/แม่บ้านจึงต้องดูแลลูกในเรื่องนี้โดยไม่ใช้ลูกใช้โทรศัพท์ บางคนกังวลเรื่องเด็กใช้อินเทอร์เน็ต เพราะมีการใช้ไปในทางไม่ถูกต้อง จึงแก้ไขโดยให้เวลากับลูกมากขึ้นลดเวลาในการทำงาน เอาเครื่องคอมพิวเตอร์มาตั้งไว้ในห้องโถงให้ผู้ใหญ่มองเห็นได้ง่าย สตรี/แม่บ้านบางคนกังวลเรื่องเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้ตามเด็กไม่ทัน บางคนกังวลว่าฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีจะสนองความต้องการทางด้านเทคโนโลยีของลูกไม่ได้ สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องร้านอินเทอร์เน็ตที่มีเด็กเข้าไปเล่นเกมและติดเกมเยอะมาก เด็กที่เล่นเกมมาก ๆ จะสังเกตเห็นว่าพูดคุยไม่ค่อยรู้เรื่องพูดวกวน และหน่วยราชการปิดความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

4. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน นอกเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีผู้สนทนากลุ่ม จำนวน 11 คน สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพร่วมกันตามโอกาส ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกละเอียดของสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

4.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านไม่มีความรู้สึกลัวในเรื่องอาหารที่ไม่ปลอดภัย โดยจะทานพืชผักในท้องถิ่น เช่น หน่อไม้ พืชผักตามธรรมชาติ ซื้อตามตลาดนัด ไม่รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย

4.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านพอเข้าใจในเรื่องการใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ช่วยแก้ไขปัญหามาก และไปหาหมอที่โรงพยาบาลเชิงคัน สตรี/แม่บ้านบางคนรู้ตามที่ได้ยินมาว่าถ้ารักษาฟรี ยากจะไม่ค่อยดี แต่ถ้าจ่ายเงินเองจะค่อนข้างดีจะได้ยาค่อนข้างดี ที่ผ่านมาก็เจ็บไข้ธรรมดาแล้วรักษาที่หมู่บ้าน ก็ถือว่าพอใช้ได้

4.3 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านแสดงความคิดเห็นว่าด้านการศึกษา ยังเชื่อมั่นในการศึกษา การจัดการศึกษา สำหรับคุณภาพการศึกษาต้องขึ้นกับตัวเด็กด้วย ครูอาจารย์มีคุณภาพ สตรี/แม่บ้านเชื่อว่าโรงเรียนมีคุณภาพดี มีบางส่วนให้ความเห็นว่าโรงเรียนเอกชนสอนจะได้รับความรู้มากกว่าโรงเรียนรัฐบาลเพราะมีการเรียนการสอนแตกต่างกัน

4.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านมีปัญหาเพราะต้องทิ้งเด็กไปทำงานต่างถิ่น เด็กไม่มีคนคอยอบรมทำให้เด็กออกนอกกลุ่มนอกทาง เช่น หนีเรียน เกร มีการทะเลาะวิวาท มีการขกพวกตีกัน บางครั้งเด็กมีปัญหาเพราะพ่อแม่เข้าข้างเด็กมากเกินไปแม้ว่าเด็กจะผิดก็ตาม

4.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สตรี/แม่บ้านระบุถึงปัญหาน้ำในการเกษตรไม่พอเพียงแก้ไขโดยการขุดบ่อ สำหรับน้ำกิน น้ำใช้พอเพียงไม่มีปัญหา

4.6 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม สตรี/แม่บ้าน ไม่กลัวเรื่องความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เพราะไม่ค่อยมีปัญหา อาจมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ลักขโมยไก่ ไม่ถึงกับมีความกลัว สตรี/แม่บ้านบางคนกลัวปัญหาเรื่องเด็กติดยาเสพติด กาว บุหรี่ และปัญหาคนแก่ติดเหล้า

4.7 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านกังวลเรื่องความยากจน การหาเงินทำไรต้องลงทุนสูง ใช้ปุ๋ยเคมี ฝนฟ้าไม่อำนวยทำให้ขาดทุน พ่อค้าผูกขาดการซื้อผลผลิต มีการยืมเงินจากกองทุนมาทำไร บางครอบครัวต้องทิ้งลูกไปหางานทำงานต่างถิ่นเพราะอาชีพในหมู่บ้านไม่มั่นคง ไม่มีแหล่งงาน

4.8 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านระบุว่าอยู่ในชนบทไม่ค่อยได้สนใจกฎหมาย เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่จะดูแลมากกว่า เช่น การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น สตรี/แม่บ้านคิดว่ากฎหมายควรมีความเด็ดขาด ควบคุมปัญหาให้อยู่ เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานอย่างจริงจัง สตรี/แม่บ้านบางคนระบุว่าผู้หญิงมีส่วนในเรื่องการเมืองในท้องถิ่นน้อยเพราะคนไม่ค่อยเชื่อถือ

4.9 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านรู้สึกกลัวว่าพ่อแม่ไม่ค่อยพาลูกไปวัด ครอบครัวที่สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์เด็กบางคนก็มีปัญหาเหมือนกันขึ้นอยู่กับคุณธรรมและสันดานของเด็ก รวมทั้งความไม่มั่นคงของเด็ก

4.10 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านอภิปรายถึงปัญหาของเทคโนโลยี ในหมู่บ้านยังไม่มีโทรศัพท์ประจำบ้าน ส่วนตัวกลัวเหมือนกันเรื่องการใช้เทคโนโลยีของเด็ก แต่ยังไม่รู้ว่าจะทำอะไร จะแก้อย่างไร แต่มีความคาดหวังกับสถานศึกษาว่าจะสามารถสอนให้เด็กไปในทางที่ดีได้ สังคมควรช่วยกันดูแลเด็ก ๆ เรื่องการใช้เทคโนโลยี และกังวลว่า จะติดตามเทคโนโลยีไม่ทันบุตรหลาน

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน จังหวัดเลย พบว่า สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองและนอกเมือง จังหวัดเลย มีจำนวน 21 คน ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ทั้งแม่บ้าน รับราชการ ค้าขาย และเกษตรกร สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านอาหาร ไม่ทานข้าวนอกบ้าน ปลุกผักเองเพราะกลัวยาฆ่าแมลงในผัก ผลไม้ สตรี/แม่บ้านนอกเมืองไม่กลัวในเรื่องอาหารที่ไม่ปลอดภัยโดยจะทานพืชผักในท้องถิ่น เช่น หน่อไม้ พืชผักตามธรรมชาติ สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองไม่ค่อยกังวลเรื่องสถานพยาบาลเพราะมีสถานอนามัยมาก บางคนไม่สบายใจเมื่อไปพบแพทย์ จะมีแค่คำแนะนำทั่ว ๆ ไปไม่เจาะจง ไม่อธิบายบอกเพียงว่าไม่มีอะไร สตรี/แม่บ้านนอกเมืองพอใช้ในเรื่องการใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ช่วยแก้ไขปัญหามิต้องจ่ายเงินในการรักษา สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองที่ทำงานด้านเกษตรกังวลเรื่องสุขภาพเพราะต้องใช้ยาหรือสารเคมีต่าง ๆ ในการทำไร่ เห็นคนที่ฉีดยาต้องไปหาหมอบ่อย ๆ ขณะที่สตรี/แม่บ้านนอกเมืองส่วนใหญ่พึ่งพอใจการบริการจากรัฐ เช่น บัตรประกันสุขภาพ 30 บาทหรือรักษาฟรี สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองรู้สึกปลอดภัยเนื่องจากไม่มีโจร ขโมย สตรี/แม่บ้านในเมืองและนอกเมืองกังวลเรื่องการศึกษา คุณภาพการศึกษาที่มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนเอกชนและรัฐบาล สตรี/แม่บ้านในเมืองคิดว่าการศึกษาสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงพอ และการศึกษาระดับอาชีวะเน้นทางอาชีพโดยเว้นคุณธรรมจริยธรรม

สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองกังวลเรื่องเด็กมีความคิดคะนอง ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ บางคนกังวลเรื่องการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของลูกหลานที่ไปซื้อของแพง ๆ ทำให้เด็กบางคนพ่อแม่ส่งเงินมาให้ไม่พอใช้จึงต้องไปขยาดำตามคำชักชวนของเพื่อน สตรี/แม่บ้านนอกเมืองมีปัญหาเพราะต้องทิ้งเด็กไปทำงานต่างถิ่น ทำให้เด็กมีปัญหา หนีเรียน ทะเลาะวิวาท สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองและนอกเมืองมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมแต่มีการแก้ไข

สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองกังวลเรื่องปัญหาอาชญากรรมบ้างเพราะมีการทะเลาะ ทำร้ายร่างกาย สตรี/แม่บ้านนอกเมืองไม่กลัวเรื่องอาชญากรรมเพราะมีบ้างเล็กน้อยเช่นการลักขโมย บางคนมีความกลัวเด็กคิดยาเสพติด ก้าว นุหรีและปัญหาคนแก่ติดเหล้า สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองและนอกเมืองกังวลเรื่องเศรษฐกิจ รายจ่ายมากกว่ารายได้ ความยากจน การชำระหนี้สิน ผลผลิตขายได้ไม่พอรายจ่ายจึงต้องไปหางานทำต่างถิ่น สตรี/แม่บ้านในเมืองกังวลเรื่องสิทธิและกฎหมายที่ผู้มี

หน้าที่รับผิดชอบเลือกปฏิบัติ การใช้กฎหมายไม่เสมอภาค ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองน้อย สตรี/แม่บ้านนอกเมืองระบุว่าอยู่ชนบทไม่ค่อยได้สนใจกฎหมาย สตรี/แม่บ้านนอกเมืองรู้สึกว่าการไม่ค่อยพาลูกไปวัด เด็กบางคนมีปัญหาขึ้นอยู่กับคุณธรรมของเด็ก สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองวิตกกังวลว่า จะติดตามเทคโนโลยีไม่ทันบุตรหลาน ไม่สามารถตรวจสอบได้ สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองกังวลเรื่องสื่อลามกที่หาซื้อได้ง่าย การใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เด็กคิดเกม ยังกังวลว่าฐานะทางด้านเศรษฐกิจไม่ดี อาจจะสนองความต้องการทางด้านเทคโนโลยีของบุตรหลานไม่ได้ สตรี/แม่บ้านนอกเมือง กังวลว่าจะติดตามเทคโนโลยีไม่ทันบุตรหลาน แต่คาดหวังว่าสถานศึกษาจะสามารถสอนให้เด็กไปในทางที่ดีได้ สังคมควรช่วยกันดูแลเด็กในเรื่องการใช้เทคโนโลยี

5. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน ในเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2549 ณ โรงเรียนเมืองเลยอนุกุล มีผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 10 คน อายุระหว่าง 13 - 19 ปี มีทั้งกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายถึงระดับปริญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้งฐานะและอาชีพของผู้ปกครอง ผลจากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

5.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนไม่รู้ถึงความปลอดภัยด้านอาหารมากนัก แต่เด็กและเยาวชนระดับปริญญา กังวลน้ำดื่มว่าในปัจจุบันมีสารตะกั่วปนเปื้อนซึ่งพบจากการศึกษาวิเคราะห์ขณะที่ศึกษาอยู่

5.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนไม่มีความกลัวเรื่องสุขภาพอนามัย

5.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชนอยู่ในเมือง ไม่มีความกังวลเรื่องความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย แต่บางคนมีความกังวลบ้างแต่ไม่มากนัก เด็กและเยาวชนรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ที่บ้าน

5.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระบบโรงเรียนมีความกังวลในเรื่องการศึกษาต่อเพราะนักเรียนในเมืองหลวงมีโอกาสและปัจจัยมากกว่า มีโอกาสมากกว่าในการศึกษาต่อในระดับสูง

5.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว เด็กและเยาวชนรับรู้ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวสารที่ได้รับ โดยเน้นที่การล่อลวงละเมิดทางเพศของบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อข่มขืนลูกหรือจากบุคคลในครอบครัว เด็กและเยาวชนรู้สึกถึงความรุนแรงในครอบครัว เช่น การดูว่ากล่าว หรือ

การถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัวซึ่งมีผลกระทบตามมา แต่ส่วนใหญ่แล้วรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับพ่อแม่พี่น้อง

5.6 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง เด็กและเยาวชนบางคนกลัวอุบัติเหตุ จากการขับจักรยานยนต์ของวัยรุ่น กลัวการถูกทำร้ายขณะเดินทาง เนื่องจากส่วนใหญ่เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ มีความกลัวความไม่ปลอดภัยจากการขับขี่ นักเรียนจะกลัวบุคคลแปลกหน้าขับจักรยานยนต์มาพูดคุยทักทายขณะขับจักรยานยนต์ แต่ส่วนใหญ่ไม่กลัวภัยจากการเดินทาง

5.7 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนรู้สึกกลัวการทำร้ายร่างกาย โดยเฉพาะในเวลากลางคืน หรือยามวิกาลเมื่ออยู่นอกบ้าน กลัวการโจรกรรมชิงทรัพย์สินค้าที่มีค่า การคุกคามจากกลุ่มวัยรุ่นอื่น ๆ การข่มขู่รังแกจากบุคคลที่ไม่รู้จัก เด็กและเยาวชนที่เป็นหญิงจะกลัวการถูกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากปัญหาด้านนี้

5.8 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนให้ความเห็นอย่างกว้างขวางในเรื่องสิทธิเด็ก เนื่องจากมีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มสิทธิเด็ก เห็นว่า กฎหมายในปัจจุบันมีความเป็นธรรมดี แต่ผู้รักษากฎหมายยังทำงานไม่เต็มที่ ควรให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กและเยาวชนมากกว่านี้ เชื่อว่ากฎหมายยังมีช่องโหว่ที่เด็กควรจะได้ได้รับความคุ้มครองเมื่อตกเป็นข่าว เพียงแต่ยังมีเยาวชนอีกมากที่ละเลยสิทธิของตนเองที่ควรจะได้รับ

5.9 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนไม่รู้สึกลังเลถึงความปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยทางด้านจิตใจและคุณธรรม

5.10 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็กรับรู้ถึงความไม่ปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะการแอบถ่ายเป็นคลิปวีดีโอผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ให้ความเห็นว่า มีการเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายได้ง่าย และไม่ได้รับการคุ้มครอง การใช้ระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ต เล่นเกมออนไลน์ ซึ่งบางคนเล่นมากเกินไปจนเสียการเรียน ซึ่งในปัจจุบันมีเกมออนไลน์บางเกมถูกสร้างขึ้นซึ่งผู้เล่นจะต้องเติมเงินซื้อเวลาเล่น บางเกมสร้างรางวัลล่อใจให้ผู้เล่นอยากได้วัตถุบางอย่างภายในเกม โดยซื้อขายกันเป็นเงิน ทำให้เสียเวลาและเสียเงิน

6. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดเลย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ณ โรงเรียนเขาแก้ววิทยา อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 8 คน อายุระหว่าง 14 - 18 ปี มีทั้งกำลังศึกษาในระดับมัธยม มีเด็กที่ทำงานแล้ว 1 คน สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นลูกเกษตรกร หรือมีอาชีพเกษตรกร ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

6.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกรู้ว่าอาหารที่กินทุกวันนี้ โดยเฉพาะผักมีสารปนเปื้อนจากการใช้สารเคมีที่มากเกินไป เช่นยาฆ่าหญ้า เป็นต้น อาหารที่โรงเรียนไม่ค่อยสะอาด แต่ก็ไม่ได้กลัวเรื่องความปลอดภัยของอาหารมากนัก

6.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนไม่มีความกลัวเรื่องสุขภาพอนามัย

6.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชนอยู่ในชุมชน บางหมู่บ้านชุมชนร่วมมือกันดี เด็กและเยาวชนที่ระบุว่ารู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ที่บ้าน เป็นเพราะมีความสัมพันธ์ในชุมชนดี ไม่ค่อยมีเหตุร้ายเกิดขึ้น

6.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระบบโรงเรียนรู้สึกว่าการเข้าถึงเทคโนโลยี ยังไม่เท่าเทียมกับเด็กในเมือง แต่ทุกคนรู้ว่าการได้รับการศึกษาช่วยให้ดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย แต่มีความกังวลในเรื่องการศึกษาต่อที่นักเรียนในเมืองมีโอกาสกวดยามากกว่า เด็กและเยาวชนต้องการให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาให้พอเพียง สำหรับนักเรียนนอกระบบโรงเรียนระยะทางจากบ้านมาสถานศึกษาค่อนข้างไกล

6.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว เด็กและเยาวชนส่วนมากมีครอบครัวที่อบอุ่น รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับพ่อแม่พี่น้อง เพราะพ่อแม่ออกไปทำนา ทำไร่ มีความคุ้นเคยกันจากความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

6.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม การที่มีบ้านอยู่ในชนบททำให้ปราศจากภัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีมลภาวะให้วิตกกังวล

6.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนไม่กลัวภัยธรรมชาติ เนื่องจากไม่เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาก่อน

6.8 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง เด็กและเยาวชนบางคนกลัวอุบัติเหตุ จากการขับจักรยานยนต์ของวัยรุ่น แต่ส่วนใหญ่ไม่กลัวภัยจากการเดินทาง

6.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าจะคมต่างหมู่บ้านไม่ปลอดภัย เนื่องจากมีการรวมตัวของกลุ่มวัยรุ่น มีเรื่องทำร้ายวัยรุ่นที่สร้างความไม่พอใจให้ในกลุ่มวัยรุ่นด้วยกัน หรือมีเรื่องกับกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนั้นจะมีความวิตกร่วมกันของกลุ่มเด็กและเยาวชน

6.10 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของสิทธิและกฎหมาย

6.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าจะคมในชุมชนไม่เปลี่ยนไปเท่าไร ยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน

6.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็กส่วนใหญ่เข้าใจประโยชน์และโทษ แต่ยังให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับมากกว่า ส่วนใหญ่เรียกร้องให้มีสื่อเทคโนโลยีให้เท่าเทียมกับนักเรียนในเมือง

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จังหวัดเลย พบว่า การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในจังหวัดเลย มีจำนวน 18 คน อายุระหว่าง 13 - 19 ปี มีทั้งกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายถึงระดับปริญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้งฐานะและอาชีพของผู้ปกครอง ผลการสนทนาพบว่า เด็กและเยาวชนในเมืองไม่รู้ลึกถึงความไม่ปลอดภัยด้านอาหารมากนัก แต่เด็กและเยาวชนระดับปริญญา กังวลน้ำดื่มมีสารตะกั่วปนเปื้อน ซึ่งพบจากการศึกษา วิเคราะห์ขณะที่ศึกษาอยู่ ไม่มีความกลัวเรื่องสุขภาพอนามัย แต่กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมืองกังวลเรื่องสารพิษ ทั้งสองกลุ่มมีความกังวลในเรื่องการศึกษาต่อ นักเรียนในเมืองมีโอกาสและปัจจัยมากกว่า เด็กและเยาวชนรับรู้ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวสารที่ได้รับ โดยเน้นที่การล่วงละเมิดทางเพศของบุคคลในครอบครัว แต่ส่วนใหญ่แล้วรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับพ่อแม่พี่น้อง บางคนกลัวอุบัติเหตุจากการขับจักรยานยนต์ของวัยรุ่น เด็กและเยาวชนรู้สึกกลัวการทำร้ายร่างกาย โดยเฉพาะในเวลากลางคืน เมื่ออยู่นอกบ้าน กลัวการโจรกรรมชิงทรัพย์สินค้าที่มีค่า การคุกคามจากกลุ่มวัยรุ่นอื่นๆ เด็กและเยาวชนที่เป็นหญิงกลัวการถูกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ เด็กและเยาวชนในเมืองให้ความเห็นเรื่องสิทธิเด็ก เห็นว่า กฎหมายในปัจจุบันมีความเป็นธรรมดี แต่ผู้รักษากฎหมายยังทำงานไม่เต็มที่ ควรให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กและเยาวชนมากกว่านี้ เชื่อว่ากฎหมายยังมีช่องโหว่ที่เด็กควรจะได้ได้รับความคุ้มครองเมื่อตกเป็นข่าว เด็กและเยาวชนนอกเมืองรู้สึกว่าสังคมในชุมชนไม่เปลี่ยนไปเท่าไร ยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน ทั้งสองกลุ่มรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก การแอบถ่ายเป็นคลิปวิดีโอผ่านทางโทรศัพท์มือถือทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายได้ง่าย และไม่ได้รับการคุ้มครอง การใช้ระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ต เล่นเกมออนไลน์ บางคนเล่นมากเกินไปจนเสียการเรียน

7. การสนทนากลุ่มคนพิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 ณ สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย มีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 8 คน ส่วนใหญ่พิการแขน ขา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

7.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการมีความรู้สึกว่าอาหารที่กินทุกวันนี้ ไม่ค่อยมีความปลอดภัย ต้องเลือกดูความปลอดภัยจากสิ่งที่เขาทำ เคยซื้ออาหารไปกินแล้วท้องเสีย มีการ

ใช้วัสดุทำอาหารซ้ำ เช่น น้ำมันเก่า อาจเกิดสารมะเร็ง แล้วไม่มีใครไปสำรวจ ส่วนผักสดในเมือง ไม่มีพื้นที่ปลูก ถ้าเห็นผักสวยๆ ก็จะกลัว กลัวว่าจะมีสารพิษตกค้าง กรรมวิธีในการปรุงอาหารที่ไม่ถูกต้อง เช่น การปิ้งปลาอาจเกิดอันตรายอาจเกิดมะเร็ง อาหารในปัจจุบันต้องการให้ดูสด โดยใช้สารเคมีช่วย เช่น การแช่ด้วยฟอมาลิน เป็นต้น

7.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย คนพิการรู้สึกว่าคุณพิการได้รับการบริการจากรัฐน้อยเกินไป ควรจัดบริการพิเศษสำหรับคนพิการ ให้ได้รับการบริการที่รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะการบริการจากรัฐ การจัดคิวคนพิการเท่าเทียมกับคนปกติ ทำให้ต้องคอยนาน ซึ่งร่างกายไม่เป็นปกติอยู่แล้ว ต้องการพื้นที่ให้ดูแลคนพิการเป็นกรณีเฉพาะ เพราะเจ็บป่วยอยู่แล้ว แต่คนพิการได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่รู้สึกว่าคุณปลอดภัย

7.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการรู้สึกว่าคุณปลอดภัย เนื่องจากไม่มีโจร ขโมย ไม่มีความกลัวด้านนี้

7.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษา บางคนไม่ได้รับการศึกษา บางคนจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รู้สึกว่าคุณไม่ปลอดภัยบ้าง แต่ก็เข้าใจสภาพของตนเอง อยากให้เปิดโอกาสให้คนพิการมากขึ้น

7.5 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง คนพิการรับรู้ถึงความไม่สะดวกในการเดินทาง เนื่องจากสภาพร่างกาย คนทั่วไปไม่ค่อยเสียสละให้คนพิการ ขึ้นรถก็ไม่ลุกให้นั่ง

7.6 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม คนพิการรู้สึกว่าคุณไม่ค่อยปลอดภัยบ้าง แถวบ้านมีขโมยเหมือนกันเคยถูกข่มขู่ จากคนที่มาขโมย หรือไม่ก็เป็นคนเมา แต่ไม่ได้แจ้งความ แต่ส่วนใหญ่รู้สึกปลอดภัย

7.7 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย คนพิการระบุว่าไม่ค่อยได้รับรู้ด้านสิทธิและกฎหมายเท่าที่ควร คนที่ได้สิทธิก็เพราะมีความคุ้นเคย จะเลือกคนที่สนิทสนมกัน ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ ไม่เป็นธรรม สิทธิอย่างอื่น ๆ ของคนพิการ ไม่เคยได้รับทราบ กฎหมายไม่ให้ความสนใจต่อคนพิการ ซึ่งน่าจะได้รับการปฏิบัติที่ดี ไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมเนื่องจากมีการศึกษาน้อย จึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของสิทธิและกฎหมาย

7.8 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการรู้สึกว่ามีแต่คนในครอบครัวให้กำลังใจ สังคมขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนพิการ เวลาว่างงานประเพณี บางครั้งเราก็อยากจะไปร่วม แต่กลัวว่าจะไปเกะกะ คนพิการเลยรู้สึกว่าถูกละเลย ทอดทิ้ง อยากได้รับการยอมรับ ต้องการให้ชุมชนเปิดโอกาสให้คนพิการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

7.9 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก ในเรื่องการเล่นเกมส์ ซึ่งบางครั้งพ่อแม่จะตามใจ สื่อลามกแพร่ระบาดถึงเยาวชนได้ง่าย หาซื้อได้ทั่วไป ทำให้เกิดปัญหามา ซึ่งผู้พิการระบุถึงความไม่ปลอดภัยทางด้านสื่อเทคโนโลยีค่อนข้างมาก

8. การสนทนากลุ่มคนพิการ นอกเมือง จังหวัดเลย

การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง จังหวัดเลย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2549 ณ บ้านคนพิการ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 7 คน ส่วนใหญ่พิการแขนขา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพร่วมกันตามโอกาส ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดอคถ์ของคนพิการนอกเมือง จังหวัดเลย ได้ดังนี้

8.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการมีความรู้สึกที่อาหารที่กินทุกวันนี้ไม่ค่อยมีความปลอดภัย ไม่ค่อยมีความมั่นใจ เนื่องจากการใช้สารเคมีในปริมาณมากเกินไป แต่เนื่องจากฐานะยากจนทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสในการเลือกรับประทานอาหารมากนัก มีปัญหาในเรื่องน้ำไม่มีคุณภาพ โดยเฉพาะระบบประปาในชนบท น้ำมีตะกอนและเก็บค่าน้ำแพง

8.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย คนพิการรู้สึกว่าได้รับการบริการจากรัฐดี โดยได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่รู้สึกปลอดภัย

8.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการไม่มีความวิตกกังวลเรื่องที่อยู่อาศัย รู้สึกปลอดภัย ไม่กลัวขโมยหรือการโจรกรรม รู้สึกดีเมื่ออยู่บ้านคนเดียว โดยให้เหตุผลว่ามีความเป็นอิสระ ไม่ต้องกังวลว่าต้องมีคนคอยดูแล

8.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาทั้ง ๆ ที่อยากได้รับการศึกษา การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่เอื้อสำหรับคนพิการ บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมสำหรับคนพิการ บางคนไม่ได้รับการศึกษาเนื่องจากสถานศึกษาปฏิเสธที่จะรับคนพิการ บางคนจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รู้สึกไม่ปลอดภัยบ้าง

8.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม คนพิการระบุถึงไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะระบบการกำจัดขยะในชุมชนนอกเมือง โดยจะนำขยะของตนเองไปทิ้งที่อื่น ๆ ให้พ้นบ้านของตนเอง

8.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการระบุถึงความกลัวภัยธรรมชาติ โดยได้รับจากข้อมูลข่าวสารมากกว่า ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร จะกลัวภัยน้ำท่วมเนื่องจากมีผลต่อเศรษฐกิจของครอบครัว

8.7 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง คนพิการแสดงความคิดเห็นว่ามีความไม่สะดวกในการเดินทาง เนื่องจากสภาพร่างกาย แต่ก็ไม่ถึงกับกังวล แต่มีความกลัวเรื่องการขโมยของรถจักรยานยนต์ว่าจะมาเฉี่ยวชน เนื่องจากผู้ขับขี่ขาดความระมัดระวัง

8.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม คนพิการส่วนใหญ่รู้สึกปลอดภัย เนื่องจากไม่มีปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชน ประกอบกับฐานะยากจน ไม่มีทรัพย์สินที่มีค่า จึงไม่มีความกลัวในเรื่องนี้

8.9 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย คนพิการระบุว่าไม่ค่อยได้รับสิทธิและกฎหมายเท่าที่ควร โดยจะเรียกร้องเงินยังชีพของคนพิการ ซึ่งกฎหมายระบุว่า ต้องพิการจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ จึงจะมีสิทธิ์ เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกับผู้ที่มีความคุ้นเคย สนิทสนมกัน สิทธิอย่างอื่น ๆ ของคนพิการ ไม่เคยได้รับทราบ

8.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการรู้สึกว่า มีความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ยังมีการทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันแต่จะทำในหมู่ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมน้อยลง ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของแต่ละครอบครัว

8.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการได้รับข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ และไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มคนพิการ จังหวัดเลย พบว่าคนพิการในจังหวัดเลยมีจำนวน 29 คน ส่วนใหญ่พิการแขน ขา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีความแตกต่างกัน ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า คนพิการในอำเภอเมืองรู้สึกว่าการที่กินทุกวันนี้ไม่ค่อยมีความปลอดภัย มีสารพิษ มีการใช้สารเคมีมาก ขณะที่คนพิการนอกเมือง ไม่มีความรู้สึกกลัวในเรื่องอาหารที่ไม่ปลอดภัย โดยจะหาพืชผักในท้องถิ่นมารับประทานเอง คนพิการในเมืองรู้สึกว่าคนพิการได้รับการบริการด้านสุขภาพจากรัฐน้อยเกินไป ขณะที่คนพิการนอกเมืองรู้สึกปลอดภัยในการรับบริการจากรัฐ โดยได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

คนพิการในอำเภอเมืองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษา บางคนไม่ได้รับการศึกษา บางคนจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รู้สึกไม่ปลอดภัยบ้าง แต่ก็เข้าใจสภาพของตนเอง อยากให้เปิดโอกาสให้คนพิการมากขึ้น คนพิการนอกเมือง อยากได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นกว่าที่เคยได้รับจากรัฐ คนพิการนอกเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะระบบการกำจัดขยะในชุมชนนอกเมือง คนพิการในอำเภอเมืองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการเดินทางเนื่องจากสภาพร่างกาย รู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อต้องเดินทาง ทั้งสองกลุ่มรู้สึกปลอดภัยจากปัญหาด้านอาชญากรรมเนื่องจากมีฐานะยากจน คนพิการในอำเภอเมืองและนอกเมืองแสดงความคิดเห็นตรงกันว่าไม่ค่อยได้รับรู้ด้านสิทธิและกฎหมายเท่าที่ควร คนที่ได้สิทธิ์ก็เฉพาะคนที่มีความคุ้นเคยจะเลือกคนที่สนิทสนมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติ คนพิการในอำเภอเมืองรู้สึกว่า มีแต่คนในครอบครัวให้กำลังใจ สังคมขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนพิการ ส่วนคนพิการนอกเมืองยังมีการทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันแต่จะทำในหมู่ผู้สูงอายุ คนพิการในอำเภอเมืองรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็กในเรื่องการเล่นเกมส์ สื่อลามกแพร่ระบาด ทำให้เกิดปัญหาตามมา ซึ่งคนพิการระบุถึงความ

ไม่ปลอดภัยทางด้านสื่อเทคโนโลยีค่อนข้างมาก คนพิการนอกเมืองไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้สึกปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดเลย

กลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดเลย

ผู้สูงอายุในจังหวัดเลยส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย แม้ว่าพวกที่อยู่นอกเมืองจะมีฐานะยากจนแต่ก็สามารถอยู่กันตามสภาพได้โดยไม่เดือดร้อน สิ่งที่ผู้สูงอายุทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกังวลคือความปลอดภัยด้านอาหาร ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความกังวลในประเด็นที่ต่างกัน ผู้สูงอายุในเมืองมีความรู้สึกกลัวอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมีทั้งในพืชผักและเนื้อสัตว์ แต่ผู้สูงอายุนอกเมืองมีความกังวลว่าจะไม่มีอาหารกินมากกว่า

ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มมีความกลัวด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากมีอายุมากแล้วเกรงว่าจะถูกทอดทิ้ง ไม่มีคนดูแล นอกจากนั้นยังรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เนื่องจากคนจนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้น้อย ผู้นำหรือผู้มีอำนาจมักจะให้บริการโดยเน้นระบบเครือญาติ และยังมีความกังวลด้านจิตใจและคุณธรรมของคนในสังคม เพราะมีความเป็นห่วงลูกหลานและคนวัยหนุ่มสาวที่มีการแข่งขันกันทางวัตถุมากเกินไป ผู้สูงอายุในเมืองมีความกังวลว่าสื่อโทรทัศน์จะมีอิทธิพลในทางลบต่อลูกหลาน แต่ผู้สูงอายุนอกเมืองไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อมากนัก จึงไม่กังวล

กลุ่มสตรี/แม่บ้าน จังหวัดเลย

กลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองจังหวัดเลยรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านอาหารเพราะกลัวยาฆ่าแมลง จึงมักปลูกผักเองหรือกินพืชผักในท้องถิ่น แต่ผู้ที่อยู่นอกเมืองไม่กังวลเนื่องจากสามารถกินพืชผักที่ปลูกได้เองในท้องถิ่น ทั้ง 2 กลุ่มไม่กังวลเรื่องสุขภาพอนามัยเพราะมีสถานพยาบาลและบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่ไม่แน่ใจว่าได้รับการเท่ากับผู้ที่เสียเงินรักษาหรือไม่ แต่ผู้ที่เป็นเกษตรกรกังวลเรื่องสุขภาพเพราะต้องใช้ยาหรือสารเคมี ด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองคิดว่าการศึกษามีต้นทุนสูง แต่สตรี/แม่บ้านนอกเมืองยังมีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษา ด้านครอบครัว ทั้งสองกลุ่มเป็นห่วงลูกที่ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ มีพฤติกรรมเกเร สตรี/แม่บ้านนอกเมืองต้องทิ้งลูกไปทำงานต่างถิ่น ไม่มีเวลาอบรมเด็ก ด้านสิ่งแวดล้อม ในเมืองมีปัญหาน้ำเสีย นอกเมืองมีปัญหาน้ำไม่พอทำการเกษตร ด้านอาชญากรรม พวกที่อยู่ในเมืองกังวลเรื่องวัยรุ่นกระทำความผิด เสพสุรา มีเพศสัมพันธ์ นอกเมืองไม่ค่อยมีปัญหา แต่ทั้งสองกลุ่มกังวลเรื่องปัญหาเศรษฐกิจและมีหนี้สิน

สตรี/แม่บ้านในเมืองรู้สึกไม่ได้รับความเท่าเทียมด้านสิทธิและกฎหมาย เพราะถูกมองว่าผู้หญิงมีความสามารถน้อยกว่าผู้ชาย ขณะที่สตรี/แม่บ้านนอกเมืองรู้สึกว่าผู้หญิงยังมีส่วนในการเมืองท้องถิ่นน้อยเพราะคนไม่ค่อยเชื่อถือ แต่ไม่สนใจเรื่องกฎหมายมากนัก ทั้งสองกลุ่มห่วงเรื่องคุณธรรม สื่อและเทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต เพราะเป็นห่วงเด็ก และคิดว่าหน่วยงานราชการไม่ควบคุมจริงจัง

กลุ่มเด็กและเยาวชนจังหวัดเลย

กลุ่มเด็กและเยาวชนในจังหวัดเลยทั้งนอกเมืองและในเมืองมีความรู้สึกปลอดภัยในด้านสุขภาพอนามัยและที่อยู่อาศัย ส่วนด้านการศึกษา นั้น เด็กและเยาวชนนอกเมืองรู้สึกว่าเด็กและเยาวชนในเมืองมีโอกาสทางการศึกษาคือได้ และเด็กและเยาวชนในเมืองก็รู้สึกว่าเด็กและเยาวชนในเมืองหลวงมีโอกาสทางการศึกษาคือได้ในการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในเมืองเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงและการล่อลวงละเมิดทางเพศในครอบครัวทางสื่อ จึงมีความกังวลบ้าง แต่ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มยังรู้สึกปลอดภัยเมื่ออาศัยอยู่กับครอบครัวของตน

เด็กและเยาวชนในจังหวัดเลยรู้สึกว่าได้รับสิทธิและความเป็นธรรมด้านกฎหมาย แต่ยังต้องการการคุ้มครองสิทธิของเด็กให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มรับรู้ถึงความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดจากการใช้สื่อและเทคโนโลยี แต่ยังมองว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์สามารถนำมาช่วยในการเรียนได้ ส่วนด้านภัยธรรมชาติ นั้น เด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มไม่กลัวเนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์

กลุ่มคนพิการจังหวัดเลย

กลุ่มคนพิการในจังหวัดเลยทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในหลายด้าน ได้แก่ ด้านอาหารที่มีสารพิษ เพราะอาจก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ คนพิการที่อยู่นอกเมืองส่วนใหญ่มีฐานะไม่ดี จึงไม่ค่อยมีโอกาสในการเลือกกินอาหารมากนัก คนพิการในอำเภอเมืองส่วนใหญ่รู้สึกไม่ปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากไม่ได้รับความสะดวกในการเข้ารับบริการ ในขณะที่ผู้ที่อยู่นอกเมืองมีความรู้สึกพอใจกับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยของรัฐ อย่างไรก็ตาม คนพิการทั้งสองกลุ่มมีความกังวลเหมือนกันในหลายประเด็น เช่น ด้านการศึกษา เนื่องจากคนพิการรู้สึกว่าระบบการศึกษาของไทยยังไม่เอื้อโอกาสให้คนพิการอย่างเพียงพอ และด้านการเดินทาง เนื่องจากคนพิการมีสภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ ทำให้มีความลำบากในการเดินทางและอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

กลุ่มคนพิการในเมืองมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เนื่องจากสังคมปัจจุบันขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้คนพิการถูกละเลยทอดทิ้ง แต่คนพิการที่อยู่นอกเมืองยังมีความรู้สึกอบอุ่นทางจิตใจ อย่างไรก็ตาม คนพิการทั้งสองกลุ่มในจังหวัดเลยรู้สึกว่าไม่ได้รับความเท่าเทียมด้านสิทธิและกฎหมาย คนพิการที่ได้รับสิทธิส่วนมากเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกับผู้มีอำนาจ คนพิการในเมืองมีความกังวลเรื่องสื่อลามกและเกมที่มีผลเสียต่อเยาวชน แต่คนพิการนอกเมืองไม่มีประสบการณ์ด้านสื่อและเทคโนโลยี

ส่วนที่ 3 : จังหวัดสระแก้ว

ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 256 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 7,195.436 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,496,962 ไร่ ทิศตะวันออกมีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา การปกครองแบ่งออกเป็น 7 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ประชากรในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 510,669 คน เป็นชาย 256,624 คน หญิง 253,909 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 90,333 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอวัฒนานคร จำนวน 80,427 คน และอำเภออรัญประเทศ จำนวน 68,374 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่น ของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอวังน้ำเย็น รองลงมาได้แก่อำเภออรัญประเทศ และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว ในปี 2545 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 46,754 บาท เป็นอันดับที่ 40 ของประเทศ และ อันดับที่ 8 ของภาค โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 20,057 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาการขายส่งและขายปลีก รองลงมาเป็นสาขา การเกษตรและการผลิตอุตสาหกรรม

ในรอบปี พ.ศ. 2546 มีคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญเกิดขึ้นในจังหวัดสระแก้ว คิดเป็น อัตรา 11.28 คดีต่อประชากรแสนคน มีการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 1,208 คดีและจับกุม ผู้ต้องหาได้ 1,276 คน ประเภทยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมา คือ กัญชา

จังหวัดสระแก้วมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษามี สถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 328 โรงเรียน 5 สาขาโรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 4,865 คน และจำนวนนักเรียน รวม 105,094 คน จังหวัดสระแก้วมีจำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ทั้งสิ้น 9 แห่ง เป็นสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 8 แห่ง อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 9,657 อัตราส่วนพยาบาลต่อประชากรเท่ากับ 1 : 1,009

สภาพชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดสระแก้วจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก สภาพชุมชนในเขตอำเภอเมืองจะมีชาวบ้านจะอยู่กันเป็นชอย ๆ ส่วนในตลาดจะเป็นสังคมเมืองที่ ก่อนข้างต่างคนต่างอยู่ แต่ในชุมชนที่ออกมาด้านนอกจะเป็นสังคมที่มีความคุ้นเคยและพึ่งพาอาศัย กันมากขึ้น บางครั้งมีกิจกรรมของชมรมและกลุ่มที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสพบปะกัน แต่มักเป็น กลุ่มที่ค่อนข้างมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้น ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสระเก็วยังมี ปัญหากลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด ขับรถมอเตอร์ไซด์ออกแฟนฟ่าน และมีรถมอเตอร์ไซด์สูญหายบ่อย

สภาพชุมชนนอกเมืองจังหวัดสระแก้ว อำเภออรัญประเทศมีความเจริญเทียบได้กับสภาพ ชุมชนเมืองในตัวจังหวัด ประชาชนประกอบอาชีพการค้าเป็นหลัก ด้านนอกเมืองออกมามีอาณาเขต ติดกับประเทศเขมรซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ กิ่งอำเภอโคกสูงสภาพเป็นชนบทติด

ชายแดน อาชีพหลักเกษตรกรกรรม อยู่กันในกลุ่มเครือญาติ สถานการณ์ด้านชายแดนยังไม่สงบคืนัก เพราะมีปัญหาเรื่องกับระเบิด มีวัยรุ่นติดยาเสพติด การค้ามนุษย์ข้ามพรมแดน อำเภอลำทะเมนชัยมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรม มีชาวบ้านอพยพมาสร้างชุมชนใหม่อยู่ร่วมกัน สภาพเศรษฐกิจพอมีพอกิน

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มจังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในจังหวัดสระแก้ว โดยได้ดำเนินการ 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นระหว่างวันที่ 6 - 8 มิถุนายน 2549 ครั้งที่สองจัดขึ้นระหว่างวันที่ 19 - 21 กรกฎาคม 2549 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เรียงตามลำดับของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วจัดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2549 ณ ชมรมผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความพร้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ครั้งที่สองจัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ที่มีความหลากหลายด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วได้ดังนี้

1.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกกลัวสารพิษในผักและในเนื้อหมู จึงมักกินผักที่แน่ใจว่าไม่มีสารพิษ เช่น ผักที่ปลูกในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพชายแดนจังหวัดสระแก้ว หลายคนแน่ใจว่าผักที่ตนกินมีความปลอดภัยเพราะเลือกแต่ผักที่ปลูกเองหรือมีอยู่ในบ้าน เช่น กระถิน ตำลึงริมรั้ว บางส่วนบอกว่าจำเป็นต้องซื้อผักกิน อาหารนั้นก็ซื้อ แม้จะรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยเพราะไม่มีทางเลือก แต่กลุ่มที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจมักจะเลือกและพยายามหาอาหารที่แน่ใจว่าปลอดภัยจากร้านประจำ ผู้สูงอายุบางคนบอกว่าแม้จะไม่แน่ใจในความปลอดภัยก็ต้องกินเลือกมากไม่ได้ เพราะลูกหลานจัดมาให้แล้วกลัวเขาจะเสียใจ

1.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญไม่มีความกังวลใจเรื่องสุขภาพอนามัยเพราะสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการได้ ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นข้าราชการบอกว่าใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท สะดวกแม้ว่าจะต้องรอคิวบ้างแต่ได้รับบริการด้านสาธารณสุขตามสมควร การตรวจและพบแพทย์จะเป็นไปตามคิวเป็นส่วนใหญ่ การได้รับบริการทางการแพทย์มีความสะดวกดี

1.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัยในที่อยู่อาศัยของตน เพราะอยู่กับลูกหลาน แต่หลายคนแสดงความกังวลใจหากต้องอยู่คนเดียว กลัวว่าหากตนป่วยหรือเป็นลมจะไม่มีใครเห็นและไม่มีใครช่วยพาไปหาหมอ เกรงว่าอาจจะตายอยู่ที่บ้านคนเดียว หากมีสถานที่สำหรับให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกันก็อยากจะไปอยู่จะได้มีเพื่อน บางคนรู้สึก

ไม่ปลอดภัยจากกลุ่มวัยรุ่นที่คิดยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเข้ามาลักเล็กขโมยน้อยในบริเวณที่อยู่อาศัย

1.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีลูกอยู่ด้วย หลายคนเลี้ยงหลานเพียงลำพัง บางคนมีลูกที่นำหลานมาให้เลี้ยงแล้วหายไป อยากให้ลูกติดต่อบ้าง

1.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมแล้วสภาพของชุมชนอยู่ร่วมกันไม่น่ากลัว เรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ผู้สูงอายุบางคนมีความกังวลเรื่องน้ำเสียจากท่อระบายน้ำและกลิ่นจากสี่พันรอก

1.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่กลัวภัยธรรมชาติ เพราะไม่เคยมีเหตุการณ์เกิดขึ้น จึงไม่กลัว แต่กลัวไฟฟ้าช็อตเพราะคนแก่ล้าถูกคลำผิด เคยโดยไฟฟ้าช็อต

1.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่กลัวตาย แต่ผู้ที่มีฐานะไม่ดีกลัวเรื่องการไม่มีเงินและเรื่องรายได้ไม่พอกับรายจ่ายมากกว่า เพราะต้องรอให้ลูกส่งเงินมาให้

1.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญและครอบครัวข้าราชการไม่มีความกังวลใจเรื่องรายได้ แต่ผู้สูงอายุอื่นๆรู้สึกว่ารายได้ไม่เพียงพอ ต้องรอเงินจากลูกหลาน เงินสงเคราะห์ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มายังไม่เพียงพอ ต้องการได้รับการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและได้มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นด้วย

1.9 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุจากชมรมผู้สูงอายุได้ไปใช้สิทธิทางการเมืองอย่างอิสระ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับรู้เรื่องสิทธิทางการเมืองและกฎหมายบ้างแต่ไม่รู้ทั้งหมด

1.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย มีการไปทำบุญ หากผู้สูงอายุต้องอยู่คนเดียวก็มีเพื่อนบ้านมาดูแลบ้าง

2. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสระแก้วจัดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภออรัญประเทศ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ครั้งที่สองจัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภอเขาฉกรรจ์ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ที่มีความหลากหลายด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกละเอียดของผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสระแก้วได้ดังนี้

2.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญมีความรู้สึกละเอียดเรื่องสารพิษและสารปนเปื้อนในอาหาร แต่บางครั้งก็ไม่สามารถเลือกได้เนื่องจากต้องกินอาหาร

ตามที่ลูกหลานจัดหามาให้ หากเลือกซื้อด้วยตนเองก็ต้องมีการตรวจสอบก่อน เช่น จะเลือกผักที่มีร่องรอยของหนอนกินเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีสารพิษ เป็นต้น ผู้สูงอายุบางคนรู้สึกว่าการมีอันตรายแต่ก็จำเป็นต้องซื้อกิน ถ้ามีการตรวจความปลอดภัยจากต้นทางผู้บริโภคก็就会有ความสบายใจมากขึ้น

2.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความกังวลเรื่องสุขภาพแต่กลุ่มที่เป็นข้าราชการบำนาญไม่รู้สึกรู้ว่ามีปัญหาในการรักษาตัว ผู้สูงอายุที่ไม่เคยเป็นข้าราชการมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่ยังต้องรอคิวนานเพื่อรับบริการจากแพทย์ และรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างผู้ใช้บัตรทองและผู้ที่เสียเงินตามปกติหรือข้าราชการ ผู้สูงอายุในชนบทมีความรู้สึกกลัวการพบแพทย์ กลัวไม่มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากรายได้น้อย

2.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กลัวการอยู่คนเดียว เพราะมีกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเข้ามาลักเล็กขโมยน้อย หากอยู่คนเดียวอาจจะได้รับอันตราย

2.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความปลอดภัยและรู้เท่าทัน หากมีการให้ข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุโดยการเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุกระจายเสียงก็จะสามารถรับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับลูก บางคนอยู่กับหลานหรืออยู่กับคู่ครอง แต่ไม่มีความกังวลเรื่องครอบครัวมากนัก บางคนแสดงความกังวลกลัวว่าลูกหลานจะไม่ได้เรียนตามที่ต้องการ อยากให้หลานได้เรียนสูงๆจะได้ไม่ต้องลำบากเหมือนตนเอง

2.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สภาพของชุมชนเป็นชนบทช่วยเหลือกันรู้จักกัน ไม่ค่อยมีสิ่งที่เป็นมลพิษ

2.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ไม่เคยมีภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงจึงไม่กลัวเรื่องภัยธรรมชาติทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง

2.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน ผู้สูงอายุไม่กังวลเรื่องความปลอดภัยส่วนตัว แต่ห่วงเรื่องการจราจรของวัยรุ่นที่ชอบใช้รถมอเตอร์ไซด์ซึ่ง ด้วยกลัวว่าจะเกิดอันตรายได้ บางครั้งผู้สูงอายุเดินไปตามถนนหรือขณะใช้รถก็อาจจะได้รับอันตราย

2.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่กังวลเรื่องเศรษฐกิจ บางคนมีลูกหลานส่งเสีย บางคนต้องการให้มีการฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้พอมีรายได้บ้าง

2.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุทุกคนไปใช้สิทธิทางการเมืองโดยอิสระและไปทุกครั้ง ไม่มีใครบังคับได้ เพราะรู้ว่าเมื่ออยู่ในคูหาก็มีสิทธิที่จะเลือกใครก็ได้ กลุ่มข้าราชการบำนาญบอกว่าเงินยังมีผลต่อการเลือกตั้งตั้งแต่ระดับองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นไปตามคำพูดที่ว่า “เงินมากเป็น” ควรแก้ไขด้วยการสร้างจิตสำนึกให้กับคน สร้างความมีวินัยในตนเอง ให้รู้บทบาทหน้าที่ มีคุณธรรมและจริยธรรม

2.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการมีชีวิตพึ่งพากับธรรมชาติมีผลต่อความรู้สึกปลอดภัย และอยากให้สังคมมีแต่ความสามัคคี มีอุดมการณ์เดียวกัน มีคุณธรรมจริยธรรม เอื้ออาทรต่อกัน

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสระแก้ว พบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสระแก้ว มีความกังวลเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารคือเรื่องสารพิษที่ปนเปื้อนในผัก และความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ในประเด็นของการเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง กลุ่มผู้สูงอายุทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกังวลใจเรื่องวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดซึ่งอาจก่ออาชญากรรม และสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และกลัวเรื่องการจลาจลโดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซค์ซิ่ง กลุ่มข้าราชการบำนาญไม่กังวลกับเศรษฐกิจมากนัก แต่สนับสนุนการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้ผู้สูงอายุ เพราะต้องการมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ด้านการศึกษานั้น ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มรู้สึกว่าวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สามารถเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลและความรู้กับผู้สูงอายุได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมจะพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสระแก้ว ทั้งกลุ่มในเมืองและนอกเมือง มีความรู้สึกปลอดภัยในสังคมไม่แตกต่างกัน

3. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว จัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2549 ณ ชมรมผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน อายุระหว่าง 45 -55 ปี มีอาชีพ แม่บ้าน ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วได้ดังนี้

3.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่รู้สึกว่าอาหารในปัจจุบันไม่มีความปลอดภัย เช่น ผักมีสารเคมีตกค้าง มีการใช้สารเร่งผลผลิต เวลาไปซื้อผักมาปรุงอาหารต้องเลือกแม่ค้าที่เชื่อใจได้ และต้องล้างผักให้มาก ควรมีหน่วยงานให้ความรู้แก่ประชาชนว่าจะต้องดูแลความปลอดภัยของตนจากการบริโภคอาหารอย่างไร

3.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านบางคนสามารถใช้สิทธิของสามียกค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการได้ แต่บางคนใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ผู้ที่ใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ให้บริการไม่เท่าเทียมกับผู้ที่ยจ่ายเงินในการรักษาพยาบาล บางทีมีการให้บริการสุขภาพในชุมชนตามแต่ใครจะขอไป โดยหัวหน้าชุมชนจะเป็นผู้ขอเข้ามาบริการในชุมชนของตนเอง บางทีชาวบ้านขอไปเจ้าหน้าที่ก็โยนกันไปมา ยิ่งถ้าเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบนอกยิ่งลำบาก

3.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน แต่มีคนหนึ่งได้รับความเดือดร้อน ประสบปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยน้ำท่วมขังเนื่องจากทางทำถนนหน้าบ้านสูงขึ้น ทำให้บ้านน้ำท่วมตลอดเวลา ไม่มีเงินปรับปรุง คับแค้นใจมากทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการ

แก้ไขปัญหาหนี้ในวงเงินหลักหมื่นบาทแต่เป็นเรื่องลำบากและเกินกำลังที่จะหามาได้ เขารู้สึกว่า ราชการที่มาทำถนนจึงทำให้บ้านเขาเกิดสภาพเช่นนั้น บางคนได้รับความลำบากจากท่อระบายน้ำที่มีขนาดเล็ก ทำให้น้ำไหลเข้าที่อยู่อาศัย

3.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านไม่กังวลเรื่องการศึกษาทั้งของตนเองและของลูกหลาน เนื่องจากอาศัยอยู่ในตัวเมือง มีโรงเรียน มีความสะดวก แต่ในส่วนของตนเองนั้น ต้องการให้รัฐจัดการอบรมความรู้เพิ่มเติมเพื่อเอาไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต เช่น แนะนำวิธีสร้างรายได้เล็กๆน้อยๆให้เหมาะกับสถานการณ์ หรือให้ความรู้ด้านกฎหมายเล็กๆน้อยๆ

3.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีความกังวลเรื่องครอบครัว แต่ละชุมชนจะมีการดูแลกันเอง แต่มีความกังวลเรื่องลูกบ้าง เพราะปัจจุบันสังคมไม่ค่อยปลอดภัย สังคมเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ยังมีลักษณะต่างคนต่างอยู่

3.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีความกังวลเรื่องน้ำท่วม น้ำขัง ในเมือง ทำให้สภาพแวดล้อมไม่ดี

3.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่สูง สตรี/แม่บ้านไม่กลัวน้ำท่วมใหญ่ แต่กลัวภัยแล้ง เพราะจะส่งผลกระทบต่อพืชไร่และเศรษฐกิจ

3.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน สตรี/แม่บ้านมีความกลัววัยรุ่นที่เมายาจะทำร้าย เนื่องจากมีเด็กติดยาเสพติดมาก มีการแสดงออกที่ก้าวร้าว ถ้ามีการรวมตัวกันมักจะทะเลาะวิวาท ความปลอดภัยในชุมชนขึ้นอยู่กับหัวหน้าชุมชนด้วย บางครั้งมีพวกนักเรียนวัยรุ่นก่อความวุ่นวายในชุมชน ที่ต้องจัดการแต่บางครั้งหัวหน้าชุมชนจะดูแลเฉพาะผู้ที่มีความใกล้ชิดกับตน การเดินทางออกนอกบ้านตอนกลางวันรู้สึกปลอดภัยดี แต่ตอนกลางคืนรู้สึกกลัววัยรุ่น

3.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม สตรี/แม่บ้านกลัวปัญหาเสพติด ตำรวจเคยปราบปรามจริงจังเมื่อ พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร สั่งการเอาจริงเอาจัง เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่ติดตามยาเสพติดก็กลับมาอีก

3.10 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความกังวลกับปัญหาเศรษฐกิจ เพราะเป็นเรื่องสำคัญมาก รัฐบาลแก้ปัญหาไม่ถึงประชาชน น้ำมันแพง ของจึงแพงขึ้นมาก อยากให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยควบคุมราคา ผู้ที่มีบุตรจะมีความกังวลว่าหาเงินไม่พอกินพอใช้กลัวลูกเรียนไม่จบ เพราะสามีมีรายได้น้อยเหมือนกัน บางคนต้องการสถานที่ค้าขาย ที่ดินทำกิน บางคนต้องการทุนในการค้าขาย เป็นจำนวนเงินประมาณ 5,000 – 30,000 บาท แต่ไม่รู้ว่าจะไปหาที่ไหน ธนาคารออมสินให้กู้โดยให้ผู้กู้จับกลุ่มกัน 3 คน เพื่อมัดกันค้ำประกัน แต่ก็ไม่หาผู้ร่วมกลุ่มไม่ได้ เพราะไม่มีใครอยากค้ำประกัน

3.11 ความปลอดภัยด้านการเมือง สตรี/แม่บ้านมีโอกาสได้ใช้สิทธิทางการเมืองตลอดเวลา การเลือกตั้งแต่ละครั้งอาจมีการเสนอให้ผลประโยชน์ แต่จะไม่ทำตาม

3.12 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้สึกกังวลว่าสังคมยังไม่ยอมรับความสามารถของผู้หญิง และคิดว่ากฎหมายอ่อนไปไม่สามารถบังคับได้อย่างเป็นธรรม

3.13 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่กังวลกับสภาพสังคมที่สับสนวุ่นวายมากขึ้น เพราะจะมีผลกับเศรษฐกิจ และนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยของครอบครัวและสังคม

3.14 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านมีความกังวลว่าลูกจะไปรับสิ่งที่ไม่ดีจากสื่อ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ที่ได้ยินมาว่าชักนำเด็กไปในทางที่ไม่ดี เมื่อพ่อแม่ต้องทำมาหากิน ลูกอาจไปติดสื่อเหล่านี้ได้

4. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดสระแก้วจัดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภออรัญประเทศ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรมแม่บ้านของอำเภออรัญประเทศ ครั้งที่สองจัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภอเขาฉกรรจ์ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ที่มีความหลากหลายด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของสตรี/แม่บ้าน นอกเมืองจังหวัดสระแก้วได้ดังนี้

4.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ไม่กลัวเรื่องสารพิษในผัก เพราะใช้พืชผักที่ปลูกเองหรือหาจากในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ หากจะต้องซื้อก็จะเลือกผักที่แน่ใจว่าไม่มีสารพิษ คือผักที่มีร่องรอยของหนอนกัดกิน บางส่วนบอกว่าถ้าจำเป็นก็ต้องซื้ออาหารถุงก็ต้องซื้อเพราะไม่มีทางเลือก แต่กลุ่มที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจจะเลือกและพยายามซื้ออาหารที่แน่ใจว่าสะอาดหรือรู้จักกัน

4.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยกังวลใจเรื่องสุขภาพอนามัย เพราะไปตรวจสุขภาพสม่ำเสมอ ผู้ที่อยู่ในอำเภออรัญประเทศไม่นิยมไปโรงพยาบาล แต่จะไปคลินิกเพราะสามารถรับผิชอบค่าใช้จ่ายได้ต่ำกว่าความสะดวกสบาย ผู้ที่อยู่ในอำเภอเขาฉกรรจ์ใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท อาจจะต้องรอคิวบ้าง แต่ก็ได้รับการด้านสาธารณสุขตามสมควร ที่เขาฉกรรจ์แพทย์ตรวจตามคิวเป็นส่วนใหญ่ เรื่องสุขภาพจึงไม่น่ากลัว

4.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่รู้สึกปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เพราะมีคนรู้จักกันช่วยดูแลกัน แต่มีความกังวลใจพวกวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด หลายคนบอกว่า

หากอยู่คนเดียวก็มีความหวาดกลัวว่าจะมีพวกคดียาเสพติดมาทำร้าย แต่สภาพชุมชนที่อาศัยในปัจจุบันยังมีความปลอดภัยน้อยอยู่

4.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านในอำเภอรัฐประเทศและอำเภอเขาฉกรรจ์ส่วนใหญ่มีครอบครัวที่อบอุ่น แม่บ้านคนหนึ่งมีอายุไม่มากนักและยังไม่มีลูกแสดงความรักไม่แน่ใจเพราะกลัวสามีทิ้ง แต่ไม่กังวลมากนัก

4.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สตรี/แม่บ้านในอำเภอเขาฉกรรจ์กังวลเรื่องน้ำเสียจากโรงงานทำขนมจีน ร้านอาหารเปิดเพลงเสียงดังเวลากลางคืน ผุ่นละอองและกลิ่นจากเล้าหมู เคยเสนอให้ย้ายออกไปอยู่ห่างจากชุมชน แต่ไม่มีการทำตาม เคยแจ้งไปจังหวัดแต่ก็ไม่มีผล ควรมีผู้รับผิดชอบมาตรวจบ่อยๆ

4.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สตรี/แม่บ้านบางคนกลัวภัยจากพายุเพราะเคยมีลมแรงมากทำให้บ้านพังไปบางส่วน กลัวภัยแล้งทำให้ทำนาปลูกพืชไม่ได้

4.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน สตรี/แม่บ้านไม่กลัวการถูกข่มขืนเพราะไม่เคยมีเหตุการณ์เกิดขึ้น แต่ได้สอนเตือนลูกหลานให้ระวังเวลาเดินทาง

4.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านในอำเภอรัฐประเทศส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอ แต่กลุ่มที่เขาฉกรรจ์ยังรู้สึกรายได้ไม่ค่อยเพียงพอ รายรับไม่พอกับรายจ่าย ต้องการให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หากมีการฝึกอาชีพหรือหางานที่แม่บ้านทำได้ก็ยินดีเข้าร่วม เคยมีผู้เสนองานในบริษัทขนาดใหญ่เป็นงานฝีมือทำตุ๊กตา แต่ต้องมีตัวแทนไปอบรมมาก่อนสองคนเพื่อจะได้ทำงานได้ถูกต้องและต้องมีผู้กำกับด้วย สุดท้ายติดขัดเรื่องผู้เข้าอบรมและการที่ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษบ้างเล็กน้อย โครงการนี้เลยหยุดไป ต้องการให้การศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ช่วยประสานให้

4.9 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่สามารถไปใช้สิทธิทางการเมืองอย่างอิสระแม้ว่าจะมีการซื้อเสียงในพื้นที่บ้าง สตรี/แม่บ้านได้รับรู้เรื่องสิทธิทางการเมืองและกฎหมายบ้างแต่ไม่รู้ทั้งหมด ส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิของสตรีมากนัก เรื่องที่สนใจคือเรื่องรายได้ไม่พอกับรายจ่าย

4.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือกันดี บางคนเป็นญาติกันหรือมีความคุ้นเคยกัน ฝากบ้านกันได้ คนในชนบทยังเอื้ออาทรกันอยู่

4.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านมีความกังวลว่าสื่อบางอย่างอาจจะเป็นอันตรายต่อลูกหลาน เช่น เด็กอาจจะกระโดดจากที่สูงตามตัวอย่างในโทรทัศน์ ถ้าสื่อมีสิ่งดี ๆ ก็จะช่วยสร้างสังคมให้ดีได้

5.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยเรียน ทุกคนรู้ว่าการได้รับการศึกษาช่วยให้ดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย เพราะทำให้ฉลาดขึ้นและรู้วิธีที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยากมีความรู้เรื่องกฎหมาย เช่น กฎจราจร กฎหมายเกี่ยวกับการ ลักทรัพย์ การวิ่งราวทรัพย์ เพื่อเอาไว้ป้องกันอันตรายให้ตนเอง

5.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว เด็กและเยาวชนส่วนมากมีครอบครัวที่อบอุ่น รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับพ่อแม่พี่น้อง แต่มีเด็กหญิงคนหนึ่งต้องอยู่บ้านคนเดียวบ่อย ๆ เพราะพ่อแม่ออกไปทำงาน และกลับบ้านดึก เด็กจะรู้สึกไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะเมื่อเพื่อนบ้านมาเหล้า

5.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม การที่มีบ้านอยู่ในตัวเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนบางคนกังวลกับปัญหามลพิษทางอากาศ เนื่องจากมีรถมาก ก่อให้เกิดควันพิษและอากาศเสีย

5.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนกลัวอุทกภัย ไฟป่า ไข้หวัดนก เนื่องจากเคยเห็นว่าคนอื่นประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาก่อน

5.8 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง เด็กและเยาวชนบางคนกลัวอุบัติเหตุ โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะกลัวภัยจากการขับจักรยานยนต์ของวัยรุ่น เด็กและเยาวชนทราบว่าการสวมหมวกกันน็อกเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับตนเอง

5.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าสังคมไม่ปลอดภัย เนื่องจากปัญหายาเสพติด เด็กผู้หญิงกลัวการถูกทำร้ายข่มขืน การข่มขืนและการชิงทรัพย์

5.10 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนผู้หญิง 2 คน เรียนระดับชั้นมัธยม และเป็นผู้แทนในสภาเยาวชน อยากให้ผู้ใหญ่เคารพสิทธิของเด็กให้มากขึ้น ไม่ต้องการให้พ่อแม่บังคับ เช่น เรื่องทำงานบ้าน และเรื่องการมีแฟน เวลาถูกไปทำกิจกรรมก็ต้องการให้พ่อแม่ไว้วางใจว่าเราไปร่วมทำกิจกรรมจริง ๆ ผู้ใหญ่ควรยอมรับความคิดของเด็กบ้าง เพราะบางทีเด็กก็คิดดีกว่าผู้ใหญ่

5.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนรู้ว่าสังคมเปลี่ยนไป คนส่วนมากนึกถึงผลประโยชน์ตนเองมากกว่าคุณธรรม ทำให้สังคมไม่ปลอดภัย เด็กและเยาวชนต้องการเห็นคนในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จริงใจซึ่งกันและกัน ไม่โลภมาก มีความสามัคคี เพื่อจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้น เด็กและเยาวชนควรมีกิจกรรมเข้าวัด ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิบ้าง เพื่อ ขัดเกลาจิตใจและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

5.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนรู้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก อาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ดีได้

6. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดสระแก้วจัดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภออรัญประเทศ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9

คนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนและเยาวชนอำเภออุไรประเทศ ครั้งที่สองจัดเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภอเขาคกรรจ์ มีผู้เข้าร่วม สนทนากลุ่มจำนวน 6 คนผู้ที่เข้าร่วมเป็นนักเรียนประถมศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษา และเยาวชนอีก 2 คน จำนวนรวมสองครั้ง 15 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของกลุ่มเด็ก และเยาวชนนอกเมือง ได้ดังนี้

6.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่กลัวเรื่องสารพิษเพราะ ผู้ปกครองทำอาหารมาให้กิน เด็กและเยาวชนรู้ว่าขนมกรุบกรอบมีผงชูรสแต่อร่อยดีก็กิน เรื่อง สารพิษจากผักหากเลือกซื้อจะซื้อที่ไม่สวยมีรอยหนอนกัดกินเพราะจะมีสารพิษน้อย

6.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนไปหาหมอมีความสะดวก เพราะใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่ต้องคอยคิว

6.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่บอกว่าที่อยู่อาศัย ปลอดภัยดี รู้จักกันช่วยเหลือกัน ส่วนใหญ่เป็นญาติกัน ชุมชนน่าอยู่

6.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่กับพ่อแม่ไม่มี ปัญหาครอบครัวอบอุ่น เยาวชนที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนพ่อแม่ก็ส่งเสริมให้เรียน

6.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมแล้วสภาพชุมชนดีไม่มีสิ่งที่รบกวน แต่เด็กและเยาวชนกลัวเรื่องกลุ่มมอเตอร์ไซค์ที่ขับร่น่ากลัวและส่งเสียงดัง ในชุมชนไม่มีน้ำเสีย หรือมลพิษทางอากาศ

6.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนไม่กลัวเพราะไม่เคยมีภัย ธรรมชาติร้ายแรงจึงไม่รู้สึกลัว

6.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เด็กและเยาวชนกลัวรุ่นพี่ที่ โรงเรียนร้างแะ แต่ปัจจุบันไม่เป็นไรแล้วต่างคนต่างอยู่ โดยทั่ว ๆ ไปไม่น่ากลัว เรื่องการขี้น มอเตอร์ไซค์อันตรายเหมือนกันแต่ปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุกับตัวเอง

6.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ เด็กและเยาวชนกลัวว่าพ่อแม่ทำงานไม่ได้ ไม่มี เงินให้ไปโรงเรียนได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 – 30 บาท สำหรับเยาวชนที่ทำงานเองบอกว่าเงินหา ยากกลัวไม่พอใช้

6.9 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนรู้เรื่องสิทธิบ้าง นิดหน่อย ต้องการเรียนหนังสือเมื่อบอกแม่ว่าอยากเรียนก็ได้เรียน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ ให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้สิทธิของตน

6.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนได้ไปทำบุญในวัน เข้าพรรษา เด็กและเยาวชนคิดว่าถ้าคนจิตใจดีสังคมก็จะดี เด็ก ๆ ต้องทำตัวให้ดีเชื่อฟังพ่อแม่สังคมก็ จะดี

6.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนรู้ว่าอินเทอร์เน็ตมีทั้งดี

และไม่ดี ที่คือใช้ค้นหาข้อมูลตามที่ครูที่โรงเรียนสอนมา ที่ไม่ดีคือพวกภาพโป๊ ส่วนคลิปวิดีโอ เป็นเรื่อง ไม่ดี เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ถ้าคิดไปทำตามก็เป็นเรื่องเสียหาย

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จังหวัดสระแก้ว พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความเห็นตรงกันในเรื่องการไม่กลัวสารพิษในอาหาร ไม่กลัวเรื่องสุขภาพอนามัย แต่กลัวเรื่องการเดินทางโดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซด์ ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนมีสภาพดีปลอดภัย บางคนรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่ออยู่บ้านคนเดียวตอนกลางคืน เด็กและเยาวชนในเมืองมีความกังวลกับปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งต่างกับเด็กและเยาวชนนอกเมืองที่ไม่กังวลเรื่องมลพิษ เด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มต้องการเรียนหนังสือและต้องการรับรู้ในสิทธิของตน ส่วนกรณีภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนในเมืองกลัวเรื่องอุทกภัย ฟ้าผ่า แต่เด็กและเยาวชนนอกเมืองกลับเห็นว่าเรื่องอุทกภัย ฟ้าผ่าไม่น่ากลัว อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มมีความเห็นเรื่องสื่อและเทคโนโลยีว่าขึ้นอยู่กับการใช้ เช่น อินเทอร์เน็ตหากใช้ดีก็เป็นเรื่องดี และสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก

7. การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว จัดขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ณ ชมรมคนพิการทางสายตา จังหวัดสระแก้ว มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 3 คน ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2549 ณ บ้านคนพิการ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 4 คน เป็นคนพิการทางสายตาชายหญิง 2 คน คนพิการจากอุบัติเหตุขาซ้ายขาด และคนพิการจากการถูกยิงโดนเส้นประสาทตั้งแต่ 9 ขวบเป็นผลให้ขาเสียทั้ง 2 ข้างต้องนั่งรถเข็นแต่มีลูกอายุเพิ่ง 3 เดือน รวมสองครั้งมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้ดังนี้

7.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการกลัวมีสารพิษในเนื้อหมู อาหารที่ต้องซื้อกิน บางทีเจอของค้างคาวของเกือบเสีย ตามองไม่เห็นคนก็เอามาขายให้ วิธีการแก้ไขโดยทำกินเองดีกว่า กินผักรอบบ้านปลอดภัย

7.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย คนพิการขาขาดบอกว่าปวดขาบ่อย ๆ ต้องให้ลูกช่วยนวด ไปหาหมอต้องคอยนานน่าจะทำให้สิทธิคนพิการพบแพทย์ได้ก่อนเวลาเพราะนั่งคอยไม่สะดวกเหมือนคนปกติ หมอพูดไม่ค่อยดีกับคนตาบอดบอกว่ามาจากบ้านได้แค่ไปรับยาที่ต้องไปได้ ค่าใช้จ่ายไม่ต้องเสียที่สำคัญคือต้องการความสะดวก

7.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการบางคนบอกว่าที่อยู่อาศัยยังไม่ดี บ้านยังไม่มีฝาค่อย ๆ สะสมสร้างแต่ไม่ค่อยปลอดภัย อยู่กระท่อมโล่ง ๆ ถ้าอยู่คนเดียวกลัวคนจะมาขโมยทั้ง ๆ ที่ ไม่มีของอะไร กลัวพวกคิดยาเสพติดเป็นคนน่ากลัวถ้ามาทำร้ายไม่มีทางสู้ได้ คนพิการคนอื่น ๆ ไม่กังวลเรื่องที่อยู่อาศัย

7.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการอยากมีการศึกษาจะได้ไม่ถูกหลอกรู้ทันคน ถ้ามีการศึกษามีเพื่อน มีความรู้มากขึ้น มีความมั่นใจมากขึ้น ต้องการให้มีที่ที่เรียนสำหรับคนพิการได้จริง ๆ

7.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว คนพิการที่มีลูกยังเล็กกลัวว่าจะเลี้ยงเขาได้ไม่ดี ไม่มีเงินส่งเสียให้เรียนได้สูง ๆ คุ้มครองไว้วางใจได้ คนพิการทุกคนเชื่อใจในคู่ของตนเองและเป็นห่วงซึ่งกันและกัน

7.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม คนพิการทางสายตากลัวไฟไหม้ กลัวหนีไม่ทัน สภาพที่ทำงานปัจจุบันต้องทานข้าวหน้าห้องน้ำมีกลิ่นห้องน้ำเวลาทานข้าว

7.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการบางคนกลัวภัยแล้ง กลัวไม่มีน้ำทำนา อย่างอื่นไม่กลัว คนพิการคนอื่น ๆ ไม่กลัวในเรื่องภัยธรรมชาติ

7.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการทางสายตาบอกว่ากลัวเดินตกท่อเคยตกมาหลายครั้ง ส่วนคนพิการทางขาบอกว่า เวลากลับจากนาเคยโดนดักทำร้าย ข้างทางเอาเงินไปด้วย คนพิการกลัวการเดินทางโดยรถสาธารณะเพราะ คนขับรถที่ไม่ดีขับรถหวาดเสียวน่ากลัว

7.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ คนพิการแต่ละคนมีรายได้พอเลี้ยงตัวได้แต่ไม่ค่อยมั่นคงไม่แน่นอน ทุกคนมีความพยายามเรื่องการหารายได้เพราะมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ บางคนเลี้ยงแม่ บางคนต้องเลี้ยงลูก หากมีการสงเคราะห์คนพิการควรทำให้ทั่วถึง

7.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย คนพิการเคยรับทราบสิทธิที่ทางราชการประกาศแต่ไม่เคยได้รับอะไรเลย เคยร้องขอไปในสิ่งที่รู้ว่าเป็นสิทธิแต่ไม่ได้รับการสนองกลับมา องค์การบริหารส่วนตำบลมักจะบอกว่างบประมาณไม่มีมาและตามให้แล้วแต่งบประมาณไม่มี ควรมีการแจ้งสิทธิผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ การใช้อหุกระจายข่าวของหมู่บ้านเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับรู้ด้วย

7.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการคิดว่าหากสังคมดี คนดี ห่วงใยกันสังคมจะปลอดภัย ต้องการให้มีการทำให้คนในสังคมรู้สึกว่าจะช่วยเหลือกัน

7.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการรู้ว่าการใช้สื่อและเทคโนโลยี ถ้าใช้เพื่อการให้ข่าวสารข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ คนพิการกลุ่มนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต

8. การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง จังหวัดสระแก้ว

การสนทนากลุ่มสำหรับคนพิการนอกเมืองจัดขึ้น 2 ครั้ง คือครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ณ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตาพระยา เป็นคนพิการทางร่างกาย จำนวน 1 คน และครั้งที่ สอง เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2546 ณ บ้านของคนพิการทางขา บ้านโนนหมากมูน ตำบล

โนนหมากมุ่น ถึงอำเภอโคกสูง มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ชายและเป็น
โสดทุกคนมีความพิการทางขา และมีมือ ไม่มีคนพิการทางสายตา ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุป
ความรู้สึกลดภัยของคนพิการนอกเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้ดังนี้

8.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการส่วนใหญ่ไม่กลัวสารพิษจากพืชผัก เพราะ
กินผักที่ปลูกเอง ครอบครัวทำให้กิน อยู่กับพ่อแม่ กังวลว่าหากไม่มีพ่อแม่คงลำบาก

8.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย คนพิการกังวลเรื่องการเดินทางไปหาหมอ
ต้องลำบากตั้งแต่การเดินทางไป การขึ้นรถลงรถลำบาก การบริการตอนนี้อดีขึ้นเมื่อมีการให้ประเมิน
การทำงานของเจ้าหน้าที่ อยากให้คนพิการได้เข้าพบแพทย์ก่อนในบางกรณี เพราะการยื่นคอย
ลำบาก

8.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการอยู่ร่วมกับพ่อแม่ ในชุมชน เป็นเครือ
ญาติช่วยเหลือกัน ไม่มีสิ่งที่จะต้องกังวลในชุมชน เพื่อนบ้านก็ช่วยเหลือกัน โจรขโมยไม่ค่อยมีพวก
ที่มาขโมยของไม่ใช่พวกเขมรเป็นคนไทย หากเป็นคนต่างชาตินักขโมยเพราะถูกบีบบังคับหรือถูก
กระทำมาก่อนจึงมาทำแก้แค้น(กิ่งอ.โคกสูงติดชายแดนเขมร)

8.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการรู้สึว่าการศึกษาในปัจจุบันเสมอภาค
แล้วใครอยากเรียนต้องได้เรียนแต่ในสภาพข้อเท็จจริงแต่ละโรงเรียนยังไม่พร้อมสำหรับรับคน
พิการเข้าเรียน คนพิการต้องช่วยตัวเองเป็นอย่างมากในเรื่องค่าใช้จ่าย สื่อการเรียน การสมัครเข้า
เรียน หากคนพิการมีการศึกษาจะช่วยให้ชีวิตปลอดภัย

8.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว คนพิการหลายคนต้องการมีคู่ครองบอกว่าสำคัญ
เพราะต่อไปหากไม่มีพ่อแม่ก็ไม่มีที่พึ่งหากมีคู่ที่ดีจะได้ฝากชีวิตได้ แต่คนพิการหาคู่ลำบากมาก

8.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมตามสภาพชนบทไม่มีผลต่อความ
กังวลใจ ไม่มีภาวะมลพิษ แต่จากการสัมภาษณ์คนพิการที่อำเภอตาพระยาบอกว่าสิ่งสำคัญคือกับ
ระเบิดในที่ดินของตนเองกว่าแปดสิบไร่ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันไม่กล้าเข้าไปทำกินในที่ดินของตน
ทั้งที่ต้องเสียภาษีอยู่

8.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการบางคนกลัวภัยแล้งเพียงอย่างเดียว
กลัวทำนาไม่ได้จะทำให้ครอบครัวลำบากเพราะครอบครัวต้องอาศัยน้ำในการปลูกพืช

8.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการเดินทางลำบาก
บางครั้งพบกับคนที่ไม่ดีรังแก เอาเปรียบคิดค่าโดยสารแพง และคิดค่าระวางรถเข็นคนพิการแล้ว
ยังจะคิดค่ากรรเชียงลงจากรถโดยสารด้วย การเดินทางกลัวภัยจากการจราจรด้วย

8.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ คนพิการบางคนไม่มีอาชีพเพราะไม่มีทุนเคยทำ
เรื่องขอกู้ยืมแต่ไม่ได้ ที่มีอาชีพเป็นช่างซ่อมเครื่องไฟฟ้ารายได้ไม่แน่นอน บางคนขายอาหารรถเร่
ไปตามหมู่บ้าน บางคนพึ่งพาพ่อแม่ในเรื่องค่าใช้จ่าย

8.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย คนพิการทุกคนรู้สิทธิของตน ใช้สิทธิของตนอย่างอิสระ ในเรื่องกฎหมายที่ให้สิทธิยังไม่ได้รับตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนที่ ราชการจัดให้จะได้เฉพาะญาติและคนรู้จักกับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนมาก ระเบียบ ราชการที่ต้องให้ไปแสดงตัวเพื่อขอรับการช่วยเหลือ คนพิการจริง ๆ ไปมาลำบากการให้ไปรายงาน ตัวทุกครั้งไม่มีใครไป

8.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ถ้าทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรมจะเป็น สิ่งที่ดีมีคนพิการก็จะสะดวก ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

8.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการอยากให้แจ้งสิทธิของคนพิการ พิจารณาผ่านผู้นำชุมชนจะได้ถึงคนพิการ สื่อช่วยให้คนพิการรู้เรื่องข่าวสารความรู้ เช่น สื่อ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มคนพิการ จังหวัดสระแก้ว พบว่า คนพิการทั้งสองกลุ่มมี ความเห็นตรงกันในเรื่องสุขภาพเมื่อไปพบแพทย์ต้องการให้คนพิการได้รับบริการก่อน เพราะขึ้น คอยลำบาก การเดินทางไม่สะดวกและถูกเอาเปรียบในเรื่องการคิดค่าโดยสารแพงกว่าปกติ คน พิจารณาในเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยเรื่องสารพิษในเนื้อหมูแต่คนพิการนอกเมืองไม่กังวลสารพิษทั้งใน เนื้อสัตว์และพืชผัก ในเรื่องอาหารคนพิการทางสายตาในเมืองถูกหลอกโดยแม่ค้าขายอาหารที่บูด หรือใกล้บูดให้เพราะมองไม่เห็น คนพิการนอกเมืองกังวลในเรื่องคุ้มครองที่จะได้พึงพาอาศัยยามแก่ เฒ่าแต่คนพิการในเมืองไม่กล่าวถึงเรื่องนี้ การรับรู้ถึงสิทธิมีการรับรู้บางส่วนแต่กลับไม่ได้รับสิทธิ ที่ควรได้จากหน่วยงานของรัฐเมื่อไปร้องขอกลับบอกว่ายังไม่ถึงประมาณมา คนพิการอยากให้ใช้ สื่อประชาสัมพันธ์ทั้งทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หากเป็นคนพิการนอกเมืองอยากให้แจ้ง ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนก็จะทำให้องค์การบริหารส่วนตนเองได้รับรู้เรื่องสิทธิ ของคนพิการด้วย และให้มีการประกาศทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านจะถึงคนพิการได้ การให้ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่มีระเบียบต้องให้คนพิการไปแสดงตัวหรือไปลงชื่อด้วย ตนเองทำให้คนพิการลำบากและไม่ไปใช้สิทธินั้น ๆ ต้องการให้ทุกคนในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรมคนพิการคงสบายขึ้น ในเรื่องภัยธรรมชาติกลุ่มคนพิการที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกลัว ภัยแล้ง

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้สิทธิปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสระแก้ว

กลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสระแก้ว

ผู้สูงอายุในจังหวัดสระแก้วมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารคือเรื่องสารพิษที่ ปนเปื้อนในผัก และความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ในประเด็นของการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง กลุ่มผู้สูงอายุทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกังวลใจเรื่องวัยรุ่นที่ติด

ยาเสพติดซึ่งอาจก่ออาชญากรรมและสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และกลัวเรื่องการจลาจล โดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซค์ซึ่ง กลุ่มข้าราชการบำนาญไม่กังวลกับเศรษฐกิจมากนัก แต่สนับสนุนการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้ผู้สูงอายุ เพราะต้องการมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ด้านการศึกษานั้น ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มรู้สึกว่าการที่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สามารถเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลและความรู้กับผู้สูงอายุได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมจะพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสระแก้ว ทั้งกลุ่มในเมืองและนอกเมือง มีความรู้สึกลดลงทั้งในสังคมไม่แตกต่างกัน

กลุ่มสตรี/แม่บ้านจังหวัดสระแก้ว

สตรี/แม่บ้าน ทั้งในเมืองและนอกเมืองจังหวัดสระแก้วมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านอาหารเป็นส่วนใหญ่ โดยกลุ่มที่อยู่ในเมืองจะกังวลใจมากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเมืองซึ่งสามารถปลูกผักกินเองได้หรือสามารถเลือกซื้อจากแหล่งที่แน่ใจว่าไม่มีสารพิษ ส่วนความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยนั้น บางส่วนพอใจในการใช้บริการบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่บางส่วนไม่พอใจการให้บริการที่ไม่เท่าเทียมกัน สตรี/แม่บ้านในอำเภออรัญประเทศส่วนใหญ่เลือกที่จะไปใช้บริการคลินิกเอกชนที่มีให้บริการในพื้นที่และได้รับความสะดวกมากกว่า สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่รู้สึกปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย แต่มีความหวาดกลัวเรื่องวัยรุ่นติดยาเสพติดซึ่งอาจจะมาทำอันตรายได้ สตรี/แม่บ้านแทบทุกคนมีความกังวลใจด้านเศรษฐกิจ และต้องการมีรายได้เสริม สตรี/แม่บ้านทั้งสองกลุ่มรู้สึกว่าครอบครัวมีความอบอุ่นดี แต่กังวลว่าสื่อในปัจจุบันจะมีอันตรายต่อลูกหลาน สตรี/แม่บ้านในเมืองรู้สึกว่าการที่สังคมยังไม่ยอมรับสตรีและการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดีพอ แต่กลุ่มนอกเมืองเห็นว่าสิทธิของสตรีไม่มีความสำคัญเท่ากับปัญหาปากท้อง อย่างไรก็ตามสังคมนอกเมืองในจังหวัดสระแก้วยังมีความเอื้ออาทร ดูแลซึ่งกันและกัน

กลุ่มเด็กและเยาวชนจังหวัดสระแก้ว

เด็กและเยาวชนในจังหวัดสระแก้ว ทั้งที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองและนอกเมืองไม่มีความกลัวด้านสุขภาพอนามัยและด้านอาหาร แม้จะรู้ว่าอาหารบางประเภทมีสารเคมีหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพก็ตาม เด็กที่อยู่ในเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัยเพราะสภาพชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ส่วนด้านครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยดี

เด็กและเยาวชนในเมืองมีความกังวลกับปัญหาสถานะแวดล้อมอันได้แก่ควันพิษและอากาศเสีย มีความกลัวภัยธรรมชาติเนื่องจากเคยเห็นว่ามีผู้อื่นประสบเหตุมาก่อน กลัวอุบัติเหตุจากการขับจักรยานยนต์ของวัยรุ่น กลัวปัญหายาเสพติดและการข่มขืน ซึ่งความกลัวเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว เด็กและเยาวชนนอกเมืองไม่ได้กลัวถึงมากนัก แต่กลับแสดงความรู้สึกกังวลด้านเศรษฐกิจเพราะกลัวว่าพ่อแม่จะทำงานหาเงินไม่ได้ เด็กทั้งสองกลุ่มรู้ว่าสังคมปัจจุบันมีความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรมน้อยลง และตระหนักถึงภัยจากสื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อสังคม

กลุ่มคนพิการจังหวัดสระแก้ว

กลุ่มคนพิการจังหวัดสระแก้วที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านอาหารเนื่องจากกลัวสารพิษในอาหาร และคนที่พิการทางสายตาที่ต้องซื้ออาหารกินเองบางครั้งมีคนขายอาหารที่ไม่สะอาดให้ อย่างไรก็ตาม คนพิการทั้งในเมืองและนอกเมืองรู้สึกปลอดภัยกว่าถ้ากินผักที่ปลูกเองหรือปรุงอาหารเอง นอกจากนั้นคนพิการทั้งสองกลุ่มยังรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านสุขอนามัย เนื่องจากมีร่างกายไม่สมบูรณ์และไม่ได้รับความสะดวกเมื่อไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษา คนพิการในเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย แต่พวกที่อยู่นอกเมืองรู้สึกปลอดภัยเนื่องจากอยู่ในชุมชนเครือญาติ

คนพิการทั้งสองกลุ่มรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านการศึกษา เพราะยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ ทั้งสองกลุ่มไม่กลัวเรื่องภัยธรรมชาติเว้นแต่เรื่องภัยแล้งเพราะจะส่งผลถึงการทำนา คนพิการบางคนกลัวปัญหาเศรษฐกิจเพราะไม่มีเงินลงทุน แต่ทั้งสองกลุ่มยังมีปัญหาด้านสิทธิและกฎหมาย เนื่องจากไม่มีโอกาสได้รับรู้สิทธิของผู้พิการมากนัก แม้บางครั้งได้รู้ก็ไม่สามารถใช้บริการได้เพราะไม่มีเส้นสาย ผู้พิการทั้งสองกลุ่มต้องการความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรมในสังคมให้มากขึ้น และรู้สึกว่าสื่อมีประโยชน์ต่อผู้พิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งช่วยให้ผู้พิการได้รับรู้ข่าวสารและความรู้ต่างๆ ได้มากขึ้น

ส่วนที่ 4 : จังหวัดสงขลา

ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง มีพื้นที่ 7,765.323 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร ประชากรจังหวัดสงขลา รวม 1,249,402 คน เป็นชาย 615,043 คน หญิง 634,359 คน

จังหวัดสงขลา มีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน 3 รูปแบบ คือ

- การบริหารราชการส่วนกลาง
- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี 2547 มีการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับ คดีอุกฉกรรจ์ 356 คดี คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ 982 คดี คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ 2,377 คดี ในรอบปี 2547 มีการจับกุมคดียาเสพติด จำนวน 1,175 คดี ผู้ต้องหา 1,357 คน

ด้านการศึกษาของจังหวัดสงขลาทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ มีทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา มีสถาบันการศึกษาทั้งหมด 722 แห่ง นักเรียน

57,797 คน โดยมีอัตราส่วนของครูต่อนักเรียน คือ 1 : 27 มีโรงพยาบาล ระดับใหญ่ 3 โรง
โรงพยาบาลชุมชน 15 แห่ง สถานีอนามัย 168 แห่ง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
และมีโรงพยาบาลสังกัดอื่น ๆ อีก 5 แห่ง

สภาพชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้สภาพชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง เป็นสภาพ
สังคมเมืองเต็มรูปแบบเป็นสังคมเมืองที่ค่อนข้างต่างคนต่างอยู่ แต่เป็นชุมชนมีความเป็นกันเอง สงบ
เป็นเมืองท่องเที่ยว ผู้คนเป็นมิตรมีความแตกต่างทั้งอาชีพ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของบุคคลใน
สังคม สังคมเมืองคนจะรู้จักกันมีความสัมพันธ์กันต้องมีกิจกรรมร่วมกันจัดในรูปของ ชมรม กลุ่ม ที่
จะได้มาพบปะกัน ซึ่งจะเป็นเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจก็จะมีกลุ่ม
ของตน ขณะมาเก็บข้อมูล(13-15 ก.ค. 2549) อยู่ในช่วงของเหตุการณ์ความรุนแรงของ 3 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ในเมืองทั้งตัวจังหวัดสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ต้องมีการระวังภัยความรุนแรงนี้
ด้วย

สภาพชุมชนนอกเมืองจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาที่มีอำเภอที่เป็นชายแดนติดกับประเทศมาเลเซียด้วย อำเภอสิงหนครอยู่ใกล้
อำเภอเมืองประชาชนมีอาชีพประมง อาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ อำเภอควนเนียงเป็นอำเภอชนบท
อาชีพเกษตรกรรม อำเภอจะนะเป็นอำเภอที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงด้วย มีการวางระเบิดที่หน้าท่า
การอำเภอในช่วงก่อนไปเก็บข้อมูลเล็กน้อย มีพื้นที่ทำการเกษตรบ้าง ผู้คนเป็นมิตรแต่เชื่อมั่น
ตนเองสูง สังคมที่แตกต่างทางศาสนาไม่พบชัดเจน มีผู้นับศานามุสลิมกับพุทธศาสนาเกือบพอ ๆ
กัน เศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีอาชีพหลายอย่าง เกษตรกรรม ประมง ค้าขาย รับจ้าง สังคม
นอกเมืองจะอยู่กันแบบเครือญาติ ผู้คนรู้จักกันให้ความช่วยเหลือกันดี

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในจังหวัดสงขลา โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 13-15 กรกฎาคม
2549 จากอำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอจะนะและอำเภอควนเนียง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์
เรียงตามลำดับของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549
ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้ที่เข้าร่วมสนทนา
กลุ่ม จำนวน 9 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความพร้อมทาง
เศรษฐกิจ มีอาชีพค้าขาย 1 คน และเป็นชาวบ้านอีก 1 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุป
ความรู้สึกลดอคติของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

1.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กลัวเรื่องสารพิษในผักและสารพิษในเนื้อสัตว์ ผักที่แน่ใจว่าไม่มีสารพิษคือ สะตอ และพืชผักต้นสูงที่ไม่ฉีดสาร บางส่วนบอกว่าถ้าจำเป็นก็ต้องซื้อกิน คนที่มีความรู้ก็เลือกได้แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุที่เป็นชาวบ้านทั่วไปอาจจะต้องเสี่ยงเพราะคนเหล่านั้นไม่มีทางเลือก อาหารนั้นก็ซื้อไม่มีทางเลือก เรื่องอาหารปัจจุบันเสี่ยงมาก พยายามกินปลาเพราะดีสำหรับผู้สูงอายุ บางคนลูกหลานทำมาให้ก็ต้องกินเพื่อเอาใจ

1.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ข้าราชการบำนาญไม่กังวลใจเรื่องสุขภาพอนามัย มีชมรมออกกำลังกาย มีการตรวจสุขภาพประจำปี ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุอื่น ๆ บอกว่าใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ก็สะดวกอาจจะต้องรอคิวเตียงและการดูแลจากแพทย์รู้สึกแตกต่างกับพวกข้าราชการ ทั้งกลุ่มบอกว่าผู้สูงอายุกลัวเรื่องสุขภาพอยู่แล้วแต่ที่สำคัญคือมีการดูแลป้องกันดีพอหรือไม่เหมาะสมหรือไม่ คนที่มีโรคประจำตัวเช่น ความดัน เบาหวานยังต้องกลัวมากขึ้น

1.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ตอบว่าดีเพื่อนบ้านเป็นกันเอง แต่มีผู้สูงอายุท่านหนึ่งบอกว่าข้าราชการที่เกษียณแล้วยังคิดแบบผู้ที่มีอำนาจอยู่และกันตัวเองออกจากชุมชน พวกที่ติดยาเสพติดน่ากลัว พวกนี้ไม่ค่อยคิดอะไรอยากได้ก็ปล้นชิงเอา แต่หลายคนบอกว่าหากอยู่คนเดียวก็กลัวเหมือนกันกลัวว่าหากเป็นลมหรือเป็นอะไรขึ้นมาไม่มีใครเห็นไม่มีใครช่วยพาไปหาหมออาจจะตายอยู่ที่บ้านคนเดียว

1.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่แยกกับลูก ต้องการให้ลูกกลับจากกรุงเทพมหานครมาทำงานที่บ้านมาอยู่ด้วยกัน คู่ของตนพึ่งพากันยามแก่ได้ช่วยกัน

1.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม เป็นหมู่บ้านข้าราชการบำนาญไม่ค่อยมีมลพิษ คนแก่ทั่ว ๆ ไปก็คงไม่กลัวเรื่องมลพิษต่อตัวเอง แต่เกรงจะมีผลต่อลูกต่อหลาน

1.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ผู้สูงอายุพูดถึงสึนามิแต่ไม่ได้กลัวมากนัก เพราะไม่ได้อยู่ริมทะเล ส่วนใหญ่ไม่กลัวภัยธรรมชาติ

1.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่บอกว่าไม่กลัวตาย แต่กลัวความพิการ กลัวว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นอีกช่วยเหลือตนเองไม่ได้จะเป็นภาระกับคนอื่น ลูกหลานจะรังเกียจ เรื่องการคมนาคม การใช้รถใช้ถนนอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย หู ตาไม่ดี ไม่คล่องตัวหลบหลีกไม่ทัน

1.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ข้าราชการบำนาญไม่กังวลใจเรื่องรายได้ แต่กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ใช่ข้าราชการบำนาญยังต้องการรายได้ที่เป็นอยู่ยังรู้สึกว่าไม่ค่อยเพียงพอต้องคอยเงินจากลูกหลาน เงินสงเคราะห์ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ไม่เพียงพอ หากจะหาอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุมาฝึกให้ยินดีเข้าร่วมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและได้มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

1.9 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดบอกว่ารู้สิทธิของตนแต่กฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุก็ไม่รู้รายละเอียดเช่นกัน ต้องการรู้สิทธิทั้งหมด หน่วยงานที่รับผิดชอบควรประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ใช้รูปแบบและสื่อที่หลากหลายจะได้กระจายได้ทั่วถึง

1.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุบอกว่าเมื่อมีพอกินแล้ว ก็ต้องเอื้อต่อกัน เพื่อนบ้านมีการช่วยเหลือกันดี ทั้งในเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย การไปทำบุญ หากอยู่คนเดียวเพื่อนบ้านก็มาดูแลบ้าง

1.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี การใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญที่จะสร้างสังคมให้ปลอดภัย การออกข่าว การสร้างกระแสจะชักจูงสังคมได้ แต่บอกว่าหากเป็นชาวบ้านสูงอายุทั่วไปก็จะใช้สื่อเพื่อการรับรู้ข่าวสารเท่านั้น

2. การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสงขลา จัดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 11 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ แม่ค้า ทำสวนและแม่บ้าน การสนทนากลุ่มในห้องสมุดประจำอำเภอจะนะ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 11 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของผู้สูงอายุนอกเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้ดังนี้

2.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้สูงอายุกลัวเรื่องสารพิษ สารปนเปื้อนในอาหาร และให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าหากเป็นผู้สูงอายุทั่ว ๆ ไปก็ต้องอาศัยลูกหลานคงเลือกไม่ได้ต้องกินอาหารตามที่ได้รับจากลูกหลาน หากเลือกซื้อต้องมีการตรวจสอบก่อน เช่น การเลือกผักที่มีร่องรอยของหนอนกินคิดว่าไม่มีสารพิษ เป็นต้น ต้องซื้ออาหารกินทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอันตราย ไม่มีเจ้าหน้าที่ตรวจ

2.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย รู้สึกลัวเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุก็ต้องสนใจเรื่องการดูแลสุขภาพเป็นพิเศษเพราะมีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต เป็นต้น ดังนั้น รัฐน่าที่จะมอบให้หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบจัดหาสถานที่หรือกิจกรรมมอบให้ผู้สูงอายุทำตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดโรคทางกายหรือโรคทางจิตในผู้สูงอายุ

2.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนวัยรุ่นหนุ่ม/สาว ส่วนใหญ่มักจะออกไปทำมาหากินนอกบ้าน แล้วทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่ที่บ้านแต่เพียงลำพัง ว้าเหว่ หงอยเหงา ที่ทำให้เกิดอาการเรียกร้องความสนใจจากลูกหลาน ต่าง ๆ ผู้สูงอายุที่ขาดการเอาใจใส่ ไม่สนใจ ไม่ได้รับการดูแลเหลียวแลจากลูกหลานก็อาจเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุเจ็บป่วยทั้งทางจิต และทางกายได้

2.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา ผู้สูงอายุคิดว่าการจัดการศึกษาที่แยกจากกันของโรงเรียนปอเนาะทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจระหว่างศาสนา การปฏิรูปการศึกษาทำให้หน่วยงาน

ระดับอำเภอหายไปการติดต่อสื่อสารด้านการศึกษาห่างไกลมากขึ้น การมีน้ำใจนักกีฬาของคนในชุมชน ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถจะนำมาใช้ลดความรุนแรงของเหตุการณ์ไม่สงบให้น้อยลง

2.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุรู้สึกกลัวภัยของยาเสพติดที่มีอยู่ในอำเภอจะนะ เพราะวัยรุ่นที่มีปัญหามักจะพึ่งพาเสพติด มีผู้สูงอายุรายหนึ่งอยู่บ้านเพียงลำพังวันหนึ่งเกิดป่วยเป็นลมล้มลงนอนแน่นิ่งอยู่ภายในบ้าน แต่เพื่อนบ้านมาพบช่วยพยาบาลเยียวยาให้อันนี้นับได้ว่าเพื่อนบ้านดีก็ได้พึ่งพาอาศัย ขออย่าได้ตระหนี่ถี่เหนียว

2.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุกล่าวว่ามิโรงงานน้ำยาง และโรงงานอาหารปลาที่บ้านทุ่งใหญ่ ที่ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วทั้งอำเภอ

2.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ ไม่เคยมีภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงผู้สูงอายุจึงไม่กลัวเรื่องภัยธรรมชาติทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง

2.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน ผู้สูงอายุรู้สึกกลัวการก่อความไม่สงบในภาคใต้มากที่สุด มีการวางระเบิดในอำเภอจะนะ 3 จุดด้วยกันในวันเดียว ดังนี้ หน้าวัดโรจนาราม 1 จุด และห่างไปอีก 200 เมตร 1 จุด หน้าสถานีรถไฟอีก 1 จุดต่อมาน้ำที่ว่าการอำเภออีก 1 จุด

2.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านที่ประสบกับปัญหาสถานการณ์ปัจจุบันต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากความไม่แน่นอนของรายได้และสภาพสังคมปัจจุบัน ต้องเป็นหนี้ในระบบเพราะไม่สามารถกู้ยืมจากสถาบันการเงินในระบบได้ เงินยังชีพของผู้สูงอายุไม่มีจึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย อยากให้มีเงินยังชีพให้ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง

2.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย ผู้สูงอายุรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย เพราะหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดความสับสน ซ้ำซ้อน ที่มีผู้นำทางการเมืองใหม่ มีรูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการปกครองใหม่ ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่ เพราะขาดหน่วยงานที่จะมาประสานงานเชื่อม เช่น สอบต./ อบต. ที่ทำให้เกิดการถูกอุ้มฆ่า หรือภัยมืดของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนของฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเกิดเรื่องราวระหว่างรัฐกับประชาชน พอไปแจ้งความหรือร้องเรียน ก็ไม่เคยได้รับการชี้แจงแต่อย่างใด เพิกเฉย เหมือนว่าเขารู้อยู่แล้วว่าเป็นใคร หรือไม่ก็รู้เห็นเป็นใจจึงอยากให้รัฐมีระบบการทำงานที่ชาวบ้านสามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ การทำงานของรัฐไม่เป็นระบบ ไม่สม่ำเสมอต่อเนื่อง จึงทำให้มีปัญหาเกิดมากขึ้นทุกวัน ทำให้แยกแยะ ซ้ำซ้อนและรุนแรง เช่น การตรวจจับเมาไม่ขับ การไม่สวมหมวกนิรภัย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำบ้างไม่ทำบ้าง ทำให้ผู้ปฏิบัติตัวไม่ถูก

2.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม ผู้สูงอายุได้กล่าวถึงประเพณีที่บ้านทรายขาว ตำบลโคกโพธิ์ จะมีการทำบุญร่วมกันทุกปีระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมด้วยดีเสมอมาทุกคนจะนำอาหาร และขนมตามความเหมาะสมมาร่วมกันทำบุญอย่างอบอุ่น ความสามัคคีของ

ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ อยากจะให้ทางรัฐบาลได้จัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนให้เกิดความสามัคคี โดยอาจจะเป็นกิจกรรมที่ได้มาพบปะพูดคุยปรึกษาหารือระหว่างกัน เพื่อให้เชื่อมความสามัคคี ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน ผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นที่ยกย่อง นับหน้าถือตาในสังคม ฉะนั้น ผู้สูงอายุเอง ก็ควรที่จะประพฤติปฏิบัติตัวให้สมเกียรติกับความเป็นผู้สูงอายุของสังคมและชุมชนนั้น อย่างเพียงพอเหมาะสมของสังคมและชุมชนนั้น เช่น การไปงานศพ งานบุญ งานร่วมมือ ร่วมใจอย่าได้ขาด เท่าที่จะทำได้

2.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สื่อลามกอนาจารที่พบได้จากการเข้า

เวปโป๊ของลูกหลาน เพราะผู้สูงอายุมักใช้ไม่ค่อยเป็นแต่เด็กวัยรุ่นสมัยใหม่เขาต้องไปเรียนรู้ ศึกษาหาความรู้กัน จากเพื่อนบ้าง จากโรงเรียนบ้าง อันนี้ก็ต้องระวัง ช่วยกันสอดส่องดูแลลูกหลานของตนเอง เรื่องโทรศัพท์มือถือก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง เนื่องจากทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวตกสะเก็ดได้เหมือนกัน สมาชิกภายในครอบครัวมีกี่คน ก็คนละเครื่อง ทุกคนในครอบครัวตกเป็นทาสเทคโนโลยีกันหมด บางคนก็มีหลายเครื่อง เป็นสาเหตุให้สะท้อนผลย้อนกลับมาถึงผู้สูงอายุได้แทบทั้งสิ้น เพราะบางทีอยู่ในบ้านกับลูกหลาน ก็ไม่ได้รับความสนใจดูแล

จากการที่นักเรียนได้นำ คลิปวิดีโอนักเรียนหญิงตีกัน แล้วนำออกเผยแพร่ให้แก่สื่อมวลชนนั้น จะเห็นได้ว่า เพื่อนหญิงของเธอก็ช่วยส่งเสริมซ้ำเติมให้เพื่อนตีเพื่อนอย่างเห็นได้ชัด ตรงนี้ทำให้มองเห็นว่า เพื่อนหญิงของเธอก็ไม่มีน้ำใจนักกีฬา ขาดความยุติธรรมทั้งในเกมกีฬาต่าง ๆ อยากให้สังคมไทยมีความยุติธรรมในตัวบุคคล จะได้ลดความรุนแรงของความไม่สงบทั้งในสังคมและในภาคใต้

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มจะคิดในเรื่องความปลอดภัยด้านอาหาร เรื่องสารพิษที่ปนเปื้อนในผัก อาหารปัจจุบันมีความเสี่ยงมาก ด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองไม่กังวลแต่ผู้สูงอายุนอกเมืองกลัวปัญหาสุขภาพ การเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้รับทั่วถึงทั้งผู้สูงอายุในอำเภอเมืองและผู้สูงอายุนอกเมือง ในเรื่องรายได้ กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเกษียณอายุราชการเป็นสิ่งที่ต้องการ หากมีการฝึกอบรมเพิ่มรายได้ยินดีเข้าร่วมแม้บางท่านไม่ต้องการรายได้แต่ต้องการมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ผู้สูงอายุนอกเมืองกังวลเรื่องหนี้สิน เงินยังชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอ ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเมืองบอกว่าเพื่อนบ้านดี ผู้สูงอายุนอกเมืองบอกว่าอยู่คนเดียวเหงา การขาดการเอาใจใส่อาจทำให้ผู้สูงอายุเจ็บป่วยทางจิตได้ ด้านครอบครัว ต้องการให้ลูกมาอยู่ด้วย สิ่งแวดล้อมไม่น่ากังวลแต่ทั้งสองกลุ่มกลัวว่าสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลพิษมีผลต่อลูกหลาน ในเรื่องสื่อและเทคโนโลยีทั้งสองกลุ่มต้องการให้เป็นกลไกที่สร้างความปลอดภัยในสังคม คนที่มีความพร้อมต้องเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ทั้งผู้สูงอายุในอำเภอเมืองและนอกเมืองมีความคิดเรื่องความปลอดภัยในชีวิตเกี่ยวกับเหตุการณ์สามจังหวัดภาคใต้เช่นเดียวกัน

3. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน 9 คน อายุระหว่าง 45 - 59 ปี มีการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นสตรีที่สมรสแล้ว มีบุตร 1 - 4 คน เป็นแม่บ้าน และมีอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และข้าราชการบำนาญ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง ได้ดังนี้

3.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านรู้สึกว่าการกินอาหารในปัจจุบันนี้ ไม่ปลอดภัย เช่น สารฟอกขาว ฟอร์มาลิน ในผักผลไม้ และเนื้อสัตว์ บางครั้งผู้บริโภคไม่รู้ ทำให้สารพิษสะสมในร่างกายอยู่โดยเราไม่รู้ตัว อย่างเช่น การซื้อมะม่วงดิบมาจากศูนย์การค้า เก็บเอาไว้หลายวันก็ไม่สุกสักที แสดงว่าต้องมีสารแปลกปลอม แต่คนซื้อไม่รู้ สตรี/แม่บ้านคนหนึ่งมีความกลัวน้ำดื่มที่ไม่ปลอดภัย เพราะได้รับความรู้ว่าแม่แต่น้ำที่ใช้เครื่องกรองอย่างดี ก็ไม่ปลอดภัย บางครั้งคนที่ผลิตน้ำอาจผลิตใกล้แปลงผักที่มีการใช้ยาฆ่าแมลง ถ้าผลิตใกล้สวนยาง ก็มียาฆ่าหญ้า ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ได้นึกถึง ควรซื้อน้ำดื่มที่มีสัญลักษณ์ RO หรือเครื่องกรองน้ำที่มีเครื่องถ่านน้ำ ออกด้วย จะไม่หมักหมม และต้องดูอายุการใช้งานของไส้กรองด้วย สตรี/แม่บ้านบางคนเคยมีอาการป่วยจากการกินผัก เช่น ถั่วอกในข้าวต้ม หลายคนรู้วิธีทำความสะอาดผักที่ซื้อมาก่อนปรุงอาหาร และได้รับความรู้เรื่องอาหารปลอดภัยจากโทรทัศน์ สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่กลัวอันตรายจากผักมากที่สุด รองลงมาเป็นอันตรายจากเนื้อสัตว์ เช่น หมูและไก่ ดังนั้น จึงมักเลี่ยงไปกินปลานอกจากนั้น ยังกลัวสารกันบูดในอาหารที่มีอยู่ทั่วไป บางทีอาหารสำเร็จรูปไม่มีการระบุวันที่หมดอายุ ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ดังนั้น เวลาซื้อผักและอาหาร จึงต้องเลือกร้านที่รู้จักและไว้วางใจได้

3.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านหลายคนมีโรคประจำตัวซึ่งมาตามอายุ แต่ก็มีความเข้าใจ สามารถดูแลรักษาตนเอง และรับการรักษากับแพทย์ตามระยะเวลา สตรี/แม่บ้านมีความรู้ที่จะดูแลตัวเอง ทั้งอาหาร การออกกำลังกายและการทำสมาธิ จึงไม่รู้สึกกังวล ทุกอย่างต้องช่วยตัวเอง และเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของใจและร่างกาย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ค่อนข้างพอใจกับระบบการรักษาของรัฐ บางคนกินอาหารเสริมและออกกำลังกายตามปกติทุกวันพอหัดสวดในช่วงบ่ายทางอนามัยจะจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจร่างกาย มีการรักษาโรคเบาหวาน ไขมัน ความดัน และให้คำปรึกษาเท่านั้น สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ไม่เดือดร้อนเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพราะส่วนหนึ่งมีสิทธิเบิกค่ารักษาจากทางราชการได้และบางคนมีสิทธิรักษาด้วยบัตรอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สตรี/แม่บ้านรู้สึกปลอดภัยภายใต้การดูแลของแพทย์ คิดว่าได้รับการรักษาเต็มที่ เช่น ท่อน้ำนมเกาะลูกช้าง มีการให้บริการถึง 2 หูม การให้บริการดีมาก บางคนไม่เห็นด้วยที่มีผู้กล่าวว่าใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แล้วได้รับการรักษาไม่เต็มที่

แต่บางคนก็มีความไม่แน่ใจ เพราะเมื่อไปโรงพยาบาล มักจะถูกถามย่ำว่าเบิกได้ไหม จึงเข้าใจว่าทางโรงพยาบาลจะคิดเงินจากผู้ที่สามารถเบิกได้ในราคาสูงเพื่อนำไปชดเชยให้กับคนไข้ที่ใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท

โรคที่สตรี/แม่บ้านกลัวมากที่สุดคือ โรคมะเร็ง อัมพฤกษ์ อัมพาต สมอเสื่อม อย่างไรก็ตาม สตรี/แม่บ้านต้องการให้มีศูนย์กลางในการรับคนป่วยฉุกเฉิน และแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลด้วย ซึ่งตอนนี้มีเบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉินแล้ว แต่ส่วนใหญ่ประชาชนไม่รู้ข้อมูลนี้ และโรงพยาบาลน่าจะมีการออกหน่วยเคลื่อนที่ เท่าที่มิยังไม่ทั่วถึง เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นอกจากนั้น ยังอยากให้มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับสตรีและผู้สูงอายุ เช่น การเดินร่ำ ถีลาศ และรำมวยจีน เป็นต้น

3.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ถ้าอยู่ในบ้านจะไม่มีกังวลเลย เมื่อก่อนมีการจัดเวรดูแล ทำให้รู้สึกปลอดภัย แต่ปัจจุบันไม่มีขาดแกนนำเพราะขึ้นอยู่กับการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ส่วนใหญ่อยากให้มีการจัดเวรดูแล

3.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านมีโอกาสได้รับการศึกษานอกระบบในหลายลักษณะ เช่น มีการรวมกลุ่มเชิงวิทยากรมาให้ความรู้ ด้านการเกษตร การทำขนม ทำขนม มีการรวมกลุ่มเขียนโครงการและของงบประมาณไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มรวมดาวสาวสองพันที่ออกแสดงกลองยาวตามงานรื่นเริงต่าง ๆ กลุ่มสตรี/แม่บ้านที่ร่วมกิจกรรมมักมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่เสมอ

3.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านที่มีบุตรวัยรุ่น จะมีความกังวลเรื่องพฤติกรรมของลูก เช่น การคบเพื่อน แต่ไม่กังวลเรื่องสามี

3.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีความกังวลเรื่องโรงงานปลาป่นซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีระยะห่างไม่เกิน 10 กิโลเมตร ช่วงลมแรงในฤดูฝนจะส่งกลิ่นเหม็น มีการรวบรวมรายชื่อเสนอไปที่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ทราบแล้ว แต่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็มาตรวจและแจ้งให้ทางโรงงานทราบ ก็จะหยุดไปได้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น

3.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่กลัวภัยน้ำท่วม เพราะบางคนเคยประสบกับตัวเอง ฝนตกหนักทำให้น้ำไหลเข้าบ้าน แต่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็มาช่วยเหลือ บางคนเคยเห็นน้ำท่วมที่หาดใหญ่มาก่อนก็เกิดความหวาดกลัว

3.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน สตรี/แม่บ้านมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในด้านที่อยู่อาศัย เพราะมีปัญหาบ้านโดนจิ้งจกมากขึ้น ภายหลังมีการอภิโชน จะมีการลักขโมยบ่อยขึ้น สตรี/แม่บ้านรู้สึกกลัวคนผ่านไปมา บางคนทำที่มาเก็บของและตัดหญ้า เจ้าหน้าที่รู้แต่ทำอะไรไม่ได้ สตรี/แม่บ้านเข้าใจว่าผู้ที่ลักขโมยส่วนมากเป็นผู้ติดยาเสพติดที่ออกมาจากคุก

3.9 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม อยู่ที่จังหวัดสงขลาไม่มีความกังวล แต่สตรี/แม่บ้านบางคนรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเดินทางเข้ากรุงเทพ เช่น เวลาโดยสารรถแท็กซี่ และกลัวเรื่องยาเสพติด

3.10 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านทุกคนมีความกังวลกับปัญหาเศรษฐกิจ เน้นการประหยัด อะไรที่ปลูกกินเองได้ก็ปลูก

3.11 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านมีความมั่นใจในบทบาทของสตรีในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ความดูแล สนับสนุน และให้ความสำคัญกับผู้หญิงดี ส่งเสริมกิจกรรมให้มีการแสดง และมีค่าตอบแทนให้เล็กน้อย

3.12 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีความพอใจกับชีวิตของตน ไม่กลัวกับเหตุการณ์ที่อาจต้องเผชิญในอนาคต สตรี/แม่บ้านส่วนมากกล่าวว่าชีวิตมีความสุขในระดับสูงแต่มีบางคนแสดงความเป็นห่วงสังคมบริโภคนิยม ที่ทำให้จิตใจคนและศีลธรรมเสื่อมโทรมลง

3.13 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านมีความกังวลว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็กมากเกินไป เมื่อผู้ใหญ่รับไม่ได้ ก็จะเกิดความขัดแย้ง ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว สื่อนำเสนอข่าวสารโดยขาดการกลั่นกรอง บางคนกลัวสื่ออินเทอร์เน็ต เพราะเห็นลูกใช้ แล้วแม่เล่นไม่เป็น จึงเป็นห่วงกลัวว่าลูกจะดูภาพโป๊ บางคนรู้ข่าวจากโทรทัศน์ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นอันตราย เพราะมีการติดต่อภาพประจานคนได้ บางคนกลัวอันตรายจากโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์ก็เข้าถึงได้ในทุกบ้าน สตรี/แม่บ้านบางคนมองว่าหนังสือพิมพ์อันตรายมากที่สุด

4. การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน นอกเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน นอกเมือง จังหวัดสงขลา จัดเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มสตรี/แม่บ้านอยู่อาศัยในเขตอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีอายุระหว่าง 27-57 ปี ส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมและไม่เกินชั้นมัธยม ความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจไม่เด่นชัด เนื่องจากเป็นแม่บ้าน ทำงานรับจ้าง และทำประมง ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของสตรี/แม่บ้านนอกเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

4.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร สตรี/แม่บ้านมีความรู้สึกว่าการกินทุกวันนี้มีสารพิษอยู่มาก แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ต้องล้างให้สะอาดก่อน ส่วนใหญ่ทำอาหารรับประทานเอง เป็นอาหารปลา โดยมีวิธีคัดสรรแต่เฉพาะปลาตัวเล็กเป็นหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารพิษ พิจารณาว่าต้องเป็นปลาที่มีอยู่ในท้องถิ่นเท่านั้น เพื่อจะได้ไม่ต้องผ่านกระบวนการแช่แข็งหรือการใช้สารพิษ สตรี/แม่บ้านกลัวอาหารประเภทผักที่มักจะมีสารพิษ และเนื้อสัตว์ที่มักจะมีสารเร่งความสดใหม่ใส่สี แต่รู้ว่าหากจะทานผักสดก็ให้พิจารณาจากสภาพที่มี

ความเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง เช่น อาจมีร่องรอยของการถูกหนอนไซ มีแมงค่อมบ้าง ถูกตะขาบ ไม้แน่นความสวยงาม เป็นต้น

4.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่รู้สึกว่าได้ยาไม่ค่อยมีคุณภาพ ส่วนใหญ่เป็นยาพาราเซตามอล และถ้าเป็นโรครุนแรง ก็ไม่สามารถใช้สิทธิได้ สตรี/แม่บ้านไม่นิยมใช้บริการของโรงพยาบาลสิงหนคร แต่นิยมไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลเกาะชงมากกว่า เพราะการเดินทางสะดวกมากกว่า นอกจากนั้นโรงพยาบาลสิงหนคร มีแพทย์และพยาบาลที่ไม่ค่อยเอาใจใส่คนไข้เท่าใดนัก บริการไม่รวดเร็วฉับไว ทำให้คนไข้รู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อไปใช้บริการ ซึ่งสตรี/แม่บ้านหลายคนมีประสบการณ์ถึงความไม่เอาใจใส่คนไข้ของโรงพยาบาลสิงหนครด้วยตนเอง สตรี/แม่บ้านกลัวโรคมะเร็งปากมดลูก และมะเร็งเต้านม มีการตรวจสุขภาพขั้นพื้นฐานบ้าง มีโรคปกติทั่วไปของสตรีที่เป็นอยู่ขณะนี้ในชุมชนก็มีการจัดกีฬาออกกำลังกาย โดยชมรมผู้สูงอายุ เป็นการเสริมสุขภาพและทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี

4.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปของสตรี/แม่บ้านอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่ก็จะรู้จักคุ้นหน้าคุ้นตากันดี บ้างก็เป็นญาติเกี่ยวดองหรือเป็นที่ป็นน้องกัน ทุกคนจึงเป็นหูเป็นตาให้กันและกัน ทำให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม มีความปลอดภัยมากในชุมชน

4.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ได้รับรู้จากสื่อและคนในครอบครัว ด้านการศึกษาก็มีโอกาสเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กสน.) ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ที่สามารถนำมาขยายผล ได้แก่ การสอนพื้นที่ผ้า ซึ่งขณะนี้บางคนมีความรู้เรื่องพื้นที่ผ้า แต่ขาดแหล่งเงินทุนที่จะมาสนับสนุน ความจริงแล้วการศึกษานอกโรงเรียนมีสื่อที่ใช้ศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพมากมาย แต่สตรี/แม่บ้านไม่เคยสนใจ เพราะขาดอุปกรณ์เครื่องใช้พร้อมสื่อ จึงทำให้ไม่สนใจที่จะใช้สื่อเสริมความรู้ในด้านการประกอบอาชีพ

4.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว สตรี/แม่บ้านส่วนมากมีครอบครัวที่อบอุ่น สามีทำงาน ภายในครอบครัวจึงอยู่ใกล้ชิดกันตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม บางคนยอมรับว่าในชุมชนนั้นมีการทะเลาะวิวาทระหว่างสามีภรรยาบ้าง เนื่องจากสามีกินเหล้ามามาก็พิาลทะเลาะทูปตีบ้าง ที่ทนได้ก็ทน ที่ทนไม่ได้ก็แจ้งความ บางครอบครัวมีปัญหาลูกหลานไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงต้องมีวิธีการดูแลอย่างใกล้ชิด อบรมสั่งสอนไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับสารเสพติด แต่บางครอบครัวไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนอย่างเพียงพอเพราะต้องออกไปทำมาหากิน แต่ในชุมชนมีความผูกพันกันดี ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมร่วมกัน มีงานประเพณีประจำที่มาพบปะกันได้

4.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ เมื่อก่อนจังหวัดสงขลาเคยมีโครงการทำท่าเรือทะเลสาบสงขลา เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสะพานปลาแต่ไม่สำเร็จ ในปัจจุบันก็มีกลิ่นเหม็นบ้าง น้ำมันบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นของเอกชนที่เกิดขึ้นมานานทำให้ชุมชนที่อาศัยอยู่

บริเวณนั้นได้รับมลภาวะ แต่ก็ต้องทนอาศัยอยู่ต่อไป เพราะเป็นภูมิลำเนาที่อยู่กันมานานตั้งแต่บรรพบุรุษ

4.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สตรี/แม่บ้านกลัวน้ำท่วม เพราะเคยเกิดในพื้นที่มาก่อน รองลงมาคือพายุและไฟไหม้

4.8 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง สตรี/แม่บ้านมีความกังวลเกี่ยวกับภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภัยที่เกิดจากการเดินทางทางรถยนต์ การใช้รถใช้ถนน

4.9 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน สตรี/แม่บ้านกลัวภัยสังคม เช่น กลัวโดนชิงทรัพย์ ภัยจากคนติดยาเสพติด เช่น คนเสพยาบ้าที่จับเด็กเป็นตัวประกัน หรือขู่ทำร้าย รวมทั้งภัยมืดที่ไม่อาจคาดเดาได้ ต้องระวังตัวอยู่เสมอ เช่น มีคนในชุมชนที่ถูกข่มขืนหายออกไปจากบ้าน 2 - 3 วัน จนวันหนึ่งมีคนมาบอกว่ามีคนตาย ศพลอยน้ำมาติดอยู่ที่ท่าเรือ พบว่าเป็นลูกของคนที่หายออกจากบ้าน จึงทำให้รู้สึกว่ภัยบางอย่างก็ไม่สามารถมองเห็นได้ว่าใครเป็นผู้กระทำ

ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าสตรี/แม่บ้านมีความหวาดกลัวภัยมืดที่เกิดจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นในบางครั้ง จะไม่มีใครกล้าพูด แม้จะรู้ว่าใครเป็นคนทำ เพราะกลัวภัยมืด

4.10 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม สตรี/แม่บ้านมีความกังวลเรื่องปัญหา ยาเสพติด เพราะลูกหลานอาจไปติดได้

4.11 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านบางคนไม่มีหนี้สิน เพราะมีชีวิตอยู่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง บางคนมีหนี้สินที่กู้ยืมจากสถาบันการเงินในระบบที่มีอยู่ขณะนี้ คือกองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งก็มีวิธีการผ่อนชำระเป็นงวด ก็ส่งตรงตามงวด เมื่อส่งหมดแล้ว ก็ไปขอกู้ใหม่ สตรี/แม่บ้านที่เป็นมุสลิมกล่าวว่าการกู้เงินทั้งนอกระบบและในระบบของชาวไทยมุสลิมก็ไม่เสียดอกเบี้ยแต่อย่างใด สตรี/แม่บ้านบางคนมีหนี้สินที่กู้ยืมจากสถาบันการเงินนอกระบบ ต้องเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 10 - 20 บาทต่อเดือน สตรี/แม่บ้านมีการออมเงินบ้างเล็กน้อย โดยแยกเป็นคนละส่วนกับหนี้สิน ปัญหาเรื่องหนี้สินก่อให้เกิดความกังวลในชีวิตบ้าง นอกจากนั้นมีบางครอบครัวที่เดือดร้อนจากการประสบภัยน้ำท่วม แต่รัฐให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง แต่กลับได้รับเพียงนม กับน้ำปลาเท่านั้น ปลาที่เลี้ยงก็ตาย สูญหายหมด เหลือแต่ความเดือดร้อนเสียหายเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำประมง หรือเป็นครอบครัวชาวประมง ซึ่งมีความกังวลเรื่องที่ทำกินอยู่บ้าง เพราะที่อยู่ปัจจุบันนี้ก็เช่าผู้อื่นอยู่ ก็ไม่รู้ว่าจะโดนไล่เมื่อไหร่ ถ้าไม่ทำประมงก็อยากได้ที่ดินทำสวนยางพารา หรือที่สำหรับทำสวน ปลูกผัก เพื่อจะได้มีที่ดินทำมาหากินในตอนแก่ ไม่ต้องออกไปหาปลากลางทะเล สตรี/แม่บ้านบางคนต้องการให้รัฐส่งเสริมด้านการส่งออกอาหารทะเลแปรรูปและหาลาดค้าให้ ในฐานะที่เป็นผู้หญิง อยากให้ทางรัฐได้ก่อตั้งกลุ่มอาชีพสตรีในอำเภอสิงหนครด้านการปักเย็บผ้า และให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการด้วย

4.12 ความปลอดภัยด้านการทำงาน สตรี/แม่บ้านบางคนมีสามีทำการก่อสร้าง มีความกลัวภัยที่เกิดจากการประกอบอาชีพของสามี เช่น แก๊สระเบิด การตกจากที่สูง บางคนกลัวภัยจากการปฏิบัติงาน เช่น ภัยจากการเชื่อมเหล็กภายในอุโมงค์มรดก ภัยจากป้อนน้ำมัน ภัยจากแก๊ส การสูดดมก๊าซพิษ สตรี/แม่บ้านที่ทำประมงหรือมีสามีทำประมง มีความกลัวภัยที่เกิดจากการออกทะเล

4.13 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย สตรี/แม่บ้านมีความเห็นว่า ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนเรามีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น คนที่มีเงินมากในสังคมจึงมักจะเป็นคนที่ถูกเสมอ กฎหมายไม่ให้ความเป็นธรรม มีช่องว่างไว้ให้คนกระทำความผิด

4.14 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม สตรี/แม่บ้านมีความกังวลด้านคุณธรรม เพราะปัจจุบันคนไม่เกรงกลัวบาป ทำให้คนขาดคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากอำนาจของเงิน

4.15 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี สตรี/แม่บ้านส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตไม่เป็น แต่รู้ข่าวสารจากทางโทรทัศน์ว่าเป็นอันตรายได้ จึงเกรงว่าลูกหลานที่ไปโรงเรียน หรือเพื่อนที่ใช้อินเทอร์เน็ตจะทำให้มีผลกระทบมาถึงลูกหลาน เพราะรู้ว่ามิเวปไซด์ภาพโป๊ นอกจากนั้นยังมีซิติไปวางขายอยู่ทั่วไปหาซื้อได้ง่าย และมีวิธีการใช้ที่ง่ายไม่มีการควบคุมป้องกัน แม้แต่ในโทรทัศน์ก็พบว่ามีภาพการออกอากาศภาพที่ไม่เหมาะสมอยู่บ่อยครั้ง

เมื่อถามถึงความกลัวในชีวิต สตรี/แม่บ้านมีความกลัวหลากหลาย เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาสังคม อาชญากรรม ภัยมืด ยาเสพติด ส่วนสิ่งที่ต้องการอย่างยิ่งคือ เศรษฐกิจที่ดี มีกินมีใช้ ให้ลูกมีการศึกษา และสังคมที่ดี

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มสตรี/แม่บ้าน จังหวัดสงขลา พบว่า สตรี/แม่บ้านทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความเห็นตรงกันเรื่องสารพิษในอาหารและผัก รวมทั้งการรักษาพยาบาลการเข้าถึงทางการแพทย์โดยเฉพาะการใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ทำให้ได้รับการรักษาแต่รู้สึกว่าการบริการจากบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทไม่เท่าเทียมกับกลุ่มที่เสียเงินหรือเบิกได้ ด้านที่อยู่อาศัยปลอดภัยคืออยู่กันในห้องแอร์ทุกตัวทั้งสตรี/แม่บ้านในเมืองและนอกเมืองแต่มีกังวลใจเรื่องวัยรุ่นติดยาเสพติด ด้านเศรษฐกิจทั้งสองกลุ่มมีความกังวลบ้างแต่ไม่มากนัก การกู้ยืมมีทั้งในระบบและนอกระบบ ผู้นำถือศาสนาอิสลามกู้ยืมกันไม่คิดดอกเบี้ย สตรี/แม่บ้านต้องการมีรายได้เสริมหากมีการส่งเสริมอาชีพยินดีเข้าร่วม กังวลกับสิ่งแวดล้อมที่มีมลพิษในเรื่องกลิ่นเหม็น สตรี/แม่บ้านนอกเมืองกังวลใจมากเกี่ยวกับภัยมืดที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตเมื่อมีเรื่องใด ๆ เกิดขึ้นไม่มีใครกล้าพูดกล้าบอก สื่อถ้าให้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือก็อาจจะมีอันตรายต่อเด็ก ๆ ลูกหลาน ส่วนกรณีความช่วยเหลือกันและคุณธรรมสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองเห็นว่าสังคมสับสนวุ่นวายและเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่สตรี/แม่บ้านนอกเมืองกลับเห็นว่าเพื่อนบ้านช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งสองกลุ่มก็มีความเห็นในเรื่องสิทธิต่างกันสตรี/แม่บ้านในอำเภอเมืองรู้สึกมั่นใจในบทบาทของสตรีแต่สตรี/แม่บ้านนอก

เมืองไม่คำนึงถึงสิทธิของสตรีและบอกว่าคนมีเงินจึงจะเป็นคนที่มีสิทธิ ทำอะไรก็ถูกต้อง การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดี ทั้งสองกลุ่มกลัวเรื่องน้ำท่วมและอันตรายจากการเดินทาง

สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มที่มีอายุค่อนข้างมาก แต่มีความรู้สึกลดลงสูงในด้านสุขภาพอนามัย แม้ว่าจะมีโรคภัยไข้เจ็บตามอายุ สตรี/แม่บ้านรู้จักวิธีรับมือกับโรคภัยได้ และมีความพึงพอใจกับการให้บริการทางการแพทย์ของรัฐ นอกจากนั้นยังสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และการศึกษาอบรมได้อย่างต่อเนื่อง สตรี/แม่บ้านกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับนับถือในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชนเป็นอย่างมาก และยังมีความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขในระดับค่อนข้างมาก

ความไม่ปลอดภัยที่สตรี/แม่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลามีความกังวลอย่างเห็นได้ชัดคือ ด้านอาหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน และด้านสื่อและเทคโนโลยี

5. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จัดขึ้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 11 คน อายุระหว่าง 12 - 18 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา – มหาวิทยาลัย มีเยาวชนอายุ 18 ปีคนหนึ่ง ซึ่งสมรสแล้วและมีบุตร 1 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของเด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

5.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนบางคนกลัวเรื่องอาหารไม่ปลอดภัย เพราะเคยได้ยินว่ามีสารเคมีหรือเชื้อฟอร์มาลิน ดังนั้นจะล้างผักก่อน หรือปลุกผักกินเอง และเลือกผักที่มีรูเพราะหนอนกิน แสดงว่าผักไม่ฉีดยาฆ่าแมลง เด็กและเยาวชนรู้เรื่องอาหารไม่ปลอดภัย แต่ไม่กลัวมากนัก เพราะใช้น้ำยาต่างที่บดทิ้งแล้วจะช่วยได้ บางมีแม่เป็นคนซื้อผักกับข้าวส่วนใหญ่แม่จึงเป็นคนเลือก บางครั้งไปกินตามร้าน นึกถึงความสะดวก ไม่ได้คำนึงถึงอะไรมากนัก เด็กและเยาวชนรู้ว่าพวกขนมขบเคี้ยวไม่มีประโยชน์ กินมากจะก่อให้เกิดปัญหากับร่างกายได้ เด็กและเยาวชนชอบพวกอาหารฟาสต์ฟู้ดบ้างแต่มีประโยชน์น้อยและราคาแพง จึงไม่ค่อยได้ซื้อมากิน บางครั้งก็นึกถึงว่าอันตราย แต่เพราะอร่อย ก็ยังซื้อกิน ไม่เคยนึกกลัว ถ้าไม่มั่นใจว่าอาหารที่ซื้อนั้นสะอาดหรือไม่ ก็ซื้อที่ทำอาหารเสร็จใหม่ ๆ ร้อน ๆ สั่งให้ไม่ต้องใส่ผงชูรส เป็นการป้องกันอันตราย

5.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนไม่ค่อยมีอาการป่วยมากนัก ถ้าปวดหัวตัวร้อน กินยาแก้ปวดก็หาย เวลาป่วยเด็กและเยาวชนเกือบทุกคนมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท และเคยใช้บริการ พบว่าต้องคอยนาน

5.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในบ้าน บางคนมีญาติ พี่น้องอยู่รอบบ้านยิ่งรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น มีเด็กผู้หญิงคนหนึ่งรู้สึกกลัวเมื่อ

อยู่ในบ้านเป็นบางครั้ง เพราะประตูหลังบ้านไม่แข็งแรง ในบ้านมีแต่ผู้หญิงและบางทีพ่อไปทำงาน ไม่ได้กลับบ้าน เด็กอีกคนหนึ่งกลัวสัตว์ที่มองไม่เห็น อาจเข้าทางหลังบ้านได้ เขาชวนหญิงคนหนึ่ง รู้สึกกลัวเนื่องจากมีบ้านอยู่ในสวนยางหลังเดียวในละแวกนั้น พ่อแม่ตื่นตั้งแต่ตีสองเพื่อไปทำงาน ก็เกิดความกลัว แม้ก็เป็นห่วงไม่ค่อยให้กลับบ้านวันปกติ

5.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนเชื่อว่าการศึกษามีส่วนทำให้ชีวิตดีขึ้น เพราะทำให้ตนได้รับความรู้และรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน ความรู้เปรียบเสมือนอาวุธประจำกาย ทำให้มองคนออกและใช้ความรู้มาวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ การที่เด็กเข้าไปอยู่ในสังคมการเรียน เป็นการอยู่ในห้องทดลองการใช้ชีวิตในสังคม เหมือนชีวิตการทำงาน ที่จะทำให้มีโอกาสพบเจอเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และเด็กจะรู้ว่าควรจะทำอะไรและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร เยาวชนคนหนึ่งกล่าวว่าการศึกษา มี 2 ด้าน บางทีมีคนนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด เช่น มีนักศึกษาปริญญาโท มาสำเนาข้อมูลภาพไปลงโซเชียล หากใช้ความรู้ในทางที่ผิดก็เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น

5.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม เด็กและเยาวชนมีความกังวลเรื่องสิ่งแวดล้อมข้างโรงเรียน เพราะมีโรงงานทำปลาหมึก พอลมพัดมา มีกลิ่นปลาหมึกและกลิ่นน้ำคลองโชยมา บางคนมีปัญหาเรื่องกลิ่นขยะ

5.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนกลัวภัยน้ำท่วมเพราะเคยพบมาก่อน บางคนกลัวดินสไลด์ทับบ้าน

5.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เด็กและเยาวชนส่วนมากรู้สึกไม่ปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน เนื่องจากมีเพื่อนนักเรียนถูกชิงทรัพย์ ขโมยรถจักรยานยนต์ และปล้นรถจักรยานยนต์ บางครั้งทราบเรื่องจากอาจารย์และจากข่าว อาจารย์สอนวิธีป้องกันเวลาเดินคนเดียว พยายามอย่าได้ตอบกับคนร้าย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เดินทางไปโรงเรียนโดยรถตุ๊ก ๆ มีความสะดวก ขับเรื่อย ๆ ไม่น่ากลัว แต่เด็กและเยาวชนบางคนรู้สึกกังวลเรื่องการเดินทางจากบ้านไปโรงเรียน บางครั้งคนขับรถขับเร็ว ช่วงเช้าเย็น มีคนมาก ต่างคนต่างรีบเดินทาง เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ต้องระมัดระวังตัวให้มากเพื่อเพิ่มความปลอดภัย

5.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนกลัวปัญหาอาชญากรรม เช่น กลัวว่าน้องจะถูกชักจูงไป เยาวชนบางคนเคยได้ยินเพื่อนผู้ชายพูดกันเรื่องการขายยาเสพติด บางคนคิดว่าเรื่องบูหรีไม่น่ากลัวเท่าการผสมยาในน้ำหรือเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นภัยต่อผู้หญิง อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนที่เป็นหญิงรู้วิธีระวังตัว โดยหลีกเลี่ยงการไปอยู่ในสถานที่แออัด เช่น ร้านน้ำชา ร้านขนมปังปิ้ง ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของวัยรุ่น มีโฟล์คซอง มีวงดนตรี มีแสงสัว เป็นที่นัดเจอกันจิบกันของวัยรุ่น ถูกกล่าวส่วนใหญ่เป็นเคาระดับมัธยมศึกษาปลายและมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจเกิดอันตรายได้ นอกจากนั้นยังมีข่าวเรื่องยาเสพติดอื่น ๆ เช่น ยาแก้ไอ ใบกระท่อม และน้ำไอ้กี้ ส่วนใหญ่วัยรุ่นจะแต่งกายตามแฟชั่น ใส่ชุดวอร์ม เมื่อพวกวัยรุ่นเมาเหล้าก็จะเกิดอารมณ์ และก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ ทุกคนรู้สึกกลัวปัญหาอาชญากรรมได้ บางคนกลัวเนื่องจากบ้านอยู่ในเขตพื้นที่สี

แดงที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา บางคนกลัวเพราะมีญาติเป็นทหารทำงานในพื้นที่อันตราย บางคนกลัวเพราะรู้ว่าอาจเกิดอันตรายกับตนได้แม้จะอยู่ในเมืองก็ตาม

5.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ เด็กและเยาวชนมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจบ้าง บางคนพยายามใช้เงินให้น้อยลง ลดการเที่ยวเตร่ลง บางคนวางแผนออมเงินได้ มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายประจำสัปดาห์ บางคนทำงานหารายได้พิเศษและแบ่งรายได้ให้กับครอบครัว เช่น ทำงานร้านขนมปัง และเรียนไปด้วย บางคนช่วยขายต้นไม้ที่ตลาดในวันอาทิตย์และได้เปอร์เซ็นต์ ส่วนเด็กและเยาวชนอายุ 18 ปีที่สมรสแล้วบอกว่ามีเงินออมเก็บไว้สร้างบ้านเพราะซื้อที่ไว้แล้ว

เด็กและเยาวชนคนหนึ่งเคยไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อนโดยเสียดอกเบี้ยวันละ 1 บาท ถ้าคืนไม่ทันตามกำหนดจะมีการทำร้ายร่างกาย เด็กและเยาวชนคนหนึ่งกู้ยืมกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (อยศ.) และออมเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

5.10 ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย เด็กและเยาวชนอยากให้มีการรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น พ่อแม่ควรให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในหมู่เพื่อนบ้าง เด็กและเยาวชนอยากได้สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้

5.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เด็กและเยาวชนรู้ว่าการมีคุณธรรมทำให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย บางโรงเรียนไม่ได้สอนวิชาการอย่างเดียว เน้นคุณธรรมด้วย อาจารย์มีการปลูกฝังอยู่บ่อย ๆ และได้เอามาปฏิบัติบ้าง เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีน้ำใจกับเพื่อน และการอยู่ร่วมกับคนอื่น ได้มีโอกาสนำไปใช้ปฏิบัติจริง เด็กและเยาวชนคิดว่าควรมีการปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่เด็ก ทั้งที่โรงเรียนและครอบครัวใช้ได้ทุกส่วน สังคมต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมาก จะทำให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้ ถ้ามีน้อยก็จะอยู่ในสังคมได้ยาก เด็กบางคนมียายหรือย่าพาเข้าวัด เช่น การเวียนเทียน เข้าพรรษา เมื่อโตขึ้นมาเด็กก็ชอบเข้าวัด มีจิตใจสงบ ใจเย็น ไม่ใจร้อนวู่วาม รู้จักคิดไตร่ตรอง เด็กและเยาวชนบางคนคิดว่าถ้าโรงเรียนหรือผู้ใหญ่สอนแต่ปาก ไม่มีพฤติกรรมทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ก็ไม่ดี เช่น พ่อแม่ทะเลาะกันมาก ๆ เด็กก็ไม่ซึมซับคุณธรรม

5.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนรู้ว่าสื่ออาจมีอันตรายได้ เช่น มีการแอบถ่ายคลิปวิดีโอ บางคนก็ตั้งใจเป็นข่าวเพราะเห็นคนอื่นทำเป็นตัวอย่าง สื่อล่อใจให้เกิดอันตรายได้ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากทดลอง เช่น หนีไปทำให้วัยรุ่นอยากรู้อยากมีลักษณะอย่างไร เด็กและเยาวชนบางคนคิดว่าการคุยโทรศัพท์นาน ๆ ก่อให้เกิดอันตรายได้ เช่น โทรศัพท์คุยนาน ๆ ก็เป็นมะเร็งได้ และรู้ว่าในอินเทอร์เน็ตมีภาพโป๊มาก การเข้าไปแชททำให้พบคนหลายรูปแบบ บางครั้งมีการส่งวิดีโอคลิปที่ไม่เหมาะสมมาให้ดูด้วย เด็กและเยาวชนคนหนึ่งมีประสบการณ์ของคนข้างบ้านที่จิบกันทางอินเทอร์เน็ต พออยู่ด้วยกันได้ไม่นาน ผู้ชายก็ขโมยของไปหมด เพราะคบกันทางสื่อ ไม่ได้รู้จักหรือศึกษานิสัยใจคอซึ่งกันและกัน เด็กและเยาวชนส่วน

ใหญ่คิดว่าสื่ออินเทอร์เน็ตอันตรายที่สุด เด็กและเยาวชนต้องการให้พ่อแม่สร้างทั้งด้านองค์ความรู้ และคุณธรรมคู่กัน ถ้าเรามีคุณธรรมกับผู้อื่น คนรอบข้างก็จะมีคุณธรรมตอบกลับ ทำให้มีความปลอดภัย พ่อแม่ควรสอนให้เด็กและเยาวชนเข้มแข็งและใช้ชีวิตอยู่ด้วยตัวเองคนเดียวได้ ไม่ต้องยึดติดกับสิ่งของเงินทอง เพราะเด็กและเยาวชนคงไม่อยู่กับพ่อแม่ตลอดชีวิต บางคนอยากให้พ่อแม่เลี้ยงแบบให้ลูกพึ่งตัวเองได้

6. การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดสงขลา จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 8 คน อายุระหว่าง 11 - 22 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาขึ้นไป และมีเยาวชนที่เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน (กสน.) ด้วย ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของเด็กและเยาวชนนอกเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

6.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงอันตรายของอาหาร เช่น อันตรายจากผงชูรส อาหารสกปรก และอาหารหมดอายุ บางคนรู้ว่าควรเลือกผักที่มีหนอนกิน เพราะแสดงว่าไม่ฉีดยา แต่เด็กและเยาวชนที่เป็นเด็กส่วนใหญ่กินอาหารที่พ่อแม่ทำ ในหมู่บ้าน ศาลาหมู่บ้านไม่มีน้ำประปา จึงใช้น้ำบาดาลและน้ำบ่อ แต่น้ำบาดาลมีสภาพเป็นสนิม

6.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยป่วย นอกจากเป็นหวัด ตามปกติไปหาหมอโดยใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท การเดินทางไปโรงพยาบาลใช้เวลาเดินทางนาน และต้องรอคิวนาน เด็กและเยาวชนบางคนกลัวเป็นหวัด เพราะจะทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เด็กและเยาวชนอยากให้มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายในชุมชน เช่น การเต้นแอโรบิก เพื่อให้คนชราและเด็กจะได้มีสุขภาพแข็งแรง บางคนต้องการให้มีการสร้างสนามกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์ ไว้ในชุมชน เด็กจะได้ไม่ไปยุ่งหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรืออบายมุข

6.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย เด็กและเยาวชนหลายคนเป็นลูกชาวประมง มีบ้านเรือนอยู่ริมทะเล บางคนกลัวหลังคาตกลงมาเพราะลมแรงและบ้านไม่ค่อยแข็งแรง บางคนกลัวคนจะมาเปิดประตูหลังบ้าน เพราะมีช่องอยู่ บางคนมีบ้านแข็งแรงดี แต่ก็กลัวขโมยขึ้นบ้าน เพราะแถวข้างบ้านมีขโมยมาก มีการลักไก่ ลักปลา อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนทุกคนไม่รู้สึกลัวเมื่อพ่อแม่ออกทะเลและต้องอยู่บ้านคนเดียว เพราะคนรอบบ้านดี

6.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนรู้ว่าการศึกษช่วยให้เด็กมีความรู้ เช่น ได้รู้ทันเรื่องเพศ ทำให้รู้สึกลดภัย มีความรู้เพิ่มขึ้น จะได้เรียนเก่ง ที่โรงเรียนมีสื่อบ้าง แต่ไม่มาก เด็กและเยาวชนต้องการให้มีการจัดสอนภาษาและสอนเสริมวิชาต่าง ๆ เพราะรู้ตัวว่าไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้มากนัก

6.5 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ เด็กและเยาวชนบางคนรู้สึกกลัวเวลาฝนตก เพราะต้นไม้ใหญ่อาจจะตกใส่บ้านได้ บางคนกลัวน้ำท่วม เพราะบ้านอยู่ต่ำและเคยถูกน้ำท่วมมาก่อน

6.6 ความปลอดภัยด้านการเดินทาง เด็กและเยาวชนบางคนกลัวอุบัติเหตุจากการเดินทางและการใช้รถใช้ถนน และส่วนใหญ่ต้องการให้คนปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่ขับจี้รถเร็วเกินไป ต้องสวมหมวกกันน็อกทุกครั้ง ถ้าขับรถยนต์ก็ต้องสวมเข็มขัดนิรภัยทุกครั้ง เด็กและเยาวชนอยากให้พ่อแม่หารถประจำในการรับส่งลูกไปโรงเรียน อยากให้มีการจัดการจราจรหน้าโรงเรียน มีทางม้าลายและสะพานลอยหน้าโรงเรียน เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการเดินทาง

6.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เด็กและเยาวชนบางคนมีความกลัวว่าเรือจะหาย เด็กบางคนกลัวคนแปลกหน้ามาลักเด็กขึ้นรถตู้ บางคนกลัวถูกหลอกว่าพ่อแม่ให้มาพาลกลับบ้าน เด็กสาวคนหนึ่งมีบ้านอยู่ห่างจากคนอื่นมากจึงกลัวโดนลู่ เด็กและเยาวชนรู้ว่าไม่ควรไว้ใจคนแปลกหน้า หรือเดินทางคนเดียว เพราะอาจเกิดอันตรายได้ บางคนมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยของตน และต้องการให้ครูตรวจว่ามีนักเรียนพกมีดมาโรงเรียนหรือไม่ อยากให้ครูอยู่หน้าโรงเรียน ตรวจเครื่องแบบ เล็บ ผม ของนักเรียน และอยากให้ครูไปอยู่บนห้อง เพื่อดูว่าเด็กทะเลาะกันไหม เนื่องจากตามปกติครูจะให้งานเอาไว้นะๆ แล้วไม่ค่อยอยู่

6.8 ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เด็กและเยาวชนรู้อันตรายของยาเสพติด และรู้ว่าควรหลีกเลี่ยง

6.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ เด็กและเยาวชนที่เป็นเยาวชนบางคนกลัวไม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียน เพราะบางทีวางไข่แล้วไม่ได้ปู บางทีไม่มีงานทำต่อเนื่อง หรือถ้าเปลี่ยนนายจ้างบ่อยๆ ก็ไม่ดี เด็กและเยาวชนที่เป็นเด็กได้เงินไปโรงเรียนวันละ 13 – 20 บาท บางคนต้องการมีงานทำเพื่อเสริมรายได้ เช่น งานประดิษฐ์ต่าง ๆ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชน จังหวัดสงขลา พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งในอำเภอเมืองและนอกเมืองมีความเห็นตรงกันในเรื่องสารพิษในอาหารรู้ว่าอาหารบางอย่างอันตราย ขนมกรอบกรอบผสมผงชูรสแต่ก็ซื้อกินบ้าง ส่วนใหญ่พ่อแม่ทำอาหารให้รับประทาน ทั้งสองกลุ่มไม่กังวลเรื่องสุขภาพอนามัยส่วนใหญ่มีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท เด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มจะรู้สึกกลัวเมื่อต้องอยู่คนเดียว ที่อยู่อาศัยปลอดภัยดี บางบ้านแม่ไม่แข็งแรงแต่อยู่ในหมู่คนดีก็ไม่กลัว ด้านการศึกษาทั้งสองกลุ่มบอกว่าดี มีโอกาสในการศึกษา เด็กและเยาวชนในอำเภอเมืองไม่กลัวเรื่องอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินแต่เด็กและเยาวชนนอกเมืองมีบ้างโดยต้องการให้มีการตรวจนักเรียนก่อนเข้าโรงเรียนว่ามีการพกอาวุธหรือไม่ เด็กและเยาวชนในอำเภอเมืองที่มีความเห็นว่าเป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชนได้หากไม่มีการควบคุมทั้งเรื่องเนื้อหา การเผยแพร่ ที่สำคัญขึ้นอยู่กับผู้ใช้ ส่วนเด็กและเยาวชนนอกเมืองไม่กล่าวถึงเรื่องนี้

7. การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จัดขึ้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 7 คน คือคนพิการทางสายตามีผู้เข้าร่วม 2 คน คนพิการจากอุบัติเหตุขาพิการ 2 คน คนพิการเป็นใบ้ 2 คน (มีล่ามแปลให้) มีคุณแม่ของคนพิการออทิสติก 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 7 คน ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกลดภัยของคนพิการในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

7.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการไม่กังวลใจเรื่องอาหารมากนัก มีบางคนกังวลเรื่องสารพิษในอาหาร ส่วนใหญ่บอกว่ามีคนอื่นจัดให้แล้วจึงไม่กลัว

7.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย ไปหาหมอต้องคอยนานน่าจะทำให้สิทธิคนพิการพบแพทย์ได้ก่อนเวลาคอยไม่สะดวกเหมือนคนปกติ ปัจจุบันดิฉันหมอให้ความสำคัญแต่ก็ไม่เท่ากับผู้ที่เสียเงินปกติหรือพวกราชการ

7.3 ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย คนพิการกังวลเรื่องบ้านบอกว่า เป็นบ้านของภรรยา มีลักษณะป็นปายได้ง่าย บ้านแถว ด้านหลังมีต้นไม้ คนจะป็นเข้ามาได้ง่าย ในเรื่องของการใช้ไฟฟ้า มีหลายครั้งที่โดนไฟดูด จัดได้น่ากลัวเหมือนกัน โดยเฉพาะที่เตาเสียบ

7.4 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการทางการได้ยินคิดว่ามีโอกาสไม่เท่าเทียมกับคนอื่น มีปัญหาในการสื่อสารต้องใช้ภาษามือ ควรสนับสนุนให้คนพิการทางการได้ยินเรียนหนังสือเพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความมั่นใจ แต่มีบางคนบอกว่าโอกาสเท่ากับคนปกติ ปัจจุบันเรียนการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ เด็กออทิสติกยังมีปัญหามากในเรื่องที่ผู้ปกครองต้องสื่อสารกับทางโรงเรียน

7.5 ความปลอดภัยด้านครอบครัว เป็นห่วงทาง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะครอบครัวมีพ่อและน้องทำงานที่จังหวัดยะลาส่วนแม่กรีดยางตามป่ามีลูกยังเล็กกลัวว่าจะเลี้ยงเขาได้ไม่ดีไม่มีเงินส่งเสียให้ได้เรียนสูง ๆ คู่ครองไว้ว่างใจได้ทุกคนแสดงให้เห็นว่าเชื่อใจในคู่ของตนเองและเป็นห่วงซึ่งกันและกัน

7.6 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม โรงงานที่ทำปลาป่น กลิ่นมาโดยไม่ต้องเชิญมาได้ตลอดเวลาใกล้ ๆ ก็มีโรงเลี้ยงหมูทำให้ต้องปิดบ้าน หน้าต่าง ประตูตลอดเวลากลิ่นเหม็นมาก ๆ

7.7 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการกลัวน้ำท่วม เพราะตอนนี้จังหวัดอื่นท่วม แล้วเราก็กะยท่วมมาแล้ว

7.8 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการเกือบทุกคนบอกตรงกันตรงกันคือกลัวกรณี 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลัวภัยสังคม เปิดร้านอยู่ มีคนมาขอสตางค์มาจากมาเลเซีย และอยู่ในร้านมองไม่เห็นทั้งสามคน เคยมีคนมายืมมอเตอร์ไซค์ไป แล้วเอาไปส่งยาบ้า ต้องโดนเรียกสอบปากคำ อีกเรื่องคือเพื่อนของน้อง ซึ่งเขาไม่มีเงิน และติดการพนัน เอาธมาจำนองแล้วเราไม่ได้เงินคืน

7.9 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ คนพิการแต่ละคนมีรายได้พอเลี้ยงตัวได้มีอาชีพของตนเองจึงให้ข้อมูลว่าไม่ค่อยกังวลในเรื่องนี้ ทุกคนมีความพยายามเรื่องรายได้ มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ

7.10 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย คนพิการเคยรับทราบสิทธิที่ทางราชการประกาศแต่ไม่เคยได้รับอะไรเลย กฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและให้คนที่ได้รับสิทธิทราบ ขาดความยุติธรรมในการรับเบี้ยยังชีพคนพิการ

7.11 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการเล่าว่านั่งรถประจำทางไปมาสงขลา – หาดใหญ่ อารมณ์ของคนขับไม่คงที่ อารมณ์ไม่ค่อยสม่ำเสมอในการขับ สงสารคนมีอายุ คนขานไม่ค่อยดี อีกกรณีเคยไปประชุมที่กรุงเทพตอนค่ำ นั่งแท็กซี่ โดยให้แผนที่ไป คนขับขับวนนานมาก เลยให้จอดและให้ส่งแค่นี้ เพราะรู้เส้นทาง บางคนมองว่าคนพิการน่าจะหลอกได้ง่าย การเป็นคนหูหนวกจะไววายไม่ได้ หากสังคมดี คนดีห่วงใยกันสังคมจะปลอดภัย

7.12 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการบอกว่าการใช้สื่อและเทคโนโลยีถ้าใช้เพื่อการให้ข่าวสารข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตถ้าใช้ไม่เป็นก็เสียเวลาแต่ถ้าใช้เป็นก็ช่วยในการติดต่อสื่อสารได้ดี

8. การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่มคนพิการนอกเมือง จังหวัดสงขลา จัดเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมศูนย์บริการการศึกษาโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยคนพิการมาจากอำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอสทิงพระและอำเภอสิงหนคร มีอาชีพช่างซ่อมและขายเครื่องไฟฟ้า เสริมสวยเคลื่อนที่ ขายของชำ ช่างภาพหนังสือพิมพ์และทำสวนยางพารา ผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 7 คน มีความพิการทางขา มือ ไม่มีคนพิการทางสายตา ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความรู้สึกปลอดภัยของคนพิการนอกเมือง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

8.1 ความปลอดภัยด้านอาหาร คนพิการส่วนใหญ่ไม่กลัวสารพิษจากพืชผักไม่ค่อยมีปัญหา เพราะปลูกไว้ทานเองที่บ้าน ไม่ใช้ยาหรือสารเคมี เวลาเข้าเมืองคนพิการกลัวสารพิษจากอาหารต้องทำใจ หลีกเลียงไม่ได้ ก็จำเป็นต้องกิน ความจริงแล้วต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุก่อน เพราะคนกินเป็นปลายเหตุ ตำบลบางเหนียวปลูกผักที่ปลอดสารพิษ และส่งออกมากที่สุดในจังหวัดสงขลา คนที่เข้ามาเช่าที่ดินจะใช้สารพิษ แต่คนที่ตำบลบางเหนียวเองจะไม่ใช้สารพิษ ต้องลงไปตรวจในพื้นที่ให้ทั่วถึงจริง ๆ ไม่ใช่ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อความสบายใจของประชาชน ร้านไหนตรวจผ่านติดป้ายให้ชัดเจน ต้องตรวจตอนที่ขนมาจากสวนไม่ใช่มาตรวจที่ตลาดเพียงอย่างเดียว

8.2 ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับคนพิการ เพราะการออกกำลังกายก็ลำบาก อาหารการกินก็หลีกเลี่ยงยาก ต้องมีเจ้าหน้าที่แนะนำให้ไปตรวจสุขภาพบ้าง คนไหนควรออกกำลังกายมากน้อยแค่ไหน ต้องพยายามรักษาส่วนนั้น ๆ ให้คงที่ไม่ทรุดลงไป ในแต่ละปีน่าจะให้โอกาสคนพิการไปตรวจสุขภาพอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ปัจจุบันเพิ่งจะได้รับการจดทะเบียนคนพิการเท่านั้น ในทางปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดผลต่อคนพิการยังไม่มี การทำขึ้นบัตรแล้วไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกในการเข้าคิวของคนพิการ การรักษาพยาบาลของคนพิการซึ่งในความจริงคนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาฟรี หรือจ่ายในราคาที่น้อยกว่าคนปกติ แต่กลับกันทางโรงพยาบาลกลับเก็บค่ารักษาพยาบาลในราคาปกติ (ราคาเต็ม)

8.3 ความปลอดภัยด้านการศึกษา คนพิการเห็นว่าการศึกษาคือเรื่องสำคัญ หากมีการศึกษาสามารถสมัครงาน อยู่ร่วมกันในสังคมได้ ส่วนใหญ่คนพิการจะเกิดความกลัวมากกว่า บางครั้งบางคนมองว่าคนพิการเรียกร้องมากเกินไป ในขณะที่ขาดการเปิดโอกาสมากกว่า

8.4 ความปลอดภัยด้านครอบครัว คนพิการที่จดทะเบียนแล้ว อยู่กับพ่อแม่เกิดวันหนึ่งวันใดพ่อแม่ตายไปคนพิการจะอย่างไร หากมีอะไรที่ช่วยเหลือคนพิการได้ ลูกของคนพิการจะได้รับสิทธิช่วยเหลืออะไรได้บ้าง ขอสิทธิให้กับครอบครัวคนพิการ

8.5 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม คนพิการบอกว่าสิ่งแวดล้อมตามสภาพชนบท ไม่มีผลต่อความกังวลใจ ไม่มีภาวะมลพิษ

8.6 ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ คนพิการกลัวไฟไหม้และสึนามิ เพราะเพิ่งจะเกิดขึ้นยังติดตาอยู่เรื่องอื่น ๆ ไม่กลัว

8.7 ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการบอกว่าบางท้องที่มีคนคิดยาเสพติดมากขึ้น รอบ ๆ มีการขโมยเป็นประจำ เป็นการเอาเปรียบคนพิการมากที่สุด เพราะคนพิการทำงานโดยสุจริต ทำมาเป็นสิบปี กว่าจะสะสมเงินได้ การเดินทางลำบากบางครั้งพบกับคนที่ไม่ดีรังแกเอาเปรียบคิดค่าโดยสารแพงคิดค่าระวางรถเข็นคนพิการ การเดินทางกลัวภัยจากการจราจรด้วย

8.8 ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ คนพิการบอกว่ารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพราะรายได้ไม่แน่นอน ราคาของขึ้นสูงมาก

8.9 ความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย คนพิการมองว่าสังคมขาดความยุติธรรม ทั้งในสังคมของคนปกติ และคนพิการไม่ต้องการความเห็นอกเห็นใจ หากสังคมให้ความสะดวก ให้โอกาสเหมือนคนอื่นก็เพียงพอแล้ว หน่วยงานราชการควรให้การสนับสนุนมากกว่านี้ คนที่พิการควรได้รับความเอาใจใส่มากกว่านี้ ในการเดินทางโดยพาหนะที่เป็นของรัฐบาลเสียค่าโดยสารครึ่งหนึ่ง แต่ของเอกชนไม่ลดราคาให้เลย ถ้าลดราคาค่าโดยสารต้องเป็นสมาชิกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย การคมนาคมทั้งเครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ ควรมีการจัด

รถพิเศษให้เฉพาะคนพิการ เพราะมีรายได้น้อย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควรทำให้เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะสถานที่ราชการในชนบท เช่น การทำทางลาดสำหรับรถเข็น เป็นต้น

คนพิการควรได้รับเงินเดือนทุกคน เพราะมีเจ้าหน้าที่บอกว่าคนพิการต้องไปปรับเงินด้วยตนเอง แต่ในความเป็นจริงคนพิการที่ไม่สามารถขยับตัวได้ก็ไม่สามารถไปปรับเงิน มีนโยบายว่าแต่ละอำเภอควรมีสถานบริการคนพิการอย่างครบวงจรให้เป็นรูปธรรม ก็เป็นการสร้างกำลังใจร่วมกัน เป็นการเยียวยาทางจิตใจ แล้วสามารถผลักดันให้คนพิการเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมเหมือนคนปกติได้อย่างมั่นใจมากขึ้น หน่วยงานระดับอำเภอน่าจะมีการติดตามเรื่องการจดทะเบียนคนพิการไปยังบ้านที่คนพิการอาศัยอยู่ คนพิการที่รู้กฎหมายและมีการร้องเรียนไปที่หน่วยงานราชการแต่หน่วยงานก็ไม่ให้ความใส่ใจเท่าที่ควร

8.10 ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการคิดว่าถ้าทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมจะเป็นสิ่งที่ดีมีคนพิการก็จะสะดวก ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

8.11 ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี คนพิการคิดว่าสื่อจะช่วยในเรื่องข่าวสาร ความรู้ วิทยุ โทรทัศน์ มีผลต่อคนพิการ เกี่ยวกับสาระระเบียบวินัยไม่ค่อยมี จะเป็นเกมเสียมากกว่า การสนทนาเกี่ยวกับบ้านเมืองน่าจะเอาคนพิการไปนั่งคุยบ้าง ข่าวสารที่ได้รับสำหรับคนพิการ ยังไม่ได้รับที่ชัดเจน ขาดการแพร่หลาย ดันไปไม่ถึงปลาย ปลายไปไม่ถึงต้น ขาดการรับทราบข้อมูลข่าวสาร อยากให้คนที่ทำการจดทะเบียน ควรให้ข่าวสารที่ชัดเจนและเข้าถึงตามเอกสารที่จดทะเบียนคนพิการ อาจจะส่งจดหมายไปก็ได้

การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มคนพิการ จังหวัดสงขลา พบว่า คนพิการในอำเภอเมืองกลัวสารพิษในอาหารส่วนคนพิการนอกเมืองไม่กลัวสารพิษเพราะปลูกผักกินเองทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันในเรื่องสุขภาพที่ต้องการให้บริการกับคนพิการก่อน เมื่อไปพบแพทย์เพราะไม่สะดวกในการขึ้นคอก การเดินทางไม่สะดวกและได้มีประสบการณ์ที่ถูกเอาเปรียบคิดค่าโดยสารแพงกว่าปกติ คนพิการทางสายตาในเมืองถูกหลอกขายอาหารที่บูดหรือใกล้บูดให้เพราะมองไม่เห็น คนพิการนอกเมืองไม่กังวลใจในเรื่องนี้ การรับรู้ถึงสิทธิมีการรับรู้บางส่วนแต่กลับไม่ได้รับสิทธิที่ควรได้ หน่วยงานของรัฐควรมีบริการพื้นฐานสำหรับคนพิการเช่น ทางลาด เป็นต้น การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทั้งทางสื่อมวลชนเช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ จะถึงคนพิการได้ คนพิการต้องการให้ทุกคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมคนพิการคงสบายขึ้น

การยอมรับของทางราชการที่มีต่อคนพิการ ให้ความสำคัญกับคนพิการมากขึ้น การศึกษาพอคนพิการเรียนจบแล้วไม่มีที่ฝึกงานและสถานที่ทำงาน ให้มีระบบที่ช่วยเหลือกัน ขณะเดียวกันหน่วยงานราชการก็ต้องช่วยเหลือควบคู่ไปด้วย คนพิการที่มีอาชีพรายได้อยู่แล้วน่าจะมีการลดภาษีเงินได้สำหรับคนพิการลงหรือยกเว้นภาษีสำหรับคนพิการ

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้สึกลดภัยของกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดสงขลา

กลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา

กลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสงขลาทั้งในเมืองและนอกเมืองมีความกลัวเรื่องสารพิษในพืชผักและเนื้อสัตว์ จึงมักเลือกกินผักต้นสูงที่ไม่ฉีดสาร เช่น สะตอ หรือผักที่มีหนอนกิน บางครั้งเลือกไม่ได้ เพราะต้องอาศัยลูกหลานหรือซื้ออาหารกิน ผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มมีความกังวลเรื่องสุขภาพ แต่ผู้ที่เป็นข้าราชการบำนาญจะไม่เคียดร้อนมากนัก ผู้อื่นส่วนมากใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท แต่รู้สึกว่าได้รับการดูแลจากแพทย์แตกต่างจากข้าราชการ ด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มมีความกลัวการอยู่คนเดียว เพราะถ้าเป็นลมหรือล้มป่วยจะไม่มีใครช่วย ด้านครอบครัว ผู้สูงอายุในเมืองกลัวว่าจะช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จะเป็นภาระกับคนอื่น ทั้งสองกลุ่มส่วนมากอยู่แยกกับลูก หลายคนมีลูกหลานที่ออกไปทำมาหากินนอกบ้าน ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง และทำให้เกิดโรคทางจิตได้

ผู้สูงอายุในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลามีความกังวลเรื่องการศึกษาของเด็กในชุมชน ที่จัดการศึกษาสายสามัญแยกกับโรงเรียนปอเนาะ ทำให้เด็กขาดความรู้ความเข้าใจระหว่างศาสนา การปฏิรูปการศึกษาทำให้หน่วยงานระดับอำเภอหายไปและการติดต่อสื่อสารห่างไกลกันมากขึ้น

ด้านความปลอดภัยทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่หูตาไม่ดี ไม่มีความคล่องตัว อาจเกิดอุบัติเหตุในการเดินทางได้ ผู้สูงอายุในอำเภอจะนะกลัวการก่อความไม่สงบในภาคใต้มากที่สุด เนื่องจากเคยมีเหตุการณ์วางระเบิดในอำเภอจะนะ 3 จุดในวันเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ ข้าราชการบำนาญไม่กังวลใจเรื่องรายได้ แต่ผู้ที่ไม่มียาไ้ยังต้องอาศัยเงินจากลูกหลานและเงินยังชีพ ผู้สูงอายุนอกเมืองส่วนมากยากจน เงินยังชีพได้ไม่ทั่วถึง นอกจากนั้น ผู้สูงอายุนอกเมืองยังรู้สึกไม่มีความปลอดภัยด้านการเมือง สิทธิและกฎหมาย เนื่องจากการปฏิรูปการปกครองทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่ ความไม่เข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชน และความไม่เสมอภาคในการใช้กฎหมายทำให้ชาวบ้านรู้สึกไม่ปลอดภัย

ผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มมีความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม เพราะเพื่อนบ้านเอื้อเฟื้อกัน มีการทำบุญร่วมกันระหว่างไทยพุทธกับมุสลิม แต่มีความเป็นห่วงด้านสื่อและเทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์และโทรศัพท์มือถือที่เด็กวัยรุ่นใช้กันมาก

กลุ่มสตรี/แม่บ้านจังหวัดสงขลา

กลุ่มสตรี/แม่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มที่มีอายุค่อนข้างมาก แต่มีความรู้สึกปลอดภัยสูงในด้านสุขภาพอนามัย แม้ว่าจะมีโรคภัยไข้เจ็บตามอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้านรู้จักวิธีรับมือกับโรคภัยได้ และมีความพึงพอใจกับการให้บริการทางการแพทย์ของรัฐ ในขณะที่สตรี/แม่บ้านนอกเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัยอย่างสูงในด้านสุขภาพอนามัย แม้จะมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทก็ตาม ส่วนด้านอาหารนั้น ทั้งสองกลุ่มมีความรู้และรู้สึกกังวลเกี่ยวกับอาหารที่มีสารเคมีอยู่บ้าง แต่จังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่ทำประมง จึงมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านอาหารทะเล สามารถ

รายงานการวิจัย การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 135

เลือกพลาสติกปลอดสารพิษบริโภคภายในครอบครัวได้ กลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมืองส่วนมากได้รับการศึกษาไม่มากนัก แต่สามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบโดยผ่านการศึกษานอกโรงเรียน

กลุ่มสตรี/แม่บ้านในเมืองยังมีความกังวลด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน และด้านสื่อและเทคโนโลยี แต่กลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมืองรู้สึกกังวลใจมากกับปัญหาเศรษฐกิจทั้งด้านหนี้สิน รายได้ และที่ทำกิน และเนื่องจากส่วนใหญ่ทำการประมงและใช้แรงงาน จึงมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการทำงานที่เสี่ยงอันตรายด้วย กลุ่มสตรี/แม่บ้านนอกเมืองรู้สึกเป็นห่วงว่าลูกหลานจะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่ถูกต้อง และยังไม่ปลอดภัยด้านการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากเห็นว่าคนมีเงินไม่ค่อยได้รับโทษ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีความกลัวอำนาจมืดในท้องถิ่นที่อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตของตนและคนในครอบครัวได้

กลุ่มเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา

เด็กและเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มเด็กในเมืองซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้รอบตัวมากและกล้าแสดงความคิดเห็น การสนทนากลุ่มพบว่าเด็กและเยาวชนในเมืองไม่มีความกังวลเรื่องใดมากนัก แต่เด็กหญิงมักจะรู้สึกไม่ปลอดภัยในที่อยู่อาศัยถ้าถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว เด็กและเยาวชนตระหนักรู้ถึงอันตรายจากสื่อและเทคโนโลยีและอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นกับตนได้ และส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ใหญ่เคารพสิทธิของเด็กและเป็นตัวอย่างด้านคุณธรรมให้เด็ก

เด็กและเยาวชนนอกเมืองที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีลักษณะเป็นชนบทสูง ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนในเขตอำเภอเมือง เด็กและเยาวชนนอกเมืองนี้เผชิญกับความไม่ปลอดภัยหลายด้านซึ่งบางประเด็นก็แตกต่างกับเด็กในเมือง เช่น ด้านอาหาร ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนมีความรู้และเข้าใจในการหาแนวทางเพื่อสร้างความปลอดภัยได้

กลุ่มคนพิการจังหวัดสงขลา

กลุ่มคนพิการมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในหลายด้าน เช่น ด้านอาหารรู้สึกไม่ปลอดภัยแต่สามารถปลูกผักกินเองได้ โดยไม่ใช้ยาหรือสารเคมี แต่ถ้าต้องซื้ออาหารกินก็ต้องทำใจ ด้านสุขภาพอนามัย ทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้สึกปลอดภัยเพราะได้รับการบริการไม่เท่ากับผู้เสียเงินตามปกติหรือข้าราชการ ส่วนด้านการศึกษา นั้น คนพิการยังได้รับโอกาสน้อยกว่าผู้อื่น ถ้าคนพิการได้รับการศึกษามากขึ้น ก็สามารถสมัครงานเพื่อเลี้ยงตนเองและอยู่ร่วมในสังคมได้

คนพิการในเมืองมีความกังวลใจกับสิ่งแวดล้อมจากโรงงานปลาป่นและโรงเลี้ยงหมู ในขณะที่คนพิการนอกเมืองไม่มีปัญหามลภาวะ อย่างไรก็ตามคนพิการทั้ง 2 กลุ่มในจังหวัดสงขลา กลัวภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ และสึนามิ เพราะเหตุการณ์เพิ่งเกิดขึ้นกับคนอื่นหรือเคยเกิดขึ้นกับตนเองมาแล้ว ส่วนด้านที่อยู่อาศัย บางคนอยู่ในบ้านที่ไม่ปลอดภัยสำหรับสภาพคนพิการ

ด้านชีวิตและทรัพย์สิน พบว่าคนพิการในจังหวัดสงขลามีความกังวลใจหลายด้านเช่น กรณีความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้ พวกติดยาเสพติด พวกลักขโมย และอุบัติเหตุจากการเดินทางซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับคนพิการ ส่วนด้านการเมือง สิทธิและกฎหมายนั้น คนพิการทั้ง 2 กลุ่ม เคยรับทราบสิทธิที่ทางราชการประกาศ แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ได้รับสิทธิตามนั้น คนพิการมองว่าสังคมขาดความยุติธรรม เมื่อคนพิการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐก็ไม่ให้ความใส่ใจเท่าที่ควร

ด้านจิตใจและคุณธรรม คนพิการเห็นว่าสังคมยังขาดน้ำใจและขาดความห่วงใยคนพิการ ส่วนด้านสื่อและเทคโนโลยีนั้น วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อหลักที่จะช่วยให้คนพิการได้ทราบข้อมูลข่าวสาร

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้สึกลปลอดภัยของคนไทยในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อกำหนดนิยามและองค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย อันจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยนี้ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีดังนี้

1) เอกสาร ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษาในทุกๆด้านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนกว่า 100 รายการ

2) กลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ในพื้นที่อำเภอเมืองและนอกเมืองของสี่จังหวัดในสี่ภาค คือ ภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเลย ภาคตะวันออก จังหวัดสระแก้ว และภาคใต้ จังหวัดสงขลา ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 312 คน

1.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยสำหรับการสนทนากลุ่ม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร พร้อมทั้งมีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารระหว่างวันที่ 15 มีนาคม – 15 พฤษภาคม 2549 และเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2549 – 20 กรกฎาคม 2549

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากเอกสารและจากการสนทนากลุ่ม และสรุป อภิปรายผลด้วยกระบวนการเชิงอุปนัย (inductive) เพื่อให้ได้นิยามและองค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทของสังคมไทยตามวัตถุประสงค์

1.5 การจัดสัมมนาและนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในการสัมมนาที่จัดขึ้นในวันพุธที่ 27 กันยายน 2549 ณ โรงแรมเอเชีย มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 100 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหลากหลายอาชีพ ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มนักพัฒนาสังคม และประชาชนกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมมนามาปรับปรุงงานวิจัยเป็นขั้นสุดท้าย

2. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าคนไทยให้นิยามความปลอดภัยของสังคมไทยแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ อันได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ผู้วิจัยจึงสรุปนิยาม “สังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย” โดยแยกตามความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

2.1 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การมีอาหารบริโภคเพียงพอและสะอาด ปราศจากการปนเปื้อนและสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงปราศจากมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว มีรายได้หรือสวัสดิการเพียงพอต่อการดำรงชีวิต เป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรงและยาเสพติด ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อและยึดมั่นคุณธรรม

2.2 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับสตรี/แม่บ้าน หมายถึง การมีอาหารสะอาดปราศจากการปนเปื้อนและสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบตามความต้องการ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ มีครอบครัวอบอุ่น มีอาชีพและรายได้เพียงพอโดยไม่มีหนี้สิน เป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรงและยาเสพติด บทบาทสตรีได้รับการยอมรับในสังคม ลูกหลานมีความปลอดภัยจากการใช้สื่อและเทคโนโลยี ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อและยึดมั่นคุณธรรม

2.3 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน หมายถึง การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงสื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างเสมอภาค มีการยอมรับและได้รับการคุ้มครองตามสิทธิเด็กและเยาวชน เป็นสังคมที่ปราศจากอุบัติเหตุ ความรุนแรงและยาเสพติด มีการส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2.4 สังคมที่ปลอดภัยสำหรับคนพิการ หมายถึง การมีอาหารสะอาดปราศจากการปนเปื้อนและสารเคมี ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมหรือมีหลักประกันสุขภาพ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพของตน มีสภาพแวดล้อม และ

การเดินทางที่ปลอดภัย มีอาชีพและรายได้เพียงพอเลี้ยงตัวเอง ได้รับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ตามที่กฎหมายกำหนด ได้รับบริการสื่อ เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เป็น สังคมที่มีคุณธรรมและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อแก่คนพิการ

จากการสังเคราะห์นิยามสังคมปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ผู้วิจัยสามารถนำมา สรุปเป็นนิยามของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยได้ดังนี้

สังคมไทยที่ปลอดภัย หมายถึง สังคมที่สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตประจำวันโดยมีความ ปลอดภัยด้านอาหาร ครอบครัวยุ่อาศัย ชุมชน และสภาวะแวดล้อม ประชาชนได้รับการบริการ ขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพและการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีอาชีพและรายได้เพียงพอแก่การ ดำรงชีพบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นสังคมที่ปลอดภัยจาก ธรรมชาติ อุบัติเหตุ ความรุนแรง อาชญากรรมและยาเสพติด ประชาชนรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ได้รับการคุ้มครองสิทธิทางการเมืองและกฎหมายอย่างเท่าเทียม เป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อ ยึดมั่น ในศาสนาและคุณธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปองค์ประกอบของสังคมปลอดภัยจากผลการวิจัย ซึ่งจำแนกได้เป็น 16 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6: องค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทย

1. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านอาหาร
มีอาหารกินอย่างพอเพียง ครบมือ ได้กินอาหารที่ปรุงสะอาด ปราศจากเชื้อโรค ได้กินอาหารอาหารสด ไม่หมดอายุ ได้กินอาหารที่มีคุณค่าครบหมู่ ได้กินเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ไม่กินอาหารขยะ/ปรุงแต่ง ได้กินพืชผักที่ปราศจากสารกำจัดศัตรูพืช การตกค้างของยาปฏิชีวนะ ได้กินเนื้อสัตว์ปราศจากสารเร่งเนื้อแดง สารปนเปื้อน วัตถุเจือปน สารบอแรกซ์ ฟอรัมาลีน
2. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย
มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี ปราศจากโรคร้ายแรง เช่น เอชไอวี มะเร็ง ฯลฯ ปราศจากโรคเรื้อรัง ที่รักษาไม่หาย มีสุขภาพจิตดี ไม่มีความเครียด มีเวลาพักผ่อน ไปหาหมอได้สะดวก มีหมอและพยาบาลเพียงพอ

ได้รับการบริการที่ดีจากโรงพยาบาล สถานีนอนมัย และบุคลากร สามารถไปโรงพยาบาลทันเวลาเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉิน ได้รับการบริการกิจกรรมเวชศาสตร์ เช่น นวดฉีดยา ออกกำลังกาย มีคนใกล้ชิดดูแลยามเจ็บป่วย ได้รับข่าวสาร/ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่จำเป็น มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการ มีบัตรประกันสุขภาพ ได้รับความเท่าเทียมในการรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขจากรัฐ มีทางเลือกใช้บริการ โรงพยาบาลเอกชน มีเงินเพื่อรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย ไม่ต้องกู้เงินมารักษาพยาบาล มีความสามารถใช้จ่ายในกิจกรรมป้องกันโรค เช่น การออกกำลังกาย หรือกิจกรรมอื่นๆ
3. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย
สภาพของบ้านมีความมิดชิด/มั่นคง การมีสมาชิกในครอบครัวอยู่เป็นเพื่อน
4. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านชุมชน
สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด พึ่งพากันได้ ชุมชนมีกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน การมีอาสาสมัครทำหน้าที่เฝ้าระวังชุมชน ชุมชนปราศจากยาเสพติดและการลักขโมย
5. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านการศึกษา
มีอุปกรณ์/สื่อการสอนเพียงพอ มีเงินพอจ่ายค่าเล่าเรียน/อุปกรณ์การเรียน มีการฝึกอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน มีโอกาสใช้สื่อที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม คอมพิวเตอร์) มีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันระหว่างโรงเรียนในชนบท ในตัวจังหวัด และในเมืองหลวง
6. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านครอบครัว
การมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีสมาชิกในครอบครัวให้การดูแลอุปการะเลี้ยงดู เด็กและผู้สูงอายุไม่ถูกละเลยทอดทิ้ง หรือปล่อยให้อยู่ตามลำพัง

ผู้สูงอายุไม่ถูกปล่อยให้เลี้ยงหลานและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย สมาชิกในครอบครัวไม่มีพฤติกรรมกระทำความผิด
7. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม
มีน้ำสะอาดใช้และบริโภค ไม่มีมลพิษทางอากาศ กลิ่น ฟุ้งละออง ควันทoxic สารเคมี ไม่มีมลพิษทางเสียง ไม่มีวิทยุรบกวนหรือการรบกวนของเสียงดัง ไม่มีการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลไม่เป็นที่ ไม่มีการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ไม่มีการบุกรุกทำลายป่า
8. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ
ไม่มีภัยธรรมชาติรุนแรง เช่น ฟ้าผ่า พายุ น้ำท่วม ภัยแล้ง ไฟไหม้
9. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน
ไม่ต้องอยู่บ้านคนเดียวเวลากลางคืน ไม่ถูกล่วงเกิน/ข่มขู่ ด้วยคำพูดหรือการกระทำจากผู้อื่น ไม่ถูกคนในครอบครัวทำร้าย ไม่ถูกลักขโมย ไม่มีคนเสพติด/เมาสุรา ไม่มีคนติดยาเสพติด มีความปลอดภัยเมื่อออกนอกบ้านเวลากลางคืน มีความปลอดภัยเมื่อโดยสารรถรับจ้าง/รถประจำทาง ไม่มีอุบัติเหตุจากการยนต์/รถจักรยานยนต์ ไม่มีอุบัติเหตุจากการทำงาน ไม่มีการก่อความไม่สงบในพื้นที่ต่างๆ ไม่มีทุ่นระเบิดที่หลงเหลือจากสงคราม
10. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านอาชญากรรม
ไม่มีการค้าและการเสพติด ไม่มีการกระทำความผิดของผู้ติดยาเสพติด ไม่ถูกลักขโมยในบ้าน ไม่ถูกจี้เมื่อออกนอกบ้าน ไม่ถูกข่มขืน/ล่วงเกินทางเพศ ไม่มีการกระทำความผิดของแก๊งค์กวนเมือง ไม่มีการขโมยรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ไม่มีการกระทำความผิดของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

11. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ
มีที่ดินทำกิน มีอาชีพประจำหรือมีงานทำอย่างต่อเนื่อง มีรายได้เพียงพอเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีเงินลงทุนต่อเนื่อง ไม่มีหนี้สินเกินกว่าที่จะชำระได้ ไม่เป็นหนี้ในระบบ มีเงินออม มีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
12. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านการทำงาน
มีงานหรือมีอาชีพมั่นคง สามารถหางานทำได้ง่าย ไม่เปลี่ยนงานบ่อย ไม่ว่างงาน ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสม ไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน ไม่ต้องทำงานเสี่ยงอันตราย มีสวัสดิการในการทำงานแก่ตนเองและครอบครัว
13. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านการเมือง
มีสิทธิและได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีอิสระในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีรัฐบาลที่มั่นคง มีรัฐบาลที่ไม่คอร์รัปชัน มีผู้บริหารประเทศ และนักการเมืองที่มีคุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีความวุ่นวายระหว่างกลุ่มที่มีความขัดแย้งทางการเมือง มีความสงบในทุกภาคของประเทศ
14. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย
มีความรู้ และความเข้าใจกฎหมาย มีสิทธิ และได้ใช้สิทธิตามกฎหมาย ได้รับความสะดวกและความเป็นธรรมในการใช้สิทธิ และเรียกร้องสิทธิส่วนตัว

ได้รับความสะดวกเมื่อต้องไปติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ ผู้รักษากฎหมายมีความน่าไว้วางใจ/น่าเชื่อถือ/พึ่งพาได้ ผู้ใช้กฎหมายมีความยุติธรรม ไม่เล่นพวกพ้อง กฎหมายมีความเป็นธรรมและเสมอภาคแก่ทุกคน กระบวนการยุติธรรมต้องมีความยุติธรรม คนจนมีสิทธิเท่ากับคนรวย ไม่ถูกละเมิดสิทธิ/กลั่นแกล้งทางการเมือง ปลอดภัยจากอิทธิพล/อำนาจมืด
15. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม
มีความสุขในชีวิต มีความพอเพียงในชีวิต มีความเกรงกลัวต่อบาปและการกระทำผิดศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจต่อกัน มีการเข้าวัดและศึกษาศาสนา คนรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม และลดความเห็นแก่ตัว มีการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมในครอบครัวและสังคมให้มากขึ้น สังคมไม่นับวัตถุนิยมมากเกินไป การพัฒนาประเทศต้องควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีด้านคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต
16. องค์ประกอบของความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี
ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงความเป็นจริงจากสื่อ เด็กไม่ใช้สื่อ/เทคโนโลยีอย่างฟุ่มเฟือย เช่น โทรศัพท์มือถือ เกม ดิจิตัลเอนเตอร์เน็ต ไม่ตกเป็นเหยื่อทางธุรกิจของสื่อ สื่อไม่สร้างค่านิยมที่ผิดให้กับเด็กและคนทั่วไป สื่อไม่ทำลายวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม สามารถเข้าถึงและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ตามที่ต้องการ มีโอกาสใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะมีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความปลอดภัยในสังคมแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยก็สามารถสรุปภาพรวมได้ว่าองค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยมีความสำคัญในลำดับต้นๆ 8 ลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 7: องค์ประกอบของสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยตามลำดับความสำคัญ

ลำดับ	ด้าน	องค์ประกอบ
1.	ด้านสุขภาพอนามัย	1. มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี 2. มีบัตรประกันสุขภาพ 3. ได้รับความเท่าเทียมในการรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขจากรัฐ 4. ได้รับการบริการที่ดีจากโรงพยาบาล สถานีอนามัย และบุคลากร 5. ไปหาหมอได้สะดวก มีหมอและพยาบาลเพียงพอ 6. สามารถไปโรงพยาบาลทันเวลาเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉิน
2.	ด้านเศรษฐกิจ	1. มีรายได้เพียงพอเลี้ยงตนเองและครอบครัว 2. มีอาชีพประจำหรือมีงานทำอย่างต่อเนื่อง 3. ไม่มีหนี้สินเกินกว่าที่จะชำระได้ 4. มีเงินลงทุนต่อเนื่อง 5. มีที่ดินทำกิน
3.	ด้านอาหาร	1. มีอาหารกินอย่างพอเพียง ครบมือ 2. ได้กินอาหารที่ปรุงสะอาด ปราศจากเชื้อโรค 3. ได้กินพืชผักที่ปราศจากสารกำจัดศัตรูพืช การตกค้างของยาปฏิชีวนะ 4. ได้กินเนื้อสัตว์ปราศจากสารเร่งเนื้อแดง สารปนเปื้อน วัตถุเจือปน สารบอแรกซ์ ฟอรัมาลิน 5. ได้กินอาหารอาหารสด ไม่หมดอายุ
4.	ด้านการศึกษา	1. มีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันระหว่างโรงเรียนในชนบท ในตัวจังหวัด และในเมืองหลวง 2. มีการฝึกอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน 3. มีเงินพอจ่ายค่าเล่าเรียน/อุปกรณ์การเรียน 4. มีอุปกรณ์/สื่อการสอนเพียงพอ

		5. มีโอกาสใช้สื่อที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม คอมพิวเตอร์)
5.	ด้านครอบครัว	1. มีครอบครัวที่อบอุ่น 2. เด็กและผู้สูงอายุไม่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง หรือปล่อยให้อยู่ตามลำพัง 3. มีสมาชิกในครอบครัวให้การดูแลอุปการะเลี้ยงดู 4. ผู้สูงอายุไม่ถูกปล่อยให้อยู่เหินห่างและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย 5. สมาชิกในครอบครัวไม่มีพฤติกรรมกระทำความผิด
6.	ด้านอาชญากรรม	1. ไม่มีการค้าและการเสพยาเสพติด 2. ไม่ถูกขโมยชิ้นบ้าน 3. ไม่ถูกจี้เมื่อออกนอกบ้าน 4. ไม่มีการกระทำผิดของแก๊งค์กวนเมือง 5. ไม่มีการกระทำผิดของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย
7.	ด้านที่อยู่อาศัย	1. การมีสมาชิกในครอบครัวอยู่เป็นเพื่อน 2. สภาพของบ้านมีความมิดชิด/มั่นคง
8.	ด้านการทำงาน	1. มีงานหรือมีอาชีพมั่นคง 2. ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสม 3. สามารถหางานทำได้ง่าย 4. ไม่ต้องทำงานเสี่ยงอันตราย 5. ไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน

3. การอภิปรายผลการวิจัย

การรับรู้ความเสี่ยงภัยหรือความรู้สึกปลอดภัยของคนในสังคมนั้น ได้มีการศึกษาวิจัยกันในประเทศมาเป็นเวลานานพอสมควร การวิจัยในอดีตส่วนมากจะใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยการใช้มาตรวัดด้านจิตวิทยาเพื่อศึกษาว่าคนมีความคิดและทัศนคติต่อสถานการณ์ต่างๆอย่างไรในระดับใด สำหรับการวิจัยเรื่องการนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ฉบับนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อต้องการทำความเข้าใจกับสภาพสังคมไทยในบริบทที่เป็นธรรมชาติ และเป็นความจริงตามความรู้สึกและมุมมองของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนไทย และ

เป็นกลุ่มที่ต้องการการเอาใจใส่เป็นพิเศษจากสังคม อันได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ สตรี/แม่บ้าน เด็กและเยาวชน และคนพิการ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องและพัฒนาให้คนเหล่านี้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความปลอดภัยและมั่นคง

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบของความปลอดภัยและไม่ปลอดภัยในบริบทสังคมไทย

การวิจัยนี้พบว่าสาเหตุของความไม่ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างใน 4 จังหวัด ส่วนใหญ่เกิดจากความเสี่ยงหรือภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured risks) มากกว่าภัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (natural risks) หรือภัยจากภายนอก (external risks) ตัวอย่างเช่น ภัยที่เกิดจากอาหารปนเปื้อน การเจ็บไข้ได้ป่วย มลภาวะแวดล้อมที่เกิดจากการทิ้งขยะและสารเคมี ภัยจากความรุนแรง การลักขโมย ยาเสพติด ภัยจากการเดินทาง การทำงาน และภัยจากสื่อและเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีกลุ่มตัวอย่างบางคนกล่าวถึงภัยธรรมชาติบ้าง แต่จากการสนทนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความกังวลกับภัยธรรมชาติอย่างจริงจังมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Giddens (1999) และ Beck (1992) ที่กล่าวว่าสังคมเสี่ยงภัยในปัจจุบันนี้ เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากสำหรับสังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากรู้วิธีการสร้างความปลอดภัยให้ตนเองได้ โดยการหลีกเลี่ยงสถานะเสี่ยงหรือลดเว้นการกระทำที่เสี่ยงอันตรายเหล่านั้น เช่น ประชาชนในต่างจังหวัดรู้ว่า ผักและผลไม้ในตลาดมักมีสารพิษและการปนเปื้อน จึงเลือกซื้อจากผู้ที่ไม่ไ้ใจได้ ชาวบ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเลี้ยงปลาจากแม่น้ำปายซึ่งแน่ใจว่าปราศจากสารพิษ หลายคนปลูกผักกินเอง แต่มีชาวบ้านบางคนในหลายจังหวัดยังใช้สารเคมีในการเกษตรอยู่ ทั้งที่รู้ว่าไม่ปลอดภัย เนื่องจากเห็นว่าเพื่อนบ้านใช้ จึงเกรงว่าผลผลิตของตนจะสู้ของเพื่อนบ้านไม่ได้

3.2 คุณลักษณะของความเสี่ยงภัย

การวิจัยนี้พบว่าความรู้สึกกังวลหรือไม่ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อนำมาจัดระดับตามลักษณะของความเสี่ยง (characteristics of risk) เป็น 3 ระดับ คือ ระดับเฉพาะตัว (micro) ระดับกลุ่ม/ชุมชน (meso) และระดับชาติ (macro) หรือเปรียบเทียบเป็นระดับความรุนแรงน้อย - กลาง - สูง แล้ว ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จัดอยู่ในระดับเฉพาะตัว เช่น มีความกลัวเกี่ยวกับด้านอาหาร สุขภาพ การทำงาน รายได้ ครอบครัวย การได้รับอุบัติเหตุ และความพิการ และอันตรายที่เกิดจากการบริโภคสื่อและเทคโนโลยี ในขณะที่ผู้กล่าวถึงความกังวลในระดับสูงกว่านั้น มีน้อยกว่า และส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมกว่าด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการบำนาญในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีความกังวลเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชนว่าจะเกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม กลุ่มผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะแสดงความเป็น

ห่วงความปลอดภัยในสังคมทั่วไป เรื่องสถานะแวดล้อม ตลอดจนอันตรายจากสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่อาจไม่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดว่าเป็นความไม่ปลอดภัยในระดับกลุ่ม/ชุมชน (meso) ส่วนความรู้สึกล้มไม่ปลอดภัยในระดับชาติ (macro) นั้น ได้แก่ ความกลัวความรุนแรงด้านการเมือง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าความไม่ปลอดภัยในระดับส่วนตัวจะสามารถจัดการได้ง่ายกว่า เช่น การหลีกเลี่ยงอาหารปนเปื้อน การระวังรักษาสุขภาพของตน ในขณะที่การจัดการกับความไม่ปลอดภัยในระดับสูงกว่านั้น มีความยากลำบากในการแก้ปัญหามากกว่า

3.3 ลักษณะทางประชากรและสังคมกับความรู้สึกล้มไม่ปลอดภัยในสังคม

การวิจัยนี้พบว่า ความรู้สึกปลอดภัยของคนไทยมีความแตกต่างกันตามลักษณะประชากรและสังคม (sociodemographic) ที่เห็นได้ชัดคือปัจจัยด้านอายุ การวิจัยนี้พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีความกังวลใจและกลัวความเจ็บไข้ได้ป่วย เนื่องจากมีอายุมาก จึงมีสุขภาพไม่ดี และมีความกลัวด้านเศรษฐกิจ เพราะส่วนมากขาดความสามารถในการทำงานหาเลี้ยงตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่นถ้าไม่มีบำนาญ นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังกลัวการถูกลูกหลานทอดทิ้ง ซึ่งความกลัวประเภทนี้จะไม่เกิดกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ เช่น สตรี/แม่บ้าน และเด็กและเยาวชน ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับรายงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ซึ่งทำการศึกษาภาวะเสี่ยงภัยของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ และพบว่าปัญหาหลักของผู้สูงอายุคือปัญหาสุขภาพ เศรษฐกิจ และการอยู่คนเดียว

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรี/แม่บ้านนั้นจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในประเด็นที่แตกต่างจากผู้สูงอายุ คือสตรี/แม่บ้านจะไม่กังวลกับประเด็นที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวมากนัก แต่จะมีความกังวลกับความปลอดภัยด้านครอบครัว และสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบกับลูกหลาน เช่น สภาพสังคมที่ล่อแหลม และภัยจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตของเด็กและวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Freudenburg (1996) ที่กล่าวว่าเพศของบุคคล บทบาทในบ้าน และจำนวนบุตรในบ้าน มีความเกี่ยวข้องและอาจส่งอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องความเสี่ยง ในขณะที่ Pilisuk และ Acredolo (1988) ก็พบว่าผู้หญิงมักมีความวิตกกังวลกับความเสี่ยงเกี่ยวกับเทคโนโลยีในระดับสูง นอกจากนี้ Hamilton (1985) ยังพบว่าผู้หญิงที่มีเด็กเล็กที่บ้านมักรู้สึกกังวลกับปัญหาสถานะแวดล้อมมากกว่าผู้ชาย ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่าผู้หญิงมักห่วงความปลอดภัยที่มีผลกระทบกับครอบครัวและบุตรมากกว่าเรื่องเฉพาะตัว อย่างไรก็ตาม จากการสนทนากับกลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอชุมขาม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ พบว่าส่วนใหญ่รู้สึกกลัวการเป็นโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก ซึ่งแตกต่างจากสตรีผู้สูงอายุซึ่งมีความกังวลเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ และบทบาทในบ้านก่อให้เกิดความแตกต่างในความรู้สึกปลอดภัยทางสังคมได้ ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้อาจถูกสนับสนุนได้จากการสนทนากับกลุ่มเด็กและเยาวชนใน 4 จังหวัด ที่ผู้วิจัยพบว่าเด็กไม่มีความกังวลเรื่องอาหาร

และสุขภาพอนามัยเท่าใดนัก แม้จะรู้ว่าอาหารปนเปื้อนและมีสารพิษมีอยู่ทั่วไปในสังคมไทย ทั้งนี้ เป็นเพราะอายุของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ยังน้อย จึงมีสุขภาพแข็งแรง เรื่องโรคภัยไข้เจ็บจึงเป็นเรื่องไกลตัว

การศึกษาและสถานภาพทางเศรษฐกิจก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อความรู้สึกปลอดภัยในสังคม การวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงหรือมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะมีความรู้สึกปลอดภัยสูงในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และที่อยู่อาศัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญในจังหวัดสระแก้วและสงขลา และกลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่วนใหญ่มิรายได้ที่มั่นคงจากบำนาญหรือมีลูกหลานอุปการะเลี้ยงดู ทำให้มีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่นอกเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เลย และสระแก้ว ซึ่งส่วนมากเป็นผู้มีการศึกษาน้อยและมีฐานะยากจน นอกจากนั้นยังมีกลุ่มสตรี/แม่บ้านในอำเภอรัษฎาประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ หางานทำง่าย จึงมีความรู้สึกปลอดภัยมากกว่ากลุ่มสตรี/แม่บ้านที่อำเภอเมือง ซึ่งมีปัญหาด้านเศรษฐกิจมากกว่า ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Gould และคณะ (1988) ที่พบว่าคนที่มีการศึกษาและรายได้สูงจะมีทัศนคติเชิงปลอดภัยสูงขึ้นด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะคนเหล่านั้นมีเครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยป้องกันตนเองจากอันตรายได้ และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Savage (1993) ที่พบว่าผู้หญิง คนที่มีการศึกษาน้อย และมีรายได้ต่ำ จะมีความหวาดกลัวต่อความเสี่ยงในสังคมมาก

Cutter และคณะ (1992) กล่าวว่าความแตกต่างในความรู้สึกเสี่ยงของคนนั้นอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความหวาดกลัว (dread) ความรู้ (knowledge) และความชัดเจน (conspicuousness) ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้สูงอายุและสตรี/แม่บ้านหลายคนบอกว่าไม่เข้าใจอินเทอร์เน็ตมากนัก แต่ก็มีความกลัวเพราะทราบว่าเป็นอันตรายกับลูกหลานได้ ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุน Cutter และคณะ (1992) เพราะเห็นได้ชัดว่าความกลัวหรือความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากอินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้น มีส่วนมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี หรือยังมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีไม่ชัดเจนเพียงพอ

3.4 การประเมินความเสี่ยงภัย

จากการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 กลุ่มใน 4 จังหวัด 4 ภาค การวิจัยนี้พบว่ามีความหลายครั้งที่ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างเกิดจากประสบการณ์ที่ตนพบว่ามีอยู่และเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุเคยเห็นเพื่อนบ้านถูกลูกหลานทอดทิ้ง กลุ่มสตรี/แม่บ้านรู้สึกกลัวการป่วยเป็นโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก เนื่องจากมีคนในหมู่บ้านป่วยและเสียชีวิตไปแล้ว 2 คน เด็กและเยาวชนเคยเห็นเพื่อนขับรถมอเตอร์ไซด์เร็วแล้วประสบอุบัติเหตุ หรือการที่คนพิการเคยโดนหลอกให้ซื้ออาหารที่บูดเสียรับประทาน เป็นต้น ประสบการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างเคยพบด้วยตนเองหรือเคยพบที่เกิดกับคนอื่นนี้เหล่านี้ อาจก่อให้เกิดการตัดสินใจด้วยความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับความ

เสี่ยงและความไม่ปลอดภัยในสังคมได้ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบ heuristic ตามที่ Tversky และ Kahnemann (1974) ได้ศึกษาไว้ และสรุปว่า การตัดสินใจจากประสบการณ์ที่ตนพบว่ามีอยู่และเกิดขึ้นบ่อยครั้ง (availability heuristic) มีความสำคัญต่อการรับรู้ความเสี่ยงของคน นอกจากนั้น Combs และ Slovic (1979) ยังพบว่าคนที่คนเปิดรับสื่อบ่อยๆ ทำให้ระดับของการรับรู้ความเสี่ยงนั้นสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกกลัวหรือไม่ปลอดภัยจากสิ่งที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อในหลายด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ เช่น การที่สื่อนำเสนอเรื่องอาหารไม่ปลอดภัย อันตรายด้านสุขภาพ อาชญากรรม และภัยธรรมชาติ เป็นต้น แต่ในทางกลับกันการนำเสนอเรื่องอันตรายในด้านต่างๆก็นับว่าเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อนำไปสู่การป้องกันตนเองจากอันตรายในสังคมได้เช่นกัน

3.5 วัฒนธรรมกับการรับรู้ความเสี่ยงภัย

ความรู้สึกปลอดภัยของคนในสังคมมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม จากการเก็บข้อมูลใน 4 จังหวัด 4 ภาค ทั้งในเขตอำเภอเมืองและนอกเมือง ผู้วิจัยพบว่าแม้ในเขตจังหวัดเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองก็มีความรู้สึกปลอดภัยและไม่ปลอดภัยต่างกันในเรื่อง เช่น เรื่องอาชญากรรม และสิทธิและความเสมอภาคซึ่งคนนอกเมืองไม่ให้ความสนใจเท่ากับคนในเมือง และคนในแต่ละภาคแต่ละจังหวัดก็มีความรู้สึกปลอดภัยต่างกัน เช่น คนแม่ฮ่องสอนมีความรู้สึกปลอดภัยสูงกว่าคนในจังหวัดสระแก้ว ในด้านอาหาร สิ่งแวดล้อม ครอบครัว และอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Douglas และ Wildavsky (1982) ที่กล่าวว่าคนในสังคมที่ต่างกันจะมีความกลัวต่อสภาวะคุกคามที่ต่างกัน และความแตกต่างนี้ก็มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม (social structure) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างและบริบทของสังคมเมืองมีความไม่ปลอดภัยสูงกว่าสังคมชนบทและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนทำให้คนในท้องถิ่นรู้สึกปลอดภัยมากกว่าบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดสระแก้ว

3.6 การถ่ายทอดความรู้สึกปลอดภัยในสังคม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความรู้สึกปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างใน 4 จังหวัดทั้ง 16 องค์ประกอบแล้ว พบว่า ความรู้สึกปลอดภัยและไม่ปลอดภัยของประชาชนสามารถอธิบายด้วยภาษาและระดับอารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกปลอดภัยสามารถแสดงออกได้ด้วยความ “อุ่นใจ” “ไว้ใจ” และ “มั่นใจ” เช่น ผู้สูงอายุในจังหวัดแม่ฮ่องสอนรู้สึกอุ่นใจที่อยู่ในชุมชนที่มีการดูแลซึ่งกันและกัน สตรี/แม่บ้านที่อยู่นอกเมืองรู้สึกไม่กังวลใจกับสารพิษในอาหารเนื่องจากสามารถปลูกผักกินเองได้ และเด็กและเยาวชนมีความมั่นใจในระบบการศึกษา เป็นต้น ในทางกลับกัน ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของประชาชนก็สามารถแสดงออกด้วยความรู้สึกเสี่ยง หวาดกลัว และเป็นกังวล เช่น สตรี/แม่บ้านในอำเภอสิงหนครจังหวัดสงขลา มีความรู้สึกเสี่ยงที่ต้องออกไปทำงานกลางทะเล เด็กผู้หญิงในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว รู้สึกหวาดกลัวที่จะต้องอยู่บ้านคนเดียว

เวลากลางคืนและสตรี/แม่บ้านในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนรู้สึกกังวลว่าจะป่วยเป็นโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก เหล่านี้เป็นต้น

3.7 การปราศจากความกลัว (Freedom from Fear) และการปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความปลอดภัยทั้ง 16 ด้าน ผู้วิจัยพบว่าเมืององค์ประกอบหลายข้อที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกขาดแคลนของกลุ่มตัวอย่างในหลายๆด้าน เช่น ด้านอาหาร การได้รับบริการขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมทั้งทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสะท้อนว่า การแก้ไขปัญหาความปลอดภัยเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในบริบทสังคมไทยนั้น จะต้องพิจารณาในมิติของการปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) ด้วย มิใช่มีแต่ความต้องการด้านการปราศจากความกลัว (Freedom from Fear) เพียงอย่างเดียว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทั้ง 2 มิติควบคู่กันไป

ผลการวิจัยเรื่อง การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นี้ ยังสามารถสรุปได้ว่า ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของคนไทยนั้นมักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์มากกว่าอันตรายจากภัยธรรมชาติ และมักเป็นอันตรายที่มีผลกระทบเฉพาะตัวมากกว่าส่วนรวม ความรู้สึกไม่ปลอดภัยนั้นอาจไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนใกล้ชิดหรือเคยรับทราบผ่านสื่อ ความรู้สึกปลอดภัยของแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกันได้ เนื่องจากปัจจัยด้านสังคมประชากร จิตวิทยา และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยนี้เสนอเป็น 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1) การวางแผนและแก้ปัญหาด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่ควรใช้วิธีเหมารวม (inclusive) เพราะจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่ปลอดภัยมีความหมายแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบริบทของสังคม ดังนั้น การสร้างมาตรการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละสังคมให้รอบด้าน

2) การสร้างความปลอดภัยทางสังคมให้กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการ ต้องเน้นทั้งความปลอดภัยภายนอก และความปลอดภัยด้านจิตใจของ

กลุ่มเป้าหมาย เช่น การไม่ทิ้งให้ผู้สูงอายุหรือคนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ต้องอยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง การให้เกียรติและมีความเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน เป็นต้น

3) โครงการที่จัดขึ้นเพื่อการคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น การให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือการให้เงินสงเคราะห์ ควรมีการติดตามดูแลให้เป็นไปอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรมอย่างแท้จริง ไม่ให้เกิดปัญหาการใช้สิทธิได้

4) พัฒนาแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการให้มากขึ้น เช่น การจดทะเบียนคนพิการ ควรจัดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จพร้อมทั้งมีแพทย์ให้บริการตรวจสุขภาพเพื่อรับรองความพิการ ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยให้คนพิการไม่ต้องลำบากในการเดินทาง และเป็นการประหยัดเวลาและแรงงานบุคลากร

5) การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มสตรี/แม่บ้าน ต้องคำนึงถึงความรู้ความชำนาญ และทักษะทางวิชาชีพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และตลาดที่รองรับ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้

6) ปัจจัยด้านความปลอดภัยของเด็กมีความแตกต่างกับผู้ใหญ่ และเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องการความเอาใจใส่จากสังคมเป็นพิเศษ ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สะท้อนความรู้สึกและความต้องการของตนอย่างอิสระ และต้องมีความจริงใจในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เช่น ความปลอดภัยของเด็กจากการถูกลักพาตัวทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และความปลอดภัยจากการถูกทอดทิ้ง หรือถูกละเลยจากครอบครัว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้เด็กตกอยู่ในสถานะไม่มั่นคงได้

7) ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอันดับต้นๆของกลุ่มเป้าหมายในชนบท แม้คนส่วนมากจะมีบัตรประกันสุขภาพ แต่ส่วนมากก็ยังรู้สึกว่าได้รับยาและการให้บริการไม่เท่าเทียมกับผู้ที่มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาล จึงควรมีการทบทวนนโยบายและแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน

8) ควรมีการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ชนบทให้มากขึ้น เพื่อให้คนวัยหนุ่มสาวสามารถหางานทำในท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องทอดทิ้งครอบครัว หรือทิ้งบุตรหลานไว้ให้เป็นภาระแก่ผู้สูงอายุ

9) เน้นมาตรการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยด้วยการป้องกันอันตรายล่วงหน้า มากกว่าการแก้ไขปัญหาในภายหลัง

10) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายและสร้างความปลอดภัยในสังคมของตนให้มากขึ้น โดยชุมชนจะต้องมีบทบาทร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและอาสาสมัครพัฒนาสังคม ซึ่งอาจดำเนินการผ่านโครงการต่างๆที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น โครงการ Home Care อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุหรือคนพิการ และการวางแผนสร้างเด็ก ที่ให้ความรู้ด้านการดูแลเด็กแก่สตรี/แม่บ้านในชุมชน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการในโครงการต่างๆเหล่านี้ ควรให้คนในชุมชนได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการบังคับหรือยึดเยื้อจากรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถเป็นผู้นำการพัฒนาด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้

11) ควรมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีทุกประเภทอย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆให้มากขึ้น เพราะการเข้าถึงข่าวสารที่ถูกต้องจะช่วยลดความกังวลของประชาชน และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนรู้สิทธิปลอดภัยมากขึ้น

12) การวิจัยนี้พบว่าสังคมที่ปลอดภัยของคนไทยเกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) ในหลายด้าน มิใช่มีแต่ความต้องการที่จะปราศจากความกลัว (Freedom from Fear) เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการที่จะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นจะต้องมีการจัดการกับปัญหาทั้ง 2 ด้านไปพร้อมๆกัน เพื่อให้การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยบรรลุผล

13) การวิจัยนี้พบว่ามิติด้านความปลอดภัยที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ ของคนไทยใน 4 จังหวัด ได้แก่ ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ อาหาร การศึกษา ครอบครัว ฯลฯ ดังนั้น การแก้ปัญหาเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรให้ความเร่งด่วนกับประเด็นที่สำคัญ

14) ส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีคุณภาพชีวิตของบุคคล และชุมชนมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความปลอดภัยอย่างมีความสุขและยั่งยืน

15) การสร้างสังคมที่ปลอดภัยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน และทุกระดับของสังคม มิใช่ความรับผิดชอบของหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว จึงควรสร้างความตระหนักให้เกิดแก่สมาชิกในสังคม รวมทั้งต้องมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจในการสร้างสังคมปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

4.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

- 1) ควรมีการขยายผลการวิจัย เพื่อการศึกษาเรื่องสังคมปลอดภัยให้ครอบคลุมบริบทของจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ เพื่อจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคมไทยได้ทั่วถึงอย่างแท้จริง
- 2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกลดภัยของคนไทยในประเด็นเฉพาะด้านให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการสร้างนโยบายที่ตรงประเด็นและเป็นรูปธรรม
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความรู้สึกลดภัยของคนไทย และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำตอบเชิงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลดภัยของประชาชนให้กว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2549). **ประวัติกระทรวง**. สืบค้นจาก <http://www.m-society.go.th/home/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=17> เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2549.
- _____. (2549). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ**.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). **การสำรวจความรู้เชิงแนวคิด ทฤษฎี บทบาท และความสำคัญต่อสังคมของโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net)**. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542. 282 หน้า.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2549). **ความเสี่ยงและความเปราะบางในบริบทสังคมไทย**
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ **คุณภาพสังคม: วิเคราะห์จากพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กไทย** สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544 และ 2547). **คำนวณจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร**.
- Alkire, S. (2003). **A Conceptual Framework for Human Security**. Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, CRISE.
- Annan, K. A. (2001). **Millennium Report**. New York: United Nations Department of Public Information.
- Axworthy, L. (1999). **Human Security: Safety for People in a Changing World**. Foreign Affairs Canada. [Online]. Available: http://www.humansecurity.gc.ca/safety_changingworld-en.asp. Accessed on April 20, 2006.
- Beck, U. (1992). **Risk Society: Towards a New Modernity**. London : Sage.
- Bedeski, R. (2000). **Human Security, Knowledge, and the Evolution of the Northeast Asian State**. Centre for Global Studies, University of Victoria, February 8, 2000.
- Brun, W. (1994). Risk perception: Main issues, approached and finding. In G. Wright and P. Ayton (Eds.) **Subjective probability** (pp.395-420). Chichester: John Wiley and Sons.
- Canadian Foreign Ministry. (2001). [Online]. Available: <http://www.dfait-maeci.gc.ca/foreignp/humansecurity/menu-e.asp> (accessed on February 14, 2001).
- Combs, B. & Slovic, P. (1979). Newspaper Coverage of Causes of Death. **Journalism Quarterly** 56, 837-843, 849.
- Cockell, J. G. (2001). Conceptualising Peacebuilding: Human Security and Sustainable Peace. In Michael Pugh, ed., **Regeneration of War-Torn Societies**. London: Macmillan.

- Cutter, S., Tiefenbacher, J., & Solecki, W. (1992). En-gendered fears: Femininity and technological risk perception. **Industrail Crisis Quarterly**, 6, 5-22.
- Dake, K. (1990). **Technology on trial: Orienting Dispositions toward Environmental and Health Hazards**. Ph.D. Thesis, University of California, Berkeley.
- _____. (1991). Orientating Dispositions in the Perceptions of Risk: An Analysis of Contemporary Worldviews and Cultural Biases. **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 22: 61-82.
- Douglas, M. & Wildavsky, A. (1982). **Risk and Culture**. University of California Press.
- Douglas, M. (1992). **Risk and Blame : Essays in Cultural Theory**. London; New York : Routledge.
- _____. (1985). **Risk Acceptability According to the Social Sciences**. New York : Russell Sage Foundation.
- Dubow, E. F., Edwards, S., & Ippolito, M. F. (1997). Life stressors, neighborhood disadvantage, and resources. **Journal of Clinical Child Psychology**, 26, 130-144.
- Dunlap, RE (1998). Lay Perceptions of Global Risk: Public Views of Global Warming in Cross National Context. **International Sociology**, 13 (4), 473-498.
- Eisner, R. (1989). **The Total Incomes System of Accounts**. Chicago: University of Chicago Press.
- Fischhoff, B., Lichtenstein, S., Slovic, P., Derby, S.L., & Keeney, R. (1981): **Acceptable Risk**. Cambridge University Press, Cambridge.
- Flynn, J., Slovic, P., & Mertz, CK (1994). Gender, Race, and Perception of Environmental Health Risks. **Risk Analysis**, 14(6), 1101-1108.
- Freudenburg, W. R., C. L. Coleman, et al. (1996). "Media Coverage of Hazard Events: Analyzing the Assumptions." **Risk Analysis**, 16: 31-42.
- Galtung, J. (1980). The basic needs approach. In **Human needs**, eds. K. Lederer, et al. Cambridge. MA: Oelgeschlager,
- Giddens, A. (1983). **Modernity and Self-Identity**, Oxford: Polity.
- _____, A. (1999). **Consequences & of Modernity**. Cambridge: Polity Press.
- Gitman, L.J. (1994). **Principals of Managerial Finance**. 7th Edition. Harper Collins: Colledge Publisher.
- Global Environmental Change and Human Security Project (GECOSH). (2000). **Human Security**. [Online]. Available: <http://www.gechs.org/human-security>. Accessed on March 31, 2006.

Gould, L.C.; Gardner, G.T.; DeLuca, D.R.; Tiemann, A.R.; Doob, L.W.; and Stolwijk, A.J.A. (1988).

Perceptions of Technological Risks and Benefits. New York: Russell Sage Foundation.

Greenberg, M. & Schneider D. (1995). Violence in American cities: Young black males is the answer, but what was the question? **Soc Sci Med**, July; 39 (2):179-187.

Greenberg, M. R. and Schneider D. F. (1995). Gender differences in risk perception:

Effects differ in stressed vs. non-stressed environments. **Risk Analysis**, 15 (4): 503–511.

Hamilton, L. (1985). Concerns about Toxic Wastes: Three Demographic Predictors.

Sociological Perspectives, 28: 483-486.

Hewitt, K. (2000). Safe place or 'catastrophic society'? Perspectives on hazards and disasters in Canada. **The Canadian Geographer** 44 no4 325-341 Wint 2000.

Hoffmann, S. (1981). **Duties Beyond Borders**. Syracuse: Syracuse University Press.

Holzmann, R. and Jorgensen, S. (1999). **Social Protection as Social Risk Management**.

World Bank Social Protection Discussion Paper Series No. SP 9904. Washington, D.C.:

World Bank.

_____. (2000): **Social Risk Management: A new conceptual framework for Social Protection, and Beyond**, Social Protection Discussion Paper No. 0006, Washington: World Bank.

Human Security Centre. (2005). **The Human Security Report 2005: War and Peace in the 21st Century**. The LIU Institute for Global Issues.

Human Security Network. (2006). <http://www.m-society.go.th/social/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=63>. (accessed on April 12, 2006).

International Commission on Intervention and State Sovereignty. (2002). **Responsibility to Protect**. Ottawa: International Development Research Centre (IDRC).

Jackson, J., Jager, W., & Stagl, S. (2004). **Beyond Instability: Needs Theory, Consumption and Sustainability**. Working Paper Series Number 2004/2. Sustainable Technologies Programme.

Japanese Department of Foreign Affairs. (2005). **Apec Human Security Seminar – Implementation of the Human Security Related Mandate from Leaders and Ministers**.

Jolly, R.; Giovanni, A.; & Stewart, F. (1988). eds., **Adjustment with a Human Face: Protecting the Vulnerable and Promoting Growth**. New York: Oxford University Press.

Jorgensen, S. (2000). **Social Risk Management: A New Conceptual Framework for Social Protection**. Washington, DC.

- Jungermann, H., Pfister, H.R.; & Fischer, K. (1996). Credibility, Information Processes and Information. **Risk Analysis**, 16, 1996, 251-261.
- Kanbur, R. (1998). **World Development Report 2000: Poverty and Development: An Overview of the Work Program**, The World Bank, May, (mimeo).
- Kates, R.W. et al. Perilous Progress: Technology as Hazard. **Westview**. Boulder, Colorado.
- Kendra, M.A. & George, V.D. (2001). Defining Risk in Home Visiting. **Public Health Nursing**, 18 no. 2, pp. 128–137.
- King, G., & Murray, C.. Rethinking Human. (2001/2002). Security. **Political Science Quarterly** 116, no. 4, 585-610 Wint 2001/2002.
- Kone, D. & Mullet, E. (1994). Societal risk perception and media coverage. **Risk Analysis**, 14: 21-24.
- Krewski, D., Slovic, P. Bartlett, S., Flunn, J., and Mertz, C. (1994). **Health Risk Perceptions in Canada** (ERC 94-3, Environmental Risk Management Working Paper). Edmonton, Alberta, Canada: University of Alberta.
- Marsella, A. J. (1998). Urbanization, mental health, and social deviancy. **American Psychologist**, 53, 624-634.
- Mascolo, J. (1998). Acknowledging, understanding, and assessing the impact of children's exposure to community violence. **The School Psychologist**, 52, 37-72.
- Mascolo, J. (1998). Acknowledging, understanding, and assessing the impact of children's exposure to community violence. **The School Psychologist**, 52, 37-72.
- Maslow, A. H. (1943). **A Theory of Human Motivation**. Psychological Review, 50, 370-396.
- _____. (1954). **Motivation and Personality**, 2nd. ed. New York: Harper & Row.
- Mathews, J. (1997). Power Shift: The Rise of Global Civil Society. **Foreign Affairs** 76 (January/February, 1997).
- McRae, R. & Don H. (eds). 2001. **Human Security and the New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace**. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Miettinen, O. (1985). **Theoretical Epidemiology; Principles of Occurrence Research in Medicine**. New York: John Wiley & Sons.
- Nef, J. (1999). **Human Security and Mutual Vulnerability: The Global Political Economy of Development and Underdevelopment** (2nd ed.). IDRC (International Development Research Center).

- New Zealand Quality of Life Report.** (2003). [Online]. Available: <http://www.bigcities.govt.nz/>.
(accessed on March 15, 2006).
- O'Connor, R.E., Bord, R.J. & Fisher, A. (1999). Risk Perceptions, General Mental Beliefs and Willingness to Address Climate Change. **Risk Analysis**, 19 (3), 461-471.
- Perrow, C. (1984). **Normal Accidents; Living with High-Risk Technologies**. New York: Basic Books.
- _____. (1999). **Normal Accidents; Living with High-Risk Technologies**. Basic Books.
- Petty, W. (1960). **Political Arithmetick**. London: Robert Clavel and Hen.
- Pilisuk, M. & C. Acredolo (1988). Fear of Technological Hazards: One Concern or Many. **Social Behavior**. 3: 1-7.
- Ravallion, M. (1997). Good and Bad Growth: The Human Development Reports. **World Development** 25, 631-8.
- Reed, L. and Tehranian, M. (1999). **Evolving Security Regimes. In Worlds Apart: Human Security and Global Governance**. Ed. Majid Tehranian. London: Tauris.
- _____. (1999). Evolving Security Regimes. **In Human Security and Global Governance**. London/New York: I.B. Tauris/St.Martin's Press.
- Rowe, W.D. (1977). **An Anatomy of Risk**. New York: Wiley & Sons.
- Savage, I. (1993). An Empirical Investigation into the Effect of Psychological Perceptions on the Willingness-to-Pay to Reduce Risk. **Journal of Risk and Uncertainty** 6: 75-90.
- Sen, A. K. (1997). Development Thinking at the Beginning of the 21st Century" in Louis Emmerij, ed., **Economic and Social Development into the XXI Century**. Washington, DC: Inter-American Development Bank distributed by Johns Hopkins University Press.
- Shapira, Z. (1994). **Risk Taking: A Managerial Perspective**. New York: Russell Sage Foundation.
- Sinha, S. and Lipton, M. (1999). **Damaging Fluctuations, Risk and Poverty: A Review. Background Paper for the World Development Report 2000/2001**. Poverty Research Unit, University of Sussex.
- Sjöberg, L., Moen, B.E., & Rundmo, T. (2004). **Explaining Risk Perception: An Evaluation of the Psychometric Paradigm in Risk Perception Research**. Rotunde no. 84.
- Sjoberg, B.M. (1991). Risk Perception and Definitions of Risk," in B.-M. Drottz-Sjoberg

- (ed.), **Perception of Risk: Studies of Risk Attitudes, Perceptions and Definitions**. Center for Risk Research, Stockholm School of Economics, Stockholm, pp. 163-213.
- _____. (1991). **Risk Perception by Experts and the Public**. Rhizikon: Risk Research Report 4. Center for Risk Research. Stockholm School of Economics.
- Sjoberg, L. (2000). Factors in Risk Perception. **Risk Analysis** 20 (1), 1-11.
- Slovic, P. (1987). Perception of risk. **Science**, 236, 280-285
- _____. (1992). Perception of Risk: Reflections on the Psychometric Paradigm. In: Krinsky S & Golding, D. eds, **Social Theories of Risk**, London, UK, Praeger.
- _____. (1997). Perception and acceptance of risk from radiation exposure in space flight. In D. Moeller (Ed.), **Acceptability of Risk from Radiation: Application to Human spaceflight**. (pp. 101-112). Bethesda, MD: NCRP.
- _____. (1997). Risk perception and trust. In V. Molak (ED), **Fundamentals of Risk Analysis and Risk Management**. (pp. 233-245). New York: CRC Press. Inc.
- _____. (2000). **The Perception of Risk**. London: Earthscan.
- Slovic, P., Fischhoff, B., and Lichtenstein, S. (1982). Facts versus fears: Understanding perceived risk. In D. Hahneman, P. Slovic and A. Tversky (Eds.), **Judgement Under Uncertainty: Heuristics and biases** (pp. 463-492). Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. (1985). Characterising perceived risk. In Slovic, P.; Finucane, M.L.; Peters & MacGregor, D.G. (2004). Risk as Analysis and Risk as Feelings: Some Thought about Affect, Reason, Risk, and Rationality. **Risk Analysis**, vol. 24, No. 2.
- Smith, A. (1976). **An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations**, 1776, (republished). Oxford, UK: Clarendon Press.
- Stiffman, A. R., Hadley-Ives, E., Elze, D., Johnson, S., & Dore, P. (1999). Impact of environment on adolescent mental health and behavior: Structural equation modeling. **American Journal of Orthopsychiatry**, 69, 73-86.
- Thomas, C. (1999). Introduction. In Thomas and Wilkin, **Globalization, Human Security, and the African Experience**. Critical Security Studies Series, Boulder & London: Lynne Rienner.
- Tversky, A. & Kahneman, D. (1974). Judgement under uncertainty: Heuristics and biases. **Science**, vol. 185, pp. 1124-1131.
- _____. (1981). The Framing of Decisions and the Psychology of Choice. **Science**, vol. 211, pp. 453-458.

- Ul-Haq, M. (1995). **Reflections on Human Development**. Oxford, UK: Oxford University Press.
- United Nations Development Program. (1994). **Human Development Report**. New York : Oxford University Press.
- United Nations. (2000). **Millennium Development Goals**. Available: <http://www.un.org/millenniumgoals>. (accessed on March 20, 2006).
- World Bank. (1997). **Poverty Reduction and The World Bank: Progress in Fiscal 1996 and 1997**. Washington D.C.
- _____. (2001). **World Development Report (WDR) 2000/2001: Attacking Poverty**.
- _____. (2006). Social Safety Net. [Online]. Available: www.worldbank.org/safetynets
- _____. (2006). Social Safety Nets in OECD Countries. Social Safety Nets Primer Notes. No. 25. [Online]. Available: www.worldbank.org/safetynets. (accessed on March 20, 2006).
- Yin, R. (1984). **Case study research: Design and methods** (1st ed.). Beverly Hills, CA: Sage Publishing.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ลำดับ	ชื่อ	สังกัด	ความเชี่ยวชาญ
1	รศ. ดร. กมลรัตน์ อินทรทัศน์	มสธ.	การสื่อสารเพื่อการพัฒนา การวิจัยชุมชน
2	รศ. ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค	มสธ.	การวิจัยด้านสังคมศาสตร์ สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
3	รศ. ดร. วิยาธร ท่อแก้ว	มสธ.	การวางแผนเพื่อการพัฒนา ชนบท การวิจัยชุมชน
4	รศ. อรสา ปานขาว	มสธ.	การวิจัยด้านสังคมศาสตร์ สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การ สื่อสารเพื่อการพัฒนา
5	ผศ. ดร. ณัฐพล ปัญญาโสภณ	ม. กรุงเทพ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
6	รศ. ประเทือง ธนียผล	ม.รามคำแหง	กฎหมายและนโยบายทางสังคม
7	พ.ต.อ. หญิง จิรวาส จัตรไชยสิทธิกุล	โรงพยาบาล ตำรวจ	สังคมสงเคราะห์ นิติศาสตร์ การ พัฒนาด้านสุขอนามัย

แนวทางคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. วัตถุประสงค์ของคำถาม

1.1 เพื่อทราบความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย/ความกลัว/ความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมไทย

1.2 เพื่อทราบความต้องการ/ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปสู่การลดความกลัว/ความเสี่ยง และเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต ครอบครัวและสังคม

1.3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนิยามสังคมปลอดภัยตามสภาพสังคมไทย และสร้างนิยามต่อไป

2. ประเด็นความปลอดภัยในด้านต่างๆ รวม 15 ด้าน

ได้แก่ อาหาร สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การศึกษา ครอบครัว สิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ ร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรม เศรษฐกิจ การทำงาน การเมือง สิทธิและกฎหมาย จิตใจ และคุณธรรม สื่อและเทคโนโลยี

3. วิธีการเก็บข้อมูล

3.1 แจกแนวคำถามให้กลุ่มตัวอย่างได้มีเวลาคิด/พิจารณาล่วงหน้า (ถ้าทำได้)

3.2 ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการสนทนา

3.3 เริ่มต้นด้วยคำถามที่ไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับอายุ อาชีพ บ้านช่อง ฯลฯ เพื่อศึกษาภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ถามกลุ่มตัวอย่างถึงความรู้สึกปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย ความรู้สึกกังวลใจ ความรู้สึกเสี่ยงภัย หรือความรู้สึกกลัวในเรื่องต่างๆ โดยปล่อยให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าอย่างอิสระตามความรู้สึกของตน

3.5 ผู้วิจัยสามารถใช้แนวคำถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ในตารางด้านล่าง

3.6 ถ้ากลุ่มตัวอย่างระบุประเด็นเรื่องความกลัว/ความไม่ปลอดภัยบางประการ ผู้วิจัยควรถามต่อว่า ผู้ตอบหรือคนใกล้ชิดเคยมีประสบการณ์มาก่อนหรือไม่ (เช่น กลัวอุบัติเหตุ กลัวขโมยขึ้นบ้าน)

3.7 ถามกลุ่มตัวอย่างถึงความต้องการที่อาจนำไปสู่การลดความกังวลใจ ความกลัว ความเสี่ยงภัย และช่วยให้เขารู้สึกว่ามีความปลอดภัยมากขึ้น (เช่น ต้องการโรงพยาบาลใกล้บ้าน ต้องการงานทำ)

3.8 อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างบางคนเพิ่มเติมได้

4 ประเด็นที่จะนำไปสู่การนิยามสังคมปลอดภัย

ความปลอดภัยด้านอาหาร

การบริโภคอาหาร	อาหารปลอดภัย พืช/เนื้อสัตว์
มีอาหารกินอย่างพอเพียง ครอบคลุม กินอาหารที่ปรุงสะอาด กินอาหารที่มีคุณค่าครบหมู่ กินอาหารขยะ/ปรุงแต่ง การได้กินเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้	สารกำจัดศัตรูพืช การตกค้างของยาปฏิชีวนะ สารเร่งเนื้อแดง สารปนเปื้อน วัตถุเจือปน สารบอแรกซ์ ฟอร์มาลีน เชื้อโรค เช่นเชื้อจากโรงฆ่า การขนส่ง การจัดจำหน่าย (เชียงใหม่) อาหารไม่สดหรือหมดอายุ

ความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัย

ความปลอดภัยจากโรค	การเข้าถึงระบบสาธารณสุข	การใช้จ่ายเพื่อรักษาตัว/ป้องกันโรค
มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี ไม่ป่วยด้วยโรคร้ายแรง เช่น เอดส์ มะเร็ง ฯลฯ ไม่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง รักษา ไม่หาย มีสุขภาพจิตดี ไม่มีความเครียด	มีเวลาเจ็บป่วย ไปหาหมอได้สะดวก มีหมอ พยาบาล เพียงพอ ไปโรงพยาบาลรัฐ/เอกชน/สถานีน อนามัย การให้บริการของโรงพยาบาล สถานีนามัย ไปโรงพยาบาลทันเมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉิน การได้รับบริการกิจกรรมเวชศาสตร์ เช่น ฉีดวัคซีน ออกกำลังกาย การมีคนใกล้ชิดดูแลยามเจ็บป่วย การได้รับข่าวสาร/ความรู้ด้าน สุขภาพอนามัย การมีส่วนร่วมด้านสุขอนามัยใน ชุมชน	มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล มีบัตร 30 บาท สามารถใช้บริการโรงพยาบาลเอกชน ไม่มีเงินรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย ต้องกู้เงินมารักษาพยาบาล สามารถใช้จ่ายในกิจกรรมป้องกันโรค เช่น การออกกำลังกาย หรืออื่นๆ

ความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย

สภาพของบ้าน	สภาพของชุมชน
มีบ้านเป็นของตนเอง/อยู่บ้านเช่า สภาพของบ้านมีความมิดชิด/มั่นคง ขนาดของที่อยู่อาศัย กว้าง/คับแคบ มีไฟฟ้า/น้ำประปา/มีส้วมใช้ มีโทรศัพท์ใช้ มีสมาชิกในครอบครัวอยู่เป็นเพื่อน	ชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด/มีกิจกรรมร่วมกัน/เป็นหูเป็นตาให้ เพื่อนบ้าน ความมีเอกลักษณ์ของชุมชน มีอาสาสมัครทำหน้าที่เฝ้าระวังชุมชน

ความปลอดภัยด้านการศึกษา

ด้านสถาบัน	ด้านการเข้าถึง
มีมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น มีโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น มีครู/อาจารย์เพียงพอในสถาบันการศึกษา ครูอาจารย์มีความรู้ความสามารถ มีหลักสูตร/วิชาชีพที่ต้องการศึกษา มีอุปกรณ์/สื่อการสอนเพียงพอ มีแหล่งความรู้อื่นๆ	หญิง/ชาย มีโอกาสได้รับการศึกษาเท่ากัน ได้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เรียนสูงกว่าขั้นพื้นฐาน มีเงินพอจ่ายค่าเล่าเรียน/อุปกรณ์การเรียน มีโอกาสหาความรู้ด้วยตนเองได้ สามารถใช้ห้องสมุด/แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีโอกาสเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานฝึกอาชีพในชุมชน มีโอกาสใช้สื่อที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (วิทยุ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม คอมพิวเตอร์)

ความปลอดภัยด้านครอบครัว

คนทั่วไป	เด็ก/คนชรา/คนพิการ
การมีคู่สมรส มีการจดทะเบียนสมรส การมีบุตรหลาน การหย่าร้าง/ครอบครัวแตกแยก การมีคนอยู่เป็นเพื่อน เด็กเชื่อฟังผู้ใหญ่ พ่อแม่มีเวลาให้ลูกเพียงพอ คนในครอบครัวติดการพนัน อบายมุข	การขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู การถูกทอดทิ้ง การถูกทำร้าย

ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมในชุมชน	สิ่งแวดล้อมในการทำงาน
มีน้ำสะอาดใช้และบริโภค มลพิษทางอากาศ กลิ่น ฝุ่นละออง ควันพิษ สารเคมี มลพิษทางเสียง/มลพิษทางน้ำ การทิ้งขยะและ สิ่งปฏิกูล การบุกรุกทำลายป่า	มลพิษทางอากาศ มลพิษจากกลิ่น/เสียง สารเคมี/สิ่งปฏิกูล การทำงานที่เสี่ยงอันตราย

ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ

ภัยตามปกติ	ภัยรุนแรง
ฟ้าผ่า พายุ น้ำท่วม ภัยแล้ง ไฟไหม้	สึนามิ แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม น้ำท่วมหนัก ภาวะโลกร้อน

ความปลอดภัยด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน

ในบ้าน/ที่ทำงาน	นอกบ้าน
การต้องอยู่บ้านคนเดียวเวลากลางวัน การต้องอยู่บ้านคนเดียวเวลากลางคืน การถูกล่วงเกิน/ข่มขู่ ด้วยคำพูด/การกระทำ การถูกคนในครอบครัวทำร้าย การถูกผู้อื่นทำลายข้าวของ/ทำลายบ้าน การถูกลักขโมย มีคนเสพยา/เมาสุรา คนคิดยาเสพติด การถูกคุกคามจากภายนอก	การออกนอกบ้านเวลากลางวัน การออกนอกบ้านเวลากลางคืน การโดยสารรถรับจ้าง/ประจำทาง อุบัติเหตุรถยนต์/จักรยานยนต์ อุบัติเหตุจากการทำงาน อุบัติเหตุทั่วไป มีคนเสพยา/เมาสุรา มีคน/เด็กเร่ร่อน ขอรบกวน การถูกคุกคาม/วินาศภัย การก่อความไม่สงบ ทุ่นระเบิด

ความปลอดภัยด้านอาชญากรรม

ในบ้าน/ที่ทำงาน	นอกบ้าน
การถูกขโมยขึ้นบ้านตอนไม่อยู่บ้าน การถูกขโมยขึ้นบ้านตอนอยู่บ้าน การถูกข่มขืน/ล่วงเกินในบ้าน/ที่ทำงาน มีการเล่นการพนัน อบายมุข	การถูกทำร้ายเมื่อออกนอกบ้าน การถูกจี้เมื่อออกนอกบ้าน การถูกข่มขืน/ล่วงเกินนอกบ้าน การเสพยา/จำหน่ายยาเสพติด การค้ำมนุษย์ เด็ก โสเภณี มีการพนัน อบายมุข มีแก๊งค์กวนเมือง การขโมยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มาเฟีย อาชญากรรมข้ามชาติ การคอร์รัปชัน การก่อการร้าย

ความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจ

รายได้
มีรายได้เพียงพอเลี้ยงตนเอง มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว การมีเงินลงทุนต่อเนื่อง การมีหนี้สินเกินที่จะชำระได้ การเป็นหนี้ในระบบ การไม่สามารถชำระหนี้ได้ การมีเงินออม

ความปลอดภัยด้านการทำงาน

การมีงานทำ	บรรยากาศการทำงาน	สวัสดิการ
มีที่ดินทำกิน มีงาน/อาชีพมั่นคง การทำงานทำได้ง่าย การเปลี่ยนงานบ่อย การว่างงาน	มีความสุขในการทำงาน ได้ทำงานเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ได้รับการยอมรับในที่ทำงาน นายจ้างไม่มีการขู่ขู่ บังคับ การที่ต้องไปทำงานไกลจากบ้าน ครอบครัวแยกห่างกันเพราะงาน งานเสี่ยงอันตราย	ได้รับค่าตอบแทนเหมาะสม ได้รับการชดเชยตามกฎหมาย มีสวัสดิการในการทำงานแก่ตนเอง มีสวัสดิการแก่ครอบครัว

ความปลอดภัยด้านการเมือง

ระดับส่วนตัว	ระดับส่วนรวม
การมีสิทธิ/ได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ความมีอิสระในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ร่วมกิจกรรมทางการเมือง การไม่ถูกละเมิดสิทธิ/กลั่นแกล้งทางการเมือง อิทธิพล/อำนาจมืด	การมีรัฐบาลที่มั่นคง การมีรัฐบาลที่ไม่คอร์รัปชัน มีผู้บริหารประเทศ/นักการเมืองที่มีคุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความไม่สงบในภาคใต้

ความปลอดภัยด้านสิทธิและกฎหมาย

ระดับส่วนตัว	ระดับส่วนรวม
การมีมีความรู้/ความเข้าใจกฎหมาย ความเกรงกลัวต่อการกระทำผิดกฎหมาย การเคารพสิทธิของผู้อื่น การได้รับความสะดวกและความเป็นธรรมในการใช้สิทธิ/เรียกร้องสิทธิส่วนตัว การได้รับความสะดวกเมื่อต้องไปติดต่อราชการ ข้าราชการไม่ทำตัวเป็นเจ้านายประชาชน ผู้รักษากฎหมายมีความน่าไว้วางใจ/น่าเชื่อถือ/ฟังพาได้ อิทธิพลอำนาจมืด	กฎหมายมีบทลงโทษน้อยเกินไป กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและเสมอภาคแก่ทุกคน ผู้มีเส้นสายต้องได้รับโทษตามกฎหมายถ้ากระทำความผิด คนจนมีสิทธิเท่ากับคนรวย ผู้ใช้กฎหมายมีความยุติธรรม ไม่เล่นพวกพ้อง กระบวนการยุติธรรมต้องมีความยุติธรรม

ความปลอดภัยด้านจิตใจและคุณธรรม

ระดับส่วนตัว	ระดับส่วนรวม
มีความสุขในชีวิต มีความพอเพียงในชีวิต การมีความเกรงกลัวต่อบาปและการกระทำผิดศีลธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจต่อกัน การเข้าวัดและศึกษาพุทธศาสนา การเสียสละเพื่อส่วนรวม/ลดความเห็นแก่ตัว มีการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมในครอบครัว	สังคมที่ไม่เน้นวัตถุนิยมมากเกินไป การพัฒนาประเทศควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม มีการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมในสังคม ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต สังคมยึดความพอเพียง

ความปลอดภัยด้านสื่อและเทคโนโลยี

ระดับส่วนตัว	ระดับส่วนรวม
การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงความเป็นจริง การใช้สื่อ/เทคโนโลยีอย่างพุ่มเพอ เด็กติดเกม ติดอินเทอร์เน็ต เป็นจำนวนมาก การตกเป็นเหยื่อทางธุรกิจของสื่อ	การบริโภคสื่อมากเกินไป สื่อมีผลด้านลบต่อเด็กและสังคม การบิดเบือนข่าวสารของสื่อ ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสื่อ สื่อสร้างค่านิยมที่ผิด สื่อทำลายวัฒนธรรม

ผู้มีส่วนร่วมและสนับสนุนงานวิจัย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอขอบคุณหน่วยงาน องค์กร ภาคี ประชาชน ฯลฯ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างผลงานโครงการวิจัย เรื่อง “การนิยามสังคมปลอดภัยในบริบทสังคมไทยสู่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. จังหวัดเลย - สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย

- ผ.ศ. ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเลย
- องค์กรบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว
- เทศบาลตำบลเขาแก้ว
- โรงเรียนเลขอนภูลวิทยา
- โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์
- บ้านคุณอรพิน อำเภอวังสะพุง

3. จังหวัดสระแก้ว

- ห้องสมุดประชาชนอำเภออรัญประเทศ
- ห้องสมุดประชาชนอำเภอดาพระยา
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเขาฉกรรจ์
- บ้านคุณส้มเช้า ไทยสง่า 85 หมู่ 2 ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว
- กลุ่มช่างซ่อมไคนาโม ตำบลโนนหมากมุ่น

4. จังหวัดสงขลา

- ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสงขลา
- ที่ทำการกลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงปลากระพง บ้านศาลาหุบ อำเภอสิงหนคร
- ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสิงหนคร
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสิงหนคร
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองสงขลา
- ห้องสมุดประชาชน อำเภอจะนะ
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา

5. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- วัดต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม
- ที่ทำการชุมชนป้อกคาดเก่า (โหย่งคาด)

6. น.ส. น้ำค้าง กันธรักษ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รายนามผู้วิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท. หญิง ดร. ศิริวรรณ อนันต์โท
2. นายบรรลัชัย คงเสน่ห์
3. นายปรีชา อรุณสวัสดิ์
4. นางสาววรวรรณ เปี้ยจันรัตน์

หัวหน้าคณะผู้วิจัย

ผู้วิจัย

ผู้วิจัย

ผู้วิจัย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

